

UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH
Právnická fakulta

**Extrateritoriálne účinky cudzích správnych
rozhodnutí v podmienkach Európskej únie –
východiská a súčasný stav**

Zborník vedeckých prác

Radomír Jakab - Diana Repiščáková (eds.)

Košice 2023

JAKAB, R. - REPIŠČÁKOVÁ, D. (eds.): Extrateritoriálne účinky cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie – východiská a súčasný stav. Zborník vedeckých prác. Košice: ŠafárikPress, 2023, s. 171.

Zborník vedeckých prác vznikol v rámci vedeckého seminára s názvom „Extrateritoriálne účinky cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie – východiská a súčasný stav“ konaného v dňoch 23. – 25. novembra 2022 v učebno-výcvikovom zariadení v Danišovciach v súvislosti s riešením vedeckého projektu s názvom „Extrateritoriálne účinky cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie“ podporeného grantom Vedeckej grantovej agentúry pod č. 01/187/2022.

Zostavovatelia:

doc. JUDr. Radomír Jakab, PhD.

JUDr. Diana Repiščáková

Katedra ústavného práva a správneho práva, Právnická fakulta, UPJŠ v Košiciach

Recenzenti:

prof. JUDr. Jakub Handrlica, LL.M., Ph.D., DSc.

Katedra správneho práva, Právnická fakulta, Univerzita Karlova v Prahe

doc. JUDr. Peter Molitoris, PhD

Katedra verejnoprávnych disciplín, Fakulta verejnej správy, UPJŠ v Košiciach

Tento text je publikovaný pod licenciou CC BY NC - CC Attribution-NonCommercial 4.0 („Uveďte autora - Nepoužívajte komerčne“)

Za odbornú a jazykovú stránku tohto zborníka zodpovedajú autori jednotlivých príspevkov. Rukopis neprešiel redakčnou ani jazykovou úpravou.

Dostupné od: 10.08.2023

Umiestnenie: www.unibook.upjs.sk

DOI: <https://doi.org/10.33542/ETU-0235-0>

ISBN 978-80-574-0235-0 (e-publikácia)

OBSAH

Predslov	4
Radomír Jakab	
<i>Režimy voľného pohybu správnych rozhodnutí v podmienkach EÚ</i>	5
Tibor Seman	
<i>Rozhodnutie o uložení sankcie v zahraničí a jeho extrateritoriálne účinky na posudzovanie bezúhonnosti osoby v Slovenskej republike</i>	43
Jozef Tekeli	
<i>Uznávanie dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikácií zo zahraničia</i>	71
Lukáš Jančát	
<i>Osobitný režim uznávania rozhodnutí o peňažných sankciách</i>	89
Eva Berníková	
<i>Premietnutie extrateritoriality a transteritoriality v rámci politiky Európskej únie na úseku ochrany životného prostredia</i>	114
Diana Repiščáková	
<i>Verejný poriadok ako dôvod na uplatnenie výnimky podľa čl. 36 ZFEÚ</i>	131
Dominika Pisarčíková	
<i>Príkaz na zatknutie a jeho vzťah s medzinárodným a európskym zatýkacím rozkazom</i>	148

PREDSLOV

Na katedre ústavného práva a správneho práva Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach výskumný tím pod vedením zodpovedného riešiteľa doc. JUDr. Radomíra Jakaba, PhD. rieši výskumný projekt s názvom „Extraterritoriálne účinky cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie“ podporený grantom Vedeckej grantovej agentúry pod č. 1/0187/22. Cieľom predmetného projektu je vedecké skúmanie extraterritoriálneho pôsobenia správnych (administratívnych) rozhodnutí členských štátov Európskej únie na území iných členských štátov v záujme posúdenia potreby, možností a žiadúceho rozsahu harmonizácie právnej regulácie v rámci členských štátov Európskej únie za účelom zvýšenia úrovne voľného pohybu správnych (administratívnych) rozhodnutí v rámci Európskej únie.

V dňoch 23. – 25. novembra 2022 sa v súvislosti s riešením daného projektu uskutočnil úvodný vedecký seminár s názvom „Extraterritoriálne účinky cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie – východiská a súčasný stav“, na ktorom sa zúčastnili členovia riešiteľského kolektívu, ktorí sú zároveň členmi Katedry ústavného práva a správneho práva Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Na danom vedeckom seminári boli prezentované príspevky, ktoré mali priniesť zhrnutie súčasného stavu poznania v oblasti extraterritoriálnych účinkov cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie, z ktorého budú členovia riešiteľského kolektívu vychádzať pri ďalšom vedeckom skúmaní danej problematiky. Z týchto príspevkov boli vytvorené vedecké práce, ktoré sú obsiahnuté v tomto zborníku.

V Košiciach dňa 16.12.2022

Doc. JUDr. Radomír Jakab, PhD.

JUDr. Diana Repiščáková (eds.)

REŽIMY VOĽNÉHO POHYBU SPRÁVNÝCH ROZHODNUTÍ V PODMIENKACH EURÓPSKEJ ÚNIE¹

REGIMES OF FREE MOVEMENT OF ADMINISTRATIVE DECISIONS IN THE EUROPEAN UNION

Radomír Jakab

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta

ABSTRAKT

Jedným z nástrojov, prostredníctvom ktorých sa uskutočňuje v rámci Európskej únie voľný pohyb tovarov, služieb, kapitálu a osôb, je využívanie cezhraničných účinkov rozhodnutí vydaných členskými štátmi. Jednotlivé členské štáty na báze vzájomnej lojality a dôvery rešpektujú na svojom území účinky rozhodnutí vydaných inými členskými štátmi. To sa nepochybne týka aj správnych rozhodnutí. Na rozdiel od súdnych rozhodnutí, či už v súkromnoprávných alebo v trestných veciach, pri správnych rozhodnutiach neexistuje jednotná (alebo aspoň podobná) úprava cezhraničných účinkov takýchto rozhodnutí. Preto cieľom tohto príspevku je skúmať právnu reguláciu v rámci práva Európskej únie, ako aj národnú právnu reguláciu, ktorá upravuje právny základ pre uplatnenie cezhraničných účinkov správnych rozhodnutí domovského štátu v hostiteľských štátoch v rámci európskeho právneho priestoru. Na základe identifikovania takýchto správnych rozhodnutí bude potrebné kategorizovať správne rozhodnutia do určitých konzistentných skupín, v rámci ktorých sa uplatňujú rovnaké, resp. obdobné pravidlá uznávania a výkonu rozhodnutí. Vytvorenie takejto kategorizácie správnych rozhodnutí s cezhraničnými účinkami je nevyhnutným predpokladom pre uskutočnenie ďalšieho výskumu spočívajúceho v skúmaní determinantov, ktoré vplývajú na možnosť, resp. nemožnosť vytvorenia štandardizovaných režimov uznávania a výkonu správnych rozhodnutí v rámci Európskej únie, a následne pre vymedzenie možností zmien právnej regulácie v rámci práva Európskej únie alebo členských štátov.

¹ Tento príspevok bol vypracovaný s podporou a je výstupom výskumného projektu podporeného Vedeckou grantovou agentúrou VEGA č. 1/0187/22 s názvom „Extrateritoriálne účinky cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie“.

ABSTRACT

One of the instruments through which the free movement of goods, services, capital and persons takes place within the European Union is to use the cross-border effects of decisions issued by Member States. Individual Member States shall, on the basis of mutual loyalty and trust, respect on their territory the effects of decisions issued by other Member States. This, undoubtedly, also applies to the administrative decisions. Unlike judicial decisions, whether in private or criminal matters, there is no uniform (or at least similar) regulation for the cross-border effects of such decisions in administrative decisions. Therefore, the purpose of this contribution is to examine legal regulation under European Union law as well as national legal regulation which governs the legal basis for the application of the cross-border effects of administrative decisions of the home State in host States within the framework of the European legal area. On the basis of identifying such administrative decisions, it will be necessary to categorise administrative decisions into certain consistent groups, within which the same or similar rules for recognition and enforcement of decisions apply. The creation of such a categorisation of administrative decisions with cross-border effects is a prerequisite for carrying out further research consisting in examining determinants which influence the possibility or impossibility of establishing standardised regimes for the recognition and enforcement of administrative decisions within the European Union and, consequently, to define the possibilities for changes in legal regulation under European Union or Member State law.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

Správny akt, uznávanie a výkon rozhodnutí, právo Európskej únie.

KEYWORDS

Administrative act, recognition and enforcement of decisions, European Union Law.

I. ÚVOD

Vzhľadom na neustále rozširujúcu sa prepojenosť právnych poriadkov jednotlivých štátov a účinkov ich činností, tradičné chápanie jurisdikcie štátu je relativizované. V rôznych situáciách dochádza k presahom jurisdikcie štátu na územie iného štátu. Takéto presahy je možné vo všeobecnosti označiť ako odklony od klasického chápania teritoriálnej jurisdikcie štátu. Medzi formy takýchto odklonov patri tzv.

extraterritorialita a v rámci nej extraterritoriálne účinky činností orgánov jedného štátu na území iného štátu.

Termín extraterritorialita je mnohoznačný. Býva vymedzený z rôznych pohľadov a perspektív. Nie je účelom tohto príspevku bližšie analyzovať tento pojem. V tejto súvislosti je možné odkázať na už existujúcu spisbu samotného autora², ako aj ďalších autorov zaoberajúcich sa týmto termínom z pohľadu medzinárodného práva.³ Účelom je však zaoberať sa jednou z foriem realizácie extraterritoriality, a tou sú akty aplikácie práva, najmä správneho práva, ktoré majú, resp. môžu mať účinky aj na území štátov odlišných od štátu, ktorý daný akt aplikácie práva vydal. V záujme konzistentnosti používanej terminológie v ďalšom texte sa označuje štát, ktorý akt aplikácie práva vydal ako „domovský štát“. A na druhej strane, štát, na území ktorého takýto akt aplikácie práva má mať účinky sa označuje ako hostiteľský štát. Rovnako akt aplikácie správneho práva sa označuje ďalej ako správne rozhodnutie, pričom rozsah tohto pojmu je potrebné chápať flexibilnejšie ako v právnej úprave konkrétneho štátu. V intenciách tohto príspevku je za správne rozhodnutie považovaná každá jednostranná forma činnosti orgánu štátu, ktorá má autoritatívnu povahu smerujúca k vzniku, zmene, zániku práv a povinností, resp. k deklarovaniu existencie určitých skutočností v oblasti verejnej správy. V tejto súvislosti sa stotožňujeme s názorom G. della Cananea, že tradičné chápanie pojmu správny akt v súvislosti s uplatňovaním jeho cezhraničného účinku je prekonané⁴. Teda za správne rozhodnutia nebudú považované iba rozhodnutia majúce požadované formálne a obsahové náležitosti podľa práva toho-ktorého právneho poriadku, ale aj rôzne doklady preukazujúce určité skutočnosti (napr. vodičský preukaz, cestovný pas, osvedčenie o očkovaní), ako aj rôzne osvedčenia, povolenia, licencie bez ohľadu na formu zakladajúce určité práva a povinnosti, či deklarujúce určité skutočnosti v oblasti verejnej správy.

Tento príspevok je zameraný hlavne na skúmanie správnych rozhodnutí s cezhraničnými účinkami v podmienkach Európskej únie. No je potrebné poznamenať, že existencia takýchto správnych rozhodnutí sa neviaže iba na tento nadnárodný

² Bližšie k vymedzeniu pojmu extraterritorialita v JAKAB, R., T. SEMAN a L. JANČÁT. *Transsteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky* [online]. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach - Vydavateľstvo ŠafárikPress, 2020 [cit. 2023-1-8]. DOI: 10.33542/TSA2020-919-1. ISBN 9788081529191, s. 27 – 40.

³ STERN, B. Une tentative d'élucidation du concept d'application extraterritoriale. *Revue québécois de droit international*. 1986, (3), 49 - 79., HANDRLICA, Jakub. *Úvod do medzinárodného práva správneho*. V Praze: C.H. Beck, 2022. Beckova edice právní instituty. ISBN 9788074009013, s. 122 a nasl., ELBERT, L., ed. Koncept extraterritoriality a extraterritoriálnej právomoci z pohľadu súčasného medzinárodného práva. In: JAKAB, R. *Transsteritoriálne (s)právne akty členských štátov Európskej únie*. 1. Košice: ŠafárikPress, 2019, s. 7 - 18. ISBN 9788081528026.

⁴ Pozri DELLA CANANEA, G. From the Recognition of Foreign Acts to Trans-national Administrative Procedures. In: *Recognition of Foreign Administrative Acts*. Imprint: Springer, 2016, s. 219 - 242. Ius Comparatum - Global Studies in Comparative Law, 10. ISBN 978-3-319-18973-4.

subjekt. Takéto správne rozhodnutia s cezhraničnými účinkami existovali už pred vznikom Európskej únie, a zároveň existujú aj v súčasnosti mimo dosahu vplyvu Európskej únie. Tieto rozhodnutia majú svoj základ v medzinárodnom práve, a to najmä v medzinárodných zmluvách, či už v dvojstranných, ale hlavne viacstranných. Napríklad už v roku 1909 bola uzavretá Medzinárodná dohoda o jazde automobilmi⁵, ktorá upravila mechanizmus vzájomného uznávania vodičských preukazov medzi signatármi tejto dohody. V súčasnosti je mechanizmus vzájomného uznávania vodičských preukazov upravený jednak v tzv. ženevskej zmluve o cestnej doprave z roku 1949⁶, ako aj viedenskej zmluve o cestnej doprave z roku 1968 prijatej na svetovej konferencii Organizácie spojených národov o cestnej premávke. Mechanizmus uznávania vodičských preukazov na základe uvedených medzinárodných zmlúv sa dodnes uplatňuje vo vzťahu k nečlenským štátom Európskej únie⁷.

Na druhej strane je však potrebné uviesť, že v podmienkach Európskej únie intenzita využívania extrateritoriality nadobudla úplne nový rozmer. Extrateritoriálne účinky činností jedného členského štátu na území iného, alebo dokonca všetkých ostatných členských štátov, našli svoj právny základ v primárnom, ako aj v sekundárnom práve Európskej únie. Preto neodvodzujú sa už iba od medzinárodných zmlúv a medzinárodných obyčajov, ako je to mimo európskeho zoskupenia. Využívanie takýchto cezhraničných účinkov sa stalo jedným z nástrojov pre zabezpečenie voľného pohybu tovaru, kapitálu, služieb, ako aj osôb. Efektívne tak dopĺňa diapazón ďalších nástrojov slúžiacich na tento cieľ, akými sú najmä harmonizácia právnej úpravy členských štátov v rámci normotvornej činnosti, ako aj právno-aplikačná činnosť orgánov a inštitúcií Európskej únie. Inak povedané, voľný pohyb rozhodnutí členských štátov v rámci priestoru Európskej únie sa stal nástrojom pre zabezpečenie základného cieľa tohto zoskupenia, a to je zabezpečenie voľného pohybu tovaru, služieb, kapitálu, ako aj voľného pohybu osôb.

Ako bolo uvedené vyššie, právnym základom pre zabezpečenie voľného pohybu rozhodnutí v rámci Európskej únie, t.j. cezhraničných účinkov rozhodnutí jednotlivých členských štátov, sa stalo samotné právo Európskej únie, ktoré je následne implementované do právneho poriadku jednotlivých členských štátov. Normotvorná aktivita orgánov a inštitúcií Európskej únie sa nesústreďovala iba na zabez-

⁵ Schválená na konferencii konanej v Paríži v dňoch 5. až 11. októbra 1909. Medzi prvými štátmi, ktoré túto dohodu ratifikovali, bolo v roku 1910 aj Rakúsko – Ukorsko. Následne bola nástupníckym štátom Československom ratifikovaná dňa 28. februára 1921, publikovaná v zbierke zákonov č. 505, čiastka 132 z 31. decembra 1921.

⁶ Zmluva bola prijatá na ženevskej konferencii konanej v dňoch 23. augusta až 19. septembra 1949.

⁷ Nejde však iba o ojedinelý príklad. Vzájomné uznávanie dokladov, certifikátov vyplývalo aj z viacerých ďalších medzinárodných zmlúv, napr. uznávanie certifikátov o spôsobilosti k letu vydávané štátom, do ktorého pôsobnosti patrí lietadlo na základe dohody o úprave letectva z roku 1919 alebo vzájomné uznávanie úmrtých pasov na prepravu mŕtvol na základe medzinárodného dohovoru o preprave mŕtvol z roku 1937.

pečenie voľného pohybu správnych rozhodnutí. No orientovala sa aj na zabezpečenie voľného pohybu súdnych rozhodnutí v súkromno-právnych vzťahoch, a v ostatnej dobe aj na zabezpečenie voľného pohybu súdnych rozhodnutí v trestnoprávnych vzťahoch. Ba dokonca je možné konštatovať, že v týchto oblastiach harmonizácia právnej úpravy jednotlivých členských štátov týkajúca sa uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí postúpila o úroveň vyššie, ako je to v prípade správnych rozhodnutí.

Právna regulácia voľného pohybu súdnych rozhodnutí, t.j. uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach je predmetom Nariadenia Brusel Ia⁸. Podľa čl. 36 tohto nariadenia „Rozsudok vydaný v členskom štáte sa uznáva v ostatných členských štátoch bez osobitného konania.“ Obdobne podľa čl. 39 „Rozsudok vydaný v členskom štáte, ktorý je v tomto členskom štáte vykonateľný, je vykonateľný v iných členských štátoch bez toho, aby bolo potrebné vyhlásenie jeho vykonateľnosti.“ Za účelom ochrany účastníka je však stanovený mechanizmus zamietnutia uznania rozsudku (čl. 45) alebo zamietnutia jeho výkonu (čl. 46) v taxatívne vymedzených prípadoch. Teda, štandardne platí, že rozsudky v občianskych a obchodných veciach vydané niektorým členským štátom sa uznávajú a vykonávajú v ostatných členských štátoch bez potreby osobitného konania. Iba v taxatívne vymedzených prípadoch je možné iniciovať konanie o zamietnutí uznania alebo zamietnutí výkonu rozsudku.⁹ Rovnaký mechanizmus sa uplatní aj vo vzťahu k rozhodnutiam v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a o medzinárodných únosoch detí v intenciách Nariadenia Brusel IIc.¹⁰ Teda na základe vyššie uvedeného je možné konštatovať, že v súvislosti s voľným pohybom súdnych rozhodnutí v súkromnoprávnych veciach sa uplatní jednotný režim automatického uznania a výkonu s možnosťou ich zamietnutia v taxatívne vymedzených prípadoch.

Určitá miera zosúladenia postupov uznávania a výkonu v podmienkach Európskej únie sa vzťahuje aj na rozsudky v trestných veciach. V prvom rade je potrebné poukázať na rámcové rozhodnutie komisie o vzájomnom uznávaní rozsudkov

⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach

⁹ Bližšie v PONTIER, J. A. a E. BURG. *EU Principles on Jurisdiction and Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters: According to the Case Law of the European Court of Justice 1st Edition*. 1. Amsterdam: T.M.C. Asser Press, 2004. ISBN 9789067041737., REYES, A. *Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters*. 1. London: Bloomsbury Publishing, 2019. ISBN 9781509924271, VAN CALSTER, G. *European Private International Law*. Oxford: Bloomsbury Publishing, 2013. ISBN 9781782250623.

¹⁰ Nariadenie Rady (EÚ) č. 2019/1111 z 25. júna 2019 o právomoci a uznávaní a výkone rozhodnutí v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a o medzinárodných únosoch

v trestných veciach, ktorými sa ukladá trest odňatia slobody.¹¹ V intenciách daného rámcového rozhodnutia rady členské štáty uznajú a vykonajú rozsudok v trestnej veci iného členského štátu ukladajúceho trest odňatia slobody s výnimkou taxatívne vymedzených prípadov (čl. 9), kedy môžu odmietnuť uznanie a výkon.¹² Obdobný režim sa uplatní aj v prípade uznávania a výkonu trestného rozsudku ukladajúceho peňažné sankcie,¹³ rozsudku a probačného rozhodnutia na účely dohľadu nad probačnými opatreniami a alternatívnymi sankciami¹⁴, príkazu na zaistenie a na konfiškáciu¹⁵, rozhodnutí o opatreniach dohľadu ako alternatíve väzby¹⁶ a pod. Aj v prípade voľného pohybu trestných rozhodnutí v rámci Európskej únie existuje určitý štandardizovaný režim.¹⁷

Rovnaký záver o existencii štandardizovaných režimov uznávania a výkonu rozhodnutí v rámci Európskej únie však nie je možné vyvodiť vo vzťahu k voľnému pohybu správnych (administratívnych) rozhodnutí. Ba naopak, je možné identifikovať rôzne druhy správnych rozhodnutí, ktoré podliehajú rôznemu režimu uznávania a výkonu. Právna úprava v rámci práva Európskej únie je značne roztrieštená v množstve predpisov sekundárneho práva, najmä v smerniciach a obmedzene aj v nariadeniach.

Cieľom tohto príspevku je skúmať právnu reguláciu v rámci práva Európskej únie, ako aj národnú právnu reguláciu, ktorá upravuje právny základ pre uplatnenie cezhraničných účinkov správnych rozhodnutí domovského štátu v hosťiteľských štátoch v rámci európskeho právneho priestoru. Na základe identifikovania takýchto správnych rozhodnutí bude potrebné kategorizovať správne rozhodnutia do určitých konzistentných skupín, v rámci ktorých sa uplatňujú rovnaké, resp. obdobné pravidlá uznávania a výkonu rozhodnutí. Vytvorenie takejto kategorizácie správnych rozhodnutí s cezhraničnými účinkami je nevyhnutným predpokladom pre uskutočnenie ďalšieho výskumu spočívajúceho v skúmaní determinantov, ktoré vplývajú na možnosť, resp. nemožnosť vytvorenia štandardizovaných režimov

¹¹ Rámcové rozhodnutie Rady 2008/909/SVV z 27. novembra 2008 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na rozsudky v trestných veciach, ktorými sa ukladajú tresty odňatia slobody alebo opatrenia zahŕňajúce pozbavenie osobnej slobody, na účely ich výkonu v Európskej únii.

¹² KLIMEK, L. *Zákon o uznávaní a výkone rozhodnutí, ktorými sa ukladá trestná sankcia spojená s odňatím slobody v Európskej únii. Komentár*. 1. Bratislava: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 9788057104308.

¹³ Rámcové rozhodnutie Rady 2005/214/SVV z 24. februára 2005 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na peňažné sankcie.

¹⁴ Rámcové rozhodnutie Rady 2008/947/SVV z 27. novembra 2008 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na rozsudky a probačné rozhodnutia na účely dohľadu nad probačnými opatreniami a alternatívnymi sankciami.

¹⁵ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1805 zo 14. novembra 2018 o vzájomnom uznávaní príkazov na zaistenie a príkazov na konfiškáciu.

¹⁶ Rámcové rozhodnutie Rady 2009/829/SVV z 23. októbra 2009 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na rozhodnutia o opatreniach dohľadu ako alternatíve väzby medzi členskými štátmi Európskej únie.

¹⁷ KLIMEK, L. *Mutual recognition of judicial decisions in European criminal law: Vzájomné uznávanie justičných rozhodnutí v európskom trestnom práve*. Cham: Springer International Publishing Switzerland, 2017. ISBN 978-3-319-44375-1, KLIMEK, L. a B. ŠRAMEL. *Vzájomné uznávanie peňažných sankcií v Európskej únii*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 9788081685811.

uznávania a výkonu správnych rozhodnutí v rámci Európskej únie, a následne pre vymedzenie možností zmien právnej regulácie v rámci práva Európskej únie alebo členských štátov.

Pri výskume, ktorého výsledky sú zhmotnené v tomto príspevku, sú využité najmä základné výskumné metódy typické pre právne vedy. V prvom rade je využitá metóda analýzy, najmä v podobe analýzy právnej regulácie v rámci práva Európskej únie, ako aj národnej legislatívy zameriavajúc svoju pozornosť na právo Slovenskej republiky. Na základe výsledkov analytického štádia sú získané poznatky syntetizované do určitých celkov majúcich obdobné, resp. rovnaké znaky, t.j. do podoby vytvorenia kategorizácie správnych rozhodnutí z hľadiska uplatňovaného režimu cezhraničných účinkov. Okrem toho je nevyhnutné aplikovať aj metódy explanácie a deskripcie, za účelom náležitejšieho opisu skúmaného inštitútu.

II. KATEGÓRIE REŽIMOV SPRÁVNYCH ROZHODNUTÍ S CEZHRA- NIČNÝMI ÚČINKAMI

Ako už bolo uvedené v predchádzajúcej časti, v súvislosti s cezhraničnými účinkami správnych rozhodnutí neexistuje v podmienkach Európskej únie jednotný režim, ktorý by sa rovnako aplikoval na všetky správne rozhodnutia. Právne zakotvenie cezhraničných účinkov je rozptýlené v rôznych smerniciach a nariadeniach Európskej únie upravujúcich určitú oblasť správy, pričom pri tom – ktorom type správneho rozhodnutia je možné identifikovať špecifiká vo vzťahu k uplatneniu cezhraničných účinkov.

Vyššie uvedený fakt však nebráni tomu, aby na základe generalizácie boli rovnaké alebo podobné správne rozhodnutia s cezhraničnými účinkami kategorizované do určitej skupiny majúcej rovnaký, resp. veľmi príbuzný charakter. Na základe toho je možné vymedziť tri základné skupiny správnych rozhodnutí s prihliadnutím na charakter ich cezhraničných účinkov. V prvom rade sú to správne rozhodnutia, ktoré majú cezhraničné účinky na území hostiteľských štátov priamo ex lege bez potreby prijímania aktu uznania zo strany hostiteľských štátov, teda majú priame cezhraničné účinky. Táto kategória správnych rozhodnutí sa označuje aj ako transteritoriálne správne akty, prípadne transnacionálne správne akty, alebo správne akty s priamymi cezhraničnými účinkami. Pre účely tohto príspevku bude využívaný pojem transteritoriálne správne akty. Po druhé, existuje aj kategória správnych rozhodnutí, ktorých cezhraničné účinky nastanú iba na základe aktu uznania zo strany hostiteľského štátu. V tomto prípade je možné ich označiť ako správne rozhodnutia s cezhraničnými účinkami ex actu alebo per recognitionem. A napokon, v podmienkach Európskej únie existuje osobitná kategória správnych rozhodnutí,

ktoré sú prijímané viacerými alebo všetkými členskými štátmi v spoločnom rozhodovacom procese. Ide o správne rozhodnutia s cezhraničnými účinkami prijímané v nadnárodnom správnom procese, niekedy sú označované ako zložené správne akty s cezhraničnými účinkami,¹⁸ alebo aj ako nadnárodné správne akty¹⁹. Aj v rámci uvedených kategórií je možné rozoznávať ďalšie podkategórie.

1. Správne rozhodnutia s cezhraničnými účinkami ex lege

Prvou z kategórii správnych rozhodnutí s cezhraničnými účinkami sú tzv. transteritoriálne správne akty. Ako už bolo uvedené, takéto správne akty vydané jedným štátom (domovským štátom) majú rovnaké právne účinky, aké majú na území tohto štátu aj na území iného štátu (resp. iných štátov), tzv. hostiteľských štátov bez toho, aby bolo potrebné ich uznať podľa právneho poriadku hostiteľského štátu osobitným rozhodnutím o uznaní prijatým v osobitnom konaní.

Už z takéhoto vymedzenia transteritoriality je možné usudzovať, že výkon právomoci s transteritoriálnymi účinkami predstavuje výraznejší zásah do suverenity hostiteľského štátu (resp. štátov), ako sú štandardne akceptované v medzinárodnom práve. Z toho dôvodu výkon právomoci s transteritoriálnymi účinkami môže existovať za splnenia striktných podmienok.

Prvou a základnou podmienkou na výkon právomoci s transteritoriálnymi účinkami je to, že má svoj právny základ v medzinárodnom práve. Takýmto základom je medzinárodná dohoda, ktorá umožňuje, aby jeden zmluvný štát vydával právne akty s účinkami aj na území ostatných zmluvných štátov. Rovnako právnym základom môže byť aj právny akt medzinárodnej, resp. nadnárodnej organizácie za predpokladu, že jej členské štáty preniesli na túto organizáciu svoju suverenity v tomto rozsahu. Takouto organizáciou je aj Európska únia, ktorá v rámci svojho sekundárneho práva kreuje právny základ pre výkon právomoci jednotlivými členskými štátmi s transteritoriálnymi účinkami, t. j. s účinkami aj na území ostatných členských štátov. Sekundárne právo Európskej únie (najmä nariadenia a smernice) stanovuje, že rozhodnutia alebo iné právne akty orgánu jedného členského štátu sú platné na celom území Európskej únie. V ďalšom texte bude pozornosť venovaná práve tomuto európskemu rozmeru transteritoriality.

¹⁸ STELKENS, U. a M. MIRSCBERGER. The Recognition of Foreign Administrative Acts: A German Perspective. In: *Recognition of Foreign Administrative Acts*. Imprint: Springer, 2016, s. 137 - 170. Ius Comparatum - Global Studies in Comparative Law, 10. ISBN 978-3-319-18973-4.

¹⁹ DELLA CANANEA, G. From the Recognition of Foreign Acts to Trans-national Administrative Procedures. In: *Recognition of Foreign Administrative Acts*. Imprint: Springer, 2016, s. 240. Ius Comparatum - Global Studies in Comparative Law, 10. ISBN 978-3-319-18973-4.

Právnym základom pre vydávanie transteritoriálnych správnych aktov v podmienkach Európskej únie budú hlavne akty sekundárneho práva Európskej únie v podobe smerníc a nariadení²⁰. Smernice nie sú priamo vykonateľné, ale vyžadujú implementáciu do vnútroštátneho právneho poriadku. Preto tento právny základ pre vydávanie takýchto správnych rozhodnutí bude následne zakotvený aj v národnej legislatíve toho-ktorého členského štátu. V prípade, ak by členský štát neimplementoval smernicu do svojho právneho poriadku v stanovenej lehote a v súlade s účelom a cieľom smernice, bolo by možné sa dovolávať priameho účinku smernice aj vo vzťahu k uplatneniu cezhraničného účinku správneho rozhodnutia.²¹ V prípade, ak právny základ pre vydanie takéhoto správneho rozhodnutia vyplýva z nariadenia, z dôvodu jeho priamej aplikovateľnosti v členských štátoch sa nevyžaduje jeho implementácia do národného právneho poriadku. Právnym základom bude výlučne toto nariadenie.

Právnym základom výkonu nariad'ovacej právomoci členského štátu s transteritoriálnymi účinkami je napr. čl. 17 Modernizovaného colného kódexu²². Podľa tohto ustanovenia „*Ak sa nevyžaduje alebo nie je uvedené inak, sú rozhodnutia vydané colnými orgánmi, ktoré sa zakladajú na uplatňovaní colných predpisov alebo sa ho týkajú, platné na celom colnom území Spoločenstva.*“ Teda, toto ustanovenie nariadenia – sekundárneho práva Európskej únie je právnym základom pre existenciu transteritoriálnych účinkov správnych rozhodnutí colných orgánov ktoréhokolvek členského štátu Európskej únie v súvislosti s uplatňovaním colných predpisov. Takýto právny základ je možné evidovať aj v ďalších aktoch Európskej únie, napr. vo vzťahu k povoleniu vyvieš' kultúrny majetok (vývozné povolenie) mimo Spoločenstva stanovuje nariadenie č. 116/2009²³ vo svojom článku 2, že „*vývozné povolenie platí v rámci celého Spoločenstva*“. V prípade povolenia k činnosti subjektu kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov smernica č.

²⁰ Vyskytuje sa aj forma rámcového rozhodnutia, no tá je viac prítomná pri druhej kategórii správnych aktov s cezhraničnými účinkami per recognitionem. No aj takéto rámcového rozhodnutia vyžadujú implementáciu do právneho poriadku členského štátu.

²¹ K tomu bližšie Rozsudok z 5. februára 1963, *NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend en Loos/Netherlands Inland Revenue Administration*, C-26/62, EU:C:1963:1, Rozsudok z 10. novembra 1992, *Hansa Fleisch Ernst Mundt GmbH & Co. KG/Landrat des Kreises Schleswig-Flensburg*, C-156/91, EU:C:1992:423, Rozsudok z 12. decembra 1990, *Peter Kaefer a Andréa Procacci/Francúzska republika*, spojené veci C-100/89 a C-101/89, EU:C:1990:456, Rozsudok z 30. septembra 1987, *Meryem Demirel/Stadt Schwäbisch Gmünd*, C-12/86, ECR 1987, Rozsudok z 19. januára 1982, *Ursula Becker/Finanzamt Münster-Innenstadt*, C-8/81, ECR 1982, Rozsudok z 5. apríla 1979, *Prokuratúra/Tullio Ratti*, C-148/78, ECR 1979, Rozsudok zo 4. decembra 1974, *Yvonne van Duyn/Home Office*, C-41-74, ECR 1974, Rozsudok zo 14. decembra 1971, *Politi s.a.s./Ministero delle Finanze della Repubblica Italiana*, C-43/71, ECR 1971.

²² Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 450/2008 z 23. apríla 2008, ktorým sa ustanovuje Colný kódex Spoločenstva.

²³ Nariadenie Rady (ES) č. 116/2009 z 18. decembra 2008 o vývoze tovaru kultúrneho charakteru.

2009/65²⁴ v čl. 5 ods. 1 stanovuje, že „Žiadne PKIPCP (podniky kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov) nesmú vykonávať činnosti, pokiaľ im nebude udelené povolenie v súlade s touto smernicou. Takéto povolenie je platné vo všetkých členských štátoch.“ V prípade povolenia k poskytovaniu investičných služieb smernica č. 2014/65²⁵ v čl. 6 ods. 3 stanovuje, že „Povolenie je platné pre celú Úniu a umožňuje investičnej spoločnosti poskytovať služby alebo vykonávať činnosti, na ktoré má povolenie v rámci celej Únie buď prostredníctvom práva usadiť sa vrátane zriadenia pobočky, alebo prostredníctvom slobody poskytovať služby.“ V prípade povolenia k priamej poisťovacej alebo zaisťovacej činnosti smernica č. 2009/138²⁶ v čl. 15 ods. 1 stanovuje: „Povolenie podľa článku 14 platí pre celé Spoločenstvo. Umožní poisťovním a zaisťovním vykonávať činnosť v Spoločenstve. Toto povolenie zahŕňa aj právo usadiť sa a slobodu poskytovať služby.“

Ďalšou podmienkou vzťahujúcou sa na vydávanie správnych rozhodnutí s transteritoriálnymi účinkami je to, že sa uplatňuje recipročné akceptovanie účinkov jedného štátu na území iného a *vice versa*. Reciprocita implikuje, že suverénny štát vydáva akty s účinkami v právnych vzťahoch mimo vlastného štátneho územia a súčasne vo svojom právnom poriadku predpokladá nadobúdanie účinkov cudzích aktov na svojom území.²⁷ Skutočnosť, že tieto akty vyvolávajú účinky aj mimo štátneho územia (v rámci právnych poriadkov iných štátov), má za následok nutnosť zvýšenej intenzity vzájomnej spolupráce vnútroštátnych orgánov. Je pritom nutné, aby ich interakcie prebiehali v súlade so zásadou lojálnej spolupráce (čl. 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii).²⁸ Z tejto zásady vyplývajú pre členské štáty požiadavky na vzájomnú kooperáciu aj pri vydávaní správnych rozhodnutí s transteritoriálnymi účinkami vrátane notifikácie o okolnostiach, ktoré sa týkajú výkonu tejto právomoci.

Existencia možnosti výkonu transteritoriálnej právomoci členských štátov Európskej únie má svoje opodstatnenie v potrebe výkonu základných cieľov Európskej únie v rámci celého jej priestoru, a to hlavne slobody pohybu osôb, tovaru, služieb a kapitálu. Výkon právomoci s transteritoriálnymi účinkami má uľahčovať

²⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/65/ES z 13. júla 2009 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa podnikov kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov.

²⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/65/EÚ z 15. mája 2014 o trhoch s finančnými nástrojmi, ktorou sa mení smernica 2002/92/ES a smernica 2011/61/EÚ Text s významom pre EHP.

²⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/138/ES z 25. novembra 2009 o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia

²⁷ HANDRLICA, J. Inter-administratívne puto“ správnych aktů v predpisoch unijného práva. *Societas et Iurisprudentia*. 2017, V(3), s. 83 – 84.

²⁸ HANDRLICA, J. Vybrané problémy spojené s aplikáciou modelu transteritoriálnych správnych aktů. *STUDIA IURIDICA Cassoviensia*. 2017, 5(2), 49 - 59, s. 51.

implementáciu týchto slobôd a existujú v európskom priestore výlučne pre tento cieľ.

Výkon právomoci s transteritoriálnymi účinkami je budovaný na uplatňovaní zásady lojálnej spolupráce a vzájomnej dôvery medzi členskými štátmi, na rešpektovaní národnej identity členských štátov, ako aj na uplatňovaní slobody voľného pohybu osôb, tovaru, služieb a kapitálu. Sme toho názoru, že zásada lojálnej spolupráce a vzájomnej dôvery medzi členskými štátmi, zásada rešpektovania národnej identity a sloboda voľného pohybu osôb, tovaru, služieb a kapitálu vymedzujú hmotnoprávne hranice novej aplikácie transteritoriality. Inak povedané, zastávame názor, že členský štát môže odmietnuť transteritoriálny účinok aktov iného členského štátu na svojom území, ak by takýto jeho postup bol ospravedlniteľným dôsledným uplatnením, resp. dôvodným neuplatnením zásady lojálnej spolupráce a vzájomnej dôvery, rešpektovania národnej identity alebo ak by takýto jeho postup bol odôvodnený výnimkami z uplatnenia slobody voľného pohybu osôb, tovaru, služieb a kapitálu.

Transteritoriálne správne akty sa vyvíjali najskôr ako tzv. opravňujúce, povoľujúce správne akty, t. j. ich účelom bolo umožniť ich adresátom správať sa určitým spôsobom (vykonávať určitú činnosť, doviezť alebo vyviezť tovar a pod.). Správne akty priznávajúce oprávnenie na realizáciu určitej kvalifikovanej činnosti ovplyvňujúcej kvalitu uplatňovania verejného záujmu sú často právnym prostriedkom presadzovania niektorých základných práv a slobôd (napr. základného práva podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť). Napokon, povolenie činnosti, ktorou sa realizuje základné právo podnikat', má priamy dopad aj na piliere poskytujúce oporu fungovaniu vnútorného trhu Európskej únie. Povoľovacie správne akty sa teda javia ako styčný bod, v ktorom sa stretávajú viaceré hodnoty podporované právnymi poriadkami členských štátov Európskej únie. Zároveň ide o prostriedky nastoľovania primeranej rovnováhy vtedy, keď v individuálnych prípadoch dochádza ku kolízii uvedených hodnôt.²⁹ Takéto povoľujúce transteritoriálne správne akty nemajú prikazujúci charakter, resp. ukladajúci povinnosť. Z toho dôvodu tieto akty nevyžadujú, aby museli byť uznané a vykonávané na území iného členského štátu donucovacou mocou tohto štátu. Preto posudzovanie uznávania a výkonu týchto aktov na území iných členských štátov nie je relevantné.

Na druhej strane je potrebné poznamenať, že transteritoriálne správne akty nemusia mať vždy len opravňujúci charakter. Môžu mať aj prikazujúci charakter, resp. môžu spočívať v uložení povinnosti, ktorú je potrebné vykonať, v prípade dobrovoľného nesplnenia, aj donucovacou mocou iného štátu. Je však potrebné uviesť, že ide skôr o ojedinelé výnimky, a taktiež to, že potreba lojálnej spolupráce

²⁹ VERNARSKÝ, M., ed. *Prevádzkovanie hazardu v podmienkach Slovenskej republiky a súvisiace povoľovacie správne akty*. In: JAKAB, R. *Extrateritoriálne účinky činnosti orgánov verejnej moci: zborník vedeckých prác*. 1. Košice: ŠafárikPress, 2018, s. 61 - 74. ISBN 978-80-8152-679-4, s. 62.

medzi členskými štátmi prevyšuje potrebu aplikácie pravidla, že prikazujúce správne akty jedného štátu môžu mať účinky na území iného štátu vtedy, ak boli predpísaným spôsobom uznané týmto štátom. Medzi takéto prípady patrí automatické uznávanie a vymáhanie pohľadávok vyplývajúcich z daní, poplatkov a iných opatrení³⁰, ako aj správnych rozhodnutí v súvislosti so spätným vymáhaním dávok v oblasti sociálneho zabezpečenia³¹.

1.1. Právne transteritoriálne správne akty

Kategória správnych rozhodnutí s priamymi účinkami na území hostiteľských štátov však nie je úplne homogénna. V prvom rade je možné rozlišovať medzi podkategóriou transteritoriálnych správnych aktov, ktoré majú účinky na území hostiteľských štátov bez toho, aby daný hostiteľský štát mohol akokoľvek ovplyvniť účinky daného rozhodnutia. Teda, ide o tzv. **právne alebo rýdže transteritoriálne správne akty**. Smernica alebo nariadenie, ktoré sú právnym základom vydávania takéhoto správneho rozhodnutia, nepriznávajú hostiteľskému štátu možnosť akýmkoľvek spôsobom modifikovať účinky tohto rozhodnutia na jeho území.

Jedným z typických príkladov pravých transteritoriálnych správnych aktov je tzv. vývozná licencia na tovary kultúrneho charakteru podľa nariadenia o vývoze tovaru kultúrneho charakteru³². Podľa čl. 2 bod 1 tohto nariadenia „*Vývoz tovaru kultúrneho charakteru mimo colného územia Spoločenstva podlieha predloženiu vývoznnej licencie.*“ Túto vývoznú licenciu vydáva na požiadanie orgán členského štátu, na území ktorého sa tovar kultúrneho charakteru zákonne a definitívne nachádza. Cezhraničný účinok vývoznnej licencie vyplýva z čl. 2 bod 3 nariadenia, podľa ktorého „*Vývozná licencia je platná v celom Spoločenstve.*“ Z daného nariadenia nevyplýva možnosť akéhokoľvek ďalšieho štátu odmietnuť účinky takejto vývoznnej licencie, alebo ju podrobiť vlastnému prieskumu, resp. akokoľvek spochybníť jej platnosť a záväznosť.

Ďalší príklad bezvýhradného rešpektovania cezhraničných účinkov správnych rozhodnutí iného členského štátu na území hostiteľského štátu vyplýva z nariadenia o pravidlách prevádzkovania cestnej dopravy.³³ Dané nariadenie v čl. 19, 20 a 21 upravuje vzájomné automatické uznávanie osvedčení o bezúhonnosti, finančnej

³⁰ Napr. čl. 18 smernice Rady 2010/24/EÚ zo 16. marca 2010 o vzájomnej pomoci pri vymáhaní pohľadávok vyplývajúcich z daní, poplatkov a ďalších opatrení.

³¹ čl. 78, 79 a 82 nariadenia č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia.

³² Nariadenie Rady (ES) č. 116/2009 z 18. decembra 2008 o vývoze tovaru kultúrneho charakteru.

³³ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1071/2009 z 21. októbra 2009, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá týkajúce sa podmienok, ktoré je potrebné dodržiavať pri výkone povolania prevádzkovateľa cestnej dopravy, a ktorým sa zrušuje smernica Rady 96/26/ES .

spôsobilosti a odbornej spôsobilosti vydaných niektorým z členských štátov bez toho, aby tieto osvedčenia boli podrobené akémukoľvek prehodnocovaniu zo strany hostiteľského štátu. Obdobný charakter majú aj registračné osvedčenia pre vozidlá vydávané na základe smernice o registračných dokumentoch pre vozidlá³⁴. Podľa čl. 4 danej smernice „*Na účely tejto smernice je registračné osvedčenie vydané členským štátom uznané ostatnými členskými štátmi na registráciu vozidla v medzinárodnej doprave alebo na opätovnú registráciu v ďalšom členskom štáte.*“. Ide teda o transteritoriálny správny akt. Je zároveň aktom s priamymi účinkami, a keďže daná smernica nevymedzuje žiadnu možnosť zásahu do účinkov registračného osvedčenia zo strany iných členských štátov, ide o rýdzy transteritoriálny správny akt.³⁵

Je potrebné dodať, že takéto pravé transteritoriálne správne akty nie sú veľmi rozšírené, tvoria početne oveľa menšiu skupinu. Umožnenie takýchto priamych účinkov cudzieho správneho rozhodnutia bez možnosti ich ovplyvnenia zo strany hostiteľského štátu vyžaduje vysokú mieru vzájomnej dôvery medzi členskými štátmi. Táto miera vzájomnej dôvery je daná najmä tým, že na danom úseku existuje vysoká úroveň harmonizácie právnej úpravy v dôsledku implementácie smerníc, resp. v dôsledku regulácie na báze nariadenia, ktoré dôsledne upravujú oblasť správy, v rámci ktorej sa správne rozhodnutie vydáva. Zároveň ide o takú oblasť, v ktorej nie je výrazne zastúpený národný verejný záujem najmä vo vzťahu k hostiteľským štátom.

Na jednej strane konkrétna smernica alebo nariadenie nedáva možnosť akémukoľvek skúmania a prehodnocovania takéhoto správneho rozhodnutia s cezhraničnými účinkami. No na strane druhej nemožno úplne vylúčiť to, aby členský štát mohol odmietnuť transteritoriálny účinok aktov iného členského štátu na svojom území, ak by takýto jeho postup bol ospravedlniteľný dôsledným uplatnením, resp. dôvodným neuplatnením zásady lojálnej spolupráce a vzájomnej dôvery, rešpektovania národnej identity alebo ak by takýto jeho postup bol odôvodnený výnimkami z uplatnenia slobody voľného pohybu osôb, tovaru, služieb a kapitálu. Ide teda o všeobecné dôvody, ktoré umožňujú členskému štátu brániť sa voči akejkolvek činnosti zo strany ostatných členských štátov alebo orgánov a inštitúcií Európskej únie, t.j. nielen vo vzťahu k transteritoriálnym správnym aktom.

³⁴ Smernica Rady 1999/37/ES z 29. apríla 1999 o registračných dokumentoch pre vozidlá.

³⁵ JANČÁT, L. Právna úprava vybraných transteritoriálnych správnych aktov. In: JAKAB, R., T. SEMAN a L. JANČÁT. *Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky* [online]. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach - Vydavateľstvo ŠafárikPress, 2020, s. 85 [cit. 2023-1-8]. ISBN 9788081529191.

1.2. Modifikované transteritoriálne správne akty³⁶

Kvantitatívne početnejšiu skupinu správnych rozhodnutí s cezhraničným účinkom v rámci Európskej únie tvoria tzv. modifikované transteritoriálne správne akty. Ich podstata spočíva v tom, že majú síce automatické priame právne účinky na území ostatných členských štátov, no zároveň hostiteľský členský štát má možnosť preverovať, prehodnocovať daný akt a prípadne obmedziť jeho účinky na svojom území. Modifikované transteritoriálne správne akty teda predstavujú takú skupinu správnych foriem činností, ktoré za určitých vopred stanovených podmienok v úniovom práve umožňujú štátu uskutočňovať dohľad nad ich dodržiavaním, vynucovať ich, prípadne aj blokovat' cezhraničné účinky správnej formy činnosti cudzieho štátu.³⁷ Tieto možnosti odklonov od bezvýhradného rešpektovania cezhraničných účinkov správneho rozhodnutia vyplývajú priamo z aktu práva Európskej únie, ktoré vytvára právny základ pre existenciu cezhraničného účinku (konkrétne smernica, nariadenie). Rovnako aj v tomto prípade by hostiteľský štát mohol siahnuť aj po všeobecných dôvodoch odmietnutia cezhraničných účinkov v intenciách opísaných v predchádzajúcej časti.

Na základe určitej miery zovšeobecnenia je možné túto skupinu správnych rozhodnutí vnútorne diferencovať podľa toho, aký odklon od rešpektovania cezhraničného účinku správnych rozhodnutí sa uplatní.

Na základe toho rozoznávame transteritoriálne správne akty: i) s možnosťou odmietnutia účinkov transteritoriálneho správneho aktu na území hostiteľského členského štátu, ii) s možnosťou požadovania dodatočnej verifikácie transteritoriálneho správneho aktu na území hostiteľského štátu, iii) s možnosťou pozastavenia účinkov transteritoriálnych správnych aktov na území hostiteľského štátu počas určitej mimoriadnej situácie či iv) s možnosťou zrušenia transteritoriálneho aktu vydaného iným štátom. Jednotlivé postupy sú analyzované v nasledujúcej časti.

1.2.1. Model - Odmietnutie účinkov transteritoriálnych správnych aktov

Ako bolo uvedené vyššie, podstatou transteritoriálneho správneho aktu v jeho rýdzich kontúrach je to, že je v plnom rozsahu podriadený právnemu režimu

³⁶ Časť textu tejto kapitoly bola prevzatá z diela autora JAKAB, R. Preskúvanie transteritoriálnych správnych aktov hostiteľským členským štátom. In: JAKAB, R., T. SEMAN a L. JANČÁT. *Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky* [online]. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach - Vydavateľstvo ŠafárikPress, 2020, s. 129 - 150 [cit. 2023-1-8]. ISBN 9788081529191.

³⁷ JANČÁT, L. Právna úprava vybraných transteritoriálnych správnych aktov. In: JAKAB, R., T. SEMAN a L. JANČÁT. *Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky* [online]. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach - Vydavateľstvo ŠafárikPress, 2020, s. 69 [cit. 2023-1-8]. ISBN 9788081529191.

štátu, ktorý ho vydal, pričom štát, na území ktorého má mať účinky, tento správny akt bezvýhradne rešpektuje na svojom území bez potreby jeho uznania formálnym spôsobom.³⁸ Jedným zo zásahov do tohto konceptu je legislatívne daná možnosť členského štátu, na území ktorého má mať správny akt účinky, odmietnuť tieto účinky na svojom území.

No tak ako existencia transteritoriálneho správneho aktu musí mať svoj právny základ (najmä v práve Európskej únie), aj existencia tejto výnimky musí vyplývať z noriem rovnakého charakteru. Jedným z typických príkladov³⁹ tohto typu transteritoriálnych správnych aktov s možnosťou odmietnutia jeho účinkov je vodičský preukaz v intenciách jeho regulácie v smernici o vodičských preukazoch.⁴⁰

Smernica je založená na zásade vzájomného uznávania vodičských preukazov, v dôsledku ktorej – pokiaľ orgány členského štátu vydali vodičský preukaz v súlade s článkom 1 ods. 1 smernice⁴¹ – ostatné členské štáty nie sú oprávnené overovať dodržiavanie požiadaviek na jeho vydanie a držba vodičského preukazu vydaného členským štátom musí byť považovaná za dôkaz toho, že jeho držiteľ splnil ku dňu jeho vydania požiadavky predpokladané smernicou. Ide najmä o požiadavku bydliska v členskom štáte vydávajúcom vodičský preukaz a požiadavku spôsobilosti viesť motorové vozidlo.⁴²

Výnimka z uplatnenia bezvýhradného rešpektovania cudzieho transteritoriálneho správneho aktu – vodičského preukazu na území iného členského štátu – vyplýva z čl. 11 ods. 4 smernice o vodičských preukazoch. Podľa daného ustanovenia „Členský štát odmietne uznať platnosť akéhokoľvek vodičského preukazu vydaného iným členským štátom osobe, ktorej vodičský preukaz je obmedzený, pozastavený alebo odobratý na území tohoto štátu.“ V tejto súvislosti je však potrebné poukázať

³⁸ O charaktere transteritoriálnych správnych aktov v jeho rýdzich kontúrach sa vyjadril aj Súdny dvor Európskej únie vo svojom rozsudku zo dňa 29. 10. 1998, Awoyemi C-230/97, EU:C:1998:521, body 41 a 42 citujúc: „Povinnosť vzájomného uznávania platí bez akýchkoľvek formalít a neponecháva členským štátom žiaden priestor na uváženie, pokiaľ ide o opatrenia, ktorými sa majú tieto povinnosti dosiahnuť.“

³⁹ Ďalšie príklady vyplývajú napr. z čl. 36 ods. 3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2009 z 21. októbra 2009 o uvádzaní prípravkov na ochranu rastlín na trh a o zrušení smerníc Rady 79/117/EHS a 91/414/EHS (Ú. v. ES L 309 24. 11. 2009, s. 1), čl. 17 ods. 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/65/ES z 13. júla 2009 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa podnikov kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (PKIPCP) (Ú. v. ES L 302 17. 11. 2009, s. 32) alebo aj z noriem medzinárodného práva, napr. z čl. 7 Dohody so štátom Kuvajt o leteckej doprave z roku 1997, z čl. 7 so Spojenými arabskými emirátmi o leteckej doprave z roku 2002, z čl. 7 s Arménskom o leteckej doprave z roku 2010, z čl. 16 s Gruzínskom o leteckých službách z roku 2010 atď.

⁴⁰ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/126/ES z 20. decembra 2006 o vodičských preukazoch (Ú. v. ES L 403 30. 12. 2006, s. 18).

⁴¹ Členské štáty zavedú národný vodičský preukaz podľa vzoru Spoločenstva stanoveného v prílohe I v súlade s ustanoveniami tejto smernice. Symbol na strane I vzoru vodičských preukazov Spoločenstva obsahuje rozlišovací znak členského štátu vydávajúceho vodičský preukaz.

⁴² SANGRETOVÁ, M. K niektorým otázkam vzájomného uznávania vodičských preukazov. In: JAKAB, R., ed. *Extrateritoriálne účinky činnosti orgánov verejnej moci*. 1. Košice: ŠafárikPress, 2018, 100 - 101. 108. ISBN 978-80-8152-679-4.

na to, že Súdny dvor Európskej únie prezentoval stanovisko, že možnosť uvedená v článku 11 ods. 4 v druhom pododseku smernice predstavuje výnimku zo všeobecnej zásady vzájomného uznávania vodičských preukazov a na základe tejto skutočnosti musí byť vykladaná reštriktívne.⁴³

Teda, dané ustanovenie smernice o vodičských preukazoch zakladá možnosť členského štátu odmietnuť účinky cudzieho transteritoriálneho správneho aktu na svojom území, pričom definuje aj dôvody, kedy tak môže konať. Z toho je možné vyabstrahovať nasledujúce znaky takejto výnimky:

Odmietnutie účinkov transteritoriálneho správneho aktu členským štátom má výlučne vplyv na existenciu týchto účinkov na jeho území. Žiadnym spôsobom sa to nedotýka existencie takýchto účinkov transteritoriálnych správnych aktov na území ostatných členských štátov, resp. účinkov na území štátu, ktorý tento správny akt vydal.

Rovnako využitie možnosti odmietnuť účinky transteritoriálneho správneho aktu jedným členským štátom nemá žiaden vplyv na platnosť, právoplatnosť ani vykonateľnosť samotného transteritoriálneho správneho aktu; ten je naďalej platný, právoplatný a vykonateľný za podmienok aplikujúcich sa v domovskom štáte len s tým rozdielom, že inter-administratívna väzba bola pretrhnutá vo vzťahu k štátu, ktorý odmietol jeho účinky.

Existencia takejto výnimky však neznamena, že v danom prípade už nejde o transteritoriálny správny akt, ale o správny akt podliehajúci uznaniu štátu, na území ktorého má mať účinky. Totiž v druhom zmienenom prípade akt uznania je nevyhnutný na to, aby správny akt vôbec nadobudol účinky na území iného členského štátu. Naopak, pri uplatnení tejto výnimky správny akt nadobudne účinky automaticky (resp. automatickým uznaním), no následne tieto účinky stratí v dôsledku uplatnenia práva členského štátu odmietnuť jeho účinky, v čom je, samozrejme, zásadný rozdiel.

Niektorí autori⁴⁴ v tejto súvislosti dospievajú k záveru, že priznanie možnosti odmietnuť cezhraničné účinky transteritoriálnych správnych aktov štátu, na území ktorého majú tieto účinky nastať, má za následok modifikáciu vlastnej koncepcie transteritoriality. Dôsledkom uvedenej legilastívnej konštrukcie je vytvorený nový rozhodovací model (akt s cezhraničnými účinkami s možnosťou odmietnutia),

⁴³ Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 26. 4. 2012, Hofmann, C-419/2010, EU:C:2012:240, bod 71.

⁴⁴ BASSI, N. Il mutuo riconoscimento in trasformazione: il caso delle patenti di guida. *Rivista italiana di diritto pubblico comunitario*. 2008, 1582 - 1594.; DE LUCA, L. Administrative Pluralism, Horizontal Cooperation and Transnational Administrative Acts. *Review of European Administrative Law*. 2012, (5), s. 27.

ktorý môže implikovať potenciálnu nestabilitu transteritoriálnych účinkov s ohľadom na možné zásahy zo strany exekutívy iných štátov.⁴⁵ Domnievame sa však, že aj pri danej konštrukcii povaha transteritoriálnych správnych aktov ostala zachovaná; no na druhej strane došlo k oslabeniu inter-administratívnej väzby, pričom toto oslabenie má svoj legitímny základ spočívajúci v potrebe chrániť záujmy členského štátu rešpektované Európskou úniou.⁴⁶

1.2.2. Model - Požadovanie dodatočnej verifikácie transteritoriálneho správneho aktu

Osobitnou kategóriou transteritoriálnych správnych aktov sú také akty, pri ktorých právna úprava vyžaduje tzv. dodatočnú verifikáciu. Jej podstatou je, že štát môže sám vykonať dodatočnú verifikáciu súladu aktu s vlastnými predpismi alebo požadovať jej vykonanie od subjektu, ktorý je z transteritoriálneho správneho aktu oprávnený (akt s cezhraničnými účinkami s výhradou dodatočnej verifikácie).⁴⁷

Aj v danom prípade sa vyžaduje, aby existoval právny základ umožňujúci vydávanie transteritoriálneho správneho aktu zo strany jedného členského štátu s účinkami aj na území iných členských štátov. Zároveň je potrebné, aby taktiež bolo zakotvené právo štátu, na území ktorého má mať akt účinky, požadovať preskúmanie tohto aktu s požiadavkami vyplývajúcimi z jeho vnútroštátnej regulácie reagujúc na to, že v príslušnej oblasti nie je úplná harmonizácia, ale môžu existovať určité rozdiely medzi jednotlivými štátmi. Tento model reaguje na potenciálne rozdiely vo vnútroštátnej právnej úprave. Ide pritom o model, ktorého účelom je vyvážiť pozítiva a negatíva zavedenia cezhraničného účinku a absencia úplnej harmonizácie vnútroštátnej právnej úpravy.⁴⁸

Ukázkovým príkladom⁴⁹ aplikácie tohto modelu odklonu od rýdzeho chápania transteritoriálneho správneho aktu je vzájomné uznávanie plavebných licencií pre

⁴⁵ HANDRLICA, J. *Transteritoriální správní akty: studie z mezinárodního správního práva*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2017. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky). ISBN 9788088018155. s. 90.

⁴⁶ Vyplývajúce z čl. 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie a čl. 4 ods. 2 zmluvy o Európskej únii.

⁴⁷ HANDRLICA, J. *Transteritoriální správní akty: studie z mezinárodního správního práva*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2017. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky). ISBN 9788088018155. s. 91.

⁴⁸ BISCOTTINI, G. *Diritto amministrativo internazionale*. 2. Padova: CEDAM, ISBN 9788813125233., s. 55 – 56.

⁴⁹ Iné príklady sú uvedené v čl. 41 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2009 z 21. októbra 2009 o uvádzaní prípravkov na ochranu rastlín na trh a o zrušení smerníc Rady 79/117/EHS a 91/414/EHS (Ú. v. ES L 309 24. 11. 2009, s. 1).

plavidlá vnútrozemskej vodnej dopravy, ktorý je regulovaný v rovnomennej smernici.⁵⁰ V ust. čl. 3 ods. 1 tejto smernice je stanovený právny základ transteritoriálneho správneho aktu – plavebnej licencie. Podľa tohto ustanovenia „*Pokiaľ odseky 3 až 6 neustanovujú inak, každý členský štát pre plavbu na svojich vnútrozemských vodných cestách uzná plavebné licencie vydané iným členským štátom v súlade s článkom 2 rovnako, ako keby vydal tieto licencie sám.*“ Teda týmto bol stanovený právny základ pre automatické uznávanie plavebných licencií vydaných iným členským štátom bez potreby realizácie formalizovaného postupu uznávania.

Narušenie inter-administratívnej väzby v súvislosti s automatickým uznaním cezhraničných účinkov plavebných licencií vyplýva z ods. 6 vyššie citovaného ustanovenia smernice. Podľa toho „*Členské štáty môžu vyžadovať splnenie dodatočných podmienok, ktoré sú ekvivalentné podmienkam stanoveným pre vlastné pravidlá pre plavbu na námorných plavebných trasách.*“ Z toho vyplýva, že členské štáty vzájomne automaticky uznávajú plavebné licencie vydané iným členským štátom; no na druhej strane môžu požadovať od osoby oprávnenej z danej licencie, aby splnila aj požiadavky uplatňované daným členským štátom pre jeho vlastné pravidlá na plavbu na jeho námorných plavebných trasách. Táto konštrukcia vyplýva z toho, že požiadavky pre pravidlá nie sú predmetom úplnej harmonizácie, a preto môžu existovať rozdiely v požiadavkách medzi jednotlivými členskými štátmi.

Uplatnenie tejto výnimky však neznamená, že takýto správny akt cudzieho štátu by spadal pod režim potrebného uznávania, až v dôsledku ktorého by nadobudol účinnosť. Tento správny akt nadobudne transteritoriálne účinky automaticky, a to bez potreby vykonania procesu uznania. No členský štát, na území ktorého má mať takéto účinky, môže od oprávnenej osoby zo správneho aktu požadovať splnenie ďalších podmienok, ktoré vyplývajú z vnútroštátneho práva daného štátu. Ak by daná osoba nespĺnila tieto dodatočné podmienky, malo by to za následok porušenie vnútroštátneho práva tohto členského štátu s možnosťou vyvodzovania administratívno-právnej zodpovednosti. Vo vyššie uvedenom príklade by to nebolo z titulu, že nemala platnú plavebnú licenciu (tú mala z dôvodu automatického uznania), ale z titulu, že nespĺnila dodatočné požiadavky, ktoré členský štát vyslovuje aj vo vzťahu k vlastným pravidlám.

1.2.3. Model - Pozastavenie účinkov transteritoriálnych správnych aktov

Ďalším z potenciálnych zásahov do koncepcie právnych transteritoriálnych správnych aktov je pozastavenie účinkov transteritoriálnych správnych aktov na území

⁵⁰ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/100/ES zo 16. septembra 2009 o vzájomnom uznávaní plavebných licencií pre plavidlá vnútrozemskej vodnej dopravy (Ú. v. ES L 259 2. 10. 2009, s. 8).

členského štátu, kde má mať takýto akt účinky. Takéto pozastavenie prichádza do úvahy iba v prípade existujúceho alebo potenciálneho nebezpečenstva pri aplikácii transteritoriálnych správnych aktov, a preto má iba dočasný charakter, a to počas doby trvania nebezpečenstva. Z jeho charakteru vyplýva, že sa môže aplikovať iba v nevyhnutných prípadoch a v nevyhnutnom rozsahu. V tom je rozdiel aj vo vzťahu k uplatneniu výnimky odmietnutia účinkov transteritoriálnych správnych aktov, ktorá má trvalý charakter.

Obe tieto výnimky však majú spoločné to, že účinky transteritoriálneho správneho aktu sa pozastavujú alebo odmietajú iba vo vzťahu k územiu členského štátu, ktorý túto výnimku využil. Nemá to teda vplyv na platnosť, právoplatnosť ani vykonateľnosť daného správneho aktu ako takého, ako ani vplyv na jeho účinky na území iných členských štátov.

Tak ako v ostatných prípadoch výnimiek, aj v tomto prípade musí existovať právny základ pre uplatnenie tohto postupu – pozastavenia účinkov transteritoriálnych správnych aktov. Takéto ustanovenie má charakter tzv. ochrannej klauzuly (*Schutzklausel*)⁵¹. Ochranná klauzula umožňuje členskému štátu prijať také opatrenia, ktoré sa odchyľujú od zámeru zjednocovania. Ochranné klauzuly sú využiteľné najmä vtedy, keď po vydaní správneho aktu vyjde najavo nespoznateľné alebo neznáme nebezpečenstvo, ktoré si vyžaduje rýchly zásah.⁵² Takéto ochranné klauzuly sú obsiahnuté v množstve harmonizačných právnych aktov Európskej únie, obzvlášť v oblasti bezpečnosti produktov⁵³ a slobody služieb⁵⁴, vrátane služieb na kapitálovom trhu (napr. povolenie na kolektívne investovanie do prevoditeľných cenných papierov a povolenie na správu alternatívnych investičných fondov⁵⁵, povolenie na poskytovanie investičných služieb⁵⁶, povolenie na výkon bankových činností⁵⁷, povolenie na výkon poistenia a zaistenia⁵⁸).

⁵¹ BURBAUM, S. *Rechtsschutz gegen transnationales Verwaltungshandeln*. 1. Baden Baden: Nomos, 2003. ISBN 978-3-8329-0156-1, s. 57.

⁵² KRÄMER, L. *EWG-Verbraucherrecht*. Baden Baden: Nomos, 1985. ISBN 978-3-7890-1155-9, s. 246.

⁵³ Napr. čl. 23 smernice 2001/18/ES Európskeho Parlamentu a Rady z 12. marca 2001 o zámernom uvoľnení geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia a o zrušení smernice Rady 90/220/EHS (Ú. v. ES L 106 17. 4. 2001, s. 1), čl. 11 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/54/ES z 18. júna 2009 o využívaní a uvádzaní na trh prírodných minerálnych vôd (Ú. v. EÚ L 164, 26. 6. 2009, s. 45 – 58).

⁵⁴ Napr. čl. 4 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/100/ES zo 16. septembra 2009 o vzájomnom uznávaní plavebných licencií pre plavidlá vnútrozemskej vodnej dopravy (Ú. v. ES L 259 2. 10. 2009, s. 8).

⁵⁵ Čl. 5 ods. 1 a čl. 108 ods. 5 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/65/ES z 13. júla 2009 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa podnikov kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (PKIPCP).

⁵⁶ Čl. 6 ods. 3 a čl. 86 ods. 1 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/65/EÚ z 15. mája 2014 o trhoch s finančnými nástrojmi, ktorou sa mení smernica 2002/92/ES a smernica 2011/61/EÚ.

⁵⁷ Čl. 33 a čl. 43 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/36/EÚ z 26. júna 2013 o prístupe k činnosti úverových inštitúcií a prudenciálnom dohľade nad úverovými inštitúciami, o zmene smernice 2002/87/ES a o zrušení smerníc 2006/48/ES a 2006/49/ES.

⁵⁸ Čl. 15 ods. 1 a čl. 155 ods. 3 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/138/ES z 25. novembra 2009 o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia (Solventnosť II).

Jedným z príkladov existencie ochrannej klauzuly je aj už zmieňovaný prípad uznávania plavebných licencií podľa smernice o vzájomnom uznávaní plavebných licencií pre plavidlá vnútrozemskej vodnej dopravy. Ako bolo uvedené, takéto plavebné licencie sú transteritoriálnymi správnymi aktmi, pri ktorých sa uplatňuje výhrada dodatočného preverovania. No okrem toho, pri tomto type transteritoriálnych správnych aktov sa uplatňuje aj možnosť členského štátu, na území ktorého sa plavebná licencia využíva, pozastaviť jej účinky. Konkrétne, v čl. 4 ods. 2 tejto smernice je uvedené: „Každý členský štát môže prerušiť plavbu plavidla, ak sa pri kontrole zistí, že toto plavidlo je v stave ohrozujúcom okolie, a to na dobu do odstránenia nedostatkov. Tento členský štát tak môže urobiť aj vtedy, ak uzná, že plavidlo alebo jeho vybavenie nespĺňa požiadavky stanovené plavebnou licenciou alebo inými dokumentmi uvedenými v článku 3.“ Z vyššie citovaného ustanovenia teda vyplýva, že ktorýkoľvek členský štát (aj iný ako štát vydávajúci plavebnú licenciu) môže prerušiť plavbu, t. j. pozastaviť účinky plavebnej licencie. No toto pozastavenie môže byť iba vo výnimočnom prípade – keď plavidlo je v stave ohrozujúcom okolie, resp. ak plavidlo alebo jeho vybavenie nespĺňa požiadavky stanovené plavebnou licenciou alebo inými dokumentmi. Okrem toho, toto pozastavenie môže byť iba na dočasnú dobu, a to do odstránenia nedostatkov.

Podľa ods. 3 tohto ustanovenia „Členský štát, ktorý prerušil plavbu plavidla alebo oznámil svoj úmysel tak urobiť v prípade, že nedostatky nebudú odstránené, informuje príslušné orgány členského štátu, ktorý vydal plavebnú licenciu alebo iné dokumenty podľa článku 3, o dôvodoch rozhodnutia, ktoré prijal alebo zamýšľa prijať.“ Teda, spolu s uplatnením opatrenia spočívajúceho v pozastavení účinkov transteritoriálneho správneho aktu je zároveň potrebné realizovať aj notifikačnú povinnosť vo vzťahu k členskému štátu, ktorý transteritoriálny správny akt vydal, a v niektorých prípadoch aj vo vzťahu ku komisii. Existencia takejto notifikačnej povinnosti vyplýva aj zo zásady lojálnej spolupráce medzi členskými štátmi stanovenej v čl. 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii.

Zakotvenie ochrannej klauzuly vo vnútroštátnom práve nie je právnou povinnosťou členského štátu. Ponecháva sa na zvážení vnútroštátneho zákonodarcu, či takéto ochranné klauzuly prevezme alebo nie. Ochranné klauzuly obsiahnuté v smerniciach umožňujú členským štátom, aby sa vo výnimočných situáciách odchýlili od povinnosti automaticky uznať cudzí správny akt.⁵⁹ Ochranné klauzuly smerujú odchylné opatrenia členských štátov do usporiadaných a preverených koľají; okrem toho podporujú integráciu a prispievajú k ďalšiemu rozvoju práva Európskej únie.⁶⁰

⁵⁹ BURBAUM, S. *Rechtsschutz gegen transnationales Verwaltungshandeln*. 1. Baden Baden: Nomos, 2003. ISBN 978-3-8329-0156-1, s 58.

⁶⁰ IPSEN, H. P. *Europäisches Gemeinschaftsrecht in Einzelstudien*. 1. Baden Baden: Nomos, 1984. ISBN 9783789009983, s. 240.

1.2.4. Model - Zrušenie transteritoriálneho správneho aktu

Azda najradikálnejším zásahom do konceptu transteritoriálnych správnych aktov je práve možnosť členského štátu zrušiť takýto akt, ktorý bol vydaný iným členským štátom. Touto výnimkou sa neguje zásada, že transteritoriálny správny akt sa riadi právnym poriadkom štátu, ktorý ho vydal, najmä jeho procesnými normami, ktoré upravujú aj možnosť zrušenia.

Keďže ide o najradikálnejší zásah do konceptu transteritoriálnych správnych aktov, ide zároveň aj o najviac ojedinelý zásah. Dôvodom pre takýto postup iného členského štátu môže byť závažné porušenie predpisov pri vydávaní takéhoto aktu, ktoré má vplyv aj na verejný poriadok v dotknutom štáte alebo v rámci celej Európskej únie. Právnym dôsledkom zrušenia tohto aktu nie je iba vylúčenie účinkov na území štátu, ktorý ho zrušil, ale vylúčenie jeho účinkov en bloc na území všetkých členských štátov vrátane členského štátu, ktorý ho vydal. V dôsledku zrušenia zaniká platnosť, právoplatnosť a vykonateľnosť tohto transteritoriálneho správneho aktu ako takého.

Aj s prihliadnutím na túto okolnosť, existencia takejto výnimky musí mať tiež svoj právny základ v právnych aktoch Európskej únie. Bez existencie takéhoto právneho základu iný členský štát nie je oprávnený jednostranne meniť alebo rušiť rozhodnutia iného členského štátu, a to ani vtedy, ak majú účinky na jeho území.

Azda jediným takýmto prípadom, keď prichádza do úvahy táto výnimka zo všeobecného konceptu transteritoriálnych správnych aktov, je možnosť ktoréhokoľvek členského štátu zrušiť alebo odvolať vízum udelené ktorýmkoľvek iným členským štátom. Podľa ust. čl. 34 vízového kódexu⁶¹ „Vízum sa zruší, ak sa preukáže, že v čase udelenia víza neboli splnené podmienky na jeho udelenie, a predovšetkým ak existujú závažné dôvody domnievať sa, že vízum bolo získané podvodom. Vízum zrušia v zásade príslušné orgány členského štátu, ktoré vízum udelili. Zrušiť ho môžu aj príslušné orgány iného členského štátu, pričom v tomto prípade sa o takomto zrušení informujú orgány členského štátu, ktoré vízum udelili.“ Z daného ustanovenia explicitne vyplýva právo iného členského štátu zrušiť rozhodnutie o udelení víza iným štátom, pričom takýto postup nie je svojvoľný, ale je viazaný na explicitne vymedzený dôvod. Ten pramení z porušenia podmienok na vydanie víza alebo v podvodnom konaní pri jeho udelení, t. j. musí existovať relevantný dôvod presahujúci hranice členského štátu, ktorý takýto správny akt vydal.

⁶¹ Nariadenie európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 z 13. júla 2009, ktorým sa ustanovuje vízový kódex Spoločenstva (vízový kódex) (Ú. v. ES L 243 15. 9. 2009, s. 1).

A v konečnom dôsledku, aj v tomto prípade členské štáty musia postupovať v súlade so zásadou lojálnej spolupráce vyplývajúcej z čl. 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii. Musia notifikovať členský štát, ktorý transteritoriálny správny akt vydal, o tom, že došlo k jeho zrušeniu.

V tejto súvislosti je potrebné ešte poznamenať, že vízový kódex upravuje aj možnosť odvolať vízum udelené iným členským štátom. Podľa čl. 34 ods. 2 a 3 vízového kódexu „*Vízum sa odvolá, ak sa preukáže, že podmienky na jeho udelenie už nie sú splnené. Vízum odvolávajú v zásade príslušné orgány členského štátu, ktoré vízum udelili. Odvolať ho môžu aj príslušné orgány iného členského štátu, pričom v tomto prípade sa o takomto odvolaní informujú orgány členského štátu, ktoré vízum udelili. Vízum sa môže odvolať na žiadosť jeho držiteľa. O takomto odvolaní víza je potrebné informovať príslušné orgány členských štátov, ktoré ho udelili.*“ Rozdiel medzi odvolaním víza a zrušením víza však spočíva v tom, kedy nastal stav, že podmienky na jeho vydanie nie sú splnené (ak nastal pred vydaním víza, vízum sa zruší, ak po vydaní víza, vízum sa odvolá). No v ostatnom nevidujeme rozdiel medzi zrušením a odvolaním vo vzťahu k účinkom transteritoriálnych správnych aktov. Teda, vo vzťahu k odvolaniu je možné vyvodiť rovnaké teoretické závery ako vo vzťahu k zrušeniu transteritoriálneho správneho aktu.

III. REŽIMY S CEZHraničnými účinkami EX ACTU

Druhou kategóriou správnych rozhodnutí s cezhraničnými účinkami sú správne rozhodnutia, ktoré takéto cezhraničné účinky nadobúdajú ex actu, t.j. na základe aktu uznania zo strany hostiteľského štátu. Cudzie rozhodnutie prijaté domovským štátom vyvoláva právne účinky v rámci právneho poriadku hostiteľského štátu na základe osobitného rozhodnutia prijatého hostiteľským štátom. Takéto rozhodnutie v prípade uznania ex actu nadobúda v našom právnom poriadku dôsledky prostredníctvom aktu uznania. Je to teda akt uznania, ktorý v lex fori (v právnom poriadku hostiteľského štátu) nahrádza cudzou úpravou vlastné aplikovateľné právo.⁶² Akt uznania je rozhodnutím vydaným na základe normy lex fori. Jeho následkom štát uzná ex actu v určitej oblasti úpravy cudziu úpravu za dostatočnú a nahrádza ju touto cudzou úpravou vlastné aplikovateľné právo. V náuke je tento model označovaný ako aktívne vzájomné uznávanie⁶³.

Ako uvádza della Cananea nie je jednoznačné, či takéto rozhodnutie prijaté hostiteľským štátom iba „deklaruje“, že rozhodnutie prijaté domovským štátom má

⁶² KÖNIG, K. *Die Anerkennung ausländischer Verwaltungsakte*. Köln: Carl Heymanns Verlag, 1965, s. 70.

⁶³ HANDRLICA, J. *Úvod do mezinárodního práva správního*. V Praze: C.H. Beck, 2022. Beckova edice právní instituty. ISBN 9788074009013, s. 103.

účinky v rámci *lex fori* (právneho poriadku domovského štátu) alebo že „konštituuje“ takéto účinky. Rovnako nie je ani jednoznačné, akú úlohu má orgán verejnej správy hostiteľského štátu: je to iba právomoc uznať alebo právomoc spojená aj s povinnosťou výkonu takéhoto rozhodnutia?⁶⁴. Domnievame sa, že odpoveď na ostatne zmienenú otázku závisí od toho, o aký typ cudzieho správneho rozhodnutia ide. Teda, je relevantné to, či dané cudzie rozhodnutie zakladá iba oprávnenia pre adresáta (napr. oprávnenie, licenciu na výkon určitej činnosti), ktoré nie je potrebné vykonávať autoritatívnym zásahom orgánu verejnej moci. Alebo, na strane druhej, obsahuje povinnosť pre adresáta, pričom jej vykonanie, v prípade absencie dobrovoľného plnenia, si vyžaduje autoritatívny zásah. V ostatne zmienenom prípade by samotné uznanie bez zabezpečenia výkonu zo strany hostiteľského štátu bolo právne nerelevantné, resp. až právne zbytočné. Obzvlášť za okolností, kedy sa neumožňuje realizácia vykonávacej jurisdikcie domovského štátu aj na území hostiteľského štátu (čo je skôr pravidlo).

Ani tento režim uznávania správnych rozhodnutí domovského štátu zo strany hostiteľského štátu na základe osobitného aktu uznania nie je homogénny. Aj v tomto ohľade je možné rozoznávať minimálne dve podkategórie. V prvom rade je to podkategória, vo vzťahu ku ktorej podmienky a postup uznávania je daný sekundárnym právom Európskej únie, najmä v podobe smerníc alebo rámcových rozhodnutí. Teda, právo Európskej únie stanovuje podmienky a postup uznávania a výkonu toho-ktorého typu správneho rozhodnutia. Do druhej podkategórie patria správne rozhodnutia, ktoré sú uznávané za podmienok a postupmi vyplývajúcimi z národnej právnej úpravy členského štátu, pričom sa opierajú o dvojstranné alebo viacstranné medzinárodné zmluvy, prípadne aj medzinárodné obyčaje alebo priamo na základe medzinárodnej úpravy v prípade absencie národnej úpravy.

1. Model – uznávanie správnych rozhodnutí ex actu na báze harmonizovaných pravidiel v rámci Európskej únie

Správne rozhodnutia členských štátov môžu mať cezhraničné účinky aj na základe ich uznania zo strany hostiteľského štátu za podmienok a postupom harmonizovaných naprieč Európskou úniou. Teda, takéto rozhodnutia nemajú priame účinky, ako je to v prípadoch správnych rozhodnutí uznaných *ex lege*, ale cezhraničné účinky nadobúdajú až na základe prijatia aktu uznania zo strany hostiteľského štátu. Pričom, ako bolo uvedené, podmienky uznania cudzieho správneho rozhodnutia a postup uznania je jednotný v rámci Európskej únie, keďže bol upravený

⁶⁴ DELLA CANANEA, G. From the Recognition of Foreign Acts to Trans-national Administrative Procedures. In: *Recognition of Foreign Administrative Acts*. Imprint: Springer, 2016, s. 227. *Ius Comparatum - Global Studies in Comparative Law*, 10. ISBN 978-3-319-18973-4.

smernicami alebo rámcovými rozhodnutiami, ktoré členské štáty boli povinné implementovať do svojho právneho poriadku.

Právo Európskej únie však neupravuje jednotný model vzájomného uznávania cudzích správnych rozhodnutí *ex actu* aplikovateľný na všetky cudzie správne rozhodnutia. Naopak, vytvára samostatné režimy uznávania toho-ktorého typu správneho rozhodnutia. Pričom aj medzi jednotlivými typmi správnych rozhodnutí existujú rozdiely. Medzi takéto režimy uznávania cudzích správnych rozhodnutí *ex actu* na báze harmonizovaného práva Európskej únie patria najmä: uznávanie odborných kvalifikácií⁶⁵, rozhodnutie o vyhostení štátnych príslušníkov tretích krajín⁶⁶, rozhodnutie ukladajúce povinnosť zaplatiť peňažnú sankciu v inom členskom štáte⁶⁷.

Pravidlá, podľa ktorých členský štát, ktorý na svojom území umožňuje prístup k regulovanému povolaniu⁶⁸ alebo výkon regulovaného povolania na základe osobitných odborných kvalifikácií (hostiteľský členský štát), uznáva odborné kvalifikácie získané v jednom alebo viacerých členských štátoch (domovský členský štát) a ktorý umožňuje osobe s takými odbornými kvalifikáciami vykonávať rovnaké povolanie v tomto štáte, na prístup k tomuto povolaniu a výkon tohto povolania sú regulované smernicou o uznávaní odborných kvalifikácií⁶⁹. Doklady o formálnej kvalifikácii a osvedčenia o spôsobilosti, ktoré potvrdzujú odbornú kvalifikáciu pracovníka na výkon regulovaného povolania, vyvolávajú cezhraničné účinky na úni-ovom právnom základe. Úniovým právnym základom pre cezhraničné účinky dokladov o formálnej kvalifikácii a osvedčení o spôsobilosti, ktoré potvrdzujú odbornú kvalifikáciu pracovníka na výkon regulovaného povolania, je smernica o uznávaní odborných kvalifikácií, ktorá stanovuje pravidlá ich uznávania príslušnými vnútroštátnymi orgánmi⁷⁰ a na to nadväzujúce cezhraničné účinky. Keďže smernice sú povinné transponovať do svojich právnych poriadkov všetky členské štáty, pravidlá uznávania a na to nadväzujúcich cezhraničných účinkov dokladov

⁶⁵ Smernica EP a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií.

⁶⁶ Smernica Rady 2001/40/ES z 28. mája 2001 o vzájomnom uznávaní rozhodnutí o vyhostení štátnych príslušníkov tretích krajín.

⁶⁷ Rámcové rozhodnutie Rady 2005/214/SVV z 24. februára 2005 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na peňažné sankcie.

⁶⁸ Na účely smernice o uznávaní odborných kvalifikácií sa podľa čl. 3 ods. 1 regulovaným povolaním rozumie odborná činnosť alebo skupina odborných činností, ku ktorým prístup, ktorých výkon alebo jedna z foriem výkonu sú priamo alebo nepriamo, na základe legislatívnych, regulačných alebo správnych opatrení podmienené držbou osobitných odborných kvalifikácií; najmä používanie profesijného titulu obmedzené legislatívnymi, regulačnými alebo správными opatreniami na osoby s danou odbornou kvalifikáciou stanovuje spôsob výkonu. Ak neplatí prvá veta tohto vymedzenia pojmu, povolanie podľa odseku 2 sa považuje za regulované povolanie; podľa čl. 3 ods. 1 smernice sa za regulované povolanie považuje povolanie, ktoré vykonávajú členovia združenia alebo organizácie uvedenej v prílohe I.

⁶⁹ Smernica EP a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií.

⁷⁰ Tým, že smernica stanovuje záväzné pravidlá, ktorými sa členské štáty musia riadiť v procese vzájomného uznávania odborných kvalifikácií, vytvára určitú modifikáciu nadobúdania cezhraničných účinkov správnej formy činnosti *per recognitionem*. Handrlica ju označuje aj ako tzv. referenčný model nepriameho výkonu alebo iba referenčný model. Pozri viac HANDRLICA, J. *Transteritoriální správní akty*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2017. s. 69 a s. 73 – 74.

a osvedčení platia rovnako pre všetky členské štáty. Cezhraničné účinky sú preto recipročné. Na základe vykonanej analýzy konštatujeme, že doklady o formálnej kvalifikácii a osvedčenia o spôsobilosti, ktoré potvrdzujú odbornú kvalifikáciu pracovníka na výkon regulovaného povolania, nie sú transteritoriálne správne akty, ktoré by mali priame účinky. Keďže sa cezhraničné účinky týchto foriem činnosti rozširujú na územie iného členského štátu až momentom ich uznania, ide o akty s účinkami per recognitionem⁷¹.

Uznanie rozhodnutia o vyhostení vydaného príslušným orgánom v členskom štáte (vydávajúci členský štát) proti štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý sa nachádza na území iného členského štátu (vykonávajúci členský štát), je predmetom úpravy smernice o vzájomnom uznávaní rozhodnutí o vyhostení štátnych príslušníkov tretích krajín.⁷² Rozhodnutie o vyhostení podľa tejto smernice je vydávané správnym orgánom členského štátu Únie (vydávajúci členský štát) podľa jeho vnútroštátnych noriem a jeho cieľom je zabezpečiť vyhostenie štátneho príslušníka tretej krajiny z územia Európskej únie v spolupráci s orgánmi členského štátu Únie, na území ktorého sa zdržiava (vykonávajúci členský štát). Rozhodnutie o vyhostení má cezhraničné účinky, ktorých právny základ vyplýva z práva Európskej únie. Cezhraničné účinky rozhodnutia o vyhostení však nenastávajú automaticky momentom nadobudnutia jeho vykonateľnosti vo vydávajúcom členskom štáte, ale až momentom jeho uznania zo strany príslušného orgánu vykonávajúceho štátu. Uznanie prebehne iba konkludentne, a to tak, že sa rozhodnutie o vyhostení vykoná a táto skutočnosť sa oznámi vydávajúcemu členskému štátu. Rozhodnutie o vyhostení zároveň zostáva aktom štátu, ktorý ho vydal, a bolo vydané v súlade s jeho vnútroštátnymi procesnými postupmi. Keďže jeho výkonu zo strany orgánov vykonávajúceho štátu predchádza jeho preskúmanie, tvrdíme, že ide zároveň o akt s účinkami per recognitionem, ktorý preto nie je transteritoriálnym správnym aktom⁷³.

Ďalšou kategóriou správnych rozhodnutí, ktoré nadobúdajú cezhraničné účinky ex actu na báze harmonizovaného práva Európskej únie sú rozhodnutia ukladajúce peňažnú sankciu v inom členskom štáte v trestných veciach, pričom sa to týka aj

⁷¹ JANČÁT, L. Právna úprava vybraných transteritoriálnych správnych aktov. In: JAKAB, R., T. SEMAN a L. JANČÁT. *Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky* [online]. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach - Vydavateľstvo ŠafárikPress, 2020, s. 75 - 79 [cit. 2023-1-8]. ISBN 9788081529191.

⁷² Smernica Rady 2001/40/ES z 28. mája 2001 o vzájomnom uznávaní rozhodnutí o vyhostení štátnych príslušníkov tretích krajín.

⁷³ JANČÁT, L. Právna úprava vybraných transteritoriálnych správnych aktov. In: JAKAB, R., T. SEMAN a L. JANČÁT. *Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky* [online]. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach - Vydavateľstvo ŠafárikPress, 2020, s. 111 - 112 [cit. 2023-1-8]. ISBN 9788081529191.

sankcií uložených za porušenie pravidiel cestnej premávky, ktoré môžu byť v členských štátoch prejednané správnymi orgánmi a rozhodované o nich vo forme správneho rozhodnutia. Regulácia na úrovni práva Európskej únie je obsiahnutá v rámcovom rozhodnutí o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na peňažné sankcie.⁷⁴ Ako vyplýva z úvodu rámcového rozhodnutia, jeho cieľom je uľahčiť výkon rozhodnutí ukladajúcich povinnosť zaplatiť peňažnú sankciu v inom členskom štáte (vykonávajúci štát), ako je štát, v ktorom bola táto povinnosť rozhodnutím uložená (štát pôvodu)⁷⁵. Uľahčenie má spočívať v tom, že príslušné orgány vykonávajúceho štátu majú uznať rozhodnutie, ktoré bolo zaslané v súlade s článkom 4 rámcového rozhodnutia, bez toho, aby boli požadované akékoľvek ďalšie náležitosti, a bezodkladne prijať všetky potrebné opatrenia na jeho výkon. Výnimku z tohto pravidla predstavujú taxatívne vymedzené dôvody obsiahnuté v čl. 7 rámcového rozhodnutia, na základe ktorých je príslušný orgán oprávnený odmietnuť rozhodnutie o peňažnej sankcii uznať a/alebo vykonať.⁷⁶ Z dôvodu, že cezhraničné účinky takéhoto správneho aktu nenastávajú momentom vykonateľnosti rozhodnutia v štáte pôvodu, ale až momentom jeho uznania vo vykonávajúcom štáte, ide o akt spadajúci do kategórie aktov s účinkami per recognitionem⁷⁷.

Tento režim cezhraničných účinkov správnych rozhodnutí sa týka oblastí, ktoré spadajú do rámca pôsobnosti Európskej únie, vytvárania spoločného európskeho trhu so zabezpečením voľného pohybu osôb, ako aj v rámci justičnej spolupráce v trestných veciach. Každopádne je možné konštatovať, že miera harmonizácie v oblastiach, v ktorých sa uplatňuje tento režim, nie je úplná. Existujú rôzne odchýlky v rámci jednotlivých členských štátov, ktoré pri posudzovaní uznania cudzieho správneho rozhodnutia musia byť zohľadnené. Preto nie je možné dané oblasti pokryť režimom priamych cezhraničných účinkov správnych rozhodnutí. Členské štáty prostredníctvom tohto režimu majú možnosť zohľadňovať vlastné špecifiká spočívajúce v požiadavkách vyplývajúcich z ich hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej úpravy. No na druhej strane tento režim zároveň predpokladá, že členské štáty a priori uznajú cezhraničné účinky cudzieho správneho rozhodnutia a len v ojedinelých, taxatívne vymedzených prípadoch aplikujú odmietavý postoj.

2. Model – uznávanie správnych rozhodnutí ex actu na báze národnej a mezinárodnej právnej úpravy členského štátu

⁷⁴ Rámcové rozhodnutie Rady 2005/214/SVV z 24. februára 2005 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na peňažné sankcie.

⁷⁵ K tomu bližšie JANČÁT, L. Hmotnoprávne aspekty správneho deliktu držiteľa vozidla. *Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianaе*. 2021, 40(2), 5 - 33. ISSN 1336-6912.

⁷⁶ Pozri čl. 6 rámcového rozhodnutia.

⁷⁷ JANČÁT, L. Právna úprava vybraných transteritoriálnych správnych aktov. In: JAKAB, R., T. SEMAN a L. JANČÁT. *Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky* [online]. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach - Vydavateľstvo ŠafárikPress, 2020, s. 112 - 118 [cit. 2023-1-8]. ISBN 9788081529191.

V predchádzajúcej časti boli analyzované správne rozhodnutia, ktoré nadobúdajú cezhraničné účinky na základe aktu uznania hostiteľského štátu, pričom podmienky a postupy tohto uznania vyplývajú z harmonizovaného práva Európskej únie, ktoré členské štáty implementovali do svojich právnych poriadkov. Na základe toho je možné konštatovať, že vo vzťahu k daným typom správnych rozhodnutí existujú ohľadom uznávania rovnaké, prípadne obdobné pravidlá.

No existujú ďalšie správne rozhodnutia, ktoré nemajú priame cezhraničné účinky alebo ktoré nepodliehajú uznaniu na základe európskych harmonizovaných pravidiel. Pričom aj takéto správne rozhodnutia môžu mať potenciálny cezhraničný účinok (tzv. potenciálnu ubiquitu). Režim cezhraničného účinku takýchto správnych rozhodnutí je daný národným právom, ktoré upravuje postup uznania a vykonateľnosti cudzích správnych rozhodnutí vychádzajúc z uzavretých medzinárodných zmlúv alebo záväzkov vyplývajúcich z členstva v medzinárodných a nadnárodných organizáciách. No nie je ničím výnimočným (ba skôr pravidlom), ani to, že národné právo takéto všeobecné pravidlá uznávania a výkonu cudzích správnych rozhodnutí vôbec nepozná. Potom uznávanie a výkon správnych rozhodnutí bude v plnom rozsahu reflektovať dojednania v medzinárodných zmluvách, či už viacstranných alebo bilaterálnych alebo bude vyplývať z členstva v medzinárodnej alebo nadnárodnej organizácie a plnenia s tým súvisiacich záväzkov štátu.

V rámci európskeho regiónu bolo uzavretých viacero medzinárodných dohôd, ktoré regulovali, resp. regulujú systém vzájomného uznávania správnych rozhodnutí. V tomto ohľade bola významná najmä aktivita Rady Európy. Spomedzi multilaterálnych dohôd je potrebné upriamiť pozornosť najmä na nasledujúce medzinárodné dohody: Európska dohoda o akademickom uznávaní univerzitných kvalifikácií uzavretá v Paríži 14. decembra 1959, Dohoda o uznávaní kvalifikácií týkajúcich sa vysokoškolského vzdelania v európskom regióne uzavretá v Lisabone dňa 11. apríla 1997, Dohoda o vzájomnej administratívnej pomoci v daňových veciach uzavretá v Štrasburgu dňa 25. januára 1988, Európska dohoda o regulácii pohybu osôb medzi členskými štátmi Rady Európy uzavretá v Paríži dňa 12. decembra 1957 a pod. Viacero z týchto medzinárodných zmlúv už boli prekonané vo vzťahu medzi členskými štátmi Európskej únie v dôsledku prijatia harmonizovaných pravidiel buď priameho uznania alebo prostredníctvom aktu uznania (viď v predchádzajúcich častiach).

Uznávanie cudzích správnych rozhodnutí je taktiež realizované prostredníctvom bilaterálnych dohôd medzi štátmi. Predmet takýchto bilaterálnych dohôd býva obdobný ako predmet medzinárodných zmlúv regionálneho charakteru, a to najmä: cudzinci, voľný pohyb osôb, uznávanie a výkon sankcií, vzájomná administratívna

pomoc, ochrana spotrebiteľa, uznanie registrovaných certifikátov, schválenia výrobkov, sociálne zabezpečenie, rozhodnutia v rámci burzového obchodu a pod.⁷⁸

V prípade absencie národnej právnej úpravy regulujúcej všeobecné podmienky uznávania a výkonu cudzích správnych rozhodnutí, podmienky uznania a postup bude daný iba príslušnými medzinárodnými zmluvami. Tie budú budované na princípe vzájomnej reciprocity. Pričom jednotlivé medzinárodné zmluvy budú regulovať parciálne správne rozhodnutia a ich uznanie a výkon.

Jednou z krajín, v ktorej existuje národná právna úprava regulujúca podmienky a postup uznávania a vykonateľnosti cudzích správnych rozhodnutí je Slovenská republika. Regulácia tejto problematiky je obsiahnutá v ust. §§ 420 až 429 Správneho súdneho poriadku⁷⁹. Podľa ust. § 420 daného predpisu „*Navrhovateľ sa môže návrhom domáhať vydania rozhodnutia o vykonateľnosti rozhodnutia cudzieho orgánu verejnej správy a rozhodnutia cudzieho súdu vo veciach, o ktorých rozhodujú orgány verejnej správy (ďalej len „cudzí orgán verejnej správy“), ak z medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, alebo z právne záväzného aktu Európskej únie vyplýva Slovenskej republike záväzok vykonávať rozhodnutia cudzích orgánov verejnej správy.*“

Je to všeobecná úprava uznávania cudzích správnych rozhodnutí bez ohľadu na to, o aké cudzie správne rozhodnutie ide. Právomoc rozhodovať v danom konaní majú správne súdy (krajský súd). No podmienkou na uplatnenie tohto postupu je to, že záväzok vykonať takéto cudzie správne rozhodnutie vyplýva z medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, a to či už multilaterálnej alebo bilaterálnej. Rovnako, tento postup sa uplatní aj vtedy, ak záväzok vykonať cudzie správne rozhodnutie vyplýva z právneho aktu Európskej únie. To platí však iba za podmienky, že právo Európskej únie nepriznáva takémuto správne rozhodnutiu priame účinky (transteritoriálny správny akt) alebo nestanovuje osobitný postup uznávania a výkonu takéhoto správneho rozhodnutia (ako bolo uvedené v predchádzajúcej časti). Totiž podľa ust. § 429 vyššie uvedeného zákona platí, že „*Ustanovenia o tomto konaní sa v právnom styku s členskými štátmi Európskej únie použijú len v rozsahu, v akom osobitný predpis neustanovuje inak.*“

V rámci právnej regulácie tohto všeobecného postupu uznávania a výkonu cudzích správnych rozhodnutí sú upravené otázky účasti v danom konaní, náležitosti návrhu, spôsobu rozhodovania, ako aj spôsobu výkonu uznaného cudzieho správneho rozhodnutia. Rovnako je upravený aj rozsah preskúmania v danom konaní. Každopádne platí, že „*správny súd v konaní preskúmava, či a) rozhodnutie*

⁷⁸ RODRÍGUEZ-ARANA MUÑOZ, J., M. G. PÉREZ, J. J. P. GARCÍA a C. A. CANO. Foreign Administrative Acts: General Report. In: RODRÍGUEZ-ARANA MUÑOZ, Jaime, ed. *Recognition of Foreign Administrative Acts* [online]. 1. Cham: Springer International Publishing, 2016, s. 11 [cit. 2023-1-13]. Ius Comparatum - Global Studies in Comparative Law. ISBN 978-3-319-18973-4.

⁷⁹ Zákon š. 162/2015 Z.z. o Správnom súdnom poriadku v znení neskorších predpisov.

*cudzieho orgánu verejnej správy je vykonateľné v štáte, v ktorom bolo vydané, b) rozhodovanie vo veci nepatrilo do právomoci orgánov verejnej správy Slovenskej republiky, c) odporcovi nebola postupom cudzieho orgánu verejnej správy odňatá možnosť riadne sa zúčastniť na konaní, najmä či bol riadne oboznámený o začatí konania a predvolaný na výsluch, d) v rozhodnutí cudzieho orgánu verejnej správy sa ukladá plnenie, ktoré je podľa právneho poriadku Slovenskej republiky prípustné alebo vykonateľné, alebo nie je inak v rozpore s verejným poriadkom.*⁸⁰ Správny súd nie je v rámci tohto konania opravnou inštanciou voči orgánu, ktorý vydal cudzie správne rozhodnutie. Z toho vyplýva, že neposudzuje dané rozhodnutia v celom rozsahu, ale iba v rozsahu preskúmovacích dôvodov, ako boli uvedené vyššie.⁸¹

Existenciu takejto právnej regulácie podmienok a postupu uznávania a výkonu cudzích správnych rozhodnutí vo všeobecných rysoch je možné hodnotiť pozitívne. Samotné medzinárodné zmluvy obsahujúce záväzok uznať a vykonať správne rozhodnutie spravidla neobsahujú detailizované pravidlá postupu, preskúmvaných podmienok a pod. Často je potrebné tieto pravidlá iba vyabstrahovať. Čo však neprispieva k právnej istote.

IV. REŽIMY S CEZHraničnými účinkami na báze spolupôsobenia

V predchádzajúcich častiach tohto príspevku bola pozornosť venovaná správnym rozhodnutiam, ktoré majú cezhraničné účinky na území iných členských štátov odlišných od domovského štátu, pričom tieto účinky môžu nastať priamo, automaticky alebo nepriamo, prostredníctvom aktu uznania hostiteľským štátom. Samozrejme, ide o rôznorodé modely, ktoré sa aj vnútorne ďalej odlišujú. No existujú aj správne rozhodnutia, ktoré nadobúdajú cezhraničné účinky na území iných členských štátov na základe toho, že boli prijaté v spoločnom nadnárodnom rozhodovacom procese, v rámci ktorého boli zainteresované orgány jednotlivých členských štátov a/alebo aj orgány a inštitúcie Európskej únie. Ide o správne rozhodnutia s cezhraničnými účinkami prijímané v nadnárodnom správnom procese, niekedy sú

⁸⁰ K tomu bližšie SEMAN, T. Preskúvanie cudzích správnych aktov v Slovenskej republike. In: JAKAB, R., T. SEMAN a L. JANČÁT. *Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky* [online]. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach - Vydavateľstvo ŠafárikPress, 2020, s. 151 - 178 [cit. 2023-1-8]. ISBN 9788081529191.

⁸¹ Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III ÚS 163/2011 z 13. apríla 2011.

označované ako zložené správne akty s cezhraničnými účinkami (composite administrative acts),⁸² alebo aj ako nadnárodné správne akty (transnational administrative acts)⁸³. Nadnárodná povaha takýchto správnych rozhodnutí nevyplýva iba z uznania ich cezhraničného účinku, ale aj z dôvodu ich spoločného prijatia správnymi orgánmi rôznych štátov alebo medzinárodnými organizáciami.

Na základe vyššie uvedeného je možné konštatovať, že okrem modelov priameho uznania a vzájomného uznania na základe aktu uznania, v podmienkach Európskej únie existuje ďalší nadnárodný model, ktorý ovplyvňuje štandardné vnímanie správneho rozhodnutia ako jednostranného aktu prijatého správnym orgánom štátu. Správne rozhodnutia odvodené od tohto modelu sú výsledkom medzinárodného schvaľovacieho procesu, v rámci ktorého vystupujú rôzne správne orgány z rôznych štátov.⁸⁴

Della Cananea rozlišuje štyri základné odlišné prvky právneho režimu tohto typu správnych rozhodnutí. Po prvé, základný rozdiel takýchto rozhodnutí oproti tradičným modelom regulácie spočíva v tom, že právomoc ich vydávať vyplýva zo spoločných pravidiel vyplývajúcich z práva Európskej únie. Po druhé, na rozdiel od ostatných modelov správnych rozhodnutí s cezhraničnými účinkami, do samotného procesu prijímania takéhoto rozhodnutia sú priamo zainvolвовaní úradníci z členských štátov, ako aj z Európskej únie. Po tretie, nie je to právo domovského štátu, ale jeho správne rozhodnutie, ktoré môže vyvolávať účinky mimo územia domovského štátu. Po štvrté, aby takýto režim bol efektívny, vyžaduje sa konštantná spolupráca medzi orgánmi Európskej únie a jej členskými štátmi. Vzájomná dôvera sa teda nevzťahuje iba na moment, kedy bolo vytvorené pravidlo vzájomného uznávania, ale je rozšírená na celý správny proces prijímania takéhoto rozhodnutia⁸⁵.

Ako bolo uvedené, prijímanie takýchto správnych rozhodnutí má svoj právny základ v práve Európskej únie. Jedným z takýchto príkladov spoločného rozhodovacieho procesu, ktorého výsledkom je správne rozhodnutie s cezhraničnými účinkami, je postup paralelného vzájomného uznávania pre biocídne výrobky podľa čl.

⁸² STELKENS, U. a M. MIRSCHBERGER. The Recognition of Foreign Administrative Acts: A German Perspective. In: *Recognition of Foreign Administrative Acts*. Imprint: Springer, 2016, s. 137 - 170. Ius Comparatum - Global Studies in Comparative Law, 10. ISBN 978-3-319-18973-4.

⁸³ DELLA CANANEA, G. From the Recognition of Foreign Acts to Trans-national Administrative Procedures. In: *Recognition of Foreign Administrative Acts*. Imprint: Springer, 2016, s. 240. Ius Comparatum - Global Studies in Comparative Law, 10. ISBN 978-3-319-18973-4.

⁸⁴ GARCÍA, J. J. P. The EU's Role in the Progress Towards the Recognition and Execution of Foreign Administrative Acts: The Principle of Mutual Recognition and the Transnational Nature of Certain Administrative Acts. Chapter 2. In: RODRÍGUEZ-ARANA MUÑOZ, Jaime, ed. *Recognition of Foreign Administrative Acts* [online]. 1. Cham: Springer International Publishing, 2016, s. 30 [cit. 2023-1-13]. Ius Comparatum - Global Studies in Comparative Law. ISBN 978-3-319-18973-4.

⁸⁵ DELLA CANANEA, G. From the Recognition of Foreign Acts to Trans-national Administrative Procedures. In: *Recognition of Foreign Administrative Acts*. Imprint: Springer, 2016, s. 239 - 240. Ius Comparatum - Global Studies in Comparative Law, 10. ISBN 978-3-319-18973-4.

34 Nariadenia o sprístupňovaní biocídnych výrobkov na trh a ich používaní.⁸⁶ Žiadateľ o autorizáciu biocídneho výrobku môže podať žiadosť o autorizáciu príslušnému orgánu členského štátu podľa vlastného výberu. Tento členský štát bude referenčný členský štát, pričom bude koordinovať ostatné členské štáty a bude zodpovedať za hodnotenie žiadosti. Okrem toho, žiadateľ zašle žiadosť aj príslušným orgánom ostatných dotknutých členských štátov, na území ktorých má záujem o autorizáciu. Referenčný členský štát spracuje hodnotiacu správu a zhrnutie charakteristík biocídneho výrobku, pričom tieto podklady zašle všetkým ostatným dotknutým členským štátom. Za účelom odstránenia akýchkoľvek sporných otázok a za účelom dohody sa zriaďuje koordinačná skupinu zložená zo zástupcov daných členských štátov a komisie. Ak dospejú k dohode o obsahu hodnotiacej správy, potom všetky tieto štáty autorizujú biocídny výrobok. V prípade, ak nedôjde k dohode, záležitosť bude postúpená komisii, ktorá o nej rozhodne. Dané rozhodnutie Komisie je určené všetkým členským štátom, ktoré následne rozhodnú o autorizácii podľa rozhodnutia Komisie.

Okrem vyššie uvedeného príkladu takéto spoločné nadnárodné rozhodovacie procesy sa vyskytujú aj v iných oblastiach, napr. rozhodovanie o udelení súhlasu s dopravou, zhodnocovaním alebo zneškodňovaním odpadu podľa čl. 9 Nariadenia o preprave odpadu, v rámci ktorého spolupracujú príslušné orgány štátu odoslania, štátu určenia a štátu tranzitu⁸⁷ alebo rozhodovanie o umiestnení na trh geneticky modifikovaných výrobkov v rámci spoločného konania podľa čl. 15 Smernice o zámernom uvoľňovaní geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia⁸⁸.

Vydávanie tohto typu správnych rozhodnutí s cezhraničnými účinkami na báze spolupôsobenia členských štátov pri ich prijímaní je výrazom rešpektovania záujmov jednotlivých členských štátov. No na druhej strane je spätý aj s výraznou administratívnou náročnosťou, keďže vyžaduje sa intenzívna komunikácia medzi príslušnými orgánmi členských štátov. Z tohto dôvodu sa domnievam, že tento typ rozhodovania a rozhodnutí nie je určený pre bežné, často sa opakujúce, administratívne záležitosti. Na uvedených príkladoch je zrejmé, že sa týka ojedinelých prípadov, kedy sa rozhoduje či už o uvedení nových biocídnych výrobkov na trh alebo o umiestnení geneticky modifikovaných organizmov na trh. Veľa ďalších príkladov ohľadom tohto typu rozhodovania nie je.

Ak by šlo o bežné administratívne záležitosti, toto rozhodovanie by pôsobilo ťažkopádne a neefektívne. Mám za to, že pri takýchto bežných záležitostiach by

⁸⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 528/2012 z 22. mája 2012 o sprístupňovaní biocídnych výrobkov na trhu a ich používaní.

⁸⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 zo 14. júna 2006 o preprave odpadu.

⁸⁸ Smernica 2001/18/ES Európskeho Parlamentu a Rady z 12. marca 2001 o zámernom uvoľnení geneticky modifikovaných organizmov do životného prostredia a o zrušení smernice Rady 90/220/EHS.

bolo potrebné skôr uplatniť model správnych rozhodnutí s priamymi účinkami s možnosťou odmietnutia ich účinkov na území niektorého z hostiteľských členských štátov. Alebo by sa uplatnil opačný prístup, teda daná administratívna záležitosť by bola v rozhodovacej kompetencii samotných orgánov a inštitúcií Európskej únie. Takýto postup presunu rozhodovania od členských štátov na orgány a inštitúcie Európskej únie sa uplatňoval aj v minulosti. Obdobný vývoj je viditeľný aj v súvislosti s uvádzaním nových potravín a nových prídavných látok na trh. V minulosti uvedenie nových potravín a nových prídavných látok na trh podliehalo povoleniu prijatému v rámci spoločného rozhodnutia členských štátov⁸⁹. Od roku 2015 toto opatrenie prešlo do kompetencie Komisie, ktorá koná s podporou európskej agentúry pre potravinovú bezpečnosť⁹⁰.

III. ZÁVER

Cieľom výskumu, ktorý je zhmotnený v tomto príspevku, bolo skúmanie správnych rozhodnutí z hľadiska uplatňovania ich cezhraničných účinkov v právnom priestore Európskej únie. V rámci analytickej fázy boli skúmané jednotlivé typy správnych rozhodnutí, ktoré mali potenciálny cezhraničný účinok založený právom Európskej únie. V rámci toho boli rovnaké alebo podobné typy koncentrované do jednotných kategórií. V rámci nasledujúcej syntetickej fázy boli skúmané spoločné črty jednotlivých typov správnych rozhodnutí s cezhraničnými účinkami spadajúcich do rovnakej kategórie, a tak bolo možné vymedziť charakteristické znaky tejto kategórie. Na základe toho je možné správne rozhodnutia s potenciálnym cezhraničným účinkom v rámci podmienok Európskej únie kategorizovať nasledovne:

Do prvej kategórie patria správne rozhodnutia, ktoré majú automatický, priamy účinok aj na území iných (spravidla všetkých) členských štátov s tým, že hostiteľské členské štáty nemôžu modifikovať tento účinok správnych rozhodnutí. Teda, základom pre vydávanie správnych aktov je sekundárne právo Európskej únie, najmä vo forme nariadení alebo smerníc, pričom toto právo nestanovuje konkrétne podmienky, za akých možno účinky takýchto rozhodnutí odmietnuť, pozastaviť, či uplatniť akúkoľvek výhradu. Samozrejme, nie je možné vylúčiť uplatnenie všeobecných výnimiek aplikujúcich sa aj na vylúčenie voľného pohybu tovaru, služieb,

⁸⁹ Čl. 4 a nasl. nariadenie (ES) č. 258/97 Európskeho Parlamentu a Rady z 27. januára 1997 o nových potravinách a nových prídavných látkach (Úradný vestník L 043, 14/02/1997 S. 0001 – 0006).

⁹⁰ Čl. 10 a nasl. nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2283 z 25. novembra 2015 o nových potravinách, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011, ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 258/97 a nariadenie Komisie (ES) č. 1852/2001 (Ú. v. EÚ L 327, 11.12.2015, s. 1 – 22).

kapitálu a osôb (napr. výhrada verejného poriadku, národnej bezpečnosti, či verejného zdravia), prípadne aj uplatnenie výhrady na základe požiadavky rešpektovania národnej identity daného členského štátu. No tieto všeobecné výnimky je teoreticky možné uplatniť na zabránenie cezhraničných účinkov akéhokoľvek rozhodnutia (aj súdneho). Táto kategória správnych rozhodnutí sa označuje ako tzv. pravé (rýdže) transteritoriálne správne akty.

Do druhej kategórie je možné zaradiť také správne rozhodnutia, ktoré síce majú automaticky, priamy účinok aj na území ostatných členských štátov, no tieto hostiteľské členské štáty majú k dispozícii oprávnenia modifikovať účinok týchto správnych rozhodnutí. Aj v tomto prípade právnym základom je sekundárne právo Európskej únie, vo forme nariadení a smerníc, no tieto priamo upravujú možnosť buď odmietnuť účinky správnych rozhodnutí na území hostiteľského štátu, alebo pozastaviť tieto účinky na dobu existencie určitého ohrozenia chráneného záujmu, prípadne podrobiť takéto rozhodnutia ešte určitej dodatočnej verifikácii zo strany hostiteľského štátu. Určitým extrémnym prípadom modifikácie účinkov správnych rozhodnutí je oprávnenie hostiteľského štátu zrušiť takéto rozhodnutie vydané domovským štátom. Ako bolo uvedené, ide o extrémny prípad, keďže zasahuje výrazným spôsobom do zásady, že správne rozhodnutia (aj s cezhraničnými účinkami) preskúmava, vykonáva nad nimi dohľad, ruší, mení jedine domovský štát, t.j. štát, ktorý takéto rozhodnutie vydal. Táto kategória sa označuje ako tzv. modifikované transteritoriálne správne akty.

Tretia kategória pozostáva z takých správnych rozhodnutí, ktoré majú potenciálny cezhraničný účinok, no ten je na území hostiteľských štátov priznaný iba na základe osobitného aktu uznania. Teda, hostiteľský štát má právo preveriť takéto rozhodnutia z hľadiska splnenia podmienok, a až na základe prijatia jeho aktu uznania, takéto rozhodnutie nadobúda cezhraničné účinky. Pričom v rámci tejto kategórie sú obsiahnuté také typy správnych rozhodnutí, ktorých uznávanie (podmienky a postup) sú dané právom Európskej únie, najmä vo forme smernice alebo rámcového rozhodnutia. Tie sú následne implementované do právneho poriadku členského štátu. Vzhľadom na to, v rámci všetkých členských štátov existuje rovnaký režim uznávania takýchto rozhodnutí, uplatňujú sa rovnaké podmienky uznania, resp. odmietnutia uznania, a rovnaký procesný postup. Táto kategória sa označuje ako tzv. správne rozhodnutia podliehajúce uznaniu na základe harmonizovaných pravidiel vyplývajúcich z práva Európskej únie.

Do štvrtej kategórie patria taktiež správne rozhodnutia, ktorých cezhraničné účinky nastávajú na základe aktu uznania zo strany hostiteľského štátu. No na rozdiel od predchádzajúcej kategórie, pri týchto typoch rozhodnutí nie je harmonizovaná právna úprava podmienok a postupu uznávania v rámci práva Európskej únie. Preto, akt uznania sa realizuje za podmienok a podľa postupu vyplývajúceho z národného práva toho-ktorého členského štátu, a v prípade absencie takejto národnej

regulácie (čo je skôr pravidlo), potom na základe podmienok a postupov vyplývajúcich z multilaterálnych alebo bilaterálnych dohôd medzi členskými štátmi. V konečnom dôsledku aj národná regulácia odkazuje na medzinárodné zmluvy, ktoré sú základom uznania takéhoto správneho rozhodnutia. Túto kategóriu možno opísať ako tzv. správne akty podliehajúce uznaniu na základe pravidiel vyplývajúcich národného práva a/alebo medzinárodného práva.

A napokon, piatu kategóriu tvoria správne rozhodnutia, ktoré sú výsledkom spoločného nadnárodného rozhodovacieho procesu, do ktorého sú zapojené príslušné orgány členských štátov, štandardne aj orgány Európskej únie. Cezhraničný účinok nadobúdajú na základe toho, že sú spoločne prijaté všetkými alebo dotknutými členskými štátmi zapojenými do spoločného rozhodovacieho procesu. Právnym základom existencie týchto rozhodnutí, ako aj takéhoto typu nadnárodného procesu, sú právne akty Európskeho práva, či už nariadenia alebo smernice. Tie správne rozhodnutia patriace do tejto kategórie sa označujú ako zložené (kompozitné) správne akty, prípadne ako nadnárodné (transnacionálne) správne akty, alebo ako správne akty prijaté v rámci nadnárodného rozhodovacieho procesu.

Uvedené kategórie sa medzi sebou líšia v tom, do akej miery, v akom rozsahu môže hostiteľský štát vplývať na existenciu a intenzitu účinkov cudzieho správneho rozhodnutia na svojom území, t.j. do akej miery môže ovplyvniť účinky cudzieho správneho rozhodnutia na svojom teritóriu. Pri pravých, rýdzich transteritoriálnych správnych aktoch je vplyv hostiteľského členského štátu na existenciu a intenzitu účinkov cudzieho správneho rozhodnutia na jeho území žiaden alebo minimálny (pri teoretickom uplatnení všeobecných výnimiek alebo národnej identity). Pri modifikovaných transteritoriálnych správnych aktoch vplyv hostiteľského členského štátu na účinky cudzieho rozhodnutia sa zväčšuje, keďže môže buď celkovo odmietnuť účinky na svojom území, alebo pozastaviť na určitú dobu, či preveriť splnenie podmienok pre jeho vydanie aj podľa jeho pravidiel. V extrémnom prípade môže aj zrušiť takéto rozhodnutie. Teda, pri týchto rozhodnutiach a priori platia účinky cudzieho správneho rozhodnutia na území domovského štátu, no môže ich za splnenia podmienok stanovených právom Európskej únie minimalizovať alebo dokonca vylúčiť na svojom území.

Pri správnych rozhodnutiach podliehajúcich uznaniu zo strany hostiteľského štátu podľa harmonizovaných pravidiel platí, že účinky nadobudnú na území hostiteľského štátu na základe aktu uznania. Hostiteľský štát a priori uzná cudzie správne rozhodnutie. Odmietne ho uznať iba v taxatívne vymedzených prípadoch. Teda tento postup zväčšuje mieru vplyvu hostiteľského štátu na existenciu a intenzitu účinkov cudzieho správneho rozhodnutia na jeho území, keďže účinky nenaстанú priamo, ale až uznaním, pričom môže odmietnuť uznanie, ak budú dané dôvody taxatívne vymedzené v práve Európskej únie. V prípade správnych rozhod-

nutí podliehajúcich uznaniu na základe pravidiel národného práva a medzinárodného práva, miera vplyvu hostiteľského štátu bude ešte väčšia. Totiž pri uznávaní bude vychádzať z preskúmania podmienok uznania vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, z existencie faktickej reciprocitu v uznávaní medzi dotknutými štátmi, z preskúmania potreby ochrany verejného poriadku v hostiteľskom štáte, z preskúmania uplatnenia garancií práva na spravodlivý proces a pod. Teda, pri tomto type existuje oveľa širšia miera úvahy o uznaní alebo neuznaní, ako pri predchádzajúcom type. Preto miera vplyvu hostiteľského štátu na existenciu a intenzitu cezhraničného účinku cudzieho správneho rozhodnutia bude o to väčšia.

A napokon, pri zložených (kompozitných), či nadnárodných (transnacionálnych) správnych aktoch hostiteľský členský štát bude priamo zaangažovaný do procesu prijímania takéhoto správneho rozhodnutia. Už v dôsledku tejto okolnosti je možné konštatovať, že miera jeho vplyvu na existenciu a intenzitu účinkov takéhoto správneho rozhodnutia bude značne veľká. Samozrejme, za určitých okolností to môže byť narušené v prípade, ak právna úprava stanovuje, že ak sa nenájde zhoda medzi členskými štátmi, právomoc rozhodnúť prejde na orgán Európskej únie, ktorý rozhodne nezávisle. No v takomto prípade už nepôjde o rozhodnutie iného štátu, ale priamo o rozhodnutie orgánu Európskej únie. Teda, už nebude relevantné posudzovať cezhraničné účinky správnych rozhodnutí iných členských štátov.

Táto analýza a následná kategorizácia správnych rozhodnutí s potenciálnymi cezhraničnými účinkami v rámci podmienok Európskej únie nie je samoúčelná. Je predpokladom pre ďalší výskum v tejto oblasti zameraný na skúmanie možnosti uplatnenia jednotného režimu uplatnenia účinkov správnych rozhodnutí jedného členského štátu na území ostatných členských štátov. Teda, výskumnou otázkou bude to, či je možné vytvoriť jednotný režim uznávania a výkonu cudzích správnych rozhodnutí medzi členskými štátmi Európskej únie? Východiskom pri tomto ďalšom výskume je to, že vo vzťahu k súdnym rozhodnutiam v civilných, obchodných, manželských a rodičovských veciach existuje jednotný režim, ktorý je obdobný druhej kategórii – modifikovaným transteritoriálnym správnym aktom. Vo vzťahu k súdnym rozhodnutiam v trestných veciach (hoci nie úplne) taktiež existuje jednotný režim, ktorý je obdobný tretej kategórii – rozhodnutiam podliehajúcim uznaniu na základe harmonizovaných pravidiel.

Je teda možné aj pri správnych rozhodnutiach dosiahnuť jednotný model? Moja prvotná hypotéza spočíva v negatívnej odpovedi na vyššie uvedenú otázku. Domnievam sa, že existuje viacero determinantov, ktoré znemožňujú, resp. limitujú možnosť vytvorenia jednotného modelu. V tomto okamihu považujem za relevantné hlavne nasledujúce determinanty: i) nie všetky správne rozhodnutia sú prijímané v rámci právomocí zverených Európskej únii, či už ako výlučné, spoločné, podporné alebo osobitné právomoci, ii) v jednotlivých oblastiach, v ktorých sa realizujú právomoci Európskej únie, nie je jednotná úroveň harmonizácie, iii) právna

regulácia správnych rozhodnutí v rámci práva Európskej únie je značne roztrieštená s minimálnou možnosťou kodifikácie, iv) v rôznych oblastiach sa môže uplatňovať rôzna intenzita potreby ochrany národného verejného záujmu, či už v podobe ochrany verejného poriadku, národnej bezpečnosti, verejného zdravia, či potreby ochrany národnej identity, v) v rámci členských štátov Európskej únie nie jednotné vymedzenie administratívnych vecí, vi) v rámci členských štátov Európskej únie nie je jednotné chápanie pojmu správne rozhodnutie. Tieto, ako aj ďalšie determinanty bude potrebné skúmať v rámci ďalšieho výskumu tejto problematiky.

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. BASSI, N. Il mutuo riconoscimento in trasformazione: il caso delle patenti di guida. *Rivista italiana di diritto pubblico comunitario*. 2008, 1582 - 1594.
2. BISCOTTINI, G. *Diritto amministrativo internazionale*. 2. Padova: CEDAM, 678. ISBN 9788813125233.
3. BURBAUM, S. *Rechtsschutz gegen transnationales Verwaltungshandeln*. 1. Baden Baden: Nomos, 2003. ISBN 978-3-8329-0156-1.
4. DE LUCA, L. Administrative Pluralism, Horizontal Cooperation and Transnational Administrative Acts. *Review of European Administrative Law*. 2012, (5), 17 - 45.
5. DELLA CANANEA, G. From the Recognition of Foreign Acts to Transnational Administrative Procedures. In: *Recognition of Foreign Administrative Acts*. Imprint: Springer, 2016, s. 219 - 242. Ius Comparatum - Global Studies in Comparative Law, 10. ISBN 978-3-319-18973-4.
6. ELBERT, Ľ., ed. Koncept extrateritoriality a extrateritoriálnej právomoci z pohľadu súčasného medzinárodného práva. In: JAKAB, R. *Transteritoriálne (s)právne akty členských štátov Európskej únie*. 1. Košice: ŠafárikPress, 2019, s. 7 - 18. ISBN 9788081528026.
7. GARCÍA, J. J. P. The EU's Role in the Progress Towards the Recognition and Execution of Foreign Administrative Acts: The Principle of Mutual Recognition and the Transnational Nature of Certain Administrative Acts. Chapter 2. In: RODRÍGUEZ-ARANA MUÑOZ, Jaime, ed. *Recognition of Foreign Administrative Acts* [online]. 1. Cham: Springer International Publishing, 2016, s. 15 - 31 [cit. 2023-1-13]. Ius Comparatum - Global Studies in Comparative Law. ISBN 978-3-319-18973-4.
8. HANDRLICA, J. Inter-administrativní pouto“ správnych aktů v předpisech unijního práva. *Societas et Iurisprudentia*. 2017, V(3), 82 - 113.

9. HANDRLICA, J. *Transteritoriální správní akty: studie z mezinárodního správního práva*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2017. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky). ISBN 9788088018155.
10. HANDRLICA, J. *Úvod do mezinárodního práva správního*. V Praze: C.H. Beck, 2022. Beckova edice právní instituty. ISBN 9788074009013.
11. HANDRLICA, J. Vybrané problémy spojené s aplikací modelu transteritoriálních správních aktů. *STUDIA IURIDICA Cassoviensia*. 2017, 5(2), 49 - 59.
12. IPSEN, H. P. *Europäisches Gemeinschaftsrecht in Einzelstudien*. 1. Baden Baden: Nomos, 1984. ISBN 9783789009983.
13. JAKAB, R., ed. *Extrateritoriálne účinky činnosti orgánov verejnej moci*. 1. Košice: ŠafárikPress, 2018. ISBN 978-80-8152-679-4.
14. JAKAB, R., T. SEMAN a L. JANČÁT. *Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky* [online]. Univerzita Pavla Josefa Šafárika v Košiciach - Vydavateľstvo ŠafárikPress, 2020 [cit. 2023-1-8]. DOI: 10.33542/TSA2020-919-1. ISBN 9788081529191.
15. JANČÁT, L. Hmotnoprávne aspekty správneho deliktu držiteľa vozidla. *Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comeniana*. 2021, 40(2), 5 - 33. ISSN 1336-6912.
16. JANČÁT, L. Právna úprava vybraných transteritoriálnych správných aktov. In: JAKAB, R., T. SEMAN a L. JANČÁT. *Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky* [online]. Univerzita Pavla Josefa Šafárika v Košiciach - Vydavateľstvo ŠafárikPress, 2020, s. 65 - 128 [cit. 2023-1-8]. ISBN 9788081529191.
17. KLIMEK, L. a B. ŠRAMEL. *Vzájomné uznávanie peňažných sankcií v Európskej únii*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 9788081685811.
18. KLIMEK, L. *Mutual recognition of judicial decisions in European criminal law: Vzájomné uznávanie justičných rozhodnutí v európskom trestnom práve*. Cham: Springer International Publishing Switzerland, 2017. ISBN 978-3-319-44375-1.
19. KLIMEK, L. *Zákon o uznávaní a výkone rozhodnutí, ktorými sa ukladá trestná sankcia spojená s odňatím slobody v Európskej únii. Komentár*. 1. Bratislava: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 9788057104308.
20. KÖNIG, K. *Die Anerkennung ausländischer Verwaltungsakte*. Köln: Carl Heymanns Verlag, 1965.
21. KRÄMER, L. *EWG-Verbraucherrecht*. Baden Baden: Nomos, 1985. ISBN 978-3-7890-1155-9.
22. PONTIER, J. A. a E. BURG. *EU Principles on Jurisdiction and Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters: According to the Case Law of the European Court of Justice 1st Edition*. 1. Amsterdam: T.M.C. Asser Press, 2004. ISBN 9789067041737.

23. REYES, A. *Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters*. 1. London: Bloomsbury Publishing, 2019. ISBN 9781509924271.
24. RODRÍGUEZ-ARANA MUÑOZ, J., M. G. PÉREZ, J. J. P. GARCÍA a C. A. CANO. Foreign Administrative Acts: General Report. In: RODRÍGUEZ-ARANA MUÑOZ, Jaime, ed. *Recognition of Foreign Administrative Acts* [online]. 1. Cham: Springer International Publishing, 2016, s. 1 - 13 [cit. 2023-1-13]. Ius Comparatum - Global Studies in Comparative Law. ISBN 978-3-319-18973-4.
25. RODRÍGUEZ-ARANA MUÑOZ, Jaime, ed. *Recognition of Foreign Administrative Acts* [online]. 1. Cham: Springer International Publishing, 2016 [cit. 2023-1-13]. Ius Comparatum - Global Studies in Comparative Law. DOI: 10.1007/978-3-319-18974-1. ISBN 978-3-319-18973-4.
26. SANGRETOVÁ, M. K niektorým otázkam vzájomného uznávania vodičských preukazov. In: JAKAB, R., ed. *Extrateritoriálne účinky činnosti orgánov verejnej moci*. 1. Košice: ŠafárikPress, 2018, s. 99 - 108. ISBN 978-80-8152-679-4.
27. SEMAN, T. Preskúvanie cudzích správnych aktov v Slovenskej republike. In: JAKAB, R., T. SEMAN a L. JANČÁT. *Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky* [online]. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach - Vydavateľstvo ŠafárikPress, 2020, s. 151 - 178 [cit. 2023-1-8]. ISBN 9788081529191.
28. STELKENS, U. a M. MIRSCBERGER. The Recognition of Foreign Administrative Acts: A German Perspective. In: *Recognition of Foreign Administrative Acts*. Imprint: Springer, 2016, s. 137 - 170. Ius Comparatum - Global Studies in Comparative Law, 10. ISBN 978-3-319-18973-4.
29. STERN, B. Une tentative d'élucidation du concept d'application extraterritoriale. *Revue québécois de droit international*. 1986, (3), 49 - 79.
30. VAN CALSTER, G. *European Private International Law*. Oxford: Bloomsbury Publishing, 2013. ISBN 9781782250623.
31. VERNARSKÝ, M., ed. Prevádzkovanie hazardu v podmienkach Slovenskej republiky a súvisiace povoloňacie správne akty. In: JAKAB, R. *Extrateritoriálne účinky činnosti orgánov verejnej moci : zborník vedeckých prác*. 1. Košice: ŠafárikPress, 2018, s. 61 - 74. ISBN 978-80-8152-679-4.

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA

doc. JUDr. Radomír Jakab, PhD.

docent v odbore správne právo

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Právnická fakulta

E: radomir.jakab@upjs.sk

ROZHODNUTIE O ULOŽENÍ SANKCIE V ZAHRA- NIČÍ A JEHO EXTRATERITORIÁLNE ÚČINKY NA POSUDZOVANIE BEZÚHONNOSTI OSOBY V SLO- VENSKEJ REPUBLIKE¹

THE DECISION TO IMPOSE A SANCTION ABROAD AND ITS EXTRATERRITORIAL EFFECTS ON THE ASSESSMENT OF A PERSON'S INTEGRITY IN THE SLOVAK REPUBLIC

Tibor Seman

Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

ABSTRAKT

Na výkon rozličných činností, povolaní a zamestnaní je viacerými právnymi predpismi Slovenskej republiky vyžadované splnenie podmienky bezúhonnosti. Jednotlivé zákony ustanovujú, čo je potrebné na ich účel za bezúhonnosť považovať. Principiálne ide o požiadavku, aby sa osoba v minulosti nedopustila protiprávneho konania, ktoré súvisí s budúcou činnosťou, zamestnaním alebo výkonom povolania. Príspevok je upriamený na skúmanie, či a do akej miery sú rozhodnutia o uložení sankcie, právoplatne uložennej v zahraničí za protiprávne konanie osoby, spôsobilé byť podkladom na posudzovanie bezúhonnosti tejto osoby v Slovenskej republike. Teda, či sa cudzie rozhodnutie vyznačuje extrateritorialitou a akým spôsobom sa slovenský orgán verejnej správy dozvie o rozhodnutí vydanom cudzím správnym orgánom. Parciálnou otázkou bude aj skúmanie, či sa rešpektovanie zákazu inkriminácie môže vzťahovať tiež na prípadné čestné vyhlásenie osoby o splnení podmienky bezúhonnosti aj podľa cudzích právnych predpisov.

¹ Tento príspevok bol vypracovaný s podporou a je výstupom výskumného projektu podporeného Vedeckou grantovou agentúrou VEGA č. 1/0187/22 s názvom „Extrateritoriálne účinky cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie“.

ABSTRACT

In order to perform various activities, professions and jobs, compliance with the condition of irreproachability is required by several legal regulations of the Slovak Republic. Individual laws establish what must be considered irreproachability for their purpose. In principle, it is a requirement that a person has not committed an illegal act in the past, which is related to future activity, employment or the performance of a profession. The contribution is aimed at examining whether and to what extent decisions on the imposition of a sanction, validly imposed abroad for the unlawful conduct of a person, are capable of being a basis for assessing the integrity of this person in the Slovak Republic. That is, whether a foreign decision is characterized by extraterritoriality and how the Slovak public administration body learns about a decision issued by a foreign administrative body. A partial question will also be the examination of whether the respect for the prohibition of incrimination can also apply to a possible sworn declaration of a person on the fulfillment of the condition of integrity also according to foreign legal regulations.

KEÚČOVÉ SLOVÁ

Bezúhonnosť, extrateritorialita.

KEYWORDS

Irreproachability, extraterritoriality.

ÚVOD

Štáty svojou suverénnou mocou autoritatívne usmerňujú správanie sa subjektov, ktoré sa nachádzajú na území týchto štátov. Zo suverenity štátu vyplýva aj tá vlastnosť individuálnych aktov, že pôsobiť môžu zásadne iba na území štátu, ktorý ich vydal. Regulácia správania sa subjektov mimo územia štátu by predstavovala zásah do suverenity iného štátu. Zásadnosť uvedeného postulátu je však prelomená schopnosťou individuálnych právnych aktov pôsobiť, respektíve vyvolávať účinky aj na území iných štátov, než je štát, ktorý individuálny akt vydal. Táto vlastnosť individuálnych aktov je jednak daná ich povahou, napríklad rozhodnutie štátneho orgánu o zmene priezviska fyzickej osoby je rozhodnutím o osobnom stave, ktoré, pochopiteľne, bude pôsobiť voči osobe bez ohľadu na to, v ktorom štáte sa nachádza. Podobne, štáty sa môžu medzi sebou dohodnúť o rešpektovaní určitého okruhu individuálnych aktov, čo bude spravidla založené na reciprocite. Iná situácia nastáva, ak štát prostredníctvom svojich orgánov uloží administratívnu sankciu, napríklad zákaz činnosti viest' osobné motorové vozidlo počas určenej doby. Napriek

tomu, že administratívne sankcie uložené v jednom štáte sú zásadne viazané na územie tohto štátu, právne predpisy iných štátov, vrátane Slovenskej republiky, môžu vlastnou právnou úpravou zohľadňovať existenciu rozhodnutí vydaných orgánmi zahraničnými orgánmi, teda existenciu cudzích sankčných rozhodnutí, deklarujúcich protiprávne správanie sa subjektov, na účel posudzovania bezúhonnosti týchto subjektov.

V súvislosti s rozhodovaním orgánov cudzích štátov o sankciách za protiprávne konanie osôb, u ktorých sa na výkon konkrétnych zamestnaní, povolaní alebo činností vyžaduje v Slovenskej republike splnenie podmienky bezúhonnosti, je nevyhnutné skúmať, či zákony Slovenskej republiky vyžadujú bezúhonnosť osoby iba vo vzťahu ku konaniam posudzovaným výlučne orgánmi Slovenskej republiky alebo v komplexnosti bezúhonného správania sa aj v zahraničí.

Východiskami skúmanej problematiky sú najmä právne predpisy Slovenskej republiky v situácii existencie Slovenskej republiky nielen v právnom priestore Európskej únie, ale aj mimo neho. Doterajší výskum sa neupriamoval na komplexnú detekciu a komparáciu ako ani na zisťovanie dôvodov rozdielností v prístupoch k zákonnému definovaniu bezúhonnosti podľa jednotlivých zákonov.

Cieľom príspevku je detegovanie právnych predpisov Slovenskej republiky, ktoré v súvislosti s výkonom rozličných činností, povolaní a zamestnaní vyžadujú splnenie podmienky bezúhonnosti, v nadväznosti na skúmanie, či a do akej miery sú rozhodnutia o uložení sankcie, právoplatne uloženej v zahraničí za protiprávne konanie osoby, spôsobilé byť podkladom na posudzovanie bezúhonnosti tejto osoby v Slovenskej republike. V uvedenej súvislosti bude upriamená pozornosť na komparáciu konkrétnych právnych predpisov, vyžadujúcich ako aj nevyžadujúcich deklarovanie bezúhonnosti orgánmi cudzích štátov. Výsledkom skúmania má byť tiež konkretizácia právnych situácií, keď sa cudzie rozhodnutie vyznačuje extraterritorialitou a akým spôsobom sa slovenský orgán verejnej správy dozvie o rozhodnutí vydanom cudzím správny orgánom.

Prvým parciálnym cieľom je deskripciou zvýrazniť obsah pojmu bezúhonnosť na účely konkrétneho zákona. Druhým parciálnym cieľom je aj skúmanie, či sa rešpektovanie zákazu inkriminácie môže vzťahovať tiež na prípadné čestné vyhlásenie osoby o splnení podmienky bezúhonnosti aj podľa cudzích právnych predpisov.

Pri výskume a spracovaní príspevku boli použité metódy vedeckého výskumu, predovšetkým detekcia, analýza, syntéza, deskripcia, tiež komparatívna a demonštratívna metóda.

I. Extrateritorialita individuálnych právnych aktov

Podľa právnej teórie, ktorá vychádza z pozitívneho práva a aj ho ovplyvňuje, majú právne akty, tak normatívne právne akty ako aj individuálne právne akty, určité vlastnosti. K tradičným vlastnostiam normatívnych právnych aktov patrí platnosť a účinnosť, k tradičným vlastnostiam individuálnych právnych aktov patrí platnosť, právoplatnosť a vykonateľnosť. Okrem tradičných vlastností právnych aktov, normatívnych a individuálnych, sa môžeme stretnúť tiež s účinkami aktov v personálnom aj v územnom zmysle. Vychádzajúc zo suverenity jednotlivých štátov, vydávajú príslušné orgány štátu mocenské akty, ktoré pôsobia zásadne na území daného štátu. Niektoré akty však pôsobia aj na území iných štátov, respektíve sú alebo môžu byť rešpektovaným a záväzným podkladom na rozhodovanie orgánov iného štátu, prípadne sú podkladom nadobudnutia práv podľa zákonov iného štátu.

V skratke možno konštatovať v danom zmysle dve vlastnosti, pokiaľ ide o účinky aktov. Týmito účinkami sú transteritorialita a extrateritorialita. Transteritorialita znamená, že právne akty vydané jedným štátom majú rovnaké právne účinky na území tohto štátu ako aj na území iných štátov, a to spravidla bez nevyhnutnosti realizácie uznania týchto aktov iným štátom postupom podľa jeho vnútroštátnych právnych predpisov. Výkon právomocí s transteritoriálnymi účinkami znamená výraznejší zásah do suverenity dotknutého štátu, preto sú aj podmienky na tieto účinky stanovené rigorózne.² Transteritoriálne správne akty ako aktuálny právny fenomén tvoria jedinečnú kategóriu správnych aktov so špecifickými vlastnosťami a súvisia tak so suverenitou ako aj so zmluvným spájaním štátov.³ „V praxi nastávajú situácie, keď právne akty jedného štátu majú účinky iba, alebo aj na území iného štátu., t.j. majú extrateritoriálne účinky. (...) Štandardne sa akceptuje to, že právny akt štátu má extrateritoriálne účinky, ak sa daný akt vzťahuje na osobu, ktorá je štátnym príslušníkom daného štátu alebo má trvalý pobyt na jeho území“⁴ Extrateritorialita teda spočíva v tom, že jeden štát vydáva právne akty s účinkami mimo svojho územia. Tu extrateritoriálny účinok nemusí byť primárny, ale sekundárne je daný právny akt rešpektovaný cudzím štátom, napríklad aj na účel

² K výkladu transteritoriality a extrateritoriality viac napr. JAKAB, R.: *Extrateritorialita a transteritorialita*. In: JAKAB, R. – SEMAN, T. – JANČÁT, L.: *Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky*. Košice: ŠafárikPress, 2020, ISBN 978-80-8152-918-4, s. 27 – 40.

³ Viac napr. SEMAN, T. *Pojem a účinky transteritoriálnych aktov orgánov verejnej správy*. In: R. JAKAB, ed. *Extrateritoriálne účinky činnosti orgánov verejnej moci. Zborník vedeckých prác*. Košice: ŠafárikPress 2018, s. 33 - 47.

⁴ JAKAB, R.: *Extrateritorialita a transteritorialita*. In: JAKAB, R. – SEMAN, T. – JANČÁT, L.: *Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky*. Košice: ŠafárikPress, 2020, ISBN 978-80-8152-918-4, s. 31 - 32.

hodnotenia bezúhonnosti osoby. V niektorých prípadoch majú právne akty extrateritoriálne účinky, ak určitá činnosť realizovaná v zahraničí má účinok na území daného štátu. Špecifickou formou extrateritoriality je transteritorialita, ktorá znamená, že právne akty vydané jedným štátom majú rovnaké právne účinky nielen na území tohto štátu, ale aj na území iného štátu alebo viacerých štátov, bez potreby ich uznať podľa právneho poriadku dotknutého štátu.⁵ Na transteritorialitu sú však kladené prísne podmienky, predovšetkým na vydávanie aktov s transteritoriálnymi účinkami musí existovať právny základ v medzinárodných dohodách alebo v aktoch medzinárodnej alebo nadnárodnej organizácie, ktorá má od jej členských štátov odvodené právo vydať takéto akty. Aj Európska únia vo svojom sekundárnom práve vytvára právny základ pre vydávanie právnych aktov s transteritoriálnymi účinkami.⁶ Okrem toho, účinky právnych aktov jedného štátu na území iného štátu sa zásadne uplatňujú recipročne, čo znamená, že jeden štát je jednak oprávnený vydávať právne akty s transteritoriálnymi účinkami a zároveň je tento štát povinný akceptovať účinky právnych aktov iných štátov na svojom území.⁷

V príspevku sa budeme venovať práve takým individuálnym aktom cudzích štátov, ktorými sa deklaruje bezúhonnosť, prípadne nebezúhonnosť osoby, ako podkladu pre nadobúdanie práv či ukladanie povinností podľa právnych predpisov Slovenskej republiky.

Pôjde teda o cudzie individuálne právne akty, ktoré sa nemusia vyznačovať transteritorialitou, no napriek tomu sú individuálne zohľadňované ich extrateritoriálne účinky pri posudzovaní bezúhonnosti príslušnými orgánmi Slovenskej republiky.

II. Bezúhonnosť ako nevyhnutná zákonná podmienka niektorých činností podľa právnych predpisov Slovenskej republiky a extrateritorialita dokladov o bezúhonnosti podľa zákonov Slovenskej republiky

Štátu záleží na kvalitnom výkone konkretizovaných zamestnaní, povolání, funkcií či činností, preto podmieňuje ich obsadenie či výkon splnením rôznych podmie-

⁵ V Slovenskej republike je konanie o vykonateľnosti rozhodnutí cudzích orgánov verejnej správy upravené v Správnom súdnom poriadku (§ 420 až § 437 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok, v znení neskorších predpisov). Rozhodnutia správneho súdu o vykonateľnosti rozhodnutia cudzieho orgánu verejnej správy sa možno domáhať, ak z medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, alebo z právne záväzného aktu Európskej únie vyplýva Slovenskej republike záväzok vykonávať rozhodnutia cudzích orgánov verejnej správy.

⁶ Akty aplikácie práva členského štátu Európskej únie vydávané pri realizácii úloh verejnej správy môžu mať aj transteritoriálne účinky, t.j. môžu pôsobiť tak na území členského štátu, ktorý akt aplikácie práva vydal, ako aj na území iných členských štátov bez potreby osobitného uznania na území iného členského štátu.

⁷ Viac JAKAB, R. *Extrateritorialita a transteritorialita v podmienkach EÚ a jej členských štátov*. In: R. JAKAB a kol., ed. *Extrateritoriálne účinky činnosti orgánov verejnej moci. Zborník vedeckých prác*. Košice: ŠafárikPress, 2018, ISBN 978-80-8152-679-4, s. 16 - 17.

nok, ku ktorým patrí napríklad dosiahnuté vzdelanie, prax, prípadne tiež bezúhonnosť. Preto v mnohých súvislostiach štát prostredníctvom zákonov precizuje požiadavky, ktoré musia byť splnené na výkon spomínaných konkretizovaných činností, funkcií, povolání alebo zamestnaní. Príkladom je živnostenské podnikanie, výkon činnosti advokátov, notárov a iných povolání, pôsobenie v štátnozamestnaneckom pomere, v silových zložkách štátu.

Zákony, ktoré právne upravujú bezúhonnosť ako podmienku výkonu danej činnosti, zároveň ustanovujú, kedy sa osoba považuje za bezúhonnú na účely tohto zákona.

Ak začneme **Ústavou Slovenskej republiky**⁸ (ďalej aj „ústava“ alebo „Ústava SR“), bezúhonnosť je v jej texte upravená dvakrát.

A to v článku 134 ods. 4, podľa ktorého za sudcu ústavného súdu môže byť vymenovaný občan Slovenskej republiky, ktorý je voliteľný do Národnej rady Slovenskej republiky, dosiahol vek 40 rokov, je bezúhonný, má vysokoškolské právnické vzdelanie, najmenej 15 rokov vykonával právnu prax a jeho doterajší život a morálne vlastnosti sú zárukou, že funkciu sudcu ústavného súdu bude vykonávať riadne. A takisto bezúhonnosť je obsiahnutá v článku 141a ods. 3, podľa ktorého za predsedu, podpredsedu a za člena Súdnej rady Slovenskej republiky (ide o troch členov, ktorých volí a odvoláva Národná rada Slovenskej republiky, o troch členov, ktorých vymenúva a odvoláva prezident Slovenskej republiky, a o troch členov, ktorých vymenúva a odvoláva vláda Slovenskej republiky) možno ustanoviť osobu, ktorá, samozrejme popri iných podmienkach, je bezúhonná. Ústava SR ďalej neuvádza, kedy sa osoba považuje na účely daných článkov za bezúhonnú, to je potom predmetom úpravy **zákona o Súdnej rade Slovenskej republiky**,⁹ ktorý v § 3 ods. 4 ustanovuje, ktorá fyzická osoba sa na účely tohto zákona nepovažuje za bezúhonnú.¹⁰

Bezúhonnosť je zakotvená aj v množstve ďalších právnych predpisov, medzi ktoré patrí **Exekučný poriadok**,¹¹ vyžadujúci splnenie podmienky bezúhonnosti

⁸ Ústava Slovenskej republiky (č. 460/1992 Zb. v platnom znení).

⁹ Zákon č. 185/2002 Z.z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

¹⁰ Ustanovenie § 3 ods. 4 zákona č. 185/2002 Z.z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov, znie: „Za bezúhonnú sa na účely tohto zákona nepovažuje fyzická osoba, ktorá bola právoplatne odsúdená za úmyselný trestný čin, a to aj v prípade, ak jej bolo odsúdenie za úmyselný trestný čin zahladené, alebo na ktorú sa hľadí, akoby nebola za takýto trestný čin odsúdená podľa osobitného predpisu. Bezúhonnosť sa preukazuje odpisom registra trestov. Na účel preukázania bezúhonnosti podľa tohto zákona poskytne fyzická osoba údaje potrebné na vyžiadanie odpisu registra trestov. Údaje podľa tretej vety oprávnená osoba bezodkladne zašle v elektronickej podobe prostredníctvom elektronickej komunikácie Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky na vydanie odpisu registra trestov.“

¹¹ Zákon č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov, v znení neskorších predpisov.

nielen pre súdneho exekútora, ale aj pre osoby, zapisované do zoznamu koncipientov.¹² Bližšie sa právne zakotvenej bezúhonnosti budeme venovať v nasledujúcich kapitolách.

III. Bezúhonnosť preukazovaná dokladmi vydanými vnútroštátnymi orgánmi Slovenskej republiky a cudzími orgánmi

Na preukázanie bezúhonnosti tak, ako ju vyžadujú jednotlivé zákony Slovenskej republiky, sa aplikujú doklady. Zásadne ide o verejné listiny, ktoré tvoria podklady pri posudzovaní spôsobilosti na konkrétnu činnosť, povolanie alebo zamestnanie. Jednotlivé zákony Slovenskej republiky špecifikujú nielen bezúhonnosť na účely toho - ktorého zákona, ale takisto upravujú preukazovanie bezúhonnosti dokladmi bez potreby extrateritoriálnych účinkov alebo dokladmi s extrateritoriálnymi účinkami.

III.1 Bezúhonnosť preukazovaná údajmi evidovanými v registri trestov

V Slovenskej republike existujú zákony, podľa ktorých je výkon činností, povolaní alebo zamestnaní viazaný na bezúhonnosť preukazovanej *expressis verbis* iba dokumentáciou pochádzajúcou z vnútroštátnych registrov či iných zdrojov. Evidentne dôsledným spôsobom je právne zakotvené preukazovanie bezúhonnosti výpisom alebo odpisom z registra trestov. Posudzovanie bezúhonnosti osoby na základe trestného registra je prakticky jednoznačné, ak ide o rozhodnutia vydané súdmi členských štátov Európskej únie a súdmi iných štátov, ak to ustanovuje medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná. **Zákon č. 330/2007 Z.z. o registri trestov** a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov, upravuje získavanie, zhromažďovanie, spracúvanie a výmenu údajov, uchovávanie a uschovávanie dokumentácie a poskytovanie informácií o osobách, ktoré boli právoplatne odsúdené súdmi v trestnom konaní, o osobách, pri ktorých bolo právoplatne podmienene zastavené trestné stíhanie súdom alebo prokurátorom, o osobách, pri ktorých bol v trestnom konaní schválený zmier a zastavené trestné stíhanie súdom alebo prokurátorom, o nadväzujúcich rozhodnutiach alebo

¹² Podľa § 10 ods. 4 Exekučného poriadku sa za bezúhonného na účely tohto zákona nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, a v prípade obzvlášť závažného úmyselného trestného činu, trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa, trestného činu prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody, trestného činu podplácania a trestného činu nepriamej korupcie aj ten, komu bolo odsúdenie za takýto trestný čin zahladené alebo na ktorého sa hľadí, akoby nebol za takýto trestný čin odsúdený podľa osobitného predpisu.

opatreniach, ktoré súvisia s rozhodnutiami o právoplatnom odsúdení súdmi v trestnom konaní a o právoplatnom podmienenom zastavení trestného stíhania súdom alebo prokurátorom, tiež o iných skutočnostiach významných pre trestné konanie. Register trestov vedie Generálna prokuratúra Slovenskej republiky a **súčasťou registra trestov sú aj informácie o odsúdeniach a ostatných súvisiacich rozhodnutiach vydaných súdmi iných členských štátov Európskej únie a súdmi iných štátov, ak to ustanovuje medzinárodná zmluva.**¹³ Tieto údaje a informácie sa poskytujú na účely trestného konania, civilného procesu, správneho súdneho procesu alebo správneho konania, ochrany a bezpečnosti štátu a tiež na účely **osvedčovania bezúhonnosti a spoľahlivosti osoby.**¹⁴ Problematickým sa ukazuje preukazovanie bezúhonnosti, ak sa osoba dopustila trestného činu v štáte, ktorý nie je členským štátom Európskej únie a s ktorým Slovenská republika nemá uzatvorenú relevantnú medzinárodnú zmluvu.

Bezúhonnosť sa teda preukazuje dokumentáciou z registra trestov na základe viacerých zákonov.

Zákon o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície¹⁵ je osobitným zákonom, upravujúcim štátnu službu, vrátane podmienok do jej prijatia, ku ktorým patrí aj bezúhonnosť. Za bezúhonného sa na účely tohto zákona nepovažuje občan, ktorý bol **právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin alebo bol právoplatne odsúdený na nepodmienečný trest odňatia slobody.** Bezúhonnosť sa v prijímacom konaní preukazuje odpisom z registra trestov.¹⁶ Bezúhonnosť patrí do hodnotiacej časti služobného hodnotenia a jednou zo základných povinností policajta je predložiť bezodkladne nadriadenému rozhodnutia zakladajúce stratu bezúhonnosti.¹⁷

Zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov¹⁸ takisto zakotvuje podmienky prijatia do štátnej služby. Tu je namieste spomenúť, že zákon rozlišuje **bezúhonnosť** a **spoľahlivosť**, pričom v oboch podmienkach je zahrnutá trestnoprávna

¹³ Bližšie pozri článok 22 Európskeho dohovoru o vzájomnej pomoci v trestných veciach (oznámenie č. 550/1992 Zb.) v znení Dodatkového protokolu k Európskemu dohovoru o vzájomnej pomoci v trestných veciach z 20. apríla 1959 (oznámenie č. 12/1997 Z.z.).

¹⁴ Porov. § 1 zákona č. 330/2007 Z.z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

¹⁵ Zákon č. 73/1998 Z.z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície, v znení neskorších predpisov.

¹⁶ Porov. § 14 ods. 1 písm. a) a ods. 2 zákona č. 73/1998 Z.z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície, v znení neskorších predpisov.

¹⁷ Porov. § 27 ods. 2 písm. f) a § 48 ods. 3 písm. p) zákona č. 73/1998 Z.z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície, v znení neskorších predpisov.

¹⁸ Zákon č. 281/2015 Z.z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

zodpovednosť osoby. Takže, do štátnej služby podľa tohto zákona možno prijať občana, ak okrem množstva ostatných podmienok spĺňa aj podmienku bezúhonnosti.¹⁹ Za **bezühonného** sa na účely tohto zákona nepovažuje občan, ktorý bol právoplatne odsúdený za trestný čin vojenský²⁰ alebo úmyselný trestný čin, a v prípade trestného činu vojenského a zločinu aj občan, ktorému bolo odsúdenie za takýto trestný čin zahladené alebo na ktorého sa hľadá, akoby nebol za takýto trestný čin odsúdený.²¹ Špecifikácia nespáchania konkrétnych trestných činov zodpovedá povahe tohto špecifického druhu štátnej služby. **Za spoľahlivého sa na účely tohto zákona nepovažuje občan, popri iných podmienkach,²² ak trestné stíhanie vedené proti nemu pre trestný čin, patriaci k trestným činom uvádzaným vyššie, sa skončilo právoplatným schválením zmiernu a odo dňa nadobudnutia právoplatnosti uznesenia o schválení zmiernu do dňa prijatia do štátnej služby neuplynuli tri roky, takisto, ak trestné stíhanie vedené proti nemu pre tento trestný čin bolo právoplatne podmienene zastavené, až do uplynutia skúšobnej lehoty.²³ Bezúhonnosť a spoľahlivosť sa vo výberovom konaní a prijímacom konaní preukazuje odpisom registra trestov.²⁴**

¹⁹ Ustanovenie § 16 ods. 1 písm. f) zákona č. 281/2015 Z.z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

²⁰ Trestné činy vojenské sú upravené v § 393 – 415 v rámci 11. hlavy osobitnej časti zákona č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon, v znení neskorších predpisov. Ide o trestné činy proti vojenskej podriadenosti a vojenskej cti, ktorými sú tieto trestné činy: Neuposlušnosť rozkazu, Sprotivenie alebo donútenie porušiť vojenskú povinnosť, Urážka medzi vojakmi, Násilie voči nadriadenému, Porušovanie práv a chránených záujmov vojakov. Ďalej ide o trestné činy proti povinnosti konať vojenskú službu, ktorými sú Vyhýbanie sa služobnému úkonu alebo výkonu vojenskej služby, Dezercia. Tiež ide o trestné činy proti povinnostiam strážnej a dozornej služby, ktorými sú Porušovanie povinností strážnej služby, Porušovanie povinností dozornej služby, Porušovanie povinností pri obrane vzdušného priestoru. A napokon ide o trestné činy ohrozujúce bojaskopnosť, ktorými sú Ohrozovanie morálneho stavu jednotky, Porušovanie služobných povinností, Zbabelosť pred nepriateľom, Nesplnenie bojovej úlohy, Opustenie bojových prostriedkov, Vydanie bojových prostriedkov nepriateľovi.

²¹ Ustanovenie § 16 ods. 4 zákona č. 281/2015 Z.z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

²² Ide o podmienky vymenované v § 16 ods. 5 písm. c) až g) zákona č. 281/2015 Z.z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov. Uvedieme z nich aspoň niektoré. Napr. že občan je alebo bol liečený zo závislosti od alkoholu alebo iných omamných látok alebo psychotropných látok alebo preukázateľne nadmerne požíva alkohol alebo požíva iné omamné alebo psychotropné látky alebo je alebo bol liečený z patologického hráčstva, prípadne jeho predchádzajúci štátnozamestnanecký pomer sa skončil z dôvodu závažného porušenia služobnej disciplíny alebo jeho predchádzajúci pracovný pomer sa skončil z dôvodu závažného porušenia pracovnej disciplíny. Podľa § 16 ods. 7 tohto zákona za spoľahlivého sa na účely tohto zákona nepovažuje ani občan, ktorý podľa iných skutočností nedáva záruku riadneho výkonu štátnej služby a má byť prijatý do štátnej služby na plnenie úloh Vojenského spravodajstva.

²³ Ustanovenie § 16 ods. 5 písm. a) a b) zákona č. 281/2015 Z.z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

²⁴ Porov. § 16 ods. 6 zákona č. 281/2015 Z.z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

Zákon o ochrane utajovaných skutočností²⁵ má takisto právne upravenú bezúhonnosť. Podľa § 8 tohto zákona ochranu utajovaných skutočností je povinný zabezpečiť v štátnom orgáne štatutárny orgán, v obci starosta, vo vyššom územnom celku predseda a v inej právnickej osobe štatutárny orgán a táto osoba, legislatívne skrátaná na „vedúci“ okrem iného zabezpečuje vykonanie bezpečnostnej previerky I. stupňa, a žiada Národný bezpečnostný úrad o vykonanie bezpečnostnej previerky II. až IV. stupňa pre navrhovanú osobu, ktorá má byť určená na oboznamovanie sa s utajovanými skutočnosťami stupňa Dôverné, Tajné alebo Prísne tajné, tiež určuje navrhovanú osobu na oboznamovanie sa s utajovanými skutočnosťami a zrušuje takéto určenie, určuje rozsah a potrebu oboznamovania sa osôb s utajovanými skutočnosťami a zabezpečuje ich oboznamovanie sa s právami a povinnosťami podľa tohto zákona a predpisov vydaných na jeho vykonanie.

Na účely tohto zákona sa za bezúhonnú osobu nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, ak sa na neho nehľadí, akoby nebol odsúdený, teda relevantné sú **nezahladené odsúdenia**. Aj keď sa na navrhovanú osobu hľadí, akoby nebola odsúdená (teda osoba má **zahladené odsúdenia**), nepovažuje sa na účel bezpečnostnej previerky II., III. a IV. stupňa za bezúhonnú osobu, ktorá bola právoplatne odsúdená pre obzvlášť závažný zločin alebo pre úmyselný trestný čin ohrozenia utajovanej skutočnosti a trestný čin ohrozenia dôvernej skutočnosti a vyhradenej skutočnosti. Pri bezpečnostnej previerke I. stupňa navrhovaná osoba preukazuje svoju bezúhonnosť výpisom z registra trestov a pri bezpečnostnej previerke II., III. a IV. stupňa sa bezúhonnosť navrhovanej osoby preukazuje **odpisom registra trestov**.²⁶

A napokon, na účely tohto zákona sa za bezúhonného nepovažuje podnikateľ, ktorý bol právoplatne odsúdený pre trestný čin, ak sa na neho nehľadí, akoby nebol odsúdený (zohľadňujú sa iba **nezahladené odsúdenia** podľa **výpisu z registra trestov**).²⁷

Bezúhonnosť je viazaná aj na funkciu rozhodcu podľa **zákona o rozhodcovskom konaní**,²⁸ ktorý upravuje rozhodovanie sporov vzniknutých z tuzemských a z medzinárodných obchodnoprávných a občianskoprávných vzťahov, ak je miesto rozhodcovského konania v Slovenskej republike, a tiež uznanie a výkon tuzemských a cudzích rozhodcovských rozhodnutí v Slovenskej republike.²⁹ Zákon o rozhodcovskom konaní upravuje spôsobilosť byť rozhodcom tak, že rozhodcom sa

²⁵ Zákon č. 215/2004 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

²⁶ Porov. § 12 zákona č. 215/2004 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

²⁷ Porov. § 49a zákona č. 215/2004 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

²⁸ Zákon č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní, v znení neskorších predpisov.

²⁹ Porov. § 1 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní, v znení neskorších predpisov.

môže stať každá fyzická osoba, na ktorej sa zmluvné strany dohodnú, ak je plnoletá, spôsobilá na právne úkony v plnom rozsahu a je bezúhonná a ak osobitný predpis³⁰ alebo tento zákon inak. Za **bezúhonného** sa na účely tohto zákona nepovažuje ten, kto bol **právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin**. Bezúhonnosť sa preukazuje výpisom z registra trestov, ktorý nesmie byť starší ako tri mesiace.³¹ Z danej zákonnej úpravy vyplýva, že ide o právoplatné odsúdenie iba za úmyselný trestný čin. Teda, trestné činy spáchané z nedbanlivosti nie sú prekážkou výkonu funkcie rozhodcu.

Podmienku bezúhonnosti musí spĺňať aj odborný garant na verejné obstarávanie tak, ako to upravuje **zákon o verejnom obstarávaní**.³² Významná pozícia **odborného garanta na verejné obstarávanie** vyžaduje aj jeho prísnejšie posudzovanie, pretože vykonáva vo verejnom obstarávaní dôležité činnosti, napríklad posudzuje dodržanie pravidiel určenia predpokladanej hodnoty zákazky alebo koncesie, posudzuje výber postupu zadávania zákazky alebo koncesie, posudzuje podmienky účasti a kritériá na vyhodnotenie ponúk podľa tohto zákona, zabezpečuje vypracovanie dokumentov potrebných na vypracovanie ponuky, návrhu alebo na preukázanie splnenia podmienok účasti, uskutočňuje úkony smerujúce k vyhláseniu verejného obstarávania, dohliada na dodržanie lehôt v priebehu verejného obstarávania ustanovených týmto zákonom, po vyhodnotení ponúk zabezpečuje úkony smerujúce k uzavretiu zmluvy, zabezpečuje plnenie informačných povinností po ukončení verejného obstarávania, podieľa sa na realizácii úkonov súvisiacich s výkonom dohľadu nad verejným obstarávaním. Odborný garant je povinný pri výkone činnosti vo verejnom obstarávaní postupovať s náležitou odbornou starostlivosťou a v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi.³³ K predpokladom na zápis do zoznamu odborných garantov patrí aj bezúhonnosť žiadateľa, pričom za bezúhonného sa nepovažuje ten, kto bol **právoplatne odsúdený za trestný čin korupcie, trestný čin poškodzovania finančných záujmov Európskej únie, trestný čin legalizácie príjmu z trestnej činnosti, trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny, trestný čin založenia, zosnovania alebo podporovania teroristickej skupiny, trestný čin terorizmu a niektorých foriem účasti na terorizme, trestný čin obchodovania s ľudmi, trestný čin machinácie pri**

³⁰ Takýmito osobitnými predpismi sú napríklad ústavný zákon č. 357/2004 Z.z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov, zákon č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, prípadne ustanovenie § 49 ods. 1 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého „sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezáujmatosti.“

³¹ Porov. § 6 ods. 1, 2 zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní, v znení neskorších predpisov.

³² Zákon č. 343/2015 Z.z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

³³ Porov. § 184b ods. 2 a ods. 5 zákona č. 343/2015 Z.z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

verejnom obstarávaní a verejnej dražbe alebo iný úmyselný trestný čin. Bezúhonnosť sa preukazuje výpisom z registra trestov.³⁴ Rovnaké podmienky bezúhonnosti zákon ustanovuje aj pre **osoby registrované úradom pre verejné obstarávanie na účely zadávania zákazky s nízkou hodnotou**, keďže verejný obstarávateľ môže pri zadávaní zákazky s nízkou hodnotou vykonávať činnosti vo verejnom obstarávaní aj prostredníctvom odborného garanta alebo osoby registrovanej úradom na účely zadávania zákazky s nízkou hodnotou. Registrovanou osobou je fyzická osoba zapísaná v zozname registrovaných osôb, ktorá splnila predpoklady na zápis do zoznamu registrovaných osôb, ku ktorým patrí aj bezúhonnosť žiadateľa.³⁵

V súvislosti so zákonom o verejnom obstarávaní treba poukázať aj na všeobecné ustanovenia o bezúhonnosti, ako ich zakotvuje tento zákon. Totiž, za bezúhonného sa na účely tohto zákona nepovažuje ten, kto bol **právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, ak sa na neho nehľadí, akoby nebol odsúdený.** Aj keď sa na neho hľadí, akoby nebol odsúdený, **nepovažuje sa** na účely tohto zákona za bezúhonného ten, kto bol **právoplatne odsúdený za obzvlášť závažný zločin alebo za trestný čin machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe.** Bezúhonnosť sa preukazuje odpisom registra trestov. Takto preukazuje bezúhonnosť napríklad aj záujemca o kandidatúru na predsedu Úradu pre verejné obstarávanie Slovenskej republiky a tiež kandidát na podpredsedu tohto úradu.³⁶

Takisto **Stavebný zákon**³⁷ upravuje bezúhonnosť, a to v súvislosti so zabezpečením obstarávania územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie obcami a samosprávnymi krajmi. Podľa stále účinného Stavebného zákona obec a samosprávny kraj zabezpečujú obstarávanie územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie prostredníctvom odborne spôsobilej osoby. Táto osoba nemôže byť súčasne spracovateľom ňou obstarávaných územnoplánovacích podkladov alebo územnoplánovacej dokumentácie.³⁸ Odbornou spôsobilosťou sa rozumie vzdelanie, prax a súhrn teoretických vedomostí, praktických skúseností a znalosť všeobecne záväzných právnych predpisov potrebných na obstarávanie územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie. **Za odborne spôsobilú osobu možno ustanoviť fyzickú osobu, ktorá je bezúhonná, má vysokoškolské vzdelanie alebo bakalárske vzdelanie príslušného smeru**

³⁴ Porov. § 184b ods. 6 a ods. 9 zákona č. 343/2015 Z.z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

³⁵ Porov. § 184o zákona č. 343/2015 Z.z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

³⁶ Porov. § 141 ods. 5 zákona č. 343/2015 Z.z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

³⁷ Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon), v znení neskorších predpisov.

³⁸ Ustanovenie § 2a ods. 1 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon), v znení neskorších predpisov.

a najmenej tri roky praxe v príslušnom odbore alebo má stredoškolské vzdelanie príslušného smeru ukončené maturitou a najmenej päť rokov praxe v príslušnom odbore, a zloží požadovanú skúšku. Odbornú spôsobilosť overuje Úrad pre územné plánovanie a výstavby Slovenskej republiky.³⁹ Bezúhonným na účely stavebného zákona je ten, kto **nebol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin alebo za trestný čin spáchaný v súvislosti so zabezpečením obstarávania územnoplánovacích podkladov alebo územnoplánovacej dokumentácie**. Bezúhonnosť sa preukazuje výpisom z registra trestov. Na účel preukázania bezúhonnosti poskytne fyzická osoba údaje potrebné na vyžiadanie výpisu z registra trestov.⁴⁰ Úrad pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky vedie register odborne spôsobilých osôb a **z registra odborne spôsobilých osôb vyčiarkne toho, kto zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho, prestal byť plne spôsobilý na právne úkony, prestal byť bezúhonným**, bol do registra zapísaný na základe nepravdivých alebo neúplných údajov, porušuje napriek písomnému upozorneniu ministerstva predpisy o obstarávaní územnoplánovacích podkladov alebo územnoplánovacej dokumentácie, písomne požiadal o vyčiarknutie alebo po uplynutí 10 rokov od posledného overenia odbornej spôsobilosti nemá overenú odbornú spôsobilosť.⁴¹

Zákon o sociálnom poistení⁴² upravuje požiadavku bezúhonnosti vo dvoch súvislostiach. Ide o členstvo v dozornej rade Sociálnej poisťovne a o riaditeľov pobočiek Sociálnej poisťovne. Dozorná rada je dozorný orgán a kontrolný orgán Sociálnej poisťovne a má 11 členov. Predsedom dozornej rady je minister práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a dozorná rada sa ďalej tvorí z troch zástupcov navrhnutých reprezentatívnymi združeniami odborových zväzov, z troch zástupcov navrhnutých reprezentatívnymi združeniami zamestnávateľov, z jedného zástupcu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, z dvoch zástupcov ministerstva financií navrhnutých vládou a z jedného zástupcu navrhnutého záujmovými združeniami občanov reprezentujúcimi poberateľov dôchodkových dávok. Členov dozornej rady s výnimkou predsedu volí a odvoláva národná rada. Za člena dozornej rady môže byť navrhnutá a zvolená **fyzická osoba**, ktorá má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, je **bezúhonná** a má skončené vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa. Bezúhonná fyzická osoba je fyzická osoba, ktorá **nebola právoplatne odsúdená za trestný čin**. Bezúhonnosť sa preukazuje výpisom z registra trestov. Na účel preukázania bezúhonnosti poskytne fyzická osoba údaje potrebné na vyžiadanie výpisu z registra trestov.⁴³ Požiadavka

³⁹ Ustanovenie § 2a ods. 2 a 3 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon), v znení neskorších predpisov.

⁴⁰ Ustanovenie § 2a ods. 8 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon), v znení neskorších predpisov.

⁴¹ Porov. § 2a ods. 6 a 7 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon), v znení neskorších predpisov.

⁴² Zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, v znení neskorších predpisov.

⁴³ Porov. § 123 ods. 1, 3, 4 a 5 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, v znení neskorších predpisov.

bezúhonnosti je zakotvená aj na funkciu **riaditeľa pobočky**, za ktorého môže byť vymenovaná fyzická osoba s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, ktorá má ukončené vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu a je **bezúhonná**. **Bezúhonná** fyzická osoba je fyzická osoba, ktorá **nebola právoplatne odsúdená za trestný čin**. Bezúhonnosť sa preukazuje výpisom z registra trestov. Na účel preukázania bezúhonnosti poskytne fyzická osoba údaje potrebné na vyžiadanie výpisu z registra trestov. Je evidentné, že prísna podmienka nespáchania trestného činu sa vzťahuje na všetky trestné činy, pri ktorých ešte nebolo odsúdenie zahladené, keďže ide o výpis a nie o odpis z registra trestov, a bez ohľadu na to, či ide o trestné činy spáchané úmyselne alebo z nedbanlivosti.⁴⁴ Čo je však mimoriadne pozoruhodné, **požiadavka bezúhonnosti** sa vzťahuje **iba a výlučne** na riaditeľa pobočky, ktorý koná v mene Sociálnej poisťovne vo všetkých veciach patriacich do pôsobnosti pobočky, a na člena dozornej rady. Podmienka bezúhonnosti nie je v zákone o sociálnom poistení viazaná na funkciu generálneho riaditeľa sociálnej poisťovne ani na zástupcu riaditeľa pobočky, ktorý zastupuje riaditeľa pobočky počas jeho neprítomnosti a je to riaditeľom poverený vedúci zamestnanec pobočky. V danom zmysle je potom potrebné skúmať splnenie požiadaviek na výkon funkcií v Sociálnej poisťovni v súvislostiach s výkonom práce vo verejnom záujme.

III.2 Bezúhonnosť preukazovaná dokladmi s extrateritoriálnymi účinkami

Doklady s extrateritoriálnymi účinkami sú obvyklým predpokladom ako aj podmienkou spravidla tých zamestnaní, povolání alebo činností, ktoré na území Slovenskej republiky má realizovať cudzinec.

V **zákone o štátnej službe**⁴⁵ je vyžadovaná bezúhonnosť vo viacerých súvislostiach. Zákon upravil zriadenie Rady pre štátnu službu ako päťčlenného nezávislého koordinačného a monitorovacieho orgánu na ochranu princípov štátnej služby. Členov Rady pre štátnu službu volí a odvoláva Národná rada Slovenskej republiky. Za **člena Rady pre štátnu službu** je možné zvoliť štátneho občana Slovenskej republiky, ktorý má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, dosiahol vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, získal náležité odborné vedomosti a skúsenosti v oblasti štátnej služby a je **bezúhonný**. Za bezúhonného sa nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin; bezúhonnosť sa preukazuje výpisom z registra trestov nie starším ako tri mesiace.⁴⁶ Vzhľadom na požiadavku výpisu z registra trestov, za bezúhonného sa považuje aj ten, koho odsúdenie bolo

⁴⁴ Porov. § 127 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, v znení neskorších predpisov.

⁴⁵ Zákon č. 55/2017 Z.z. o štátnej službe, v znení neskorších predpisov.

⁴⁶ Porov. § 12 ods. 1, 2, 3, 6 a 7 zákona č. 55/2017 Z.z. o štátnej službe, v znení neskorších predpisov.

zahladené, a aj ten, kto bol právoplatne odsúdený za trestný čin spáchaný z nedbanlivosti.

Medzi **podmienkami prijatia do štátnej služby** je zákonom vyžadovaná aj **bezúhonnosť**. Za bezúhonného na účely splnenia podmienok prijatia do štátnej služby sa nepovažuje ten, kto bol **právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin**, ak odsúdenie nebolo zahladené.⁴⁷

Občan, ktorý **nie je štátnym občanom Slovenskej republiky** a uchádza sa o prijatie do štátnej služby, **preukazuje bezúhonnosť výpisom z registra trestov vydaným príslušným orgánom krajiny, ktorej je štátnym príslušníkom; ak sa taký doklad v danej krajine nevydáva, nahrádza výpis z registra trestov rovnocenná listina vydaná príslušným súdnym orgánom alebo administratívnym orgánom alebo čestné vyhlásenie osvedčené príslušným orgánom krajiny.** Výpis z registra trestov alebo listina, ktorá ho nahrádza, nesmú byť pri ich predložení staršie ako tri mesiace, musia byť opatrené osvedčením podľa osobitného predpisu⁴⁸ a predložené spolu s osvedčeným prekladom do štátneho jazyka; u občana Českej republiky sa osvedčený preklad výpisu z registra trestov alebo listiny, ktorá ho nahrádza, do štátneho jazyka nevyžaduje.⁴⁹ **Extrateritoriálne účinky** má tak nielen **výpis z registra trestov vydaný príslušným orgánom cudzieho štátu, ale extrateritoriálne účinky má aj rovnocenná listina vydaná príslušným súdnym orgánom alebo administratívnym orgánom cudzieho štátu alebo čestné vyhlásenie osvedčené príslušným orgánom cudzieho štátu.**

Prísnejšie je posudzovaná bezúhonnosť, pretože sa preukazuje **odpisom registra trestov**, ak sa obsadzuje štátnozamestnanecké miesto vedúceho zamestnanca alebo štátnozamestnanecké miesto, na ktorom štátny zamestnanec vykonáva činnosť spojenú s nakladaním s verejnými finančnými prostriedkami a ktoré služobný úrad určí v služobnom predpise.⁵⁰ Z odpisu z registra trestov bude vyplývať splnenie podmienok bezúhonnosti osoby na tieto dve funkcie, pretože tu sa za bezúhonného nepovažuje ten, kto ako obvinený uzavrel zmluvu v konaní o úmyselnom trestnom čine, ak od nadobudnutia právoplatnosti zmluvy neuplynuli viac ako dva roky, tiež ten, proti komu bolo trestné stíhanie pre úmyselný trestný čin podmienené zastavené, ak neuplynula skúšobná doba, ďalej ten, kto bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, ak nebolo odsúdenie zahladené, a ak ide o zločin, trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa, trestný čin prijímania úplatku, trestný čin podplácania, trestný čin nepriamej korupcie alebo trestný čin machinácií

⁴⁷ Porov. § 38 ods. 1, 4, 6 zákona č. 55/2017 Z.z. o štátnej službe, v znení neskorších predpisov.

⁴⁸ Ide o Dohovor o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín z 5. októbra 1961 (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 213/2002 Z.z.).

⁴⁹ Porov. § 38 ods. 6 zákona č. 55/2017 Z.z. o štátnej službe, v znení neskorších predpisov.

⁵⁰ Porov. § 38 ods. 8 zákona č. 55/2017 Z.z. o štátnej službe, v znení neskorších predpisov.

pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe aj vtedy, ak bolo odsúdenie zahladené alebo kto bol právoplatne odsúdený za trestný čin z nedbanlivosti na trest odňatia slobody, ak výkon trestu odňatia slobody nebol podmiennečne odložený a ak odsúdenie nebolo zahladené.⁵¹

Zákon o štátnej službe zohľadňuje aj prípadné ďalšie ustanovenia o bezúhonnosti podľa osobitných predpisov.⁵²

A napokon, požiadavka bezúhonnosti je kladená aj na generálneho tajomníka v služobnom úrade, ktorým je ministerstvo a generálneho tajomníka v služobnom úrade, ktorým je ostatný ústredný orgán štátnej správy. K predpokladom ich vymenovania do funkcie patrí aj bezúhonnosť, na ktorej preukázanie sa primerane použijú ustanovenia o preukazovaní bezúhonnosti ako podmienky prijatia do štátnej služby.⁵³

Zákon o výkone práce vo verejnom záujme⁵⁴ v rámci predpokladov výkonu práce vo verejnom záujme, vyžaduje aj bezúhonnosť, pretože zamestnancom podľa tohto zákona sa môže stať fyzická osoba, ktorá je bezúhonná. Bezúhonnosť ako aj ostatné predpoklady výkonu práce vo verejnom záujme musí zamestnanec spĺňať po celý čas výkonu práce vo verejnom záujme. **Za bezúhonného na účely tohto zákona sa nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin.** Bezúhonnosť sa preukazuje **výpisom z registra trestov** nie starším ako tri mesiace. Bezúhonnosť možno preukázať aj výpisom z registra trestov alebo odpisom registra trestov vydaným na účely preukázania bezúhonnosti podľa osobitného predpisu.⁵⁵ Fyzická osoba, ktorá je **štátnym občanom Slovenskej republiky**, poskytne na účel preukázania bezúhonnosti pred uzavretím pracovnoprávneho vzťahu zamestnávateľovi, ktorý je súčasne služobným úradom podľa osobitného predpisu, podobne zamestnávateľovi, ktorý nie je súčasne služobným úradom, údaje potrebné na vyžiadanie výpisu z registra trestov.⁵⁶

Fyzická osoba, ktorá nie je štátnym občanom Slovenskej republiky, na účel preukázania bezúhonnosti **predloží pred uzavretím pracovnoprávneho vzťahu zamestnávateľovi výpis z registra trestov alebo obdobný doklad vydaný štátom, ktorého je občanom.**⁵⁷ V týchto prípadoch **výpis z registra trestov** ako aj

⁵¹ Porov. § 38 ods. 7 zákona č. 55/2017 Z.z. o štátnej službe, v znení neskorších predpisov.

⁵² V zmysle § 38 ods. 10 zákona č. 55/2017 Z.z. o štátnej službe, v znení neskorších predpisov, popri uvádzaných požiadavkách na bezúhonnosť nie sú dotknuté ustanovenia o bezúhonnosti podľa osobitných predpisov.

⁵³ Porov. § 18 zákona č. 55/2017 Z.z. o štátnej službe, v znení neskorších predpisov.

⁵⁴ Zákon č. 552/2003 Z.z. o výkone práce vo verejnom záujme, v znení neskorších predpisov.

⁵⁵ Týmto osobitným predpisom je zákon č. 215/2004 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

⁵⁶ Ustanovenia § 3 ods. 1 až 6 zákona č. 552/2003 Z.z. o výkone práce vo verejnom záujme, v znení neskorších predpisov.

⁵⁷ Ustanovenia § 3 ods. 7 zákona č. 552/2003 Z.z. o výkone práce vo verejnom záujme, v znení neskorších predpisov.

obdobný doklad vydaný cudzím štátom bude mať extrateritoriálne účinky na území Slovenskej republiky.

Aktuálnou otázkou je ozbrojený konflikt na území Ukrajiny, ktorý ako materiálny prameň práva, v daných okolnostiach prameň novelizácie zákona o výkone práce vo verejnom záujme, zdôvodnil aj prechodné ustanovenie počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny. Prechodné ustanovenie počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny. Fyzická osoba, ktorá je **štátnym občanom Ukrajiny alebo rodinným príslušníkom štátneho občana Ukrajiny, ktorá je odídencom**⁵⁸ a ktorá **z objektívnych dôvodov nemôže preukázať bezúhonnosť**, môže počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny (ďalej len "mimoriadna situácia") preukázať bezúhonnosť **aj čestným vyhlásením**, ktoré fyzická osoba predloží zamestnávateľovi pred vznikom pracovného pomeru. Akcentujeme, že **zákonodarca zákonom zakotvil prezumpciu pravdivosti čestného vyhlásenia cudzinca** ustanovením, že ak fyzická osoba preukázala bezúhonnosť čestným vyhlásením považuje sa za bezúhonnú, ak sa nepreukáže opak. Preukázanie nepravdivosti čestného vyhlásenia je dôvodom na okamžité skončenie pracovného pomeru. Avšak fyzická osoba, ktorá preukázala bezúhonnosť čestným vyhlásením a jej pracovný pomer trvá, je povinná do uplynutia dvoch mesiacov od odvolania mimoriadnej situácie preukázať bezúhonnosť výpisom z registra trestov alebo obdobným dokladom vydaným príslušným orgánom. Ak fyzická osoba túto povinnosť nesplní, pracovný pomer skončí uplynutím dvoch mesiacov od odvolania mimoriadnej situácie.⁵⁹

Požiadavku bezúhonnosti musí spĺňať aj veriteľ podľa **zákona o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov**.⁶⁰ Povolenie poskytovať spotrebiteľské úvery udeľuje Národná banka Slovenska a všetky podmienky na udelenie povolenia je veriteľ povinný dodržiavať nepretržite počas celej doby platnosti povolenia.⁶¹ Za bezúhonného sa nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za trestný čin hospodársky, trestný čin proti majetku alebo za úmyselný trestný čin, ktorého skutková podstata súvisí s predmetom podnikania, ak sa naňho nehľadí, akoby nebol odsúdený. Bezúhonnosť sa preukazuje výpisom z registra

⁵⁸ Podľa § 2 písm. j) zákona č. 480/2002 Z.z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov, odídencom je cudzinec, ktorému Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky na základe rozhodnutia vlády Slovenskej republiky poskytlo dočasné útočisko.

⁵⁹ Porov. § 14b zákona č. 552/2003 Z.z. o výkone práce vo verejnom záujme, v znení neskorších predpisov.

⁶⁰ Zákon č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

⁶¹ Porov. § 20 ods. 5, 6 zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

trestov; **ak ide o cudzinca, bezúhonnosť sa preukazuje dokladom o bezúhonnosti obdobným výpisom z registra trestov vydaným príslušným orgánom štátu, ktorého je štátnym príslušníkom, alebo príslušným orgánom štátu jeho trvalého pobytu, alebo štátu, v ktorom sa obvykle zdržiava,** a to dokladom nie starším ako tri mesiace a predloženým spolu s jeho úradne overeným prekladom do slovenského jazyka. Na účely preukázania bezúhonnosti fyzickej osoby musia byť Národnej banke Slovenska písomne poskytnuté údaje, ktoré sú potrebné na vyžiadanie výpisu z registra trestov; tieto údaje Národná banka Slovenska bezodkladne zašle v elektronickej podobe prostredníctvom elektronickej komunikácie Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky na vydanie výpisu z registra trestov.⁶² V súvislosti s predmetným zákonom zvyrazňujeme, že doklad o bezúhonnosti má jednoznačne **extrateritoriálne účinky**, keďže cudzinec, ktorý doklad predkladá, získava ho od príslušných orgánov iného štátu, nie od orgánov Slovenskej republiky. Môže ísť o ktorýkoľvek štát sveta, teda nielen o štáty, ktoré by boli bližšie špecifikované napríklad v medzinárodnej zmluve, ktorou je Slovenská republika viazaná. Ide o **najširší rozsah exteritoriálnych účinkov individuálnych verejnoprávnych aktov**, z aspektu skupiny štátov, poskytujúcich doklad o bezúhonnosti. Zákondarca teda ustanovil, že na účely konkrétneho osobitného zákona Slovenská republika bude rešpektovať doklad o bezúhonnosti, vydaný príslušným subjektom cudzieho štátu a predložený cudzincom, a tento doklad predložený cudzincom bude mať extrateritoriálne účinky na území Slovenskej republiky, keďže sa ním záväzne preukáže splnenie podmienky bezúhonnosti, vyžadovanej týmto osobitným zákonom.

Bezúhonnosť je vyžadovaná aj na účely výkonu povolania prevádzkovateľa cestnej dopravy podľa **zákona o cestnej doprave**.⁶³ Za bezúhonného na účely výkonu povolania prevádzkovateľa cestnej dopravy sa nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za spáchanie úmyselného trestného činu podľa osobitného predpisu (čl. 6 nariadenia (ES) č. 1071/2009)⁶⁴ a uložený trest nebol zahladený. Bezúhonnosť sa na účely konaní podľa tohto zákona a na účely výkonu činnosti vedúceho dopravy, revízora a vodiča a iného člena osádky autobusu, ktorý počas prepravy prichádza do styku s cestujúcimi, preukazuje výpisom z registra trestov, ktorý nesmie byť starší ako tri mesiace a **ak ide o cudzinca, výpisom z registra trestov alebo obdobným dokladom vydaným štátom, ktorého je občanom**, ktorý nesmie byť starší ako tri mesiace. Ak ide o osobu, ktorá vykonávala takúto činnosť v

⁶² Porov. § 20a ods. 12 zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

⁶³ Zákon č. 56/2012 Z.z. o cestnej doprave, v znení neskorších predpisov.

⁶⁴ Ide o Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1071/2009 z 21. októbra 2009, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá týkajúce sa podmienok, ktoré je potrebné dodržiavať pri výkone povolania prevádzkovateľa cestnej dopravy, a ktorým sa zrušuje smernica Rady 96/26/ES, publikované v Úradnom vestníku Európskej únie 14.11.2009.

inom členskom štáte, **bezúhonnosť sa preukazuje aj obdobným výpisom z registra členského štátu usadenia alebo osvedčením príslušného orgánu tohto členského štátu** nie starším ako tri mesiace.⁶⁵ Aj podľa zákona o cestnej doprave je evidentné zakotvenie **extrateritoriálnych účinkov individuálneho aktu cudzieho štátu**. Článok 6 nariadenia (ES) č. 1071/2009 upravuje podmienky týkajúce sa požiadavky bezúhonnosti. V zásade platí, že členské štáty určia podmienky, ktoré majú podniky a vedúci dopravy spĺňať s cieľom vyhovieť požiadavke bezúhonnosti, pričom pri určovaní, či podnik vyhovel tejto požiadavke, členské štáty posúdia konanie podniku, jeho vedúcich dopravy a všetkých ostatných príslušných osôb v súlade s rozhodnutím členského štátu. Všetky odkazy v tomto článku na rozsudok súdu, sankcie alebo porušenia podniku zahŕňajú rozsudky súdu, sankcie alebo porušenia samotného podniku, jeho vedúcich dopravy a všetkých ostatných príslušných osôb v súlade s rozhodnutím členského štátu.⁶⁶ Za bezúhonného na účely výkonu funkcie štatutárneho orgánu, člena štatutárneho orgánu alebo vedúceho dopravy sa nepovažuje ani ten, kto bol v súvislosti s riadením podniku alebo s výkonom funkcie vedúceho dopravy právoplatne postihnutý za závažný správny delikt podľa článku 6 nariadenia (ES) č. 1071/2009 a v kategóriách a druhoch porušení určených Európskou komisiou.⁶⁷ Osobitne je posudzovaná bezúhonnosť na účely koncesie na prevádzkovanie taxislužby.⁶⁸

⁶⁵ Porov. § 6 ods. 3 zákona č. 56/2012 Z.z. o cestnej doprave, v znení neskorších predpisov.

⁶⁶ Podmienky okrem iného zahŕňajú aspoň to, že neexistuje žiadny vážny dôvod na spochybnenie bezúhonnosti vedúceho dopravy alebo dopravného podniku, ako napríklad odsúdenie alebo sankcie za závažné porušenie platných vnútroštátnych predpisov v oblastiach obchodného práva, konkurzného práva, podmienok odmeňovania a zamestnávania v odvetví cestnej premávky, zodpovednosti za výkon povolania, nezákonného obchodovania s ľuďmi alebo drogami. Tiež je podmienkou bezúhonnosti, že vedúci dopravy alebo dopravný podnik neboli v jednom ani vo viacerých členských štátoch odsúdení za závažný trestný čin ani sankcionovaní za závažné porušenie predpisov Spoločenstva najmä s ohľadom na čas jazdy a odpočinku vodičov, pracovný čas a inštaláciu a používanie záznamových zariadení, maximálnu hmotnosť a rozmery úžitkových vozidiel v medzinárodnej doprave, základnú kvalifikáciu a ďalšiu odbornú prípravu vodičov, technický stav úžitkových vozidiel vrátane povinných technických kontrol motorových vozidiel, prístup na trh medzinárodnej nákladnej cestnej dopravy alebo prípadne prístup na trh osobnej dopravy, bezpečnosť prepravy nebezpečných vecí po ceste, inštaláciu a používanie obmedzovačov rýchlosti na niektorých kategóriách vozidiel, vodičské preukazy, udeľovanie povolenia na výkon povolania, prepravu zvierat.

⁶⁷ Porov. § 6 ods. 4 zákona č. 56/2012 Z.z. o cestnej doprave, v znení neskorších predpisov. Dôležitosť splnenia podmienky posúdenia bezúhonnosti je badateľná aj v tom, že strata bezúhonnosti sa uvádza vo vnútroštátnom elektronickom registri prevádzkovateľov cestnej dopravy a zároveň osvedčenie o odbornej spôsobilosti vedúceho dopravy, ktorý stratil bezúhonnosť, sa považuje za neplatné.

⁶⁸ V zmysle ustanovení § 27 ods. 4, 6 zákona č. 56/2012 Z.z. o cestnej doprave, za bezúhonného sa na účely výkonu prevádzkovateľa taxislužby, prevádzkovateľa dispečingu a vodiča vozidla taxislužby nepovažuje ten, a) kto bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin a odsúdenie nebolo zahladené, b) kto bol právoplatne odsúdený za nedbanlivostný trestný čin súvisiaci s cestnou premávkou a odsúdenie nebolo zahladené, c) kto bol právoplatne odsúdený za nedbanlivostný trestný čin súvisiaci s poskytovaním služieb zákazníkom a odsúdenie nebolo zahladené, d) komu bol súdom uložený trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlo alebo bola uložená sankcia zákazu činnosti viesť motorové vozidlo v priestupkovom konaní, dokiaľ zákaz trvá, e) komu bola uložená sankcia zákazu činnosti spočívajúca v zákaze prevádzkovania taxislužby alebo prevádzkovania dispečingu, ak ide o žiadateľa o koncesiu, dokiaľ zákaz trvá, alebo f) komu bola uložená sankcia zákazu činnosti podľa spočívajúca v zákaze prevádzkovania dispečingu, ak ide o žiadateľa o povolenie na prevádzkovanie dispečingu, dokiaľ zákaz trvá. Bezúhonnosť sa na účely výkonu

Špecifickú úpravu bezúhonnosti obsahuje **Živnostenský zákon**.⁶⁹ K všeobecným podmienkam prevádzkovania živnosti fyzickými osobami patrí aj bezúhonnosť. Za bezúhonného sa na účely tohto zákona **nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za trestný čin hospodársky, trestný čin proti majetku alebo iný trestný čin spáchaný úmyselne, ktorého skutková podstata súvisí s predmetom podnikania, ak sa naňho nehľadí, akoby nebol odsúdený**. Zdôrazňujeme, že **po zahladení odsúdenia fyzická osoba spĺňa podmienku bezúhonnosti**. Za bezúhonného sa nepovažuje osoba, ktorá vo vzťahu k predmetu podnikania nespĺňa ani podmienky bezúhonnosti podľa osobitného predpisu.⁷⁰ U slovenskej právnickej osoby musí podmienku bezúhonnosti spĺňať fyzická osoba alebo osoby, ktoré sú jej štatutárnym orgánom. U podniku zahraničnej osoby musí podmienku bezúhonnosti spĺňať osoba vedúceho podniku zahraničnej osoby a u organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby osoba vedúceho organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby.⁷¹

Pri ohlásení živnosti fyzická osoba a právnická osoba uvedie tiež údaje potrebné na vyžiadanie **výpisu z registra trestov** na účely zistenia splnenia podmienky bezúhonnosti o fyzických osobách, ktoré sú občanmi Slovenskej republiky a na ktoré sa podľa živnostenského zákona vzťahuje podmienka bezúhonnosti, ak tieto údaje nemožno získať z informačného systému podľa osobitného predpisu.⁷²

Fyzická osoba preukáže pri ohlasovacej remeselnej živnosti alebo viazanej živnosti odbornú spôsobilosť alebo odbornú spôsobilosť jej zodpovedného zástupcu a okrem iného pripojí aj **výpis z registra trestov osôb, ktoré nie sú občanmi Slovenskej republiky** a na ktoré sa vzťahuje podmienka bezúhonnosti podľa živnostenského zákona.⁷³

Právnická osoba okrem iného preukáže pri ohlasovacej remeselnej živnosti alebo viazanej živnosti odbornú spôsobilosť jej zodpovedného zástupcu a pripojí **výpis z registra trestov osôb, ktoré nie sú občanmi Slovenskej republiky** a na ktoré sa vzťahuje podmienka bezúhonnosti podľa živnostenského zákona.⁷⁴

prevádzkovateľa taxislužby, prevádzkovateľa dispečingu a vodiča vozidla taxislužby preukazuje a) výpisom z evidenčnej karty vodiča, ktorý nesmie byť starší ako tri mesiace, a b) výpisom z registra trestov, ak ide o cudzinca, výpisom z registra trestov alebo obdobným dokladom vydaným štátom, ktorého je občanom, nie starším ako tri mesiace.

⁶⁹ Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), v znení neskorších predpisov.

⁷⁰ Týmto osobitným predpisom je zákon č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon), v znení neskorších predpisov.

⁷¹ Porov. § 6 ods. 1 až 4 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), v znení neskorších predpisov.

⁷² Porov. § 45a ods. 1 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), v znení neskorších predpisov.

⁷³ Porov. § 46 ods. 1 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), v znení neskorších predpisov.

⁷⁴ Porov. § 46 ods. 2 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), v znení neskorších predpisov.

Pokiaľ ide o vydanie osvedčenia o živnostenskom oprávnení, ak živnostenský úrad zistí, že ohlásenie má náležitosti podľa živnostenského zákona a podnikateľ spĺňa podmienky ustanovené týmto zákonom, vydá osvedčenie o živnostenskom oprávnení najneskôr do troch pracovných dní odo dňa, keď mu ohlásenie živnosti a výpisy z registra trestov boli doručené. Ak živnostenský úrad zistí, že ohlásenie nemá náležitosti alebo je nezrozumiteľné, vyzve podnikateľa, aby v určenej lehote odstránil nedostatky ohlásenia. Ak podnikateľ neodstráni nedostatky v určenej lehote, živnostenský úrad konanie zastaví. Ak živnostenský úrad zistí, že podnikateľ nespĺňa podmienky ustanovené živnostenským zákonom, rozhodne, že živnostenské oprávnenie nevzniklo. **Ak výpis z registra trestov obsahuje záznam o odsúdení za úmyselný trestný čin, živnostenský úrad v pochybnostiach vyzve podnikateľa, aby predložil právoplatný rozsudok o odsúdení.** Ak podnikateľ nepredloží rozsudok v určenej lehote, živnostenský úrad konanie zastaví. Ak živnostenský úrad zistí, že **podnikateľ nespĺňa podmienku bezúhonnosti**, rozhodne, že **živnostenské oprávnenie nevzniklo.**⁷⁵

Pokiaľ ide o bezúhonnosť, upriamujeme pozornosť aj na ustanovenie živnostenského zákona k osobám, ktoré nie sú štátnymi občanmi Slovenskej republiky. Splnenie všeobecnej podmienky prevádzkovania živnosti podľa môže osoba spoločenstva, ktorá **nie je štátnym občanom Slovenskej republiky, preukázať aj výpisom z registra trestov vydaným v domovskom členskom štáte alebo v členskom štáte pôvodu fyzickej osoby,**⁷⁶ alebo **ak sa taký výpis nevydáva, rovnocennou listinou vydanou príslušným súdnym orgánom alebo administratívnym orgánom.** Ak sa také doklady nevydávajú, alebo ak takýto výpis alebo rovnocennú listinu príslušné orgány v domovskom členskom štáte alebo v členskom štáte pôvodu fyzickej osoby nevydajú do dvoch mesiacov od podania žiadosti, čo osoba musí preukázať čestným vyhlásením vykonaným pred orgánom domovského členského štátu alebo členského štátu pôvodu, ktorý je kompetentný overiť jeho obsah a pravosť podpisu. Doklady nesmú byť pri ich predkladaní staršie ako tri mesiace a musia byť predložené spolu s prekladom do štátneho jazyka. Opäť zvyrazňujeme **extraterritoriálne účinky** spomenutých cudzích aktov.⁷⁷

⁷⁵ Porov. § 47 ods. 1, 6, 7, 9 a 10 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), v znení neskorších predpisov.

⁷⁶ Podľa § 66f ods. 2 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), v znení neskorších predpisov, na účely tohto zákona sa rozumie domovským členským štátom jeden alebo viaceré členské štáty, v ktorom alebo v ktorých štátny príslušník členského štátu získal odbornú kvalifikáciu, a členským štátom pôvodu sa rozumie členský štát, v ktorom mal štátny príslušník členského štátu bydlisko pred príchodom na územie Slovenskej republiky.

⁷⁷ Porov. § 66f ods. 1 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), v znení neskorších predpisov.

Bezúhonnosť je vyžadovaná aj podľa **zákona o doprave na dráhach**.⁷⁸ Tento zákon kladie dôležité podmienky na dopravcu. Dopravcom na účely tohto zákona je dráhový podnik, ktorý vo verejnej osobnej doprave uzatvára s cestujúcim zmluvu o preprave osôb a v nákladnej doprave uzatvára s odosielateľom zmluvu o preprave nákladu.⁷⁹ Na uzatváranie a plnenie zmluvy o preprave so železničným podnikom, ktorý na poskytovanie dopravných služieb verejnej osobnej dopravy potrebuje licenciu.⁸⁰ Licenciou na účely tohto zákona je rozhodnutie licenčného orgánu (licenčnými orgánmi sú Dopravný úrad a vyšší územný celok), ktorým sa uznáva spôsobilosť žiadateľa poskytovať dopravné služby ako dráhový podnik.⁸¹ Pokiaľ ide o udeľovanie licencií, licenčný orgán **udeľí licenciu len žiadateľovi, ktorý je podnikateľom so sídlom v členskom štáte, preukáže splnenie požiadavky svojej bezúhonnosti a bezúhonnosti členov svojho štatutárneho orgánu a zodpovedného zástupcu, ak je ustanovený, preukáže odbornú spôsobilosť na poskytovanie dopravnej služby, na ktorú žiada licenciu, preukáže, že je ku dňu začatia poskytovania dopravných služieb poistený na krytie zodpovednosti za škodu spôsobenú poskytovaním dopravných služieb v sieti.**⁸² Na účely tohto zákona **bezúhonným** je ten, kto nebol právoplatne odsúdený za spáchanie úmyselného trestného činu, ani za spáchanie iného trestného činu súvisiaceho s poskytovaním dopravných služieb. Bezúhonnosť sa preukazuje výpisom z registra trestov. Na účel preukázania bezúhonnosti poskytne fyzická osoba údaje potrebné na vyžiadanie výpisu z registra trestov. Údaje licenčný orgán bezodkladne zašle v elektronickej podobe prostredníctvom elektronickej komunikácie Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky na vydanie výpisu z registra trestov. **Ak ide o občana iného členského štátu Európskej únie, bezúhonnosť sa preukazuje výpisom z registra trestov alebo obdobným dokladom vydaným členským štátom, ktorého je občanom, nie starším ako tri mesiace.**⁸³

Zákon o doprave na dráhach však upravuje požiadavku bezúhonnosti aj v súvislosti s členom komisie pri verejnej súťaži na uzavretie zmluvy o dopravných službách vo verejnom záujme. Vyhlasovateľ súťaže je povinný na vyhodnotenie ponúk zriadiť najmenej trojčlennú komisiu, ktorá musí mať nepárny počet členov a rozhoduje nadpolovičnou väčšinou hlasov všetkých členov. Komisia je spôsobilá vyhodnocovať predložené ponuky, ak je súčasne prítomná väčšina jej členov. Členovia komisie musia mať technické, ekonomické, dopravné alebo právnické vzdelanie.

⁷⁸ Zákon č. 514/2009 Z.z. o doprave na dráhach, v znení neskorších predpisov.

⁷⁹ Podľa § 6 ods. 2 zákona č. 514/2009 Z.z. o doprave na dráhach, v znení neskorších predpisov, dopravca poskytuje dopravné služby podľa všeobecných prepravných podmienok (prepravný poriadok) a ak ide o verejnú osobnú dopravu, aj podľa cestovného poriadku.

⁸⁰ Porov. § 6 ods. 1, 3 zákona č. 514/2009 Z.z. o doprave na dráhach, v znení neskorších predpisov.

⁸¹ Ustanovenie § 10 ods. 2 zákona č. 514/2009 Z.z. o doprave na dráhach, v znení neskorších predpisov.

⁸² Porov. § 11 ods. 1 zákona č. 514/2009 Z.z. o doprave na dráhach, v znení neskorších predpisov.

⁸³ Porov. § 11 ods. 2 zákona č. 514/2009 Z.z. o doprave na dráhach, v znení neskorších predpisov.

Vyhlasovateľ súťaže môže na zabezpečenie transparentnosti vymenovať do komisie aj ďalších členov bez práva vyhodnocovať ponuky. **Člen komisie musí byť bezúhonný.** Za bezúhonného sa na účely tohto ustanovenia považuje ten, **kto nebol právoplatne odsúdený za trestný čin súvisiaci s verejným obstarávaním alebo za trestný čin súvisiaci s poskytovaním dopravných služieb.**⁸⁴

III.3 Zákomom nedefinovaná bezúhonnosť s odkazom na definovanie v osobitnom zákone

Z aspektu komplexnosti skúmanej problematiky je potrebné venovať pozornosť bezúhonnosti v rámci pracovnoprávných vzťahov. Aj **Zákonník práce**⁸⁵ pozná bezúhonnosť, a to v súvislosti s členstvom v zamestnaneckej rade a tiež pokiaľ ide o dôverníka. Totiž, zamestnávateľ je povinný umožniť uskutočnenie volieb do zamestnaneckej rady, ak o to zamestnávateľa písomne požiada aspoň 10% zamestnancov. Právo voliť členov zamestnaneckej rady alebo zamestnaneckého dôverníka majú všetci zamestnanci zamestnávateľa, ak u zamestnávateľa pracujú najmenej tri mesiace. Právo byť volený za člena zamestnaneckej rady alebo za zamestnaneckého dôverníka má každý zamestnanec zamestnávateľa starší ako 18 rokov, ktorý je **bezúhonný**, nie je blízkou osobou zamestnávateľa a pracuje u zamestnávateľa najmenej tri mesiace.⁸⁶ Je pozoruhodné, že zákonodarca síce zaviedol zákonnú podmienku bezúhonnosti, avšak v ostatnom texte Zákonníka práce nie je obsiahnutý výklad, koho je potrebné na účely daného ustanovenia zákona považovať za bezúhonného.

A pokiaľ ide o predzmluvné vzťahy, Zákonník práce ustanovuje, že zamestnávateľ nesmie vyžadovať od fyzickej osoby informácie o bezúhonnosti s výnimkou, ak ide o prácu, pri ktorej sa podľa osobitného predpisu vyžaduje bezúhonnosť, alebo ak požiadavku bezúhonnosti vyžaduje povaha práce, ktorú má fyzická osoba vykonávať,⁸⁷

III.4 Bezúhonnosť preukazovaná čestným vyhlásením bez nevyhnutnosti predloženia dokladov s extrateritoriálnymi účinkami podľa zákonov Slovenskej republiky

⁸⁴ Porov. § 21b a 21e ods. 1, 2, 3 zákona č. 514/2009 Z.z. o doprave na dráhach, v znení neskorších predpisov.

⁸⁵ Zákon č. 311//2001 Z.z. Zákonník práce, v znení neskorších predpisov.

⁸⁶ Bližšie v § 234 ods. 1 až 3 zákona č. 311//2001 Z.z. Zákonník práce, v znení neskorších predpisov.

⁸⁷ Porov. § 41 odsek 6 písm. c) zákona č. 311//2001 Z.z. Zákonník práce, v znení neskorších predpisov.

Zaujímavým prvkom súvisiacim s ochorením COVID-19 je právne zakotvenie predpokladov výkonu činností súvisiacich s vykonaním diagnostického testu umožňujúceho priamo detekovať antigény ochorenia COVID-19, počas krízovej situácie, ako to zakotvuje **zákon o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti**⁸⁸ v rámci prechodných ustanovení počas trvania krízovej situácie. Takže, počas krízovej situácie môže činnosti súvisiace s vykonaním diagnostického testu umožňujúceho priamo detegovať antigény ochorenia COVID-19, pri ktorých nedochádza k priamemu kontaktu s pacientom, vykonávať pod dohľadom zdravotníckeho pracovníka určeného poskytovateľom, ktorý je v pracovnoprávnom vzťahu alebo obdobnom pracovnom vzťahu s poskytovateľom, aj osoba, ktorá nie je zdravotníckym pracovníkom a ktorá v čase vykonávania týchto činností je spôsobilá na právne úkony v celom rozsahu, je bezúhonná podľa osobitného predpisu⁸⁹ (**bezúhonnosť sa preukazuje čestným vyhlásením**), je v pracovnoprávnom vzťahu alebo obdobnom pracovnom vzťahu s poskytovateľom alebo má s poskytovateľom uzatvorenú zmluvu o dobrovoľníckej činnosti.⁹⁰ Táto osoba sa považuje za odborne spôsobilú na výkon tu vymenovaných činností.⁹¹

IV. Aplikácia vlastných vnútroštátnych predpisov cudzích štátov, evidencie protiprávnych konaní a čestné vyhlásenie na účely posudzovania bezúhonnosti

Z predmetnej analýzy právnych predpisov, vyžadujúcich splnenie podmienky bezúhonnosti, potrebnej na výkon niektorých povolaní, zamestnaní alebo funkcií, vyplýva, že cudzie štáty, ktoré vydajú žiadateľovi doklad o bezúhonnosti, sa riadia vlastnými predpismi a so Slovenskou republikou nemusia byť v zmluvnom vzťahu

⁸⁸ Zákon č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

⁸⁹ Týmto osobitným predpisom je zákon č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov. Podľa § 38 ods. 1 tohto zákona „*Za bezúhonného sa na účely tohto zákona považuje ten, kto nebol právoplatne odsúdený za obzvlášť závažný trestný čin, trestný čin proti ľudskej dôstojnosti, trestný čin v súvislosti s detskou pornografiou, trestný čin obchodovania s ľuďmi alebo trestný čin zverenia dieťaťa do moci iného, trestný čin prijímania úplatku, trestný čin podplácania alebo trestný čin nepriamej korupcie, úmyselný trestný čin spáchaný v súvislosti s výkonom zdravotníckeho povolania.*“ Ak zákon neustanovuje inak, u cudzinca alebo občana Slovenskej republiky, ktorý má trvalý pobyt alebo prechodný pobyt mimo územia Slovenskej republiky, sa preukazuje dokladom vydaným v príslušnom štáte, ktorý obsahom zodpovedá dokladom vydávaným v Slovenskej republike; takýto doklad nesmie byť starší ako tri mesiace od jeho vydania a musí byť predložený spolu s úradne osvedčeným prekladom do štátneho jazyka. Na účel preukázania bezúhonnosti poskytne občan Slovenskej republiky, ktorý má trvalý pobyt v Slovenskej republike, správny orgán údaje potrebné na vyžiadanie výpisu z registra trestov. Tieto údaje správny orgán bezodkladne zašle v elektronickej podobe prostredníctvom elektronickej komunikácie Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky na vydanie výpisu z registra trestov.

⁹⁰ Ide o zmluvu uzatvorenú podľa § 6 zákona č. 406/2011 Z.z. o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

⁹¹ Porov. § 49k ods. 2 a 5 zákona č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.

v zmysle bilaterálnej či multilaterálnej medzinárodnej zmluvy. Predmetné doklady s povahou verejnej listiny takto získavajú extrateritoriálne účinky, ktoré sú priznávané zákonmi Slovenskej republiky.

Keďže aj spáchanie skutkov, ktoré nedosahujú úroveň trestných činov, môže mať vplyv na posudzovanie bezúhonnosti, ak to bude vyžadovať konkrétny zákon, upravuje **zákon o priestupkoch**⁹² evidenciu priestupkov. Správny orgán, ktorý je príslušný prejednať priestupok vrátane jeho prejednávania v blokovom konaní, vedie evidenciu priestupkov. Ústrednú evidenciu priestupkov vedie ústredný orgán štátnej správy, do ktorého pôsobnosti patrí úsek štátnej správy, v ktorom došlo k porušeniu povinnosti zakladajúcej priestupok. Ak takto nemožno určiť ústredný orgán štátnej správy, je ním vo veciach pôsobnosti Slovenskej republiky Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Evidencia priestupkov sa vedie nielen na účely trestného konania a civilného procesu alebo správneho konania, ale aj **na účely osvedčovania bezúhonnosti** a spoľahlivosti fyzickej osoby.⁹³

A napokon, sme toho názoru, že zákaz inkriminácie sa nevzťahuje na prípadné čestné vyhlásenie osoby o splnení podmienky bezúhonnosti podľa cudzích právnych predpisov, pokiaľ je toto vyhlásenie zákonnou podmienkou posudzovania bezúhonnosti v Slovenskej republike, pretože právoplatné rozhodnutie príslušného orgánu, či už slovenského alebo cudzieho, je záväzná a rešpektovanie zákazu inkriminácie sa týka sankčného procesu, nie jeho právoplatného výsledku. Dotknutá osoba sa na zákaz inkriminácie nebude môcť odvolávať v čestnom vyhlásení, ktoré musí obsahovať pravdivé údaje.

ZÁVER

Výsledky analýzy, ktorú sme realizovali, smerujú k záveru, že na preukázanie bezúhonnosti vyžadovanej zákonmi Slovenskej republiky ako podkladu pri posudzovaní spôsobilosti na konkrétnu činnosť, povolanie, zamestnanie alebo funkciu, sa aplikujú doklady, ktoré majú zásadne povahu verejných listín. Jednotlivé zákony Slovenskej republiky špecifikujú nielen bezúhonnosť na účely konkrétneho zákona, ale takisto upravujú preukazovanie bezúhonnosti dokladmi bez potreby extrateritoriálnych účinkov alebo dokladmi s extrateritoriálnymi účinkami.

V Slovenskej republike existujú zákony, podľa ktorých je výkon činností, povolaní alebo zamestnaní viazaný na bezúhonnosť preukazovanej *expressis verbis* iba dokumentáciou pochádzajúcou z vnútroštátnych registrov či iných zdrojov. Konštatujeme, že preukazovanie bezúhonnosti výpisom alebo odpisom z registra tres-

⁹² Zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch, v znení neskorších predpisov.

⁹³ Porov. § 89, § 89a ods. 1, 2, 7 zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch, v znení neskorších predpisov.

tov je dôsledné, pokiaľ ide o evidenciu informácií o odsúdeniach a ostatných súvisiacich rozhodnutiach vydaných súdmi Slovenskej republiky a súdmi iných členských štátov Európskej únie, ako aj súdmi iných štátov, ak to ustanovuje medzinárodná zmluva.

Problematickým sa ukazuje preukazovanie bezúhonnosti osoby, ktorá sa dopustila trestného činu v štáte, ktorý nie je členským štátom Európskej únie a s ktorým Slovenská republika nemá uzatvorenú relevantnú medzinárodnú zmluvu, na základe ktorej by sa informácia o právoplatnom odsúdení povinne poskytla príslušným oprávneným subjektom v Slovenskej republike.

V týchto prípadoch síce možno uvažovať o dostatočnosti prípadného zákonného zakotvenia čestného vyhlásenia dotknutej osoby, že nebola právoplatne odsúdená v žiadnom štáte za trestný čin. V prípade nepravdivého čestného vyhlásenia by sa však ťažko overila táto skutočnosť. Tu nebude možné zohľadniť ani zákaz inkriminácie, súc atribút spravodlivého procesu v sankčnom konaní, pretože dotknutá osoba v čestnom vyhlásení bude povinná uviesť pravdivé údaje o predchádzajúcich právoplatných odsúdeniach. Ďalšou vysoko problematickou otázkou zostáva, ako by sa posudzovala bezúhonnosť osoby odsúdenej v inom štáte za skutok, ktorý podľa zákonov Slovenskej republiky nie je trestným činom.

Uvedený problém *de lege ferenda* dáva možnosť úvah o právnom zakotvení súdneho konania o uznaní alebo neuznaní odsúdenia osoby za trestný čin v štáte, ktorý nie je členským štátom Európskej únie a s ktorým Slovenská republika nemá uzatvorenú relevantnú zmluvu. Totiž, súdne rozhodnutie o tom, že sa osoba na účely zákonov Slovenskej republiky považuje za bezúhonnú napriek tomu, že spáchala skutok, považovaný za trestný čin v štáte, ktorý nie je členským štátom Európskej únie a s ktorým Slovenská republika nemá uzatvorenú relevantnú zmluvu, by vyžadovalo nielen získanie kompletnej spisovej dokumentácie, ale aj spoľahlivé overenie „spravodlivého procesu“ voči tejto osobe v takomto štáte.

Uvedené otázky môžu byť vhodné na ďalšiu vedeckú diskusiu, ako aj následné výskumné zameranie v predmetnej oblasti.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

1. Dohovor o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín z 5. októbra 1961 (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 213/2002 Z.z.)
2. Európsky dohovor o vzájomnej pomoci v trestných veciach (oznámenie č. 550/1992 Zb.)
3. JAKAB, R.: *Extraterritorialita a transteritorialita*. In: JAKAB, R. – SEMAN, T. – JANČÁT, L.: *Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej*

- únie a Slovenskej republiky. Košice: ŠafárikPress, 2020, ISBN 978-80-8152-918-4
4. JAKAB, R. *Extrateritorialita a transteritorialita v podmienkach EÚ a jej členských štátov*. In: R. JAKAB a kol., ed. *Extrateritoriálne účinky činnosti orgánov verejnej moci. Zborník vedeckých prác*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, ŠafárikPress, 2018. 142 s. ISBN 978-80-8152-679-4
 5. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1071/2009 z 21. októbra 2009, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá týkajúce sa podmienok, ktoré je potrebné dodržiavať pri výkone povolania prevádzkovateľa cestnej dopravy, a ktorým sa zrušuje smernica Rady 96/26/ES, publikované v Úradnom vestníku Európskej únie 14.11.2009
 6. SEMAN, T. *Pojem a účinky transteritoriálnych aktov orgánov verejnej správy*. In: R. JAKAB, ed. *Extrateritoriálne účinky činnosti orgánov verejnej moci. Zborník vedeckých prác*. Košice: ŠafárikPress 2018. 142 s. ISBN 978-80-8152-679-4
 7. Ústava Slovenskej republiky (č. 460/1992 Zb. v platnom znení)
 8. Ústavný zákon č. 357/2004 Z.z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov, v znení neskorších predpisov
 9. Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon), v znení neskorších predpisov
 10. Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), v znení neskorších predpisov
 11. Zákon č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov, v znení neskorších predpisov
 12. Zákon č. 73/1998 Z.z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície, v znení neskorších predpisov
 13. Zákon č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
 14. Zákon č. 311//2001 Z.z. Zákonník práce, v znení neskorších predpisov
 15. Zákon č. 185/2002 Z.z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
 16. Zákon č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní, v znení neskorších predpisov
 17. Zákon č. 480/2002 Z.. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
 18. zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, v znení neskorších predpisov
 19. Zákon č. 552/2003 Z.z. o výkone práce vo verejnom záujme, v znení neskorších predpisov
 20. Zákon č. 215/2004 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov

21. Zákon č. 357/2004 Z.z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov, v znení neskorších predpisov
22. Zákon č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon), v znení neskorších predpisov
23. Zákon č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
24. zákon č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
25. Zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon, v znení neskorších predpisov
26. Zákon č. 330/2007 Z.z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
27. Zákon č. 514/2009 Z.z. o doprave na dráhach, v znení neskorších predpisov
28. Zákon č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
29. zákona č. 406/2011 Z.z. o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
30. Zákon č. 56/2012 Z.z. o cestnej doprave, v znení neskorších predpisov
31. Zákon č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok, v znení neskorších predpisov
32. Zákon č. 162/2015 Z.z. Správny súdny sporový poriadok, v znení neskorších predpisov
33. Zákon č. 281/2015 Z.z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
34. Zákon č. 343/2015 Z.z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
35. Zákon č. 55/2017 Z.z. o štátnej službe, v znení neskorších predpisov

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA

doc. JUDr. Tibor Seman, PhD.

docent v odbore správne právo

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Právnická fakulta

E: tibor.seman@upjs.sk

UZNÁVANIE DOKLADOV O VZDELANÍ A ODBOR- NÝCH KVALIFIKÁCIÍ ZO ZAHRANIČIA¹

RECOGNITION OF DOCUMENTS OF EDUCATION AND PROFESSIONAL QUALIFICATIONS FROM AB- ROAD

Jozef Tekeli

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta

ABSTRAKT

V podmienkach Európskej únie transteritoriálne správne akty považujeme za formu správnej činnosti sui generis v oblasti slobody pohybu osôb, tovarov, služieb a kapitálu v záujme ich zefektívnenia a uľahčenia. Za transteritoriálne správne akty považujeme také správny akty, ktoré nadobúdajú cezhraničné účinky bez nutnosti ich uznania orgánom cudzieho štátu. Autor sa v príspevku zameria na vymedzenie dôvodov, v dôsledku ktorých nemožno doklady o vzdelaní vydané uznávanou zahraničnou vzdelávacou inštitúciou a odborné kvalifikácie získané v zahraničí považovať za transteritoriálne správne akty. Využitím metódy analýzy, autor v príspevku priblíži samotný proces uznávania dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikácií zo zahraničia v podmienkach Slovenskej republiky s cieľom poukázať na základne odlišnosti tejto správnej formy činnosti od transteritoriálnych správnych aktov.

ABSTRACT

In the conditions of the European Union, we consider transterritorial administrative acts as a form of sui generis administrative activity in the area of freedom of movement of persons, goods, services and capital in order to make them more efficient and easier. We consider transterritorial administrative acts to be such administrative acts that acquire cross-border effects without the need for their recognition by the authorities of a foreign state. In the contribution, the author will focus on defining the reasons why educational documents issued by a recognized foreign

¹ Tento príspevok bol vypracovaný s podporou a je výstupom výskumného projektu podporeného Vedeckou grantovou agentúrou VEGA č. 1/0187/22 s názvom „Extrateritoriálne účinky cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie“.

educational institution and professional qualifications obtained abroad cannot be considered as transterritorial administrative acts. By using the method of analysis, the author in the contribution will bring closer the process of recognition of educational documents and professional qualifications from abroad under the conditions of the Slovak Republic in order to point out the basic differences of this administrative form of activity from the transterritorial administrative acts.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

Doklady o vzdelaní, odborné kvalifikácie, transteritoriálny správny akt.

KEY WORDS

Educational documents, professional qualifications, transterritorial administrative act.

ÚVOD

Sloboda usadiť sa a sloboda poskytovať služby sú základnými kameňmi jednotného trhu, pričom umožňujú mobilitu podnikania a odborníkov v celej EÚ. Na uplatňovanie týchto slobôd musia byť doklady o vzdelaní a odborné kvalifikácie vydané na vnútroštátnej úrovni všeobecne uznávané. Na ich harmonizáciu a vzájomné uznávanie boli preto prijaté rôzne opatrenia, pričom ďalšie právne predpisy v tejto oblasti sa ešte pripravujú.

V Európskej únii (ďalej len „EÚ“) neexistuje automatické uznávanie dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikácií pracovníkov v inom členskom štáte, ako je štát, v ktorom osoba vzdelanie alebo odbornú kvalifikáciu získala. Na uznanie dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikácií sa vyžaduje uplatnenie vnútroštátneho postupu toho štátu, v ktorom chce mať osoba uznaný doklad o vzdelaní alebo odbornú kvalifikáciu. Hlavným dôvodom je, že akt uznania je vnútroštátnym správnym aktom vydaným na základe vnútroštátnej právnej normy, pričom až jeho následkom sú rozšírené účinky aktu cudzieho štátu v tuzemsku.² Za účelom uplatňovania slobody pohybu a práva usadiť sa v inom členskom štáte EÚ a uľahčenia postupu uznávania dokladov o vzdelaní v inom štáte, v akom osoba doklad o vzdelaní získala, štáty medzi sebou uzatvárajú bilaterálne zmluvy o vzájomnom uznávaní dokladov o vzdelaní.³

² JAKAB, R. – SEMAN, T. – JANČÁT, L.: Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky. Košice: ŠafárikPress, 2020. s. 68. ISBN 978-80-8152-918-4.

³ Európska únia. *Uznávanie diplomov*. [online]. 2022 [cit. 2022-11-01].

Dostupné na:

https://europa.eu/youreurope/citizens/education/university/recognition/index_sk.htm.

V podmienkach Slovenskej republiky je problematika uznávania zahraničných dokladov o vzdelaní a odborných klasifikácií upravená zákonom č. 422/2015 Z. z. o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „*zákon o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií*“) a smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií v znení neskorších predpisov (ďalej len „*smernica o uznávaní odborných kvalifikácií*“), ktorou sa vytvára systém uznávania odborných kvalifikácií v EÚ, ktorý má, po určitých úpravách, dosah aj na iné krajiny Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP/EZVO) a na Švajčiarsko.⁴ Právnym základom uznávania diplomov a iných kvalifikácií je článok 53 ods. 1 ZFEÚ, ktorý umožňuje vzájomné uznávanie diplomov a iných kvalifikácií požadovaných v jednotlivých členských štátoch na prístup k regulovaným povolaniam v záujme uľahčenia uplatňovania slobody usadiť sa a poskytovať služby. Tento článok sa zaoberá potrebou koordinovať vnútroštátne predpisy upravujúce začatie a vykonávanie samostatných zárobkových činností. V prípadoch, keď je takáto harmonizácia zložitá, sa v odseku 2 toho istého článku podriaďuje vzájomné uznávanie koordinácii podmienok ich uplatňovania v jednotlivých členských štátoch.⁵

Úlohy súvisiace s uznávaním zahraničného dokladu o vzdelaní alebo odbornej kvalifikácie vykonáva Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „*ministerstvo školstva SR*“) a ďalšie príslušné orgány, predovšetkým Stredisko na uznávanie dokladov o vzdelaní, ktoré je súčasťou medzinárodnej siete ENIC- NARIC, ktoré plní funkciu Národného kontaktného bodu pre vnútorný trh EÚ a Národného strediska pre Europass.

Hlavným cieľom predkladaného príspevku je objasniť podstatu a zmysel procesného postupu uznávania dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikácií zo zahraničia v podmienkach Slovenskej republiky.

1.1. Uznávanie dokladov o vzdelaní zo zahraničia

Zákon o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií sa vzťahuje na uznávanie dokladov o vzdelaní vydaných uznávanou vzdelávacou inštitúciou podľa právnych predpisov:

⁴ Bližšie pozri: <https://eur-lex.europa.eu/SK/legal-content/summary/system-for-the-recognition-of-professional-qualifications.html>.

⁵ Európsky parlament. *Vzájomné uznávanie diplomov*. [online]. 2022 [cit. 2022-11-01]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/42/vzajomne-uznavanie-diplomov>.

- a) členského štátu EÚ, štátu, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore (ďalej ako „EHP“), a Švajčiarskej konfederácie (ďalej len „členský štát“) a
- b) štátu, ktorý nie je členským štátom (ďalej len „tretí štát“).⁶

Podľa § 3 ods. 1 písm. a) zákona o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií pod pojmom uznanie dokladov o vzdelaní rozumieme uznanie dokladu o vzdelaní vydaného uznanou vzdelávacou inštitúciou členského štátu alebo tretieho štátu⁷ za rovnocenný s dokladom o vzdelaní vydaným uznanou vzdelávacou inštitúciou v Slovenskej republike.

Zákon o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií zároveň vymedzuje, čo je potrebné rozumieť pod pojmom doklad o vzdelaní. V zmysle § 4 ods. 1 uvedeného zákona sa za doklad o vzdelaní považuje „*vysokoškolský diplom, absolventský diplom, vysvedčenie o maturitnej skúške alebo vysvedčenie o záverečnej skúške, ktorý vydala uznaná vzdelávacia inštitúcia podľa právnych predpisov členského štátu alebo tretieho štátu.*“ Zákon zároveň v § 4 ods. 2 až 5 bližšie špecifikuje podmienky, za splnenia ktorých sa konkrétny doklad o vzdelaní považuje za doklad o vzdelaní v zmysle zákona o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní.⁸

V EÚ neexistuje systém automatického uznávania dosiahnutého vzdelania, resp. dokladov o vzdelaní. Vlády jednotlivých členských štátov totiž nesú zodpovednosť za svoje systémy vzdelávania a môžu uplatňovať vlastné pravidlá aj v oblasti uznávania akademických kvalifikácií získaných v iných krajinách. Ak študent študujúci v zahraničí má záujem pokračovať v štúdiu v inom členskom štáte alebo ak absolvoval celé štúdium v zahraničí a chce pracovať v inom členskom štáte musí byť pripravený na to, že škola či budúci zamestnávateľ bude od neho žiadať rozhodnutie o uznaní dokladu o vzdelaní. Vo väčšine prípadov je možné získať aj tzv. rozhodnutie o porovnateľnosti ukončeného vzdelania, v ktorom sa uvádza, do akej miery je ukončené vzdelanie porovnateľné s akademickými titulmi vydávanými v inom členskom štáte, v ktorom chce študent pokračovať v štúdiu alebo sa zamestnať po ukončení svojho štúdia. V týchto prípadoch je potrebné, aby sa osoba obrátila na

⁶ § 2 ods. 1 písm. a) zákona o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií.

⁷ Pozn.: Uznanou vzdelávacou inštitúciou sa v zmysle § 2 písm. a) až c) zákona o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií rozumie uznaná vysoká škola a uznaná stredná škola, pričom:
a) uznanou vysokou školou sa rozumie vysoká škola alebo iná vzdelávacia inštitúcia zriadená podľa právnych predpisov členského štátu alebo tretieho štátu, ktorá je členským štátom alebo tretím štátom uznaná za vzdelávaciu inštitúciu oprávnenú poskytovať vysokoškolské vzdelanie.
b) uznanou strednou školou gymnázium, konzervatórium, stredná odborná škola alebo iná vzdelávacia inštitúcia zriadená podľa právnych predpisov členského štátu alebo tretieho štátu, ktorá je členským štátom alebo tretím štátom uznaná za vzdelávaciu inštitúciu oprávnenú poskytovať stredné vzdelanie.

⁸ Bližšie pozri § 4 ods. 2 až 6 zákona o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií.

centrum ENIC-NARIC⁹ príslušnej krajiny, v ktorej má záujem o porovnanie svojho dosiahnutého vzdelania. Môže ísť o krajinu pôvodu, do ktorej sa osoba vracia po ukončení štúdia, alebo o iný členský štát, v ktorom chce osoba pokračovať v štúdiu alebo pracovať po ukončení svojho štúdia. V závislosti od účelu porovnania dosiahnutého vzdelania a krajiny, kde bude porovnanie prebiehať, centrum ENIC-NARIC buď samo vykoná hodnotenie alebo ho postúpi príslušnému orgánu.

V podmienkach Slovenskej republiky sa v prípade ukončeného vzdelania zo zahraničia a získania zahraničného dokladu o vzdelaní uplatňujú dve základne možnosti jeho oficiálneho uznania:

- 1) akademické uznávanie – vzťahuje sa na pokračovanie v štúdiu a ostatné účely v Slovenskej republike okrem výkonu regulovaných povolání. Možné pritom je len uznanie dosiahnutého stupňa vzdelania alebo aj rovnocennosti so študijným odborom v Slovenskej republike. Proces uznávania za účelom pokračovania v štúdiu sa delí podľa stupňa dosiahnutého vzdelania a podľa toho, či je v prípade daného štátu Slovenská republika viazaná medzinárodnou (dvojstrannou) zmluvou. Akademickému uznávaniu v zásade nepodliehajú doklady vydané školami zriadenými v Českej republike, ktoré sú v zmysle zmluvy s Českou republikou na všetky účely, okrem výkonu regulovaných povolání, automaticky rovnocenné dokladom vydaným v Slovenskej republike.
- 2) profesijné uznávanie – uznávanie odbornej kvalifikácie zo zahraničia na výkon regulovaných povolání v Slovenskej republike (povolania, ktoré vyžadujú špecifickú odbornú prípravu a na výkon ktorých je v prípade zahraničnej odbornej kvalifikácie potrebné jej uznanie).¹⁰

Regulované povolania sa v jednotlivých krajinách EÚ líšia. Na zistenie toho, či určité povolanie v príslušnej krajine EÚ je alebo nie je regulovaným povolaním slúži databáza regulovaných povolání zverejnená na webovom sídle Európskej komisie.¹¹ V podmienkach Slovenskej republiky pod regulovaným povolaním rozumieme povolanie, odbornú činnosť alebo skupinu odborných činností, na ktorých výkon sa vyžaduje splnenie určitých kvalifikačných predpokladov ustanovených príslušnými osobitnými predpismi okrem kvalifikačného predpokladu, ktorý je príliš všeobecný (vyjadrený len stupňom vzdelania bez uvedenia študijného odboru

⁹ Pozn.: Siete ENIC-NARIC sú výsledkom pokračujúcej spolupráce medzi národnými informačnými centrami o akademickom uznávaní kvalifikácií z celkovo 55 krajín. Národné informačné centrá fungujú podľa princípov Lisabonského dohovoru o uznávaní (1997). Cieľom Lisabonského dohovoru o uznávaní (LRC) je zabezpečiť, aby držiteľia kvalifikácie zo signatárskej krajiny mali primeraný prístup k hodnoteniu kvalifikácie v inej krajine spravodlivým, flexibilným a transparentným spôsobom. [online]. [cit. 2022-11-03]. Dostupné na: <https://www.enic-naric.net/page-lisbon-recognition-convention>.

¹⁰ Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky: *Uznávanie dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikácií zo zahraničia*. [online]. [cit. 2022-11-10]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/uznavanie-dokladov-o-vzdelani-a-odbornych-kvalifikacii-zo-zahranicia/>.

¹¹ Európska únia. *Databáza regulovaných povolání*. [online]. [cit. 2022-11-10]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof/>.

alebo príliš širokou skupinou nesúvisiacich študijných odborov).¹² To, či určité povolanie je alebo nie je považované za regulované povolanie v Slovenskej republike, môžeme nájsť v databáze regulovaných povolaní v Slovenskej republike zverejnenej na webovom sídle ministerstva školstva SR¹³. Pôjde predovšetkým o povolania v oblasti dopravy (letecká doprava, vodná doprava, železničná doprava), v oblasti sociálnej starostlivosti (napr. opatrovateľ, inštruktor sociálnej rehabilitácie, špecializované sociálne poradenstvo), v oblasti ekonomických povolaní (napr. daňový poradca, štatutárny audítor), v oblasti zdravotníckych povolaní, pedagogických povolaní, remeselných a viazaných živnosti, v oblasti banskej činnosti, bezpečnostných služieb a pod.¹⁴

Neregulované povolania sú povolania, ktorých výkon nie je podmienený kvalifikačnou požiadavkou, alebo je požiadavka príliš všeobecná.

V Slovenskej republike uznávanie dokladov o vzdelaní, úradne overených (obvykle apostilou) príslušným orgánom štátu pôvodu dokladu o vzdelaní, vykonáva Stredisko na uznávanie dokladov o vzdelaní, ktoré je súčasťou medzinárodnej siete ENIC-NARIC a ktoré plní funkciu Národného kontaktného bodu pre vnútorný trh EÚ a Národného strediu pre Europass. Stredisko na uznávanie dokladov o vzdelaní plní aj ďalšie úlohy súvisiace so štúdiom v zahraničí. Vo svojej kompetencii tak má:

- a) posudzovanie štúdia v zahraničí pre úrady práce, zdravotné poisťovne, k daňovému bonusu a pod. (študentom v zahraničí, ktorí potrebujú potvrdenie o tom, že ich štúdium je rovnocenné štúdiu v Slovenskej republike kvôli prídavku na dieťa, zdravotnému poisteniu a pod.),
- b) zverejnenie Manuálu prevodov známkov zo základných a stredných škôl v zahraničí (zverejnené prevodové stupnice nahrádzajú prevod známkov zo základných a stredných škôl v zahraničí),
- c) ekvivalenciu štúdia,

¹² Pozn.: Na účely smernice o uznávaní odborných kvalifikácií sa podľa čl. 3 ods. 1 písm. a) regulovaným povolaním rozumie odborná činnosť alebo skupina odborných činností, ku ktorým prístup, ktorých výkon alebo jedna z foriem výkonu sú priamo alebo nepriamo, na základe legislatívnych, regulačných alebo správnych opatrení podmienené držbou osobitných odborných kvalifikácií; najmä používanie profesijného titulu obmedzené legislatívnymi, regulačnými alebo správными opatreniami na osoby s danou odbornou kvalifikáciou stanovuje spôsob výkonu. Ak neplatí prvá veta tohto vymedzenia pojmu, povolanie podľa odseku 2 sa považuje za regulované povolanie; podľa čl. 3 ods. 1 smernice sa za regulované povolanie považuje povolanie, ktoré vykonávajú členovia združenia alebo organizácie uvedenej v prílohe I.

Podľa čl. 2 ods. 3 smernice o uznávaní odborných kvalifikácií: „Ak sú pre dané regulované povolanie v osobitnom nástroji alebo v práve Spoločenstva stanovené iné osobitné opatrenia, priamo súvisiace s uznávaním odborných kvalifikácií, príslušné ustanovenia tejto smernice sa neuplatňujú.“

¹³ Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. *Databáza regulovaných povolaní v Slovenskej republike*. [online]. [cit. 2022-11-13]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/regulovane-povolania-v-slovenskej-republike/>.

¹⁴ Taktiež <https://www.minedu.sk/regulovane-povolania-v-slovenskej-republike/>.

- d) uznávanie ukončeného vzdelania zo zahraničia na účely výkonu povolania alebo pokračovania štúdia v Slovenskej republike,
- e) automatické uznávanie vysokoškolského vzdelania III. stupňa z členských krajín EÚ/EHP/Švajčiarska,
- f) potvrdzovanie pedagogickej spôsobilosti pre pedagógov so vzdelaním získaným v Slovenskej republike pre zahraničné úrady,
- g) apostille/superlegalizácia – overenie pravosti slovenských verejných listín vydaných v pôsobnosti rezortu ministerstva školstva SR pre potreby zahraničných úradov.¹⁵

Uznávanie ukončeného vzdelania zo zahraničia na výkon regulovaného povolania sa v Slovenskej republike uskutočňuje v troch režimoch:

- systém automatického uznávania kvalifikácií,
- systém uznávania na základe nadobudnutých práv a
- všeobecný systém uznávania odborných kvalifikácií.¹⁶

V Slovenskej republike sa na doklady o vzdelaní vzťahuje všeobecný systém uznávania dokladov o vzdelaní za podmienky, ak doklad o vzdelaní možno uznať za rovnocenný s dokladom o vzdelaní vydaným v Slovenskej republike po porovnaní obsahu a rozsahu vzdelania, ktoré sa vyžaduje na výkon príslušného regulovaného povolania, a zároveň nedochádza ku koordinácii vzdelania alebo nie sú splnené podmienky systému automatického uznávania dokladov o vzdelaní.¹⁷

V Slovenskej republike sa ukončené vzdelanie uznáva aj za účelom vydávania modrých kariet. Modrá karta sa považuje za typ prechodného pobytu, ktorý sa vydáva štátnym príslušníkom tretích krajín na účel vysokokvalifikovaného zamestnania. Štátni príslušníci tretích krajín s vyššou odbornou kvalifikáciou tak môžu jednoducho vstúpiť na pracovný trh Slovenskej republiky a vykonávať tu vysokokvalifikované zamestnanie¹⁸. Základnou podmienkou na jej získanie je vyššia odborná kvalifikácia v podobe vysokoškolského vzdelania. Modrá karta oprávňuje vstúpiť, zdržiavať sa, pracovať na území Slovenskej republiky, cestovať do zahraničia a späť. Žiadosť o udelenie modrej karty sa podáva na zastupiteľskom úrade Sloven-

¹⁵ Uznávanie dokladov o vzdelaní. [online]. [cit. 2022-11-26].

Dostupné na:

<https://www.euraxess.sk/sk/main/prakticke-info/praca-v-zahranici/uznavanie-dokladov-o-vzdelani>.

¹⁶ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky: *Profesijné uznávanie dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikácií*. [online]. [cit. 2022-11-27].

Dostupné na:

<https://www.employment.gov.sk/sk/informacie-cudzincov/vzdelavanie-cudzincov/profesijne-uznavanie-dokladov-vzdelani-odbornych-kvalifikacii.html>.

¹⁷ § 5 zákona o uznávaní dokladov o vzdelávaní a o uznávaní odborných kvalifikácií.

¹⁸ Pozn.: Vyššou odbornou kvalifikáciou sa rozumie kvalifikácia preukázaná dokladom o vysokoškolskom vzdelaní. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/uznavanie-ukonceneho-vzdelania-na-ucely-vydavania-modrych-kariet/>

skej republiky akreditovanom pre krajinu, ktorej je cudzinec občanom alebo v ktorej má pobyt. Ak sa tento cudzinec zdržiava na území Slovenskej republiky oprávnene, žiadosť môže podať na oddelení cudzineckej polície príslušnom podľa miesta svojho pobytu. Na cudzineckej polícii by sa žiadosť mala podávať len v prípade, že táto osoba je držiteľom pobytového preukazu v inom členskom štáte Európskej únie alebo národných víz vydaných Slovenskou republikou. Záujemca o modrú kartu musí uzavrieť pracovnú zmluvu s budúcim zamestnávateľom na Slovensku, alebo od neho získať písomný prísľub o budúcom prijatí do zamestnania. Zároveň je potrebné, aby budúci zamestnávateľ najmenej 15 pracovných dní pred podaním žiadosti o modrú kartu, nahlásil voľné pracovné miesto na Ústredí práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.¹⁹

V oblasti akademického uznávania dokladov o vzdelaní sú kompetencie rozdelené nasledovne:

- časť štúdia na základných a stredných školách uznáva riaditeľ kmeňovej školy v Slovenskej republike,
- ukončené štúdium základnej a strednej školy uznáva Regionálny úrad školskej správy (bývalý okresný úrad odbor školstva),
- časť štúdia vysokej školy (predmety a kredity) uznáva vysoká škola v Slovenskej republike,
- stupeň ukončeného vysokoškolského vzdelania (bez porovnania študijného odboru) uznáva ministerstvo školstva SR.²⁰

Podľa § 12 zákona o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií sa systém automatického uznávania dokladov o vzdelaní sa vzťahuje na doklady o vzdelaní, pri ktorom dochádza ku koordinácii vzdelania a umožňuje automaticky uznať doklad o vzdelaní za rovnocenný s dokladom o vzdelaní vydaným v Slovenskej republike. Podľa § 13 uvedeného zákona sa automaticky uznávajú doklady o vzdelaní na výkon zdravotníckych povolání za podmienok uvedených v písm. a) až c) uvedeného ustanovenia zákona.²¹

V prípade automatického uznávania dokladov o vzdelaní ministerstvo školstva SR, Stredisko na uznávanie dokladov o vzdelaní uzná doklad o vzdelaní vydaný uznanou vzdelávacou inštitúciou štátu na účely pokračovania v štúdiu a iné účely okrem výkonu regulovaných povolání za rovnocenný bez porovnania obsahu a rozsahu (v tomto prípade sa uznáva len stupeň vzdelania). Ide o uznanie dokladu

¹⁹ Migračné informačné centrum IOM. *Modrá karta EÚ*. [online]. 2022. [cit. 2022-11-29]. Dostupné na: <https://www.mic.iom.sk/sk/pobyt2/prechodny-pobyt/167-modra-karta-eu.html>.

²⁰ Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. *Akademické uznávanie dokladov o vzdelaní a stupňa vzdelania*. [online]. [cit. 2022-11-30]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/23276-sk/akademice-uznavanie-dokladov-o-vzdelani-a-stupna-vzdelania/>.

²¹ Bližšie pozri § 13 zákona o uznávaní dokladov o vzdelávaní a o uznávaní odborných kvalifikácií.

o vzdelaní, ktorý osoba nadobudla na vysokej škole v štáte, s ktorým má Slovenská republika podpísanú bilaterálnu dohodu alebo v štáte Európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania (ďalej ako „EHEA“)²². O uznaní dokladu o ukončení štúdia, ktorým je vysvedčenie s doložkou, vysvedčenie o maturitnej skúške a vysvedčenie o záverečnej skúške, vydaného školou zriadenou iným štátom na území Slovenskej republiky so súhlasom zastupiteľského úradu iného štátu alebo uznanou školou v inom členskom štáte alebo v treťom štáte na účely pokračovania v štúdiu rozhoduje regionálny úrad školskej správy.²³

V prípade štátov, s ktorými má Slovenská republika podpísanú bilaterálnu dohodu o uznávaní, sa doklad o vzdelaní uznáva v zmysle znenia predmetnej dohody so zníženým správnym poplatkom za uznanie. Výnimku spomedzi medzinárodných zmlúv predstavuje prezidentská zmluva s Českou republikou, na základe ktorej sú doklady vydané českými školami na tieto účely (pokračovanie v štúdiu a iné účely, okrem výkonu regulovaných povolání) platné v Slovenskej republike automaticky bez uznania a bez potreby podania žiadosti. V prípade ostatných štátov s uzavretou vládnu bilaterálnou dohodou o vzájomnom uznávaní dokladov o vzdelaní (Maďarsko, Poľská republika, Ukrajina, Rumunsko, Chorvátsko, Nemecká spolková republika, Ruská federácia a Čínska ľudová republika)²⁴ je potrebné, aby prebehlo konanie o uznaní rovnocennosti dokladu o ukončenom vzdelaní. Konanie o uznaní rovnocennosti dokladu o ukončenom vzdelaní sa začína odo dňa doručenia žiadosti, ktorá musí obsahovať meno a priezvisko žiadateľa, adresu jeho trvalého pobytu alebo obdobného pobytu, predmet žiadosti, názov a adresu uznanej vzdelávacej inštitúcie, ktorá doklad o vzdelaní vydala, rok ukončenia štúdia a podpis žiadateľa. V prípade, ak žiadateľ doručí úplnú žiadosť, Stredisko na uznávanie dokladov o vzdelaní vydá do jedného mesiaca od jej doručenia rozhodnutie, v ktorom uvedie, s akým dokladom o vzdelaní je predložený doklad rovnocenný. V prípade, ak ide o uznanie rovnocennosti dokladu o ukončenom vzdelaní neplnoletej osoby, žiadosť musí podať jej zákonný zástupca.²⁵

²² Pozn.: Jednotlivé členské štáty EÚ majú svoj vlastný systém vysokoškolského vzdelávania, všetky sú však súčasťou európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania (EHEA). Systém EHEA pomáha zabezpečiť, aby boli systémy vysokoškolského vzdelávania v celej Európe kompatibilné a aby študenti, vedeckí pracovníci a akademici v Európe mohli ľahšie spolupracovať a študovať alebo pracovať v zahraničí.

²³ § 39 ods. 1 a ods. 2 zákona o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií.

²⁴ Pozn.: Medzi Slovenskou republikou a Rakúskou republikou je podpísané Memorandum porozumenia o odporúčaní k vzájomnému uznávaniu kvalifikácií v oblasti vysokého školstva, ktoré ale nemá štatút medzinárodnej dohody. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/uznavanie-dosiahnutého-stupna-vysokoskolskeho-vzdelania-bez-porovnania-odboru-medzinarodne-dohody/#Lehoty>.

²⁵ Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. *Uznávanie dosiahnutého stupňa vysokoškolského vzdelania bez porovnania odboru (medzinárodné dohody)*. [online]. [cit. 2022-12-01]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/uznavanie-dosiahnutého-stupna-vysokoskolskeho-vzdelania-bez-porovnania-odboru-medzinarodne-dohody/#Lehoty>.

Ak ide o uznanie dokladu o vzdelaní v príslušnom študijnom odbore, ktorým je vysokoškolský diplom, vysvedčenie o štátnych skúškach a doklad o udelených akademických tituloch, vedecko-pedagogických tituloch a umelecko-pedagogických tituloch, vydaný uznanou vysokou školou v inom členskom štáte alebo v treťom štáte, na účely pokračovania v štúdiu rozhoduje:

- a) uznaná vysoká škola v Slovenskej republike, ktorá uskutočňuje študijné programy v rovnakých študijných odboroch alebo v príbuzných študijných odboroch, ako sú uvedené na doklade o vzdelaní, alebo
- b) Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, ak ide o doklad o vzdelaní vydaný vojenskou vysokou školou, alebo
- c) Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, ak ide o doklad o vzdelaní vydaný policajnou vysokou školou.²⁶

Za účelom snahy Komisie vybudovať do roku 2025 európsky vzdelávací priestor (COM(2020)625), ktorý zahŕňa automatické vzájomné uznávanie bez samostatných postupov uznávania v celej EÚ, Komisia v máji 2018 predložila návrh odporúčania Rady (COM(2018)270) na podporu automatického vzájomného uznávania období vysokoškolského vzdelávania a vyššieho sekundárneho vzdelávania v zahraničí. Toto odporúčanie prijala Rada dňa 26. novembra 2018. Napriek záväzku vytvoriť uvedený priestor do roku 2025 niektoré členské štáty v snahe o rýchlejšie zavedenie automatického vzájomného uznávania našli medziregionálne riešenia mimo rámca EÚ. Krajiny Beneluxu (Belgicko, Holandsko a Luxembursko) a pobaltské krajiny (Estónsko, Lotyšsko a Litva) podpísali 27. septembra 2021 dohodu o automatickom uznávaní diplomov.²⁷ V reakcii na ruskú vojnu proti Ukrajine vydala Komisia v apríli 2022 odporúčanie o uznávaní kvalifikácií osôb utekajúcich z Ukrajiny.²⁸

1.2. Uznávanie odborných kvalifikácií zo zahraničia

Smernica o uznávaní odborných kvalifikácií zakotvuje pravidlá, podľa ktorých členský štát EÚ, ktorý na svojom území umožňuje prístup k regulovanému povolaniu alebo výkon regulovaného povolania na základe osobitných odborných kvalifikácií (tzv. hostiteľský štát), uznáva odborné kvalifikácie získané v jednom alebo viacerých členských štátoch (tzv. domovský členský štát) a ktorý umožňuje osobe s odbornými kvalifikáciami vykonávať rovnaké povolanie v tomto štáte, na prístup

²⁶ § 33 ods. 1 zákona o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií.

²⁷ Európsky parlament. *Vzájomné uznávanie diplomov*. [online]. [cit. 2022-12-03]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/42/vzajomne-uznavanie-diplomov>.

²⁸ Bližšie pozri Odporúčanie Komisie (EÚ) 2022/554 z 5. apríla 2022 o uznávaní kvalifikácií osôb utekajúcich pred inváziou Ruska na Ukrajinu. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022H0554&from=SK>.

k tomuto povolaniu a výkon tohto povolania.²⁹ Jej cieľom je poskytnúť odborníkom prístup na trhy práce v iných krajinách EÚ, čím sa ďalej uľahčuje cezhraničné poskytovanie služieb a zjednodušujú sa administratívne postupy.

Smernica o uznávaní odborných kvalifikácií sa z hľadiska rozsahu osobnej pôsobnosti uplatňuje voči všetkým štátnym príslušníkom členského štátu (krajin EÚ a EHP/EZVO a Švajčiarska), ktorí si želajú vykonávať regulované povolania, vrátane tých, ktorí patria k slobodným povolaniam, v inom členskom štáte, ako je členský štát, v ktorom získali odbornú kvalifikáciu, či už ako samostatne zárobkovo činná osoba alebo ako zamestnanec.³⁰

Smernica o uznávaní odborných kvalifikácií stanovuje:

- systém automatického uznávania pre: zdravotné sestry, pôrodné asistentky, lekárov (všeobecných lekárov aj špecialistov), zubných lekárov, lekárnikov, architektov a veterinárnych lekárov,
- všeobecný systém uznávania pre ďalšie regulované povolania, napríklad pre učiteľov, prekladateľov a realitných agentov a
- systém uznávania na základe odbornej praxe, napríklad pre tesárov, čalúnnikov a kozmetičiek.

Uvedená smernica sa nevzťahuje na povolania, ktoré sa riadia osobitnými právnymi predpismi, napríklad na námorníkov, štatutárnych audítorov³¹, sprostredkovateľov poistenia a dispečerov leteckej dopravy, právnikov³², obchodných zástupcov a niektoré ďalšie povolania v doprave alebo v oblasti zaobchádzania s toxickými látkami.³³

Okrem smernice o uznávaní odborných kvalifikácií sa na uznávanie dokladov odborných kvalifikáciách vydaných uznanou vzdelávacou inštitúciou alebo inou oprávnenou inštitúciou podľa právnych predpisov členského štátu alebo tretieho štátu vzťahuje aj zákon o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií.

Podľa § 3 ods. 1 písm. b) zákona o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií sa odbornou kvalifikáciou rozumie spôsobilosť na výkon regulovaného povolania potvrdená dokladom o odbornej kvalifikácii alebo dokladom o odbornej praxi. Dokladom o odbornej kvalifikácii v zmysle § 3 ods. 1 písm. c) uvedeného zákona sa rozumie doklad o vzdelaní, doklad potvrdzujúci splnenie

²⁹ Čl. 1 smernice o uznávaní odborných kvalifikácií.

³⁰ Čl. 2 ods. 1 smernice o uznávaní odborných kvalifikácií.

³¹ Smernica 2006/43/ES o štatutárnych audítoroch.

³² Hoci sa na kvalifikáciu právnikov vzťahuje smernica 2005/36/ES, týkajú sa ich aj dve osobitné smernice (77/249/EHS a 98/5/ES), ktorými sa zavádzajú ďalšie možnosti, aby mohli poskytovať cezhraničné služby, a to buď dočasne, alebo na základe trvalého usadenia v iných krajinách EÚ. Dostupné na: Systém uznávania odborných kvalifikácií. [online]. 2020 [cit. 2022-12-04]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/SK/legal-content/summary/system-for-the-recognition-of-professional-qualifications.html>.

³³ Európska únia. *Uznávanie zručností a kvalifikácií*. [online]. 2022 [cit. 2022-12-04]. Dostupné na: <https://europa.eu/europass/sk/recognition-skills-and-qualifications>.

kvalifikačných predpokladov na základe uznaného dokladu o vzdelaní a splnenie ďalších podmienok ustanovených na výkon príslušného regulovaného povolania alebo osvedčenie o odbornej spôsobilosti.

Na účely smernice o uznávaní odborných kvalifikácií sa pojmom odborná kvalifikácia rozumie kvalifikácia potvrdená dokladom o formálnej kvalifikácii, osvedčením o spôsobilosti podľa čl. 11 ods. 2 písm. a) bod i) alebo odbornou praxou. Dokladom o formálnej kvalifikácii sa rozumie najmä diplom, vysvedčenie alebo iný doklad, ktorý vydal orgán členského štátu určený v súlade s legislatívnymi, regulačnými alebo správными opatreniami členského štátu a potvrdzujúci úspešné skončenie odbornej prípravy získanej predovšetkým v Spoločenstve. Ide najmä o doklady o formálnej kvalifikácii a osvedčenia o spôsobilosti, ktoré spĺňajú atribúty správnych foriem činnosti.³⁴

Smernica o uznávaní odborných kvalifikácií v čl. 4 vymedzuje účinky uznania. Podľa čl. 4 ods. 1 tejto smernice: „*Uznanie odbornej kvalifikácie zo strany hostiteľského členského štátu umožňuje príslušnej osobe získať v tomto členskom štáte prístup k rovnakému povolaniu ako povolanie, pre ktoré je kvalifikovaný v domovskom členskom štáte, a vykonávať ho v hostiteľskom členskom štáte za tých istých podmienok ako jeho štátni príslušníci.*“ Podľa čl. 4 ods. 2 smernice: „*Na účely tejto smernice je povolanie, ktoré chce žiadateľ vykonávať v hostiteľskom členskom štáte, rovnaké ako povolanie, pre ktoré je kvalifikovaný vo svojom domovskom členskom štáte, ak sú príslušné činnosti porovnateľné.*“ Z uvedeného vyplýva, že výkon regulovaného povolania bude občanom iného členského štátu v hostiteľskom štáte umožnený za rovnakých podmienok ako štátnym príslušníkom tohto štátu, ale až na základe uznania odbornej kvalifikácie. Smernica pritom rozlišuje medzi povolaním vykonávaným v hostiteľskom členskom štáte dočasne (napr. sezónni pracovníci)³⁵ a povolaním vykonávaným v hostiteľskom členkom štáte natrvalo (napr. zamestnanci vykonávajúci regulované povolanie na základe pracovnej zmluvy uzavretej na dobu neurčitú)³⁶. Ak je výkon povolania dočasný, kvalifikáciu pracovníka nie je prípustné preverovať, okrem prípadu, ak pôjde o povolanie ohrozujúce zdravie alebo bezpečnosť. V prípade trvalého výkonu práce samotný spôsob uznávania bude závisieť od príslušného povolania.³⁷

Ako bolo spomenuté v podkapitole 1.1. toho zborníka, výkon určitého povolania môže byť v krajine EÚ regulovaný. V takom prípade je možné, že pred začatím výkonu povolania bude osoba musieť požiadať o úradné uznanie odborných kvali-

³⁴ Čl. 3 ods. 1 písm. b) a c) smernice o uznávaní odborných kvalifikácií.

³⁵ Hlava II smernice o uznávaní odborných kvalifikácií.

³⁶ Hlava III smernice o uznávaní odborných kvalifikácií.

³⁷ BENKO, R.: Uznávanie a výkon rozhodnutí orgánov verejnej moci v EÚ. In. JAKAB, R. (ed.): *Extraterritoriálne účinky činnosti orgánov verejnej moci. Zborník vedeckých prác*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, ŠafárikPress, 2018. s. 19 – 32. ISBN 978-80-8152-679-4.

fikácií. V závislosti od druhu povolania od dĺžky pobytu sa môžu uplatňovať osobitné podmienky. Vo všeobecnosti však platí, že ak ide o regulované povolanie, osoba musí disponovať konkrétnym dokladom o vzdelaní, najčastejšie vysokoškolským diplomom, aby mala prístup k danému povolaniu, absolvovať špeciálne skúšky, napr. štátne, a/alebo sa zaregistrovať na profesijnom orgáne predtým, ako povolanie začne vykonávať. V prípade, ak je v krajine EÚ povolanie regulované, osoba musí požiadať o uznanie odbornej kvalifikácie príslušný orgán toho štátu, v ktorom chce vykonávať regulované povolanie.³⁸

S výnimkou povolaní taxatívne vymedzených v čl. 10 smernice o uznávaní odborných kvalifikácií a povolaní uvedených v Hlave III, kapitolách II a III tejto smernice sa uplatňuje všeobecný systém uznávania dokladov o odbornej príprave.³⁹ Všeobecný systém kreuje zásadu rovnakého zaobchádzania s kvalifikáciou, podľa ktorej každý doklad o formálnej kvalifikácii alebo každá skupina dokladov o formálnej kvalifikácii, ktoré vydal príslušný orgán členského štátu, ktorým sa potvrdzuje úspešné ukončenie odbornej prípravy v EÚ, u ktorej tento členský štát uznal, že má rovnocennú úroveň a že poskytuje svojmu držiteľovi tie isté práva na prístup k povolaniu alebo na výkon povolania, alebo že pripravuje na výkon tohto povolania, sa bude považovať za doklad o formálnej kvalifikácii typu upraveného v čl. 11 smernice, vrátane príslušnej úrovne.⁴⁰

Podľa čl. 13 ods. 1 smernice o uznávaní odborných kvalifikácií: *„Ak je prístup k regulovanému povolaniu alebo výkon regulovaného povolania v hostiteľskom členskom štáte podmienený držaním osobitnej odbornej kvalifikácie, príslušný orgán tohto členského štátu povolí prístup k tomuto povolaniu alebo výkon tohto povolania za tých istých podmienok, aké sa vzťahujú na jeho štátnych príslušníkov, a to žiadateľom, ktorí sú držiteľmi osvedčenia o odbornej spôsobilosti alebo dokladu o formálnej kvalifikácii, ktorý vyžaduje iný členský štát na získanie prístupu a výkon tohto povolania na svojom území. Osvedčenia o odbornej spôsobilosti a doklady o formálnej kvalifikácii splňajú tieto podmienky: a) vydal ich príslušný orgán členského štátu, určený podľa legislatívnych, regulačných alebo správnych opatrení tohto členského štátu; b) potvrdzujú úroveň odbornej kvalifikácie na úrovni, ktorá je aspoň rovnocenná úrovni bezprostredne predchádzajúcej tej úrovni, ktorá sa požaduje v hostiteľskom členskom štáte, ako je uvedené v článku 11.“*

Podľa čl. 13 ods. 2 smernice o uznávaní odborných kvalifikácií: *„Prístup k povolaniu a výkon povolania uvedený v odseku 1 sa umožní aj žiadateľom, ktorí vy-*

³⁸ Eures. *Uznávanie diplomov a kvalifikácie*. [online]. 2018 [cit. 2022-12-08]. Dostupné na: https://www.eures.sk/clanok_detail.php?id=307.

³⁹ Bližšie pozri článok 10 a Hlavu III, kapitoly II a III smernice o uznávaní odborných kvalifikácií.

⁴⁰ Článok 12 ods. 1 smernice o uznávaní odborných kvalifikácií

konávali povolanie uvedené v tom odseku na plný úväzok počas dvoch rokov v priebehu predchádzajúcich 10 rokov v inom členskom štáte, ktorý toto povolanie nereguluje, za predpokladu, že sú držiteľmi jedného alebo viacerých osvedčení o odbornej spôsobilosti alebo dokladu o formálnej kvalifikácii“.

Smernica o uznávaní odborných kvalifikácií v čl. 14 vymedzuje tzv. kompenzačné opatrenia, ktorých cieľom je vyrovnávať podstatné rozdiely v odbornej príprave a vzdelávaní uskutočňovanom v jednotlivých členských štátoch. Hostiteľský členský štát má v takomto prípade predovšetkým právo vyžadovať od občana EÚ, ktorý chce vykonávať regulované povolanie v tomto štáte, aby dokončil lehotu na prispôsobenie trvajúcu až tri roky alebo aby zložil skúšku odbornej spôsobilosti.

Ak je konkrétne povolanie regulované a na jeho vykonávanie je potrebné uznanie odbornej kvalifikácie, osoba oň môže požiadať aj prostredníctvom európskeho profesijného preukazu (ďalej ako „EPP“). EPP predstavuje elektronický postup, ktorý je možné využiť na uznanie regulovanej profesie v inom štáte EÚ. V súčasnosti je možné tento postup využiť, iba ak osoba je povolaním sestra zodpovedná za všeobecnú starostlivosť, farmaceut, fyzioterapeut, realitný agent a horský vodca. Postup vydávania EPP upravuje Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) č. 2015/983 z 24. júna 2015 o postupe vydávania európskeho profesijného preukazu a uplatňovania výstražného mechanizmu podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES (Ú.v. EÚ L 159, 25. 6. 2015). EPP je možné vydať alebo použiť len v 27 členských štátoch EÚ (neplatí a nevzťahuje sa na štáty EFTA⁴¹ a Švajčiarsko). V prípade ak zvolené povolanie nie je regulované v štáte (hostujúcom) nie je potrebné, aby odborník/profesionál žiadal o vydanie EPP.⁴²

Podľa § 44 ods. 1 zákona o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií: *„Príslušný orgán v súlade s osobitnými predpismi vydáva európsky profesijný preukaz na základe žiadostí prijatých v informačnom systéme o vnútornom trhu (ďalej len „systém IMI“) z iného členského štátu.“* Podľa § 44 ods. 2 zákona o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií príslušný orgán *„prijíma od žiadateľov v Slovenskej republike žiadosti o vydanie európskeho profesijného preukazu v inom členskom štáte, zadáva žiadosti o európsky profesijný preukaz do systému IMI a vykonáva všetky s tým súvisiace činnosti.“*

Podľa § 44 ods. 3 zákona o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií: *„Konanie o vydaní európskeho profesijného preukazu nahrádza konanie o uznaní odbornej kvalifikácie podľa § 31 a 32 alebo konanie na účely*

⁴¹ Pozn.: Ide o štáty Európskeho združenia voľného obchodu. V súčasnosti má EFTA 4 členov, ktorými sú Island, Lichtenštajnsko, Švajčiarsko a Nórsko.

⁴² Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. *Európsky profesijný preukaz*. [online]. [cit. 2022-12-08]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/europsky-profesijny-preukaz/>.

dočasného a príležitostného poskytovania služieb podľa § 41 a 42. Európsky profesijný preukaz vydaný na účely usadenia sa v Slovenskej republike nezakladá automaticky právo na výkon príslušného regulovaného povolania v Slovenskej republike, ak sa pred vydaním európskeho profesijného preukazu na výkon príslušného regulovaného povolania vyžaduje zápis do príslušného registra podľa osobitného predpisu⁴³ alebo splnenie požiadaviek podľa osobitných predpisov.“

Zákon o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií preberá zo smernice o uznávaní odborných kvalifikácií aj všeobecný systém uznávania odbornej kvalifikácie, kompenzačné opatrenia⁴⁴, ďalej zakladá pôsobnosť príslušných orgánov v Slovenskej republike v oblasti uznávania odbornej kvalifikácie a reguluje postup slovenských orgánov v konaní o uznaní dokladu o vzdelaní a konaní o uznaní odbornej kvalifikácie. Orgánom oprávneným rozhodovať o uznaní odbornej kvalifikácie na účely výkonu regulovaného povolania je príslušný orgán ustanovený týmto zákonom alebo osobitným predpisom, ktorý v Slovenskej republike vydáva rozhodnutie o uznaní odbornej kvalifikácie alebo obdobný doklad o príslušnej odbornej spôsobilosti. V prípade, ak osobitný predpis neustanovuje, že doklad o vzdelaní uznáva iný príslušný orgán, rozhoduje o uznaní dokladov o vzdelaní na účely výkonu regulovaného povolania v Slovenskej republike ministerstvo školstva SR. Ministerstvo školstva SR rozhoduje aj o uznaní odbornej kvalifikácie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov, vysokoškolských učiteľov, športových odborníkov, ak ide o doklad o vzdelaní vydaný uznanou vzdelávacou inštitúciou a zdravotníckych pracovníkov.⁴⁵

ZÁVER

Doklady o vzdelaní vydané zahraničnou uznávanou vzdelávacou inštitúciou, doklady o formálnej kvalifikácii či osvedčenia o spôsobilosti potvrdzujúcimi odbornú kvalifikáciu pracovníka na výkon regulovaného povolania podľa smernice o uznávaní odborných kvalifikácií, nemožno považovať za transteritoriálne správne akty, nakoľko tieto akty podliehajú uznávaniu príslušnými orgánmi štátu podľa vnútroštátnych právnych predpisov toho štátu, v ktorom chce mať osoba uznaný doklad o vzdelaní alebo odbornú kvalifikáciu. Za transteritoriálne správne akty, by sa doklady o vzdelaní a odborné kvalifikácie získané v zahraničí považovali vtedy, ak

⁴³ Napr. pre zdravotnícke povolanie je povinná registrácia v príslušnej komore, čiže až po registrácii v komore je možný výkon regulované povolania s EPP.

⁴⁴ Kompenzačným opatrením sa v zmysle § 3 ods. 1 písm. f) zákona o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií rozumie opatrenie, ktorého účelom je doplnenie chýbajúceho vzdelania alebo odbornej prípravy alebo odstránenie podstatných rozdielov vo vzdelaní alebo v odbornej príprave.

⁴⁵ Zákon o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií.

by nadobúdali priamo cezhraničné účinky bez nutnosti ich uznania orgánom cudzieho štátu. Úniovým právnym základom pre vzájomné uznávanie diplomov, osvedčení a iných dokladov o formálnych kvalifikáciách považujeme čl. 53 ZFEÚ a smernicu o uznávaní odborných kvalifikácií, ktorá stanovuje pravidlá ich uznávania príslušnými vnútroštátnymi orgánmi a na to nadväzujúce cezhraničné účinky. Tieto účinky považujeme za recipročné z dôvodu, že smernice sú povinné transponovať do svojich právnych poriadkov všetky členské štáty EÚ a práve preto pravidlá uznávania týchto dokladov platia rovnako pre všetky členské štáty. Tieto akty však cezhraničné účinky nadobúdajú až po ich uznaní orgánom príslušného štátu a z tohto dôvodu ich považujeme za akty s účinkami per recognitionem.

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. BENKO, R.: Uznávanie a výkon rozhodnutí orgánov verejnej moci v EÚ. In. JAKAB, R. (ed.): *Extrateritoriálne účinky činnosti orgánov verejnej moci. Zborník vedeckých prác*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, ŠafárikPress, 2018. s. 19 – 32. ISBN 978-80-8152-679-4.
2. ENIC-NARIC. *The Lisbon Recognition Convention*. [online]. [cit. 2022-11-03]. Dostupné na: <https://www.enic-naric.net/page-lisbon-recognition-convention>.
3. Eures. *Uznávanie diplomov a kvalifikácie*. [online]. 2018 [cit. 2022-12-08]. Dostupné na: https://www.eures.sk/clanok_detail.php?id=307.
4. Európsky parlament. *Vzájomné uznávanie diplomov*. [online]. 2022 [cit. 2022-11-01]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/42/vzajomne-uznavanie-diplomov>.
5. Európska únia. *Databáza regulovaných povolání*. [online]. [cit. 2022-11-10]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof/>.
6. Európska únia. *Uznávanie diplomov*. [online]. 2022 [cit. 2022-11-01]. Dostupné na: https://europa.eu/youreurope/citizens/education/university/recognition/index_sk.htm.
7. Európska únia. *Uznávanie zručností a kvalifikácií*. [online]. 2022 [cit. 2022-12-04]. Dostupné na: <https://europa.eu/europass/sk/recognition-skills-and-qualifications>.
8. JAKAB, R. – SEMAN, T. – JANČÁT, L.: *Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky*. Košice: ŠafárikPress, 2020. s. 68. ISBN 978-80-8152-918-4.
9. Migračné informačné centrum IOM. *Modrá karta EÚ*. [online]. 2022. [cit. 2022-11-29]. Dostupné na: <https://www.mic.iom.sk/sk/pobyt2/prechodny-pobyt/167-modra-karta-eu.html>.

10. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. *Akademické uznávanie dokladov o vzdelaní a stupňa vzdelania*. [online]. [cit. 2022-11-30]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/23276-sk/akademicke-uznavanie-dokladov-o-vzdelani-a-stupna-vzdelania/>.
11. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. *Data-báza regulovaných povolání v Slovenskej republike*. [online]. [cit. 2022-11-13]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/regulovane-povolania-v-slovenskej-republike/>.
12. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. *Európsky profesijný preukaz*. [online]. [cit. 2022-12-08]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/europsky-profesijny-preukaz/>.
13. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky: *Profesijné uznávanie dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikácií*. [online]. [cit. 2022-11-27]. Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/sk/informacie-cudzincov/vzdelavanie-cudzincov/profesijne-uznavanie-dokladov-vzdelani-odbornych-kvalifikacii.html>.
14. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky: *Uznávanie dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikácií zo zahraničia*. [online]. [cit. 2022-11-10]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/uznavanie-dokladov-o-vzdelani-a-odbornych-kvalifikacii-zo-zahranicia/>.
15. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. *Uznávanie dosiahnutého stupňa vysokoškolského vzdelania bez porovnania odboru (medzinárodné dohody)*. [online]. [cit. 2022-12-01]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/uznavanie-dosiahnuteho-stupna-vysokoskolskeho-vzdelania-bez-porovnania-odboru-medzinarodne-dohody/#Lehoty>.
16. Odporúčanie Komisie (EÚ) 2022/554 z 5. apríla 2022 o uznávaní kvalifikácií osôb utekajúcich pred inváziou Ruska na Ukrajinu. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022H0554&from=SK>.
17. Uznávanie dokladov o vzdelaní. [online]. [cit. 2022-11-26]. Dostupné na: <https://www.euraxess.sk/sk/main/prakticke-info/praca-v-zahranici/uznavanie-dokladov-o-vzdelani>.
18. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií v znení neskorších predpisov.
19. Zákon č. 422/2015 Z. z. o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA

doc. JUDr. Jozef Tekeli, PhD.

docent v odbore správne právo

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Právnická fakulta
E: jozef.tekeli@upjs.sk

OSOBITNÝ REŽIM UZNÁVANIA ROZHODNUTÍ NA PEŇAŽNÉ SANKCIE¹

SPECIAL REGIME FOR THE RECOGNITION OF DE- CISIONS ON FINANCIAL PENALTIES

Lukáš Jančát

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta

ABSTRAKT

Cieľom príspevku je primárne systematicky opísať osobitný režim uznávania a výkonu rozhodnutí o peňažných sankciách podľa rámcového rozhodnutia Rady 2005/214/SVV. Sekundárnym cieľom je načrtnúť perspektívy vývoja tohto osobitného režimu v kontexte prehlbujúcej sa európskej integrácie. V rámci systematického opisu osobitného režimu budú analyzované historické východiská prijatia uvedenej úpravy na pôde Európskych spoločenstiev; súčasný právny rámec osobitného režimu na úrovni Európskej únie; účel a pôsobnosť rámcového rozhodnutia Rady 2005/214/SVV; podstata osobitného režimu; transponované opatrenie v Slovenskej republike; povaha rozhodnutí podľa rámcového rozhodnutia Rady 2005/214/SVV z hľadiska ich extrateritoriálnych účinkov. Vychádzajúc zo syntézy poznatkov budú napokon v závere opísané perspektívy vývoja osobitného režimu.

ABSTRACT

The aim of the contribution is primarily to systematically describe the specific regime for the recognition and enforcement of decisions on financial penalties under Council Framework Decision 2005/214/JHA. The secondary objective is to outline the prospects for the development of this special regime in the context of deepening European integration. Within the framework of a systematic description of the special regime, the historical bases for the adoption of that regime on the territory of the European Communities; the current legal framework of the special scheme at European Union level; the purpose and scope of Council Framework Decision

¹ Tento príspevok bol vypracovaný s podporou a je výstupom výskumného projektu podporeného Vedeckou grantovou agentúrou VEGA č. 1/0187/22 s názvom „Extrateritoriálne účinky cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie“.

2005/214/JHA; the nature of the special regime; the transposed measure in the Slovak Republic as well as the nature of the decisions issued under Council Framework Decision 2005/214/JHA in terms of their extraterritorial effects will be analysed. Lastly, based on the synthesis of knowledge, the prospects for evolution of the regime will be described.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

Rozhodnutie na peňažné sankcie, rámcové rozhodnutie Rady 2005/214/SVV, zásada vzájomného uznávania.

KEY WORDS

Decision on financial penalties, Council Framework Decision 2005/214/JHA, principle of mutual recognition.

ÚVOD

„Tlejúci efekt“² integrácie zákonite spôsobil rozšírenie okruhu vecí, v ktorých členské štáty Európskej únie medzi sebou spolupracujú. Jednou z takých oblastí je aj oblasť trestných vecí. Hoci unifikácia, resp. harmonizácia vnútroštátnych trestných noriem nie je populárnym nástrojom prehlbovania spolupráce v tejto oblasti, približovanie právnych poriadkov členských štátov sa realizuje na podklade princípu vzájomného uznávania pôvodne kreovaného pre účely realizácie práva na slobodný pohyb tovarov a služieb. Dôsledkom prieniku princípu vzájomného uznávania do oblasti trestných vecí na prelome milénia, je prijatie konkrétnych normatívnych právnych aktov na pôde Európskej únie, ktorých cieľom je zrýchliť a zefektívniť cezhraničnú spoluprácu medzi členskými štátmi vo vymedzených oblastiach trestných vecí. Jedným z takýchto normatívnych právnych aktov je aj rámcové rozhodnutie 2005/214/SVV o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na peňažné sankcie.

Cieľom tohto príspevku je primárne systematicky opísať osobitný režim uznávania a výkonu rozhodnutí o peňažných sankciách podľa rámcového rozhodnutia Rady 2005/214/SVV o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na peňažné sankcie a sekundárne načrtnúť perspektívy vývoja tohto osobitného režimu v kontexte prehľbujúcej sa európskej integrácie. V rámci systematického opisu osobitného režimu budú analyzované historické východiská prijatia uvedenej úpravy na pôde Európskych spoločenstiev; súčasný právny rámec osobitného režimu na

² K pojmu „tlejúci efekt“ pozri MAZÁK, J - JÁNOŠÍKOVÁ, M. Základy práva Európskej únie : (Ústavný systém a súdna ochrana). 1.vydanie. Bratislava : IURA EDITION, 2009. s. 23.

úrovni Európskej únie; účel a pôsobnosť rámcového rozhodnutia Rady 2005/214/SVV o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na peňažné sankcie; podstata osobitného režimu; transponované opatrenie v Slovenskej republike; povaha rozhodnutí podľa rámcového rozhodnutia Rady 2005/214/SVV o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na peňažné sankcie z hľadiska ich extrateritoriálnych účinkov. Vychádzajúc zo syntézy poznatkov budú napokon v závere opísané perspektívy vývoja osobitného režimu.

1. Osobitný režim uznávania rozhodnutí na peňažné sankcie v práve EÚ

1.1 História a súčasný právny rámec

Prvým historickým míľnikom na ceste k vytvoreniu osobitného režimu uznávania rozhodnutí na peňažné sankcie v práve EÚ je „nájdenie“ zásady vzájomného uznávania ako súčasť práva Európskych spoločenstiev Súdny dvorom vo veci Cassis de Dijon v roku 1979.³ Pôvodne bola táto zásada vytvorená za účelom plnohodnotného sfunkčnenia vnútorného trhu. Jej leitmotívom bolo zabezpečiť, aby aj pri absencii harmonizovanej úpravy bol tovar, legálne vyrobený a uvedený na trh v jednom členskom štáte pripustený na trh aj v iných členských štátoch, a to aj napriek tomu, že vnútroštátne právne normy pre uvádzanie daného tovaru na trh iných členských štátov sa od pravidiel uplatňovaných v štáte pôvodu líšili.⁴ Dôvodom prečo je „nájdenie“ tejto zásady potrebné považovať za počiatok všetkého aj v nami skúmanej oblasti je skutočnosť, že sa táto zásada časom rozšírila aj do ďalších oblastí vrátane oblasti trestných vecí.⁵

Za druhý historický míľnik možno podľa nás považovať vznik tzv. tretieho piliera – spolupráce v oblasti justície a vnútra nadobudnutím účinnosti Zmluvy o Európskej únii (ďalej len „ZEÚ“) v roku 1993.⁶ Zakotvením úpravy zakladajúcej spoločný výkon právomoci členských štátov v uvedenej oblasti totiž došlo ku vytvoreniu budúceho právneho základu pre prijímanie opatrení Únie vo forme rámcových

³ Rozsudok Súdneho dvora z 20. februára 1979 vo veci C-120/78, Cassis de Dijon (Rewe-Zentral AG v Bundesmonopolverwaltung für Branntwein).

⁴ CRAIG – DE BÚRCA. EU Law. Text, Cases, and Materials. 5th edition. Oxford : Oxford University Press, 2011. s. 685-686.

⁵ Pozri GROZA, A. The principle of mutual recognition: from the internal market to the European area of freedom, security and justice. In Juridical Tribune. vol. 2, 2022, s. 89-104. Available at: <http://www.tribunajuridica.eu/arhiva/An12v1/7.%20Groza%20Anamaria.pdf>

⁶ Pozri článok K ZEÚ.

rozhodnutí v oblasti trestných vecí. Budúcim právnym základom sa konkrétne stali článok 31 písm. a)⁷ a čl. 34 ods. 2 písm. b) ZEÚ v znení Amsterdamskej zmluvy.⁸

Tretí míľnik predstavuje deklarácia politickej vôle rozšíriť zásadu vzájomného uznávania aj na trestné veci vyplývajúca zo Záverov zasadnutia Európskej rady v Tampere z 15. a 16. októbra 1999. V bode 33. predmetného dokumentu sa uvádza, že sa zásada vzájomného uznávania mala stať základným kameňom justičnej spolupráce v občianskych a trestných veciach v rámci Únie.⁹ A propos v nasledujúcich rokoch po prijatí tejto deklarácie bol prijatý celý rad ďalších právne nezáväzných dokumentov na pôde EÚ, ktoré jednak definovali kľúčové pojmy, ktoré mali byť v budúcnosti použité v jednotlivých normatívnych právnych aktoch¹⁰ a jednak vymedzovali okruh oblastí, ktorých sa spolupráca v trestných veciach mala týkať.¹¹

Štvrtým míľnikom je prijatie samotného rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na peňažné sankcie (ďalej len „rámcové rozhodnutie 2005/214/SVV“) v roku 2005, ktoré vytvorilo osobitný režim uznávania rozhodnutí na peňažné sankcie vydávané príslušnými orgánmi jednotlivých členských štátov.

Zmenu rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV, ku ktorej došlo prijatím rámcového rozhodnutia 2009/299/SVV¹² možno označiť za piaty míľnik.

⁷ Podľa čl. 31 písm. a) ZEÚ v znení Amsterdamskej zmluvy: „*Common action on judicial cooperation in criminal matters shall include: (a) facilitating and accelerating cooperation between competent ministries and judicial or equivalent authorities of the Member States in relation to proceedings and the enforcement of decisions.*“.

⁸ Podľa článku 34 ods. 2 písm. b) ZEÚ v znení Amsterdamskej zmluvy: „*The Council shall take measures and promote cooperation, using the appropriate form and procedures as set out in this Title, contributing to the pursuit of the objectives of the Union. To that end, acting unanimously on the initiative of any Member State or of the Commission, the Council may: adopt framework decisions for the purpose of approximation of the laws and regulations of the Member States. Framework decisions shall be binding upon the Member States as to the result to be achieved but shall leave to the national authorities the choice of form and methods. They shall not entail direct effect.*“.

⁹ Podľa bodu 33. Záverov zasadnutia Európskej rady v Tampere: „*Enhanced mutual recognition of judicial decisions and judgements and the necessary approximation of legislation would facilitate co-operation between authorities and the judicial protection of individual rights. The European Council therefore endorses the principle of mutual recognition which, in its view, should become the cornerstone of judicial co-operation in both civil and criminal matters within the Union. The principle should apply both to judgements and to other decisions of judicial authorities.*“.

¹⁰ Pozri Oznámenie Európskej komisie o vzájomnom uznávaní konečných rozhodnutí v trestných veciach (2000): Uvedenie prvej definície vzájomného uznávania v trestných veciach (COM(2000) 495 final) z 26. júla 2000, ktoré definovalo pojem „vzájomné uznávanie v trestných veciach“, „konečné rozhodnutie“ alebo „trestné veci“.

¹¹ Pozri Program opatrení na implementáciu princípu vzájomného uznávania rozhodnutí v trestných veciach (2001): Zavedenie opatrení na vzájomné uznávanie v trestných veciach (2001/C 12/02), v ktorom členské štáty deklarovali vôľu tiež vôľu prijať opatrenia, ktoré by umožnili buď automaticky uznať a vykonať rozhodnutia na peňažné sankcie vrátane dopravných priestupkov alebo aspoň zjednodušiť postup ich validácie.

¹² Rámcové rozhodnutie Rady 2009/299/SVV z 26. februára 2009 o zmene a doplnení rámcových rozhodnutí 2002/584/SVV, 2005/214/SVV, 2006/783/SVV, 2008/909/SVV a 2008/947/SVV a o posilnení procesných práv osôb, podpore uplatňovania zásady vzájomného uznávania, pokiaľ ide o rozhodnutia vydané v neprítomnosti dotknutej osoby na konaní.

Napokon, šiesty a zatiaľ posledný zásadný historický míľnik predstavuje explicitné zakotvenie zásady vzájomného uznávania v oblasti trestných vecí do Zmluvy o fungovaní Európskej únie v znení po Lisabonskej zmluve (ďalej len „ZFEÚ“), a to konkrétne do článku 67 ods. 3¹³ a článku 82 ods. 1 ZFEÚ.¹⁴

Predmetné články zároveň predstavujú súčasný právny základ pre spoluprácu založenú na zásade vzájomného uznávania v oblasti trestných vecí na úrovni primárneho práva EÚ.¹⁵ V prípade, ak by došlo k prijatiu úplne nového normatívneho právneho aktu upravujúceho akúkoľvek spoluprácu v uvedenej oblasti, takýto akt by musel byť prijatý na právnom základe uvedených článkov a vo forme smernice ako aktu sekundárneho práva EÚ. Rámcové rozhodnutie 2005/214/SVV, ktoré aj v súčasnosti reguluje vzájomné uznávanie rozhodnutí na peňažné sankcie na úrovni EÚ je však finálnou formou činnosti práva EÚ pred Lisabonskej zmluvy, kedy ešte existovala tzv. trojpilierová štruktúra spolupráce. Do času, kým nebude prijatý úplne nový normatívny právny akt na úrovni EÚ vo forme smernice upravujúci vzájomné uznávanie rozhodnutí na peňažné sankcie, je potrebné za právny základ rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV považovať pôvodný čl. 31 písm. a) a čl. 34 ods. 2 písm. b) ZEÚ v znení Amsterdamskej zmluvy a Zmluvy z Nice. Keďže podľa uvedeného právneho základu bolo potrebné akt prijať vo forme rámcového rozhodnutia, je potrebné v tejto forme vykonať aj každú ďalšiu zmenu rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV. Doposiaľ jedinú zmenu, resp. doplnenie rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV predstavuje spomínané rámcové rozhodnutie 2009/299/SVV¹⁶

¹³ Podľa čl. 67 ods. 3 ZFEÚ: „Únia sa usiluje o zabezpečenie vysokej úrovne bezpečnosti prostredníctvom opatrení na predchádzanie trestnej činnosti, rasizmu a xenofóbie a na boj proti nim prostredníctvom opatrení na koordináciu a spoluprácu medzi policajnými a justičnými orgánmi a inými príslušnými orgánmi, ako aj vzájomným uznávaním rozsudkov v trestných veciach a v prípade potreby aj aproximáciou trestno-právnych predpisov.“

¹⁴ Podľa čl. 82 ods. 1 ZFEÚ: „Justičná spolupráca v trestných veciach v Únii je založená na zásade vzájomného uznávania rozsudkov a iných justičných rozhodnutí a zahŕňa aproximáciu zákonov a iných právnych predpisov členských štátov v oblastiach uvedených v odseku 2 a článku 83. (...) Európsky parlament a Rada prijímú v súlade s riadnym legislatívnym postupom opatrenia zamerané na: a) vytvorenie pravidiel a postupov na zabezpečovanie uznávania všetkých foriem rozsudkov a iných súdnych rozhodnutí v celej Únii; (...) d) uľahčovanie spolupráce medzi justičnými orgánmi alebo rovnocennými orgánmi členských štátov v rámci trestného stíhania a výkonu rozhodnutí.“

¹⁵ KLIMEK, L. Mutual Recognition of Judicial Decisions in European Criminal Law. Springer International Publishing Switzerland : Springer Cham, 2017. s. 11-12.

¹⁶ Rámcové rozhodnutie Rady 2009/299/SVV z 26. februára 2009 o zmene a doplnení rámcových rozhodnutí 2002/584/SVV, 2005/214/SVV, 2006/783/SVV, 2008/909/SVV a 2008/947/SVV a o posilnení procesných práv osôb, podpore uplatňovania zásady vzájomného uznávania, pokiaľ ide o rozhodnutia vydané v neprítomnosti dotknutej osoby na konaní.

1.2 Účel, pôsobnosť rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV a podstata osobitného režimu

Účel rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV v ňom nie je explicitne vyjadrený. Klimek pri maximálnej dávke zjednodušenia ho vymedzuje ako: „rozšírenie zásady vzájomného uznávania na peňažné sankcie“.¹⁷ Hoci sa podľa nás s takýmto zjednoteným vymedzením účelu možno zásadne stotožniť, pre vystihnutie špecifik osobitného režimu uznávania rozhodnutí na peňažné sankcie kreovaného rámcovým rozhodnutím 2005/214/SVV je potrebné takýto účel precizovať. Máme za to, že precíznejšie ustálenie účelu rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV je možné za využitia teleologického a systematického výkladu jeho ustanovení. Rozhodujúcimi časťami rámcového rozhodnutia, na základe ktorých možno za pomoci spomínaných výkladových metód ustáliť jeho účel sú podľa nás predovšetkým jeho Preambula, článok 5, článok 6 a článok 15. Pri použití teleologickej metódy výkladu je namieste pracovať najmä so Závermi zasadnutia Európskej rady v Tampere z 15. a 16. októbra 1999, ako aj s Oznámením Európskej komisie o vzájomnom uznávaní konečných rozhodnutí v trestných veciach (2000): Uvedenie prvej definície vzájomného uznávania v trestných veciach (COM(2000) 495 final) z 26. júla 2000 (ďalej len „Oznámenie EK z 26. júla 2000“).¹⁸

Preambula rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV v prvom rade odkazuje na spomínané Závery zasadnutia Európskej rady v Tampere z 15. a 16. októbra 1999, podľa ktorých sa zásada vzájomného uznávania má stať základným kameňom justičnej spolupráce aj v trestných veciach v rámci Únie. Táto zásada sa v kontexte rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV má podľa Preambuly uplatňovať na peňažné sankcie, ktoré uložili justičné alebo správne orgány s cieľom uľahčiť výkon týchto sankcií v inom členskom štáte, ako je štát, v ktorom sú uložené. Z Preambuly taktiež výslovne vyplýva, že rámcové rozhodnutie sa má vzťahovať aj na peňažné sankcie uložené za dopravné priestupky, ako aj rešpekt ku základným právam a zásadám uznaným článkom 6 ZEÚ a vyjadreným Chartou základných práv EÚ.

Článok 6 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV podľa nás „v kocke“ vyjadruje samotnú podstatu osobitného režimu uznávania rozhodnutí na peňažné sankcie kreovaného rámcovým rozhodnutím.

Podľa článku 6 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV: *“Príslušné orgány vykonávajúceho štátu uznajú rozhodnutie, ktoré bolo zaslané v súlade s článkom 4, bez toho, aby boli požadované akékoľvek ďalšie náležitosti a bezodkladne prijmú všetky potrebné opatrenia na jeho výkon, pokiaľ príslušný orgán nerozhodne o uplatnení jedného z dôvodov odmietnutia uznania alebo odmietnutia výkonu, ktoré*

¹⁷ KLIMEK, L. Mutual Recognition of Judicial Decisions in European Criminal Law. Springer International Publishing Switzerland : Springer Cham, 2017. s. 360.

¹⁸ Pozri predovšetkým bod 3.1. definujúci vo všeobecnosti zásadu vzájomného uznávania v trestných veciach.

sú stanovené v článku 7.”. Článok 4, na ktorý odkazuje článok 6, upravuje zasielanie rozhodnutia na peňažné sankcie zo strany štátu pôvodu vykonávajúcemu štátu. Podstatou plynúcou z článku 4 pritom je, aby rozhodnutie na peňažné sankcie bolo zaslané spolu so štandardizovaným osvedčením preloženým do jazyka vykonávajúceho štátu¹⁹ príslušnému orgánu vždy len jedného vykonávajúceho štátu, v ktorom má osoba proti ktorej bolo prijaté rozhodnutie, majetok alebo príjem, zvyčajné bydlisko alebo, v prípade právnickej osoby, sídlo. Samotné rozhodnutie prekladať nie je potrebné. Následkom takéhoto zaslania rozhodnutia spolu s osvedčením je zásadná nemožnosť pokračovať vo výkone rozhodnutia v štáte pôvodu.²⁰ Predmetom úpravy článku 7, na ktorý odkazuje článok 6 sú zase taxatívne vymedzené dôvody, na základe ktorých príslušný orgán vykonávajúceho štátu môže odmietnuť uznať zaslané rozhodnutie. Podľa judikatúry Súdneho dvora je pritom potrebné vykladať takéto dôvody reštriktívne a nie je prípustné, aby členské štáty rozširovali ich okruh.²¹

Z článku 6 v spojení s ustanoveniami, na ktoré odkazuje, v podstate vyplýva, že pokiaľ bolo rozhodnutie na peňažnú sankciu vydané štátom pôvodu riadne zaslané príslušnému orgánu vykonávajúceho štátu, je vykonávajúcí štát povinný ho zásadne uznať. Nemusí tak urobiť len v prípade, ak je daný niektorý z taxatívne vymedzených dôvodov uvedených v rámcovom rozhodnutí.

Článok 5 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV upravuje rozsah jeho vecnej pôsobnosti. Z článku 5 v podstate vyplýva, že rámcové rozhodnutie sa vzťahuje na uznanie a výkon dvoch kategórií rozhodnutí na peňažné sankcie.

Prvá kategória sa týka tých rozhodnutí na peňažné sankcie, ktoré sú uložené za také trestné činy, ktoré sú taxatívne vymedzené v odseku 2 tohto ustanovenia,²² a pri ktorých sa posudzovanie obojstrannej trestnosti nevyžaduje. Rada EÚ pritom môže kedykoľvek rozhodnúť, konajúc jednomyselne po porade s Európskym parlamentom za podmienok stanovených v článku 39 ods. 1 ZEÚ pred Lisabonskou zmlouvou, o doplnení ďalších kategórií trestných činov do zoznamu.

Druhá kategória sa týka rozhodnutí na peňažné sankcie, ktoré sú uložené za akékoľvek iné trestné činy ako sú uvedené v odseku 2. Pri týchto trestných činoch sa posudzovanie obojstrannej trestnosti vyžaduje.

¹⁹ Pozri čl. 16 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV.

²⁰ Pozri čl. 15 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV, ktorého predmetom je aj úprava výnimiek z tohto pravidla.

²¹ Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) zo 14. novembra 2013 vo veci C-60/12, Marián Baláž, bod 29.

²² Pojem „trestný čin“ použitý v slovenskom preklade článku 5 je potrebné podľa nás vykladať vzhľadom na cieľ daného ustanovenia autonómne od jeho chápania vo vnútroštátnom práve Slovenskej republiky. Článok 5 totiž obsahuje skôr kategórie deliktov alebo skutkov, pri ktorých sa nesmie skúmať ich obojstranná trestnosť, a to bez ohľadu na ich kvalifikáciu v rámci toho-ktorého vnútroštátneho systému práva členského štátu. Pre podporu nášho názoru možno v tejto súvislosti poukázať na anglický, francúzsky, ale aj český preklad článku 5, ktoré používajú pre označenie pojmu „trestný čin“ použitého v slovenskom preklade výrazy „offence“, „les infractions“ alebo „trestné činy a prestupky“.

Vychádzajúc z vyššie uvedeného právneho rámca, účelom rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV je podľa nás vytvorenie harmonizovaného postupu vzájomného uznávania a výkonu rozhodnutí na peňažné sankcie za trestné činy spadajúce do rámca vecnej pôsobnosti rámcového rozhodnutia medzi členskými štátmi s cieľom zrýchliť a zefektívniť ich obeh v EÚ.

Z hľadiska osobnej pôsobnosti je rámcové rozhodnutie 2005/214/SVV určené členským štátom.²³ Miestna pôsobnosť sa zásadne obmedzuje na územia členských štátov, ktoré transponovali rámcové rozhodnutie 2005/214/SVV a časová pôsobnosť začína plynúť zásadne odo dňa jeho transponovania. Výraz zásadne pri vymedzení miestnej a časovej pôsobnosti je použitý zámerne, a to z dôvodu, že podľa judikatúry Súdneho dvora pôsobí rámcové rozhodnutie na členské štáty určitým spôsobom aj vtedy, ak tie rámcové rozhodnutie v lehote v ňom stanovenej do svojho právneho poriadku netransponovali. Hoci rámcové rozhodnutie nemá priamy účinok, podľa rozhodovacej praxe luxemburského súdu tieto účinky spočívajú v povinnosti vnútroštátnych orgánov, vrátane vnútroštátnych súdov, konformne vykladať vnútroštátne právo tak, aby bol zabezpečený účel rámcového rozhodnutia a ním sledovaný výsledok, aj keď transponované nikdy nebolo. Výnimku predstavuje taký výklad, ktorý by bol v rozpore so všeobecnými právnymi zásadami, akými sú predovšetkým zásada právnej istoty a zákaz retroaktivity.²⁴ Podľa čl. 20 ods. 1 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV mali členské štáty transponovať toto rámcové rozhodnutie do 22. marca 2007. Viaceré členské štáty, vrátane Slovenskej republiky, uvedený termín nedodržali. Vzhľadom však na vyššie uvedenú doktrínu Súdneho dvora, pasivita členských štátov pri jeho transpozícii nemala za následok absenciu jeho akýchkoľvek účinkov vo vzťahu k členskému štátu, ktorý si svoju povinnosť transpozície do 22. marca 2007 nesplnil. Od uvedeného dátumu tak minimálne v intenciách povinnosti eurokonformného výkladu vnútroštátneho práva s rámcovým rozhodnutím 2005/214/SVV pôsobí toto rámcové rozhodnutie na území každého členského štátu EÚ.

1.3 Pojem „rozhodnutie“ na účely rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV a vplyv jeho interpretácie na vecnú pôsobnosť

Rámcové rozhodnutie 2005/214/SVV definuje vo svojom článku 1 základné pojmy, ktoré sú ďalej používané v jeho texte. Ide o pojem „rozhodnutie“, „peňažná sankcia“, „štát pôvodu“ a „vykonávajúci štát“.

„Rozhodnutím“ je na účely rámcového rozhodnutia potrebné rozumieť konečné rozhodnutie, ktoré vyžaduje, aby fyzická alebo právnická osoba zaplatila peňažnú

²³ Čl. 20 ods. 1 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV.

²⁴ Rozsudok Súdneho dvora z 29. júna 2017 vo veci C-579/15, Poplawski, bod 30 až 36 a tam citovaná judikatúra.

sankciu, ak rozhodnutie prijal buď i) súd štátu pôvodu pre trestný čin podľa práva štátu pôvodu; ii) iný orgán štátu pôvodu ako súd v súvislosti s trestným činom podľa práva štátu pôvodu za predpokladu, že dotknutá osoba mala možnosť, aby sa jej prípad prejednal pred súdom, ktorý je príslušný rozhodovať predovšetkým v trestných veciach; iii) iný orgán štátu pôvodu ako súd pre skutky, ktoré sú trestné podľa vnútroštátneho práva štátu pôvodu z dôvodu porušenia právnych predpisov za predpokladu, že dotknutá osoba mala možnosť, aby sa jej prípad prejednal pred súdom, ktorý je príslušný rozhodovať predovšetkým v trestných veciach; alebo iv) súd, ktorý je príslušný rozhodovať predovšetkým v trestných veciach, ak sa toto rozhodnutie týka rozhodnutia uvedeného v bode iii).²⁵

„Peňažná sankcia“ je na účely rámcového rozhodnutia definovaná pozitívne a negatívne. Z hľadiska pozitívneho vymedzenia ide buď o i) určitú peňažnú čiastku uloženú rozhodnutím o odsúdení pre trestný čin; ii) náhradu uloženú v tom istom rozhodnutí v prospech obetí, ak obeť nemôže byť stranou v občianskoprávnom konaní a súd koná v rámci výkonu svojej trestnej právomoci; iii) určitú peňažnú čiastku na súdne trovy alebo trovy správneho konania, ktoré viedlo k rozhodnutiu; alebo iv) určitú peňažnú čiastku do verejného fondu alebo organizácie na podporu obetí, ktorá bola uložená v tom istom rozhodnutí. Z hľadiska negatívneho vymedzenia nejde o i) príkazy na zhabanie nástrojov alebo ziskov z trestného činu alebo o ii) príkazy občianskej povahy, ktoré vyplývajú z nárokov o náhradu škody a navrátenie do pôvodného stavu a ktoré sú vykonateľné v súlade s nariadením Brusel Ia.²⁶

„Štát pôvodu“ na účely rámcového rozhodnutia znamená členský štát, v ktorom bolo vydané rozhodnutie v zmysle tohto rámcového rozhodnutia a „vykonávajúci štát“ znamená členský štát, ktorému bolo zaslané rozhodnutie s cieľom jeho vykonania.²⁷

Kým posledné tri zmienené pojmy nespôsobujú podľa nás zásadne interpretačné problémy, tak pojem „rozhodnutie“ áno. Zovšeobecňujúc vyššie uvedenú definíciu, „rozhodnutie“ na účely rámcového rozhodnutia vykazuje nasledujúce základné pojmové znaky:

- a) „konečnosť“,
- b) musí ukladať osobe povinnosť zaplatiť „peňažnú sankciu“ v zmysle vyššie uvedenej definície „peňažnej sankcie“,
- c) musí byť vydané pre trestný čin, resp. v súvislosti s trestným činom podľa práva štátu pôvodu alebo pre skutky, ktoré sú trestné podľa vnútroštátneho práva štátu pôvodu,

²⁵ Čl. 1 písm. a) rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV.

²⁶ Čl. 1 písm. b) rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV.

²⁷ Čl. 1 písm. c) a d) rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV.

d) musí byť vydané buď súdom štátu pôvodu alebo iným orgánom štátu pôvodu za predpokladu, že dotknutá osoba mala možnosť, aby sa jej prípad prejednal pred súdom, ktorý je príslušný rozhodovať predovšetkým v trestných veciach,

Ad a) Rámcové rozhodnutie 2005/214/SVV síce uvádza, že rozhodnutie musí byť „konečné“,²⁸ avšak bez bližšieho vysvetlenia čo sa pod týmto pojmom má rozumieť. Podľa bodu 3.2. Oznámenia Európskej komisie (COM(2000) 495 final) z 26. júla 2000²⁹ sa má pod pojmom „konečné rozhodnutie“³⁰ rozumieť akt, ktorým sa určitá záležitosť vyrieši záväzným spôsobom. Za také je potrebné v trestných veciach považovať každé rozhodnutie, ktorým sa rozhodne o podstate trestného konania a proti ktorému nie je možné podať riadny opravný prostriedok, alebo ak je takýto opravný prostriedok prípustný, tak nemá odkladný účinok. Domnievame sa, že zmienené vymedzenie je potrebné považovať za základne interpretačné východisko pri tomto pojmovom znaku.³¹

Ad b) Iba také rozhodnutie, ktoré bude ukladať peňažnú sankciu, ktoré je v súlade s pozitívnym a negatívnym vymedzením peňažnej sankcie podľa čl. 1 písm. b) je možné považovať za rozhodnutie na účely rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV.

Ad c) Uvedený pojmový znak je prejavom zásady *nullum crimen, nulla poena sine lege*.³² V prípade, ak by rozhodnutie na peňažnú sankciu bolo vydané za skutok páchatel'a, ktorý nie je dostatočne určito kvalifikovaný ako trestný v zákone štátu pôvodu, nemôže ísť o rozhodnutie na účely rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV. Podobný záver platí aj pre nezákonne uloženú peňažnú sankciu. Pojem „trestný“ v čl. 1 písm. a) bodu iii) je však podľa nás potrebné vykladať materiálne a to z titulu, že niektoré skutky, vrátane tých, ktoré sú taxatívne vypočítané v článku 5, môžu byť právne kvalifikované v niektorých členských štátoch ako trestné činy *stricto sensu* a v iných štátoch ako správne delikty. K uvedenému presvedčeniu nás vedie aj preklad rámcového rozhodnutia v iných jazykoch, ktorý v čl. 1 písm. a) bodu iii) používa výrazy, ktoré hovoria skôr o sankcionovateľnosti než trestnosti za skutky, ktoré sú protiprávne v štáte pôvodu.³³

²⁸ V anglickom preklade je použitý pojem „final decision“, vo francúzskom „décision à titre définitif“ a v českom „právmocné rozhodnutie“.

²⁹ Oznámenie Európskej komisie o vzájomnom uznávaní konečných rozhodnutí v trestných veciach (2000): Uvedenie prvej definície vzájomného uznávania v trestných veciach (COM(2000) 495 final) z 26. júla 2000.

³⁰ V angličtine „final decisions“.

³¹ Podobne ZÁHORA, J. Zákon o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii v Európskej únii. Komentár. Bratislava : Wolters Kluwer SR s. r. o., 2020. s. 29.

³² Ku aspektom zásady *nullum crimen sine lege* pozri FERENČÍKOVÁ, S. Základné zásady trestnej zodpovednosti. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. 2016, č. 19., s. 36-49.

³³ V anglickom preklade čl. 1 písm. a) bodu iii) je použitý výraz „in respect of acts which are punishable under the national law of the issuing State by virtue of being infringements of the rules of law“, vo francúzštine „en raison d'actes punissables au regard du droit national de l'État d'émission en ce qu'ils constituent des infractions aux règles de droit“ a v čestine „ve vztahu k činům, které jsou podle vnitrostátního práva vydávajícího státu považovány za porušení právních předpisů“.

Ad d) Rozhodnutie podľa čl. 1 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV môže vydať buď súd alebo iný orgán štátu pôvodu.

Súdny dvor interpretuje pojem „súd“ na účely rámcového rozhodnutia, rovnako ako na účely primárneho práva EÚ, autonómne. Konkrétne, vo veci Marián Baláž uviedol, že: *„je potrebné vychádzať z kritérií, ktoré stanovil Súdny dvor pre posúdenie toho, či je vnútroštátny orgán svojou povahou „súd“ v zmysle článku 267 ZFEÚ. V tomto zmysle podľa ustálenej judikatúry berie Súdny dvor do úvahy ako celok všetky také skutočnosti, akými sú právne postavenie orgánu, jeho pôsobenie, záväzný charakter jeho právnych aktov, kontradiktórna povaha konania, použitie právnych predpisov orgánom, ako aj jeho nezávislosť (pozri analogicky rozsudok zo 14. júna 2011, Miles a i., C-196/09, Zb. s. I-5105, bod 37, ako aj citovanú judikatúru).“*³⁴ Z uvedeného vyplýva, že nie je rozhodujúce formálne označenie orgánu, ale jeho materiálna povaha.

Hoci pojem „iný orgán štátu pôvodu“ v rámcovom rozhodnutí definovaný nie je a k jeho výkladu sa zatiaľ nevyjadril ani Súdny dvor, máme za to, že ide nepochybne o akýkoľvek iný orgán verejnej moci ako „súd“, ktorý má právomoc vydať rozhodnutie na peňažnú sankciu v zmysle rámcového rozhodnutia. Takýmto „iným orgánom štátu pôvodu“ je predovšetkým správny orgán. Správne orgány sú totiž vo viacerých členských štátoch oprávnené vyvodzovať zodpovednosť za delikty menšej závažnosti ako trestné činy, tzv. správne delikty, nie sú však spravidla súčasťou súdnej moci ale skôr výkonnej, preto neposkytujú dostatočné záruky nezávislosti. Typickou sankciou, ktorú môžu delikventovi správne orgány za správny delikt uložiť je pritom pokuta, t. j. peňažná sankcia v zmysle rámcového rozhodnutia. Keďže trestná politika jednotlivých členských štátov vrátane kriminalizácie určitého konania je zásadne v ich výlučnej pôsobnosti, nie je vylúčené, že niektorý z „trestných činov“ podľa čl. 5 rámcového rozhodnutia bude z hľadiska vnútroštátnej právnej kvalifikácie v niektorom členskom štáte spadať pod trestné veci, o ktorých rozhoduje súd a v inom zase pod správne delikty, o ktorých rozhoduje správny orgán. Príkladom par excellence je napr. *„správanie porušujúce pravidlá cestnej premávky vrátane porušenia predpisov vzťahujúcich sa na čas jazdy a odpočinku a predpisov o nebezpečnom tovare“*, ktoré vo viacerých štátoch vrátane Slovenskej republiky patrí do sféry správneho práva trestného.³⁵ Pre to, aby však správny orgán bol považovaný za „iný orgán štátu pôvodu“, ktorý je oprávnený vydať rozhodnutie na účely rámcového rozhodnutia, vyžaduje sa, aby dotknutá osoba mala možnosť predjednať svoj prípad pred súdom, ktorý je príslušný rozhodovať predovšetkým v trestných veciach.

³⁴ Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) zo 14. novembra 2013 vo veci C-60/12, Marián Baláž, bod 32.

³⁵ V Slovenskej republike sa tzv. dopravné delikty prejednávajú najmä v konaní o priestupkoch podľa zákon SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov alebo v konaní o správnom delikte držiteľa vozidla podľa zákona č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave v znení neskorších predpisov. V oboch prípadoch rozhodnutím ukladá pokutu predovšetkým orgán Policajného zboru, obec alebo obecná polícia.

„*Súd, ktorý je príslušný rozhodovať predovšetkým v trestných veciach*“ podľa čl. 1 písm. a) bodu iii) predstavuje ďalší nie úplne jednoznačne definovaný pojem. Keďže pojem „súd“ je v judikatúre Súdneho dvora relatívne dobre ustálený, interpretačný problém nastáva pri hľadaní zmyslu výrazu „*predovšetkým v trestných veciach*“. Otázne je, či sa má tento výraz vykladať formálne alebo materiálne.

Formálny koncept podľa nás predpokladá, že iba taký „súd“, ktorý je za trestný označený vo vnútroštátnom práve výslovne alebo aspoň jeho dominantná kompetencia z hľadiska kvantity prejednávanych a rozhodovaných vecí sa týka trestných vecí v zmysle engelovských kritérií,³⁶ sa má považovať za „*súd, ktorý je príslušný rozhodovať predovšetkým v trestných veciach*“.

Materiálny koncept podľa nás predpokladá, že za „súd, ktorý je príslušný rozhodovať predovšetkým v trestných veciach“ je potrebné považovať každý „súd“ bez ohľadu na jeho formálne označenie a bez ohľadu na to, či z hľadiska kvantity ním prejednávanych a rozhodovaných vecí dominujú veci trestného charakteru v zmysle engelovských kritérií. Dôležité v tomto prípade je, že konanie o veci trestného charakteru v zmysle engelovských kritérií je budované na základných trestno-procesných princípoch, ktoré poskytujú takémuto súdu dostatočné oprávnenia pre to, aby danú vec prejednal a rozhodol ako trestný súd *stricto sensu*.

Vzhľadom na rozhodnutie vo veci Marián Baláž, kde Súdny dvor konštatoval, že: „*(...) na účely zabezpečenia potrebného účinku rámcového rozhodnutia je potrebné podať taký výklad pojmu „ktorý je príslušný rozhodovať predovšetkým v trestných veciach“, pri ktorom nebude určujúce, ako členské štáty delikt kvalifikujú. 36. Na to je potrebné, aby konanie pred príslušným súdom v zmysle článku 1 písm. a) bodu iii) rámcového rozhodnutia naplnilo podstatné znaky trestného konania, pričom sa však nevyžaduje, aby bol tento súd príslušný výlučne v trestných veciach.*“, sa prikláňame skôr k materiálnemu konceptu.

Nami načrtnuté materiálne vnímanie pojmu „súd, ktorý je príslušný rozhodovať predovšetkým v trestných veciach“ je *de facto* garanciou, že sa vecná pôsobnosť rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV nezúži pri tých „trestných činoch“ podľa článku 5, o ktorých rozhodujú správne orgány a sú preskúmateľné súdmi, avšak gro ich kompetencie nie je v trestnoprávnej sfére. Materiálne poňatie zároveň prispieva

³⁶ Engelovské kritéria predstavujú doktrínu vytvorenú ESLP, ktorú prevzal aj SD EÚ pri výklade záruk práva na spravodlivý proces podľa práva EÚ, a ktorej podstatou je chápanie pojmu „trestný čin“ podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd autonómne od jeho významu vo vnútroštátnom práve. Pri autonómnom výklade pojmu „trestný čin“ je podľa ESLP rozhodujúce jeho materiálne poňatie, čo znamená, že je potrebné skúmať splnenie aspoň jedného z troch tzv. engelovských kritérií. Ide o kritérium trestnoprávnej kvalifikácie skutku vo vnútroštátnom práve; trestnoprávnej povahy deliktu; alebo trestnoprávnej povahy a prítomnosti potenciálnej sankcie za delikt. Ak je aspoň jedno z kritérií splnené, má sa za to, že daný delikt má trestný charakter, čo implikuje, že v danom konaní musia byť zabezpečené garancie práva na spravodlivý proces podľa Dohovoru, resp. práva EÚ v rovnakej miere bez ohľadu na vnútroštátnu kvalifikáciu deliktu. Pozri k tomu napr. SCHABAS, W. A. *European Convention on Human Rights*. Oxford : Oxford University Press, 2015. s. 277. alebo MILUČKÝ, J. *Správne trestanie na Slovensku a v európskom priestore - Judikatúra*. Žilina : EUKÓDEX, s. r. o., 2021. s. 720.

k naplneniu účelu rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV v zmysle plnohodnotného naplnenia zásady vzájomného uznávania na peňažné sankcie, a to zrýchlením a zefektívnením cirkulácie rozhodnutí na peňažné sankcie, o ktorých rozhodujú správne orgány, a ktoré by v dôsledku formálneho výkladu boli z osobitného režimu uznávania rozhodnutí na peňažne sankcie vylúčené.

2. Transpozícia rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV v Slovenskej republike

Slovenská republika vykonala transpozíciu rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV do vnútroštátneho právneho poriadku zákonom č. 183/2011 Z. z. o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii v Európskej únii a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Predmetný zákon nadobudol účinnosť dňa 1. augusta 2011, teda viac ako štyri roky po tom, ako mala byť transpozícia v súlade so záväzkom obsiahnutým v rámcovom rozhodnutí vykonaná.³⁷ Ako bolo spomínané, neskorá transpozícia však podľa nás nespôsobovala, že by rámcové rozhodnutie 2005/214/SVV nevyvolávalo absolútne žiadne účinky vo vzťahu k orgánom aplikujúcim právo v SR. Tie boli totiž povinné už aj pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, najskôr však odo dňa nasledujúceho po dni kedy uplynula stanovená lehota na transpozíciu, vykladať súdobé právne predpisy o uznávaní rozhodnutí na peňažné sankcie konformne s rámcovým rozhodnutím, a to tak aby sa naplnil jeho účel.³⁸

Zákon č. 183/2011 Z. z. o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii v Európskej únii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii“) bol do dnešného dňa trikrát novelizovaný.³⁹ Z hľadiska svojej vnútornej systematiky pozostáva zo štyroch častí. Prvá časť upravuje všeobecné ustanovenia, a to predmet zákona, vymedzenie základných pojmov a rozsah pôsobnosti. Predmetom druhej časti je postup slovenských orgánov ako orgánov štátu pôvodu pri zasielaní rozhodnutia na peňažnú sankciu vykonávajúcemu štátu a tretej postup slovenských orgánov ako vykonávajúcich justičných orgánov. Napokon štvrtá časť reguluje spoločné, prechodné a záverečné ustanovenia.

³⁷ Podľa čl. 20 ods. 1 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV bolo povinnosťou Slovenskej republiky prijať všetky potrebné opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s ustanoveniami tohto rámcového rozhodnutia do 22. marca 2007.

³⁸ Pozri viac v podkapitole 1.2.

³⁹ Prvá novela sa vykonala zákonom č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov, druhá zákonom č. 396/2019 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 183/2011 Z. z. o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii v Európskej únii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 91/2016 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony a tretia zákonom č. 150/2022 o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov, ktorého účinnosť sa prejaví v zákone o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii najskôr až 1. júna 2023.

Podľa § 1 zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii tento zákon upravuje postup orgánov SR pri

- a) uznávaní a výkone rozhodnutia ukladajúceho peňažnú sankciu vydaného súdom alebo iným príslušným orgánom členského štátu EÚ a
- b) odovzdaní rozhodnutia o peňažnej sankcii vydaného súdom v trestnom konaní na jeho uznanie a výkon v inom členskom štáte.

Tento zákon sa použije len vo vzťahu k tomu členskému štátu, ktorý prevzal do svojho právneho poriadku osobitný predpis. Osobitným predpisom je pritom potrebné rozumieť rámcové rozhodnutie 2005/214/SVV. Podmienkou sine qua non pre použitie zákona je teda, aby členský štát mal transponované rámcové rozhodnutie rovnako ako Slovenská republika.

Z úpravy predmetu zákona vyplýva, že kým v prípade uznávania rozhodnutí na peňažnú sankciu vydaných v inom členskom štáte justičnými orgánmi SR je použitie zákona prípustné, ak bolo rozhodnutie vydané tak súdom, ako aj iným príslušným orgánom, tak v prípade rozhodnutia na peňažnú sankciu vydaného v SR, je použitie zákona prípustné iba vtedy, ak takéto rozhodnutie vydal súd v trestnom konaní stricto sensu. Rozhodnutia na peňažnú sankciu vydané správnymi orgánmi Slovenskej republiky, ktoré spadajú do rámca vecnej pôsobnosti rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV, tak v súlade so zákonom o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii nebude možné v inom členskom štáte uznať a vykonať.⁴⁰ Záhora uvádza, že dôvodom prečo rozhodnutia vydané správnymi orgánmi SR nepatria do pôsobnosti zákona je skutočnosť, že nespĺňajú podmienku stanovenú rámcovým rozhodnutím spočívajúcu v tom, že ide o rozhodnutia správneho orgánu, proti ktorým je podľa právneho poriadku možné podať opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje súd v rámci trestného konania.⁴¹ Domnievame sa však, že uvedený názor je nesprávny, a to z dôvodu, že čl. 1 písm. a) bod iii) rámcového rozhodnutia v časti týkajúcej sa použitia výrazu „súd, ktorý je príslušný rozhodovať predovšetkým v trestných veciach“ je potrebné vykladať, ako už bolo vysvetlené v podkapitole 1.3, materiálne.

V Slovenskej republike, sú zásadne všetky rozhodnutia správnych orgánov, za splnenia procesných podmienok, preskúmateľné v správnom súdnictve.⁴² Správny

⁴⁰ Napr. rozhodnutie o priestupku na úseku bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky, ktorým sa obvinenému uložila pokuta nebude možné uznať a vykonať v súlade so zákonom o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii, keďže príslušným na vydanie takéhoto rozhodnutia je v súlade s § 52 ods. 2 zákona o priestupkoch orgán Policajného zboru, hoci kategória trestného činu – „správanie porušujúce pravidla cestnej premávky“ – spadá do vecnej pôsobnosti tak rámcového rozhodnutia ako aj predmetného zákona (§ 3 ods. 5).

⁴¹ ZÁHORA, J. Zákon o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii v Európskej únii. Komentár. Bratislava : Wolters Kluwer SR s. r. o., 2020. s. 25.

⁴² Podmienky stanovené Správnym súdnym poriadkom sa týkajú najmä spôsobilého predmetu prieskumu, ktorý vychádza z princípu generálnej klauzuly s negatívnou enumeráciou vecí, ktoré sú zo súdneho prieskumu vylúčené; zásadne obligatórneho zastúpenia advokátom; podmienok aktívnej a pasívnej procesnej

súd takýto prieskum vykonáva vždy na základe správnej žaloby v rámci niektorého zo štyroch typov konaní o správnej žalobe.⁴³ Okrem správnych žalôb, správny súd rozhoduje v osobitných konaniach aj o žalobách a návrhoch v iných veciach.⁴⁴ Správny súd je teda oprávnený konať v rámci širokého diapazónu konaní, v rámci ktorých absentuje konanie o trestnom čine stricto sensu. Jedným z konaní o správnej žalobe, ktorým je však možné preskúmať rozhodnutia správnych orgánov, ktorými sa ukladá pokuta (peňažná sankcia) je konanie o správnej žalobe vo veciach správneho trestania podľa § 194 a nasl. zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Správny súdny poriadok“). Osobitosťou tohto konania je možnosť správneho súdu aplikovať plnú jurisdikciu v konaní o správnej žalobe vo veciach správneho trestania v podobe sankčnej moderácie⁴⁵ a možnosť vykonať dokazovanie vo vzťahu k zisteniu skutkového stavu nad rámec skutkového stavu zisteného správnym orgánom.⁴⁶ Na základe vykonaného dokazovania tak môže správny súd v tomto type konania zmeniť rozhodnutie správneho orgánu v rozsahu výroku o sankcii alebo v rozsahu nezákonného výroku o vine, má možnosť zrušiť rozhodnutie a vrátiť vec orgánu verejnej správy z dôvodov,⁴⁷ ktorými je možné v ďalšom konaní odstrániť tak skutkové ako aj právne deficity rozhodnutia správneho orgánu.⁴⁸ Týmito oprávneniami má materiálne možnosť vyhovieť požiadavkám vyplývajúcim zo základného práva na prístup k súdu v spojení s právom na nezávislý súd podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), a to požiadavke preskúmateľnosti rozhodnutia správneho orgánu o veci trestného charakteru nezávislým orgánom, t. j. súdom, ktorý má plnú jurisdikciu a oprávnenie vec preskúmať tak po stránke skutkovej, ako aj právnej.⁴⁹ Zároveň správny súd v konaní o správnej žalobe vo veciach správneho trestania je zásadne povinný zabezpečiť základné záruky vyplývajúce z práva na spravodlivý proces v trestných veciach podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane

legitímácie; podania správnej žaloby zásadne v lehote dvoch mesiacov od oznámenia rozhodnutia, proti ktorému smeruje príslušnému súdu; dodržania obligatórných náležitostí správnej žaloby stanovených Správnym súdnym poriadkom. Pozri k tomu BARICOVÁ, J., FEČÍK, M., ŠTEVČEK, M., FILOVÁ, A. a kol. Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava : C. H. Beck, 2018. s. 520 a nasl..

⁴³ Pozri § 6 v spojení s treťou časťou Správneho súdneho poriadku.

⁴⁴ Pozri § 6 v spojení so štvrtou časťou Správneho súdneho poriadku.

⁴⁵ § 192 Správneho súdneho poriadku.

⁴⁶ § 120 písm. b) Správneho súdneho poriadku.

⁴⁷ § 191 ods. 1 Správneho súdneho poriadku.

⁴⁸ Podobne BARICOVÁ, J., FEČÍK, M., ŠTEVČEK, M., FILOVÁ, A. a kol. Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava : C. H. Beck, 2018. s. 648-649.

⁴⁹ Z judikatúry ESLP vyplýva, že zabezpečenie požiadavky plnej jurisdikcie a možnosti preskúmať rozhodnutie po stránke skutkovej, ako aj právnej je potrebné skúmať v okolnostiach každého prípadu, čo znamená, že sa preferuje splnenie uvedenej požiadavky v konkrétnej rovine než abstraktnej (normatívnej). Pozri ZR-VANDYAN, A. Casebook on European fair trial standards in administrative justice. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2016. s. 28-29, a tam citovanú judikatúru ESLP.

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“),⁵⁰ ako aj aplikovať analogicky zásady trestného konania podľa Trestného poriadku, ktoré je potrebné použiť na správne trestanie a zásady ukladania trestov podľa Trestného zákona, ktoré je potrebné použiť aj na ukladanie sankcií v rámci správneho trestania.⁵¹

Úprava postupu správneho súdu v správnom súdnom konaní a osobitostí konania o správnej žalobe vo veciach správneho trestania vrátane zákonného imperatívu na použitie analógie trestno-procesných zásad podľa Trestného poriadku a zásad ukladania trestov podľa Trestného zákona v spojení s ústavným imperatívom zabezpečiť aj v konaní o správnom delikte, ktorý je vecou trestného charakteru na účely čl. 6 Dohovoru, zásadne rovnakú mieru ochrany základnému právu na spravodlivý proces, tak podľa nás implikuje záver, že takéto konanie napĺňa podstatné znaky trestného konania *stricto sensu*. Z uvedeného dôvodu rozhodnutia na peňažné sankcie vydané správnymi orgánmi Slovenskej republiky má dotknutá osoba možnosť dať prejednať súdu, ktorý je príslušný rozhodovať predovšetkým v trestných veciach. Máme za to, že vzhľadom na splnenie podmienky uvedenej v čl. 1 písm. c) bodu iii) rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV spočívajúcej v možnosti nechať preskúmať rozhodnutie iného orgánu ako súdu súdom, ktorý je príslušný rozhodovať predovšetkým v trestných veciach, je obmedzenie predmetu zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii pri odovzdaní rozhodnutí o peňažnej sankcii vydaného v SR len na rozhodnutia vydané súdom v trestnom konaní neodôvodnené. Zároveň takéto obmedzenie predmetu zákona *de facto* zužuje rozsah vecnej pôsobnosti rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV, čo je v rozpore s jeho účelom. Je preto podľa nás namieste, aby slovenský zákonodarca v budúcnosti zosúladił znenie zákona s rámcovým rozhodnutím 2005/214/SVV a rozšíril predmet zákona tak, aby bolo možné podľa zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii odovzdať tiež rozhodnutia správnych orgánov Slovenskej republiky ukladajúcich peňažnú sankciu.

Ust. § 2 zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii vymedzuje základné pojmy na účely tohto zákona. Ide o pojem „rozhodnutie o peňažnej sankcii“, „peňažná sankcia“, „pokuta“, „štát pôvodu“, „vykonávajúci štát“, „justičný orgán štátu pôvodu“, „vykonávajúci justičný orgán“ a „povinný“. Máme za to, že zákon vymedzuje pojem „peňažná sankcia“, „štát pôvodu“ a „vykonávajúci štát“ v súlade s definíciami týchto pojmov podľa čl. 1 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV a pojmy „pokuta“, „justičný orgán štátu pôvodu“, „vykonávajúci justičný orgán“ a „povinný“, ktoré rámcové rozhodnutie výslovne nedefinuje takým

⁵⁰ Z judikatúry pozri k tomu rozsudku EŠLP Lauko proti Slovensku, č.26138/95 z 2. septembra 1998 a rozsudku EŠLP Kadubec proti Slovensku, č. 27061/95 z 2. septembra 1998, nález ÚS SR zo dňa 25 augusta 2010, sp. zn. III. ÚS 231/2010 a z právnej doktríny napr. KOŠIČIAROVÁ, S.: Verejná správa a právo na spravodlivý proces. Kraków: Spolok Slovákov v Poľsku - Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2014. s. 65.

⁵¹ § 195 Správneho súdneho poriadku.

spôsobom, že ich vymedzenie je v súlade s účelom rámcového rozhodnutia. V prípade pojmu „rozhodnutie o peňažnej sankcii“ sa však opäť nazdávame, že nie je úplne konformné s definíciou pojmu „rozhodnutie“ obsiahnutou v čl. 1 písm. a) rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV. Dôvodom je, že použité výrazy v ust. § 2 písm. a) zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii⁵² opäť zužujú pôsobnosť rámcového rozhodnutia. Okrem spomínanej nekonformity pri výklade pojmu „právomoc v trestných veciach“ sa javí v prípade definície pojmu „rozhodnutie o peňažnej sankcii“ problémovým aj potreba, aby rozhodnutie na peňažnú sankciu bolo vydané pre trestný čin *stricto sensu* s jedinou výnimkou, a to protiprávnym konaním týkajúcim sa porušenia pravidiel cestnej premávky, ktoré ako jediná kategória deliktov môže byť kvalifikovaná mimo tvrdého jadra trestného práva.

Na rozdiel od slovenského prekladu čl. 5 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV, zákon o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii už nepoužíva vo svojom § 3 pri vymedzovaní rozsahu vecnej pôsobnosti zákona pojem „trestný čin“, ale kategórie „trestných činov“. Uvedené jazykové riešenie je z pohľadu konformity s účelom čl. 5 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV vymedziť delikty bez ohľadu na ich právnu kvalifikáciu, na ktoré sa má rámcové rozhodnutie vzťahovať za vhodnejšie, avšak nie úplne ideálne. Z hľadiska rozsahu a obsahu kategórii trestných činov, ktoré majú byť uznané a vykonané bez ohľadu na posudzovanie vzájomnej trestnosti ustanovenie § 3 zásadne korešponduje ustanoveniu o vecnej pôsobnosti rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV.⁵³ Konformne je tiež upravený režim uznávania a výkonu rozhodnutí na peňažné sankcie, pri ktorých sa vyžaduje posudzovanie vzájomnej trestnosti skutku.

Podľa § 4 zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii rozhodnutie o peňažnej sankcii členského štátu možno v Slovenskej republike uznať a vykonať, ak povinný má na území Slovenskej republiky obvyklý pobyt, sídlo, majetok alebo príjem. V súvislosti s týmto ustanovením bola realizovaná s účinnosťou od 1. januára 2020 jedna zo spomínaných noviel. Podstatou novely bola zmena dovtedy používaného pojmu „bydlisko“ na pojem „obvyklý pobyt“, ktorý lepšie korešponduje so znením čl. 4 ods. 1 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV.⁵⁴

⁵² Podľa § 2 písm. a) zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii: „*Na účely tohto zákona sa rozumie rozhodnutím o peňažnej sankcii právoplatné odsudzujúce rozhodnutie vydané pre trestný čin alebo pre protiprávne konanie týkajúce sa porušenia pravidiel cestnej premávky vydané 1. súdom štátu pôvodu v trestnom konaní, alebo 2. správnym orgánom štátu pôvodu, ak podľa právneho poriadku štátu pôvodu bolo proti tomuto rozhodnutiu možné podať opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje súd s právomocou v trestných veciach.*“

⁵³ Ku odchýlkam pozri ZÁHORA, J. Zákon o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii v Európskej únii. Komentár. Bratislava : Wolters Kluwer SR s. r. o., 2020. s. 45-64.

⁵⁴ Tamže, s. 66.

V rámci druhej časti zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii je konkrétne upravený postup odovzdania výkonu rozhodnutia per se, dôsledky takéhoto odovzdania a poskytovanie informácií vykonávajúcemu štátu. Aby sa odovzdanie výkonu rozhodnutia úspešne zrealizovalo, na začiatku tohto procesu musí vždy existovať rozhodnutie o peňažnej sankcii s vlastnosťami vyplývajúcimi z definície podľa § 2 písm. a) zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii, pričom je nutné opäť zdôrazniť, že de lege lata musí ísť vždy iba o rozhodnutie o peňažnej sankcii vydané súdom Slovenskej republiky v trestnom konaní stricto sensu. Okrem jeho existencie sa vyžaduje vyplnenie osvedčenia podľa prílohy č. 1 zákona v úradnom jazyku vykonávajúceho členského štátu, ktoré korešponduje so štandardizovaným osvedčením podľa rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV. Následne súd, ktorý takéto rozhodnutie vydal, zasiela jeho rovnopis spolu s preloženým osvedčením prostredníctvom Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len "MS SR") na účel odovzdania jeho výkonu do toho členského štátu,⁵⁵ v ktorom má povinný obvyklý pobyt, sídlo, majetok alebo príjem. Ak sú na výkon rozhodnutia o peňažnej sankcii príslušné viaceré členské štáty vzhľadom na stanovené kritéria, súd je povinný označiť v osvedčení vždy len jeden členský štát, a to ten členský štát, v ktorom možno predpokladať úspešný výkon rozhodnutia o peňažnej sankcii.⁵⁶ Uvedené je dôležité z titulu vyhovenia požiadavke odovzdania výkonu rozhodnutia vždy len do jedného členského štátu plynúcej z čl. 4 ods. 4 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV. Dôsledkom odovzdania výkonu rozhodnutia o peňažnej sankcii je zásadná nemožnosť ho vykonať v Slovenskej republike. Zákon však v zhode s rámcovým rozhodnutím predpokladá výnimky z tohto pravidla.⁵⁷ Napokon, § 7 zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii upravuje informačnú povinnosť slovenského orgánu ako orgánu štátu pôvodu v súlade z požiadavkami vyplývajúcimi z ustanovení rámcového rozhodnutia.⁵⁸

V rámci tretej časti zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii je konkrétne upravená príslušnosť na prijímanie osvedčenia a rozhodnutia o peňažnej sankcii členského štátu na účely jeho uznania a výkonu v SR; príslušnosť na konanie o uznaní a výkone rozhodnutia o peňažnej sankcii vydaných členským štátom ako štátom pôvodu v SR; postup MS SR; rozhodnutie súdu; dôvody odmietnutia rozhodnutia o peňažnej sankcii; uznanie a výkon per se; a informačná povinnosť vykonávajúcich justičných orgánov SR vo vzťahu k príslušným orgánom štátu pôvodu.

⁵⁵ MS SR predstavuje v Slovenskej republike zodpovedný ústredný orgán za administratívne zasielanie a prijímanie rozhodnutí a pomoc príslušným orgánom podľa čl. 2 ods. 2 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV.

⁵⁶ Pozri § 6 zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii.

⁵⁷ Porovnaj § 8 zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii a čl. 15 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV.

⁵⁸ Pozri najmä čl. 14 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV.

Príslušným orgánom na prijímanie osvedčenia a rozhodnutia o peňažnej sankcii členského štátu na účely jeho uznania a výkonu v SR je príslušné MS SR.⁵⁹ Ak spolu s rozhodnutím nebolo zaslané preložené osvedčenie, ministerstvo vyzve príslušný orgán štátu pôvodu, aby odstránil nedostatky v stanovenej lehote s poučením, že inak vec nebude vybavená. MS SR bez vybavenia vráti vec aj vtedy, ak osvedčenie vydal orgán, ktorý na to nebol príslušný alebo ak nie je založená právomoc slovenských súdov. Ak nie sú dané tieto dôvody, ministerstvo je povinné bezodkladne po prijatí rozhodnutia s preloženým osvedčením ich predložiť príslušnému súdu na rozhodnutie.⁶⁰

Príslušnosť orgánom na konanie o uznaní a výkone rozhodnutia o peňažnej sankcii vydaných členským štátom ako štátom pôvodu v SR je súd. Ktorý súd, v ktorom konkrétnom prípade bude príslušný závisí od toho, či bolo rozhodnutie o peňažnej sankcii vydané v štáte pôvodu súdom alebo správnym orgánom. Ak bolo rozhodnutie vydané súdom, príslušným súdom na konanie o uznaní a výkone rozhodnutia o peňažnej sankcii bude príslušný krajský súd, v ktorého obvode má povinný trvalý pobyt alebo sídlo. V prípade, ak takýto pobyt alebo sídlo v SR povinný nemá, príslušným bude Krajský súd v Bratislave. Ak bolo rozhodnutie vydané správnym orgánom, príslušným súdom na konanie o uznaní a výkone rozhodnutia o peňažnej sankcii bude Okresný súd Bratislava I. Vo vzťahu k stanoveniu príslušnosti sa uplatňuje tradičná zásada perpetuatio fori.⁶¹

Ak nie je dôvod na odmietnutie uznania a výkonu rozhodnutia o peňažnej sankcii, príslušný súd je povinný rozhodnúť o uznaní rozhodnutia o peňažnej sankcii a súčasne rozhodnúť, že sa také rozhodnutie vykoná.⁶² Proti takémuto rozhodnutiu súdu je možné podať opravný prostriedok, ktorý má odkladný účinok.⁶³ Po nadobudnutí jeho právoplatnosti súd vyzve povinného, aby peňažnú sankciu zaplatil do pätnástich dní, a ak nebol uložený náhradný trest odňatia slobody, súd povinného súčasne upozorní, že inak sa bude zaplatenie vymáhať.⁶⁴ Po márnom uplynutí lehoty na zaplatenie peňažnej sankcie súd zašle rovnopis rozhodnutia o uznaní a výkone spolu s osvedčením a rozhodnutím o peňažnej sankcii bez odôvodnenia orgánu štátnej správy podľa osobitného predpisu. Týmto orgánom je Krajský súd v Bratislave, ktorý plní funkciu súdnej pokladnice a vymáha následne uznaný nárok ako ktorúkoľvek inú súdnu pohľadávku podľa zákona č. 65/2001 Z. z. o správe a

⁵⁹ § 9 ods. 1 zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii.

⁶⁰ § 10 zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii.

⁶¹ § 9 ods 2 až 4 zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii.

⁶² § 13 ods. 1 zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii.

⁶³ K forme rozhodnutí, ich doručovaniu a opravným prostriedkom, ktoré je možné proti nim podať pozri ust. § 11 zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii.

⁶⁴ § 13 ods. 5 zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii.

vymáhání súdnych pohľadávok v znení neskorších predpisov.⁶⁵ Uvedené však neplatí, ak súd ukladá náhradný trest odňatia slobody.

Dôvody na odmietnutie uznania a výkonu rozhodnutia o peňažnej sankcii sú taxatívne vymedzené v § 12 zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii. Máme za to, že zoznam dôvodov zásadne zodpovedá dôvodom vymedzeným v čl. 7 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV.⁶⁶ Rozdielom oproti článku 7 však je ich záväznosť pre orgány aplikácie práva. Kým článok 7 chápe dôvody na odmietnutie ako fakultatívne, čo vyjadruje použitím výrazu „môže odmietnuť“,⁶⁷ tak § 12 zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii ako obligatórne, čo vyjadruje výrazmi „rozhodne o odmietnutí“ alebo „odmietne“. Uvedeným jazykovým riešením tak slovenský zákonodarca neponechal diskreciu súdu, či ten-ktorý dôvod na odmietnutie uplatní alebo nie. Hoci názor na možnosť štátov pri transpozícii rozhodnutia „zobligatórniť“ dôvody na odmietnutie uznania a výkonu sa líši,⁶⁸ my sa vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora presadzujúcu doktrínu reštriktívneho výkladu dôvodov odmietnutia uznania a výkonu⁶⁹ prikláňame k názoru o povinnosti členského štátu transponovať článok 7 v takom znení, ktoré ponecháva orgánom aplikácie práva možnosť diskrecie. Je preto podľa nás namieste, aby zákonodarca v SR v budúcnosti zosúladiť znenie zákona s rámcovým rozhodnutím.

Napokon informačná povinnosť vykonávajúcich justičných orgánov SR vo vzťahu k príslušným orgánom štátu pôvodu je predmetom úpravy § 15 zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii a zásadne zodpovedá informačným povinnostiam podľa rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV najmä tým, ktoré sú predmetom úpravy článku 14.

V rámci spoločných, prechodných a záverečných ustanovení zákon upravuje predovšetkým spôsob styku a zasielanie písomností; preklady; výnos z výkonu rozhodnutia o peňažnej sankcii a náklady konania; príslušnosť na preskúmanie rozhodnutia o peňažnej sankcii v SR; poskytovanie súčinnosti a informácií MS SR a subsidiaritu Trestného poriadku.⁷⁰

3. Povaha rozhodnutí na peňažné sankcie z hľadiska cezhraničných účinkov

⁶⁵ § 13 ods. 5 a 6 zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii.

⁶⁶ Výnimkou je azda § 6 ods. 2 písm. f) zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii, ktoré však má podľa niektorých autorov svoj právny základ v Preambule v spojení s čl. 3 rámcového rozhodnutia 2005(214/SVV. Pozri napr. LIGETI, K. Mutual recognition of financial penalties in the European Union. *Revue Internationale de Droit Penal*, 2006, č. 77. s. 145–154.

⁶⁷ Podobne v angličtine „may refuse“, vo francúzštine „peuvent refuser“, v češtine „může odmítnout“.

⁶⁸ Porovnaj LIGETI, K. Mutual recognition of financial penalties in the European Union. *Revue Internationale de Droit Penal*, 2006, č. 77. s. 151. a KLIMEK, L. Mutual Recognition of Judicial Decisions in European Criminal Law. Springer International Publishing Switzerland : Springer Cham, 2017. s. 353.

⁶⁹ Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) zo 14. novembra 2013 vo veci C-60/12, Marián Baláž, bod 29.

⁷⁰ Pozri § 16 až 23 zákona o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii.

Rozhodnutia na peňažné sankcie vydávané na základe rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV bolo z hľadiska ich cezhraničných účinkov predmetom nášho predchádzajúceho výskumu,⁷¹ preto sa na tomto mieste obmedzíme len na zhrnutie záverov ku ktorým sme dospeli.

Cieľom predchádzajúceho výskumu bolo skúmať, či konkrétne správne formy činnosti vrátane rozhodnutia na peňažné sankcie sú transteritoriálnymi správnymi aktmi. Za transteritoriálne správne akty sme pritom vzhľadom na súdobý stav právnej teórie považovali také, ktoré majú určité taxatívne vymedzené vlastnosti – znaky (pozitívne vymedzenie) a zároveň nemajú niektorú z vymedzených vlastností – znakov, ktoré sú často s tými pozitívnymi nezlučiteľné (negatívne vymedzenie). Z hľadiska pozitívneho vymedzenia za transteritoriálny správny akt sme považovali takú správnu formu činnosti, ktorá mala cezhraničné účinky, t. j. okrem štátu, kde bol akt vydaný, mala účinky aj na území iného štátu; právny základ týchto účinkov pramenil v akte medzinárodného práva alebo práva medzinárodnej organizácie, t. j. najmä v práve EÚ; cezhraničné účinky boli recipročné a takáto správna forma činnosti s cezhraničnými účinkami bola aktom štátu, ktorý ho vydal. Z hľadiska negatívneho vymedzenia sme za transteritoriálny správny akt nepovažovali vnútroštátny intrateritoriálny akt; správny akt orgánu štátu vyvolávajúci účinky cudzej správnej formy činnosti na svojom území bez viazanosti na medzinárodno-právny alebo úniový právny základ; akt štátu ako subjektu medzinárodného práva a akt medzinárodných organizácií a akt vydaný cudzím štátnym orgánom, ktorý slúži ako nositeľ dôkazu a má byť vykonaný v rámci prebiehajúceho správneho konania. Keďže v prípade správnych foriem činnosti nadobúdajúcich cezhraničné účinky až na základe aktu uznania právna teória nebola jednotná, tak sme takéto akty, inak spĺňajúce kritéria, síce považovali za transteritoriálne správne akty, ale nie s priamymi účinkami. V našom výskume sme tak dostali označenie akty per recognitionem.⁷²

Vychádzajúc z uvedených kritérií sme po vykonanej analýze vo vzťahu k rozhodnutiu na peňažné sankcie dospeli k záveru, že nie je transteritoriálnym správnym aktom s priamymi účinkami, ale je aktom per recognitionem, keďže jeho účinky na území iného členského štátu ako je štát, ktorý dané rozhodnutie vydal, nastávajú až momentom ich uznania príslušným orgánom tohto členského štátu. Inými slovami, účinky rozhodnutia na peňažné sankcie nie sú vo vykonávanícom štáte automatické, ale vznikajú až momentom nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia o uznaní a výkone rozhodnutia na peňažnú sankciu, ktoré vydal príslušný orgán vykonávajúceho štátu.

ZÁVER

⁷¹ JANČÁT, L. Právna úprava vybraných transteritoriálnych správnych aktov. In JAKAB, R. - SEMAN, T. - JANČÁT, L. Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky. Košice : ŠafárikPress, 2020. s. 112 až 117.

⁷² Tamže. s. 65-69.

Máme za to, že vykonanou analýzou sa nám v príspevku podarilo systematicky opísať osobitný režim uznávanie rozhodnutí na peňažné sankcie, pričom sme dospeli k nasledujúcim zisteniam.

V historickom vývoji osobitného režimu uznávanie rozhodnutí na peňažné sankcie sme identifikovali šesť kľúčových míľnikov. Postupujúc chronologicky, išlo o „nájdenie“ zásady vzájomného uznávania v práve Európskych spoločenstiev; vznik tzv. tretieho piliera, ktorého podstatou bola medzivládna spolupráca v oblasti justície a vnútra; deklarovanie politickej vôle rozšíriť pôsobnosť zásady vzájomného uznávania aj na trestné veci; prijatie rámcového rozhodnutia Rady 2005/214/SVV; novelizácia tohto rámcového rozhodnutia a napokon výslovné zakotvenie zásady vzájomného uznávania v oblasti trestných vecí do ZFEÚ po Lisabonskej zmluve.

Právnym základom, na základe ktorého bolo prijaté rámcové rozhodnutie Rady 2005/214/SVV ostáva aj po nadobudnutí účinnosti Lisabonskej zmluvy ust. čl. 31 písm. a) a čl. 34 ods. 2 písm. b) ZEÚ v znení pred Lisabonskou zmluvou. V prípade rozhodnutia príslušných orgánov EÚ zrušiť rámcové rozhodnutie Rady 2005/214/SVV a regulovať osobitný režim uznávanie rozhodnutí na peňažné sankcie v rámci úplne nového aktu, sa do budúca takýmto právnym základom na úrovni primárneho práva EÚ stane čl. 67 ods. 3, resp. článok 82 ods. 1 ZFEÚ a na úrovni sekundárneho práva to bude akt vo forme smernice.

Účelom rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV je podľa nás vytvorenie harmonizovaného postupu vzájomného uznávania a výkonu rozhodnutí na peňažné sankcie za trestné činy spadajúce do rámca vecnej pôsobnosti rámcového rozhodnutia medzi členskými štátmi s cieľom zrýchliť a zefektívniť ich obchod v EÚ alebo pri maximálnej dávke zjednodušenia uplatnenie zásady vzájomného uznávania na peňažné sankcie.

Podstata osobitného režimu zásadne vyplýva z ustanovenia čl. 6 rámcového rozhodnutia v spojení s ustanoveniami, na ktoré odkazuje. Zjednodušene možno podstatu tohto režimu chápať tak, že pokiaľ bolo rozhodnutie na peňažnú sankciu vydané štátom pôvodu riadne zaslané príslušnému orgánu vykonávajúceho štátu, je vykonávajúci štát povinný ho zásadne uznať. Nemusí tak urobiť len v prípade, ak je daný niektorý z taxatívne vymedzených dôvodov uvedených v rámcovom rozhodnutí.

Hovoriac o vecnej pôsobnosti rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV, rámcové rozhodnutie sa vzťahuje na uznanie a výkon dvoch kategórií rozhodnutí na peňažné sankcie. Prvá kategória sa týka tých rozhodnutí na peňažné sankcie, ktoré sú uložené za také trestné činy, ktoré sú taxatívne vymedzené v čl. 5 ods. 2 rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV, a pri ktorých sa posudzovanie obojstrannej trestnosti nevyžaduje. Druhá kategória sa týka rozhodnutí na peňažné sankcie, ktoré sú uložené za akékoľvek iné trestné činy ako sú uvedené v odseku 2. Pri týchto trestných

činoch sa posudzovanie obojstrannej trestnosti vyžaduje. Javí sa však, že vplyv na rozsah vecnej pôsobnosti stanovenej článkom 5 má formálny výklad pojmu „rozhodnutie“ na účely rámcového rozhodnutia a to konkrétne výrazu „*súd, ktorý je príslušný rozhodovať predovšetkým v trestných veciach*“ použitého v čl. 1 písm. a) bode iii) rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV. Domnievame sa, že vzhľadom na účel rámcového rozhodnutia a judikatúru Súdneho dvora by však mal prevážiť materiálny prístup k výkladu uvedeného pojmu, podľa ktorého za „*súd, ktorý je príslušný rozhodovať predovšetkým v trestných veciach*“ sa má považovať každý „súd“ bez ohľadu na jeho formálne označenie a bez ohľadu na to, či z hľadiska kvantity ním prejednávanych a rozhodovaných vecí dominujú veci trestného charakteru v zmysle engelovských kritérií. Dôležité v tomto prípade je, že konanie o veci trestného charakteru v zmysle engelovských kritérií je budované na základných trestno-procesných princípoch, ktoré poskytujú takémuto súdu dostatočné oprávnenia pre to, aby danú vec prejednal a rozhodol ako trestný súd *stricto sensu*. Z hľadiska osobnej pôsobnosti je rámcové rozhodnutie 2005/214/SVV určené členským štátom. Miestna pôsobnosť sa zásadne obmedzuje na územia členských štátov, ktoré transponovali rámcové rozhodnutie a časová pôsobnosť začína plynúť zásadne odo dňa jeho transponovania. Výnimku predstavujú účinky spočívajú v povinnosti vnútroštátnych orgánov, vrátane vnútroštátnych súdov, konformne vykladať vnútroštátne právo tak, aby bol zabezpečený účel rámcového rozhodnutia a ním sledovaný výsledok, aj keď rámcové rozhodnutie transponované v členskom štáte nebolo, hoci malo byť.

Transpozícia rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV do vnútroštátneho právneho poriadku Slovenskej republiky sa vykonala zákonom o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii, ktorý nadobudol účinnosť dňa 1. augusta 2011. Tento zákon bol od jeho transpozície trikrát novelizovaný a v súčasnosti pozostáva zo štyroch častí. V prvej časti sú upravené všeobecné ustanovenia, a to predmet zákona, vymedzenie základných pojmov a rozsah pôsobnosti. Predmetom druhej časti je postup slovenských orgánov ako orgánov štátu pôvodu pri zasielaní rozhodnutia na peňažnú sankciu vykonávajúcemu štátu a tretej postup slovenských orgánov ako vykonávajúcich justičných orgánov. Napokon štvrtá časť reguluje spoločné, prechodné a záverečné ustanovenia. V rámci druhej kapitoly tohto príspevku boli jednotlivé časti zákona analyzované bližšie. Zistenie, ktoré vzišlo z analýzy a je ho podľa nás potrebné zvýrazniť spočíva v neodôvodnenom zúžení predmetu zákona v dôsledku zotrvávania na formálnom výklade pojmu „*súd, ktorý je príslušný rozhodovať predovšetkým v trestných veciach*“ použitého v čl. 1 písm. a) bode iii) rámcového rozhodnutia 2005/214/SVV. Dôsledkom tohto prístupu je, že predmet zákona sa v prípade odovzdania rozhodnutia o peňažnej sankcii do iného členského štátu Slovenskou republikou obmedzuje len na rozhodnutia súdov vydaných v trestnom konaní *stricto sensu*. Odovzdanie rozhodnutia o peňažnej sankcii do iného

členského štátu vydaného správnym orgánom Slovenskej republiky podľa tohto zákona prípustné nie je. Domnievame sa, že v uvedenom ohľade by malo dôjsť k rozšíreniu predmetu zákona aj na rozhodnutia správnych orgánov o peňažných sankciách, keďže takéto rozhodnutia sú preskúmateľné správnym súdom v konaní o správnej žalobe vo veciach správneho trestania, ktoré napĺňa podstatné znaky trestného konania. To znamená, že správny súd v SR vo vzťahu k prieskumu týchto rozhodnutí je „súdom, ktorý je príslušný rozhodovať predovšetkým v trestných veciach“ na účely čl. 1 písm. a) bode iii) rámcového rozhodnutia.

Napokon, rozhodnutie na peňažné sankcie z hľadiska jeho cezhraničných účinkov nie je transteritoriálnym aktom s priamymi účinkami, ale ide o akt per recognitionem, keďže jeho účinky na území iného členského štátu ako je štát, ktorý dané rozhodnutie vydal, nastávajú až momentom ich uznania príslušným orgánom tohto členského štátu.

Vzhľadom na vyššie uvedené závery zohľadňujúc na jednej strane tlejúci efekt integrácie a materiálne vnímanie pojmu „trestný čin“ v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie a na druhej strane stále zásadný nedostatok harmonizácie hmotnoprávnej a procesnoprávnej úpravy trestného práva a správneho práva trestného v Európskej únii, nevidíme perspektívu prehlbovania integrácie v smere zrýchlenia cirkulácie rozhodnutí na peňažné sankcie zmenou povahy takého aktu z aktu per recognitionem na transteritoriálny správny akt s priamymi účinkami. Domnievame sa však, že integrácia by sa mohla prehĺbiť čo do rozsahu vecnej pôsobnosti osobitného režimu uznávania rozhodnutí na peňažné sankcie. Takúto možnosť vidíme predovšetkým v smere vymedzenia nových kategórii deliktov, kde by sa nevyžadovalo posudzovanie obojstrannej trestnosti. Takéto kategórie by pritom mohli byť aj kategóriami, ktoré sú typicky kvalifikované vo vnútroštátnom práve ako správne delikty a nie trestné činy stricto sensu. Vzhľadom však na potrebu zabezpečiť aj v konaní o správnych deliktoch, ktoré majú trestný charakter podľa čl. 6 Dohovoru uplatňovanie záruk vyplývajúcich z práva na spravodlivý proces, by nemalo byť takýmto rozšírením vecnej pôsobnosti zásadne zasiahnuté do základných práv jednotlivca, čo je taktiež jedným zo základných postulátov, na ktorých je budované rámcové rozhodnutie 2005/214/SVV.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

1. BARICOVÁ, J., FEČÍK, M., ŠTEVČEK, M., FILOVÁ, A. a kol. Správny súdny poriadok. Komentár. Bratislava : C. H. Beck, 2018. s. 1824. ISBN 978-80-7400-678-4.
2. CRAIG – DE BÚRCA. EU Law. Text, Cases, and Materials. 5th edition. Oxford : Oxford University Press, 2011. s. 1155. ISBN 978-0-19-957699-9.

3. FERENČÍKOVÁ, S. Základné zásady trestnej zodpovednosti. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. 2016, č. 19., s. 36-49.
4. GROZA, A. The principle of mutual recognition: from the internal market to the European area of freedom, security and justice. In *Juridical Tribune*. vol. 2, 2022, s. 89-104. Available at: <http://www.tribunajuridica.eu/archiva/An12v1/7.%20Groza%20Anamaria.pdf>
5. JANČÁT, L. Právna úprava vybraných transteritoriálnych správnych aktov. In JAKAB, R. - SEMAN, T. - JANČÁT, L. *Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky*. Košice : ŠafárikPress, 2020. s. 208. ISBN 978-80-8152-918-4.
6. KLIMEK, L. *Mutual Recognition of Judicial Decisions in European Criminal Law*. Springer International Publishing Switzerland : Springer Cham, 2017. s. 742. ISBN 978-3-319-44377-5.
7. KOŠIČIAROVÁ, S.: *Verejná správa a právo na spravodlivý proces*. Kraków : Spolek Slovákov v Poľsku - Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2014. s. 243. ISBN 978-83-7490-790-3.
8. LIGETI, K. Mutual recognition of financial penalties in the European Union. *Revue Internationale de Droit Penal*, 2006, č. 77. s. 145-164.
9. MAZÁK, J - JÁNOŠÍKOVÁ, M. *Základy práva Európskej únie : (Ústavný systém a súdna ochrana)*. 1.vydanie. Bratislava : IURA EDITION, 2009. s. 740. ISBN 978-80-8078-289-4.
10. MILUČKÝ, J. *Správne trestanie na Slovensku a v európskom priestore - Judikatúra*. Žilina : EUROKÓDEX, s. r. o., 2021. s. 808. ISBN 978-80-8155-099-7.
11. SCHABAS, W. A. *European Convention on Human Rights*. Oxford : Oxford University Press, 2015. s. 1440. ISBN 978-0-19-959406-1.
12. ZÁHORA, J. *Zákon o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii v Európskej únii. Komentár*. Bratislava : Wolters Kluwer SR s. r. o., 2020. s. 168. ISBN 978-80-571-0225-0.
13. ZRVANDYAN, A. *Casebook on European fair trial standards in administrative justice*. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2016. s. 144. ISBN 978-92-87183-37-8.

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA

JUDr. Lukáš Jančát, PhD.

asistent na Katedre ústavného práva a správneho práva

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Právnická fakulta

E: lukas.jancat@upjs.sk

PREMIETNUTIE EXTRATERITORIALITY A TRANSTERITORIALITY V RÁMCI POLITIKY EURÓPSKEJ ÚNIE NA ÚSEKU OCHRANY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA¹

REFLECTION OF EXTRATERRITORIALITY AND TRANSTERRITORIALITY WITHIN THE FRAMEWORK OF THE EUROPEAN UNION'S ENVIRONMENTAL PROTECTION POLICY

Eva Berníková

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta

ABSTRAKT

Je nesporné, že transteritoriálne správne akty sú v podmienkach Európskej únie prítomné. Predkladaný článok sa okrem skúmania transteritoriality a extrateritoriality z hľadiska ich pojmového vymedzenia zaoberá aj skúmaním vývoja, základného právneho rámca a výkonu politík Európskej únie v oblasti životného prostredia, v rámci ktorého sa autorka osobitne venuje analýze vybraných transteritoriálnych aktov, za účelom identifikácie foriem jednotlivých transteritoriálnych správnych aktov prítomných v podmienkach environmentálneho acquis. Záverom je cieľom aj priblíženie systému monitoringu environmentálnych politík Európskej únie, ktorý je nezastupiteľným inštitútom pri zodpovedaní otázky efektívnosti implementovania environmentálnych politík Európskej únie, vrátane identifikácie príčin nedostatočnej implementácie, v dôsledku čoho je vhodným podkladom pre návrh vhodných systémových riešení, ktoré budú predmetom ďalšieho skúmania autorky.

¹ Tento príspevok bol vypracovaný s podporou a je výstupom výskumného projektu podporeného Vedeckou grantovou agentúrou VEGA č. 1/0187/22 s názvom „Extrateritoriálne účinky cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie“.

ABSTRACT

It is indisputable that transterritorial administrative acts are present in the conditions of the European Union. In addition to examining transterritoriality and extraterritoriality from the point of view of their conceptual definition, the presented article also examines the development, basic legal framework and implementation of the European Union's policies in the field of the environment, within which the author specifically devotes herself to the analysis of selected transterritorial acts, in order to identify the forms of individual transterritorial administrative acts present in the conditions of the environmental acquis. In conclusion, the aim is also to approach the monitoring system of the environmental policies of the European Union, which is an irreplaceable institution when answering the question of the effectiveness of the implementation of the environmental policies of the European Union, including the identification of the causes of insufficient implementation, as a result of which it is a suitable basis for the proposal of suitable system solutions, which will be the subject of further research by the author.

KEÚČOVÉ SLOVÁ

Európska únia, extraterritorialita, transteritorialita, životné prostredie.

KEY WORDS

European Union, extraterritoriality, transterritoriality, environment.

ÚVOD

Westfálsky systém, ako moderný medzinárodný systém, podstatou ktorého bolo uznanie princípu, že vzťahy medzi štátmi sú vzťahmi medzi subjektmi, ktoré voči sebe navzájom požívajú úplnú suverenitu a sú si navzájom rovnoprávne (minimálne z hľadiska formálneho), trvá v podstate do súčasnosti. Mnohí sociológovia a politológovia zastávajú názor, že s globalizáciou vznikol nový priestor a nový rámec jednania: politika je zbavená hraníc a odštátnená, čo vedie k tomu, že sa vynorujú ďalší hráči, nové role, nové zdroje, neznáme pravidlá, nové rozpory a konflikty.² Toto tvrdenie zastáva aj Medzinárodný súdny dvor, podľa ktorého: „*pod vplyvom globalizácie dochádza k posunu základov právomocí štátu mimo územného pri-*

² BECK, U. Moc a protiváha moci v globálnom veku: nová ekonomie svetovej politiky. Praha: SLON, 2007. s. 27 – 28. ISBN 8086429679.

*ncípu, pretože je potrebné chrániť vlastné záujmy i záujmy medzinárodného spoločenstva voči správaniu sa mimo vlastných štátnych hraníc.*³ Niet teda pochyb o tom, že westfálsky systém, preferujúci teritoriálny rozmer suverenity nie je možné uplatniť v pôvodnom chápaní, vzhľadom na nedotknuteľnosť územia, nedeliteľnosť suverenity a princíp nezasahovania do vnútorných záležitostí, ktoré bývajú mnohokrát prelamované z dôvodu postmodernej povahy súčasného medzinárodného systému. S postmoderným chápaním súčasného medzinárodného systému sa nevyhnutné spájajú aj pojmy extrateritoriality a transteritoriality, ktoré sú právnou teóriou vnímané ako odklony prítomné najmä v súvislosti s aplikovaním nariadenia o vacej jurisdikcie jednotlivými štátmi.

Predkladaný príspevok sa okrem skúmania a vymedzenia samotného pojmu extrateritoriality a transteritoriality zaoberá aj vývojom, základným právnym rámcom a presadzovaním enviropolitik Európskej únie, v rámci ktorého kladie autorka osobitný dôraz na analýzu vybraných transteritoriálnych aktov za účelom priblíženia foriem jednotlivých transteritoriálnych správnych aktov, ktoré sú v rovine environmentálnych politik Európskej únie prítomné. Okrem uvedeného sa autorka v predkladanom príspevku venuje aj otázke kontroly environmentálnych politik Európskej únie, ktorá predstavuje nenahraditeľný právny inštitút v rovine environmentálneho *acquis*, za účelom formulácie vhodných návrhov *de lege ferenda* v tejto oblasti, ktoré však nie sú predmetom predkladaného článku, avšak budú predmetom ďalšieho skúmania autorky.

Pri písaní príspevku bola využitá deskriptívno-opisná metóda, ako aj metódy analýzy syntézy a explanácie.

1. EXTRATERITORIALITA A TRANSTERITORIALITA

1.1 Extrateritorialita a jej pojmové vymedzenie

Ako už bolo uvedené, vnímanie nariadenia o vacej jurisdikcie štátu ako spôsobilosti regulovať spoločenské vzťahy normatívnymi právnymi aktmi a individuálnymi právnymi aktmi vydanými zákonodarnými, výkonnými a súdnymi orgánmi daného štátu len v rámci územia tohto štátu, s ohľadom na narastajúcu globalizáciu neobstojí. V praxi nastávajú situácie, keď právne akty jedného štátu majú účinky iba,

³ Arrest Warrant of April 2000 (Democratic Republic of the Congo v. Belgium), Judgement, I.C.J. Reports 2002, p.3. Dostupné online: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/121/121-20020214-JUD-01-00-EN.pdf>.

alebo aj na území iného štátu, t. j. majú extrateritoriálne účinky.⁴ Zatiaľ čo Kelsen⁵ medzi termínmi extrateritoriality a extrateritoriálnej právomoci rozlišuje, Kamminga ich vníma ako obsahovo rovnocenné pojmy. V predkladanom príspevku autorka vychádza z Kammingovej koncepcie, podľa ktorej sa pojmy extrateritorialita a extrateritoriálna právomoc vzťahujú na kompetenciu štátu prijímať, vykonávať a vynucovať pravidlá správania vo vzťahu k osobám, majetku alebo udalostiam mimo jeho územia.⁶ Extrateritorialita však nemôže byť prostriedkom pre narušenie jednotlivých zásad medzinárodného práva verejného, najmä zásady nezasahovania do vnútorných záležitostí štátu. Príkladom realizácie tejto zásady je otázka vzdušného priestoru, ktorý patrí pod výlučnú právomoc štátu a je jeho integrálnou súčasťou. Vzdušný priestor, na rozdiel od územného mora, nie je obmedzený právom pokojného preletu v prospech iných štátov alebo iných štátnych príslušníkov a preto prístup a lety cudzích lietadiel upravuje štát svojimi právnymi predpismi. Letecká doprava, ktorá je založená na využívaní vzduchu, vyžaduje úpravu vzdušného priestoru na základe medzinárodných zmlúv. Prvou medzinárodnou zmluvou tohto druhu je Dohovor o vzduchoplavbe z roku 1919, ktorý za základnú zásadu uznal úplnú výlučnú zvrchovanosť štátu nad svojím vzdušným priestorom.⁷ Napriek uvedenému je však potrebné konštatovať, že existuje množstvo medzinárodných zmlúv a dohovorov (ale aj právo obyčajové), ktoré štátom ukladajú povinnosť aplikácie odklonu v podobe extrateritoriality v rámci realizácie svojej nariadenovacej právomoci, napríklad v rovine ochrany ľudských práv. Okrem obligatórnej povinnosti štátu vydať právne akty s extrateritoriálnymi účinkami, má štát aj možnosť vydať tieto právne akty (t. j. fakultatívne vydanie). Typickým príkladom je uplatňovanie zásady pasívnej ochrany, ktorá je obsiahnutá v ustanovení § 5 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších právnych predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) alebo uplatňovanie zásady aktívnej personality, upravenej v ustanovení § 4 Trestného zákona. To znamená, že právny akt štátu má extrateritoriálne právne účinky, ak sa daný akt vzťahuje na osobu, ktorá je štátnym príslušníkom daného štátu alebo má trvalý pobyt na jej území. Na tomto základe sa spravidla zakladá extrateritoriálna trestná jurisdikcia, t. j. ak páchatelom alebo poškodeným bol štátny občan daného štátu.⁸

⁴ JAKAB, Radomír – SEMAN, Tibor – JANČÁT, Lukáš. Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky. Košice: ŠafárikPress, 2020. 31 s. ISBN 978-80-8152-918-4.

⁵ KELSEN, H. Principles of International Law. New York: Rinehart & Co., Inc., 2008, s. 235, poznámka pod čiarou č. 23.

⁶ KAMMINGA, M. T.: Extraterritoriality. In: Wolfrum, R. (Ed.): The Max Planck Encyclopedia of Public International Law. Oxford: Oxford University Press, Vol. III, 2012, s. 1071.

⁷ MRÁZ, Stanislav. Medzinárodné právo verejné II. Pomocný dočasný text ku štúdiu. [cit. 2022-11-19] Dostupné na internete: <https://fpjj.vsdanubius.sk/news/381/sk/medzinarodne-pravo-verejne-2.pdf>.

⁸ JAKAB, Radomír – SEMAN, Tibor – JANČÁT, Lukáš. Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky. Košice: ŠafárikPress, 2020. 32 s. ISBN 978-80-8152-918-4.

Vzhľadom na uvedené možno jednoznačne konštatovať, že exteritorialita a exteritoriálne účinky sú odklonom od nariad'ovacej jurisdikcie štátu spočívajúce vo výkone nariad'ovacej jurisdikcie štátom aj na území iného štátu, či už ako právom uloženou povinnosťou, alebo možnosťou, ktorá musí byť v súlade so zásadami medzinárodného práva verejného vyjadrených nie len v rámci medzinárodných zmlúv a dohôd, ale i práva obyčajového.

1.2 Transteritorialita a jej pojmové vymedzenie

I v prípade transteritoriality je ústredným pojmom nariad'ovacia jurisdikcia. Transteritorialita predpokladá realizáciu nariad'ovacej jurisdikcie štátu aj na území iného štátu, avšak na rozdiel od exteritoriality, predstavuje omnoho výraznejší zásah do suverenity dotknutého štátu. Toto tvrdenie sa opiera o skutočnosť, že právne akty vydané jedným štátom na území tohto štátu sú si čo do právnych účinkov rovné s tými, ktoré sú vydané aj na území iného štátu a to zväčša bez potreby ich osobitného uznania podľa právneho poriadku dotknutého štátu. A keďže transteritorialita je z kvalitatívnejšieho hľadiska omnoho výraznejším zásahom do suverenity štátov, jej realizácia prichádza do úvahy len pri kumulatívnom dodržaní striktných podmienok, kde prvou a najdôležitejšou podmienkou je existencia právneho základu v medzinárodnom práve verejnom. Aplikácia reštriktívneho výkladu pri vymedzovaní právneho základu nie je možná, nakoľko právnym základom nebudú len medzinárodné zmluvy, resp. dohody uzatvárané medzi štátmi ale aj právne akty nadnárodných organizácií. Medzi tieto nadnárodné organizácie môžeme zaradiť aj Európsku úniu (ďalej len „Únia“ alebo „EÚ“), ako jedinečné partnerstvo 27 členských štátov, ktoré pokrýva množstvo rôznych oblastí politiky od klímy, životného prostredia a zdravia po vonkajšie vzťahy a bezpečnosť, spravodlivosť a migráciu. Ďalšou podmienkou je uplatňovanie princípu reciprocity v otázke akceptácie účinkov právneho aktu jedného štátu na území iného štátu. Reciprocita implikuje, že suverénny štát vydáva akty s účinkami v právnych vzťahoch mimo vlastného štátneho územia a súčasne vo svojom právnom poriadku predpokladá nadobúdanie účinkov cudzích aktov na svojom území.⁹ Princíp reciprocity, tiež označovaný ako princíp vzájomnosti, je premietnutý aj v rámci komunitárneho práva, konkrétne v tzv. zásade lojálnej spolupráce. Podľa zásady lojálnej spolupráce sa Únia a členské štáty vzájomne rešpektujú a vzájomne si pomáhajú pri vykonávaní úloh, ktoré vyplývajú zo zmlúv. Členské štáty prijímú všetky opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy, aby zabezpečili plnenie záväzkov vyplývajúcich zo zmlúv alebo z

⁹ HANDRLICA, J.: „Inter-administratívni pouto“ správnych aktů v předpisech unijního práva. In: *Societas et Iurisprudentia*, 2017, roč. V, č.3, s. 83 - 84.

aktov inštitúcií Únie. Členské štáty pomáhajú Únii pri plnení jej úloh a neprijmú žiadne opatrenie, ktoré by mohlo ohroziť dosiahnutie cieľov Únie.¹⁰ Výkon právomoci s transteritoriálnymi účinkami je budovaný na uplatňovaní zásady lojálnej spolupráce a vzájomnej dôvery medzi členskými štátmi, na rešpektovaní národnej identity členských štátov, ako aj na uplatňovaní slobody voľného osôb, tovaru, služieb a kapitálu.¹¹ Finálnou formou transteritoriálnej nariadenovacej právomoci ako činnosti sú transteritoriálne správne akty.

2. POLITIKA EURÓPSKEJ ÚNIE NA ÚSEKU OCHRANY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

2.1 Vznik, vývoj a právny základ environmentálnych politík Európskej únie

Počiatok vzniku politiky EÚ na úseku ochrany životného prostredia siaha do roku 1972, kde na zasadnutí Európskej rady v Paríži zástupcovia členských štátov (v nadväznosti na prvú konferenciu OSN o životnom prostredí v Štokholme), vyhlásili vzhľadom na rastúci záujem o životné prostredie nevyhnutnosť politiky Spoločenstva v tejto oblasti a vyzvali na vytvorenie akčného programu. Jednotným európskym aktom z roku 1987 sa zaviedla nová „hlava pre životné prostredie“, čím vznikol prvý právny základ pre spoločnú politiku v oblasti životného prostredia s cieľom zachovania kvality životného prostredia, ochrany ľudského zdravia a zaručenia rozumného využívania prírodných zdrojov.¹² So životným prostredím ako oficiálnou oblasťou politiky Únie sa po prvý raz možno stretnúť po prijatí Maastrichtskej zmluvy v roku 1993 a v roku 1999 sa Amsterdamskou zmluvou ustanovila povinnosť začlenenia ochrany životného prostredia aj do sektorových politík EÚ za vidinou podpory udržateľného rozvoja.¹³ V Lisabonskej zmluve z roku 2009 sa „boj proti zmene klímy“ stáva osobitným cieľom, podobne ako udržateľný rozvoj vo vzťahu k tretím krajinám.¹⁴

¹⁰ Článok 4 ods. 3 Konsolidovaného znenia Zmluvy o Európskej únii.

¹¹ JAKAB, Radomír – SEMAN, Tibor – JANČÁT, Lukáš. Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky. Košice: ŠafárikPress, 2020. 38 s. ISBN 978-80-8152-918-4.

¹² Európsky parlament. Informačné listy o Európskej únii. Politika v oblasti životného prostredia: všeobecné zásady a základný rámec. [cit. 2022-11-16]. Dostupné na internete: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/71/politika-v-oblasti-zivotneho-prostredia-vseobecne-zasady-a-zakladny-ramec>.

¹³ Toto tvrdenie je zhodne uvedené aj v článku 37 Charty základných práv Európskej únie, podľa ktorého „Vysoká úroveň ochrany životného prostredia a zlepšovanie kvality životného prostredia sa musia začleniť do politik Únie a zabezpečiť v súlade so zásadou trvalo udržateľného rozvoja.“

¹⁴ Európsky parlament. Informačné listy o Európskej únii. Politika v oblasti životného prostredia: všeobecné zásady a základný rámec. [cit. 2022-11-16]. Dostupné na internete: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/71/politika-v-oblasti-zivotneho-prostredia-vseobecne-zasady-a-zakladny-ramec>.

S ohľadom na uvedené, právny základ uskutočňovania environmentálnych politík Európskej únie je premietnutý v článku 11 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“), podľa ktorého požiadavky ochrany životného prostredia musia byť začlenené do vymedzenia a uskutočňovania politík Únie a činností, a to predovšetkým s ohľadom na podporu trvalo udržateľného rozvoja. Nemenej dôležitým je aj článok 191 ZFEÚ, kde podľa odseku 1 tohto článku politika Únie v oblasti životného prostredia smeruje k uskutočňovaniu nasledujúcich cieľov:

- udržiavanie, ochrana a zlepšovanie kvality životného prostredia,
- ochrana ľudského zdravia,
- rozvážne a racionálne využívanie prírodných zdrojov,
- podpora opatrení na medzinárodnej úrovni na riešenie regionálnych alebo celosvetových problémov životného prostredia, a to predovšetkým na boj proti zmene klímy.¹⁵

Environmentálne politiky Únie musia zohľadňovať rozmanitosť jednotlivých regiónov Únie a vychádzať z tzv. všeobecných zásad, medzi ktoré patria zásada predbežnej opatrnosti, zásada prevencie, zásada odstraňovania znečisťovania pri zdroji a zásada znečisťovateľ platí. Zásada predbežnej opatrnosti je nástrojom riadenia rizika, ktorý možno uplatniť, ak jestvuje vedecká neistota ohľadom predpokladaného rizika pre ľudské zdravie alebo životné prostredie v dôsledku určitých krokov alebo politík. Napríklad v prípade pochybností o potenciálnych negatívnych účinkoch produktu, a ak pretrváva neistota aj po vykonaní objektívneho vedeckého posúdenia, možno vydať pokyny na zastavenie distribúcie tohto produktu alebo jeho stiahnutie z trhu.¹⁶ Taktiež platí, že pri príprave environmentálnych politík musí EÚ prihliadať na dostupné vedecké a technické údaje, podmienky životného prostredia v rôznych regiónoch Únie, potenciálne výhody a náklady v súvislosti s činnosťou alebo nečinnosťou, hospodársky a sociálny rozvoj Únie ako celku a vyrovnaný rozvoj jeho regiónov.¹⁷ Oblasť pôsobenia Únie na úseku environmentálnych politík obmedzuje zásada subsidiarity a požiadavka jednotnosti v Rade týkajúca sa daňových záležitostí, plánovania miest a vidieka, využívanie pôdy, kvantitatívneho riadenia vodných zdrojov, výberu zdrojov energie a štruktúry ich dodávok.¹⁸ Zásada subsidiarity vylučuje zásah Únie v prípade, keď vec môžu účinne riešiť členské štáty na národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni, a oprávňuje Úniu vykonávať svoje právomoci vtedy, keď členské štáty nie sú schopné uspokojivo dosiahnuť ciele navrhovaného opatrenia a keď môže konanie na úrovni Únie priniesť pridanú

¹⁵ Článok 191 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

¹⁶ Tamtiež.

¹⁷ Článok 191 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

¹⁸ K tomu pozri bližšie článok 192 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

hodnotu. Cieľom zavedenia zásady subsidiarity do zmlúv EÚ je teda priblížiť vykonávanie právomocí čo najviac k občanom, v súlade so zásadou blízkosti uvedenej v článku 10 ods. 3 Zmluvy o EÚ.¹⁹

2.2 Výkon a presadzovanie environmentálnych politík Únie

Zakotvenie environmentálneho *acquis* do primárneho práva, pokiaľ ide o jeho vykonávanie, nepostačuje. Nástrojom pre výkon, resp. uskutočňovanie a harmonizáciu environmentálnych politík EÚ je sekundárne právo Únie. Sekundárne právne predpisy zahŕňajú právne akty, ktoré možno rozdeliť do dvoch kategórií:

- akty uvedené v článku 288 ZFEÚ,
- akty neupravené v článku 288 ZFEÚ.^{20 21}

Pokiaľ ide o akty premietnuté v spomínanom článku, tak na účely výkonu právomocí Únie inštitúcie prijímajú nariadenia, smernice, rozhodnutia, odporúčania a stanoviská.²² Nariadenie má všeobecnú platnosť. Je záväzný vo svojej celistvosti a je priamo uplatniteľný vo všetkých členských štátoch.²³ To znamená, že nariadenie sa uplatňuje priamo vo všetkých členských štátoch hneď po nadobudnutí účinnosti (k stanovenému dátumu alebo, ak tento dátum nie je stanovený, k dvadsiatemu dňu od jeho uverejnenia v Úradnom vestníku Európskej únie), bez toho, aby muselo byť transponované do vnútroštátnych právnych poriadkov. Nariadenie zaručuje jednotné uplatňovanie práva Únie vo všetkých členských štátoch. Zároveň zabráňuje uplatňovaniu vnútroštátnych noriem, ktoré sú nezlučiteľné s jeho ustanoveniami. Smernice zaväzujú krajiny Únie dosiahnuť určitý pokrok, avšak voľba foriem a metód jeho dosiahnutia sa ponecháva na úvahách jednotlivých štátov. Krajiny EÚ musia prijať opatrenia a transponovať ich do svojho práva, aby dosiahli ciele stanovené v smernici. Vnútroštátne orgány musia oznámiť tieto opatrenia Európskej komisii. Transpozícia sa musí uskutočniť v lehote stanovenej po prijatí smernice (zvyčajne do 2 rokov). Ak členský štát smernicu netransponuje, Európska Komisia môže iniciovať konanie o porušení právnych predpisov. V oblasti ochrany životného prostredia bolo na úrovni Únie prijatých množstvo nariadení, smerníc a rozhodnutí,

¹⁹ Európsky parlament. Zásada subsidiarity. [cit. 2022-11-16]. Dostupné na internete: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/010202/04A_FT\(2013\)010202_SK.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/010202/04A_FT(2013)010202_SK.pdf).

²⁰ Akty neupravené článkom 288 sa v právnej teórii označujú ako tzv. atypické akty, medzi ktoré možno zaradiť napríklad rokovacie poriadky inštitúcií a medziinštitucionálne dohody.

²¹ Neoddeliteľnou súčasťou práva EÚ sú aj medzinárodné zmluvy s krajinami mimo EÚ alebo s nadnárodnými organizáciami. Hoc existujú osobitne od primárneho práva a sekundárnych právnych predpisov, podľa rozsudku Súdneho dvora Európskej únie vo veci Meryem Demirel/mesto Schwäbisch Gmünd (vec 12/86) môžu mať priamy účinok a ich právna sila je nadradená sekundárnym právnym predpisom, ktoré s nimi preto musia byť v súlade. Pravidlá v nich stanovené majú priamy účinok, ak obsahujú jasnú a presnú povinnosť, ktorá nie je podmienená prijatím žiadneho ďalšieho opatrenia.

²² Článok 288, prvá veta Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

²³ Článok 288, druhá veta Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

napríklad nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 o preprave odpadu, ktorým bolo zrušené nariadenie Rady (EHS) č. 259/1993 o kontrole a riadení pohybu zásielok odpadov v rámci, do a z Európskeho spoločenstva, nariadenie Rady (ES) č. 338/97 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi, smernica Rady 1999/31/ES z 26. apríla 1999 o skládkach odpadov, smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES z 19. novembra 2008 o odpade a o zrušení určitých smerníc a pod. Práve nariadenia a smernice predstavujú právny základ pre existenciu transteritoriálnych účinkov aktov správnych orgánov ktoréhokoľvek členského štátu EÚ, vzhľadom na účinky, ktoré vyvolávajú Ako príklad si možno uviesť článok 6 už spomínaného nariadenia Rady (ES) č.388/97 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi, v ktorom je obsiahnutá problematika zamietnutia žiadostí o povolenia a potvrdenia uvedené v článkoch 4, 5 a 10 nariadenia (členské štáty uznávajú zamietnutie žiadostí príslušnými orgánmi iných členských štátov tam, kde je takéto zamietnutie založené na ustanoveniach tohto nariadenia). V tomto prípade ide o modifikovaný transteritoriálny správny akt, nakoľko účinky tohto aktu môžu byť prelomené alebo blokované niektorým z odklonov (toto však nemusí platiť, ak sa okolnosti podstatne zmenili, alebo tam, kde sú k dispozícii nové dôkazy na podporu žiadosti. V takýchto prípadoch, ak výkonný orgán vydá povolenie alebo potvrdenie, informuje o tom Komisiu, pričom uvedie dôvody na ich vydanie.)²⁴ Modifikované transteritoriálne správne akty teda predstavujú takú skupinu správnych foriem činnosti, ktoré za určitých vopred stanovených podmienok v úniom práve umožňujú štátu uskutočňovať dohľad nad ich dodržiavaním, vynucovať ich, prípadne aj blokovat' cezhraničné účinky správnej formy činnosti cudzieho štátu.²⁵ Ďalším príkladom je napríklad potvrdenie o pôvode energie z obnoviteľných zdrojov. Podľa článku 15 ods. 9 a 10 smernice 2009/28/ES uznávajú členské štáty potvrdenia o pôvode vydané inými členskými štátmi v súlade s touto smernicou výhradne ako dôkaz prvkov uvedených v čl. 15 ods. 1 a ods. 6 písm. a) až f). Podľa tohto ustanovenia má členský štát možnosť odmietnuť uznanie potvrdenia o pôvode iba ak má pochybnosti o jeho presnosti, vierohodnosti alebo spoľahlivosti. Pričom platí, že pochybnosti musia byť opodstatnené. Členský štát o takomto odmietnutí (vrátane dôvodov tohto odmietnutia), následne informuje Európsku komisiu, ktorá v prípade zistenia skutočnosti, že odmietnutie uznania potvrdenia je neodôvodnené, prijme rozhodnutie, ktorým sa od daného členského štátu vyžaduje aby predmetné potvrdenie uznal. Z uvedeného ustanovenia jednoznačne vyplýva, že i potvrdenie o pôvode energie z obnoviteľných zdrojov má cezhraničné účinky, ktoré ale nie sú absolútne, t. j.

²⁴ K tomu pozri bližšie článok 6 ods. 4 písm. a) a b) nariadenia Rady (ES) č.388/97 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi.

²⁵ JAKAB, Radomír – SEMAN, Tibor – JANČÁT, Lukáš. Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky. Košice: ŠafárikPress, 2020. 69 s. ISBN 978-80-8152-918-4.

nejde o rýdzy, ale modifikovaný transteritoriálny správny akt, obdobne ako v prvom prípade.²⁶ Pre úplnosť je potrebné dodať, že opakom modifikovaného transteritoriálneho správneho aktu je tzv. rýdzy transteritoriálny správny akt, podstatou ktorého je nemožnosť prijímajúceho štátu preskúmať takýto akt. Podľa názoru autorky je existencia tohto druhu transteritoriálnych správnych aktov v rovine environmentálneho *acquis* nemožná, s ohľadom na povinnosť Európskej únie zohľadňovať pri tvorbe environmentálnych politík rozmanitosť jednotlivých regiónov. Táto povinnosť je obsiahnutá v ustanovení článku 191 ods. 2 prvej vete, podľa ktorej politika životného prostredia Únie sa zameriava na vysokú úroveň jeho ochrany, pričom prihliada na rozmanité situácie v jednotlivých regiónoch Únie.²⁷

Z uvedeného textu jednoznačne vyplýva, že transteritoriálne správne akty sú v environmentálnom *acquis* prítomné. Aká je však miera efektívnosti environmentálnych politík, ktorých súčasťou sú aj tieto právne akty? V nasledujúcich podkapitolách tohto príspevku sa autorka venuje otázke efektívnosti environmentálnych politík s cieľom poukázať na najzásadnejšie problémy prítomné v aplikačnej praxi, za vidinou návrhu vhodných systémových riešení, ktoré však nie sú predmetom predkladaného článku.

2.3 Účinnosť environmentálnych politík Únie

Účinnosť politiky EÚ v oblasti životného prostredia, ako už bolo naznačené, vo veľkej miere závisí od jej vykonávania na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni, pričom jej nedostatočné uplatňovanie a presadzovanie je veľkým problémom. O tom svedčí aj rok 2015, v ktorom Komisia iniciovala štúdiu s cieľom preskúmania úrovne skládkovania nespracovaného tuhého komunálneho odpadu (ktorý nie je nebezpečný), v jednotlivých členských štátoch.²⁸ V Bulharsku štúdia odhalila nedostatky na všetkých navštívených miestach (52 skládok). V prípade Rumunska štúdia odhalila nedostatky na všetkých navštívených miestach a zistilo sa, že väčšina odpadu sa skládkuje bez akéhokoľvek spracovania. Kontrolované skládky ani župy, v ktorých sa tieto skládky nachádzajú, nemajú kapacity v oblasti infraštruktúry. Komisia po ďalšom vyšetrení v prípade Rumunska okrem toho

²⁶ K tomu pozri bližšie článok 15 ods. 9 a ods. 10 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/28/ o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie a o zmene a doplnení a následnom zrušení smerníc 2001/77/ES a 2003/30/ES.

²⁷ K tomu pozri bližšie článok 191 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

²⁸ Podnetom pre realizáciu tejto štúdie bolo rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie vo veci Európska komisia/Taliansko (vec C-323/13), v ktorom súd konštatoval nedostatky implementovania smerníc na úseku odpadového hospodárstva Talianskou republikou a vyslovil názor, že pred skládkovaním sa odpad musí upraviť čo najvhodnejším spôsobom, aby sa čo najviac znížili negatívne vplyvy na životné prostredie a ľudské zdravie.

zistila, že skládky nachádzajúce sa v Bukurešti nedodržiavajú požiadavky stanovené v právnych predpisoch EÚ, keďže nemajú povolenie v súlade s rámcovou smernicou o odpadoch ani so smernicou o skládkach odpadov.²⁹ I v prípade Slovenskej republiky boli zistené nedostatky na všetkých 111 navštívených miestach, ktoré spočívali najmä v nesprávnom transponovaní smerníc do vnútroštátnej právnej úpravy, ako aj v nedostatočnosti siete zariadení na spracovanie odpadu. Nedostatočnosť uplatňovania environmentálnych politík pritom nie je problémom len na úseku odpadového hospodárstva, ale aj na iných úsekoch, napríklad na úseku znečistenia ovzdušia. Úroveň znečistenia ovzdušia v mnohých európskych mestách stále prekračujú právne limity EÚ aj usmernenia Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) na ochranu ľudského zdravia. Podľa odhadov agentúry EEA je tragickým dôsledkom skutočnosť, že každý rok zomrie predčasne asi 400 000 Európanov z dôvodu zlej kvality ovzdušia.³⁰

Za účelom nápravy nepochybného v miere vykonávania environmentálnych politík jednotlivými členskými štátmi Európsky parlament a Rada schválili v roku 2001 nezáväznú minimálnu normu inšpekcií životného prostredia. V záujme zlepšenia presadzovania právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia musia členské štáty zabezpečiť účinné, primerané a odrádzajúce trestné sankcie za najzávažnejšie trestné činy v oblasti životného prostredia. Takýmito trestnými činmi sú napríklad: nezákonné vypúšťanie látok do vzduchu, vody alebo pôdy, nelegálny obchod s voľne žijúcimi živočíchmi; nezákonný obchod s látkami, ktoré poškodzujú ozónovú vrstvu, a nezákonná preprava alebo ukladanie odpadu.³¹

Na implementácii environmentálnej legislatívy EÚ sa vo výraznej miere podieľa aj medzinárodná nezisková organizácia pod názvom **European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law (IMPEL)**. IMPEL, ktorej členmi je 47 organizácií a ktorá združuje európske orgány zamerané na implementáciu a presadzovanie práva v oblasti životného prostredia. Taktiež pôsobí aj v rovine výmeny skúseností a informácií a tým nepochybne prispieva k efektívnejšej aplikácii komunitárneho práva v oblasti životného prostredia.

2.4 Monitoring environmentálnych politík Únie

²⁹ Európska Komisia. Októbrový súbor prípadov nespĺnenia povinnosti: kľúčové rozhodnutia. [cit. 2022-11-16]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/inf_21_5342.

³⁰ Európska environmentálna agentúra. Signály EEA 2020. Európa na ceste k nulovému znečisteniu. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2020. [cit. 2022-11-16]. Dostupné na internete: <https://www.eea.europa.eu/sk/publications/signaly-eea-2020-europa-na>.

³¹ Európsky parlament. Informačné listy o Európskej únii. Politika v oblasti životného prostredia: všeobecné zásady a základný rámec. [cit. 2022-11-16]. Dostupné na internete: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/71/politika-v-oblasti-zivotneho-prostredia-vseobecne-zasady-a-zakladny-ramec>.

Aj keď je vykonávanie environmentálnych politík v prvom rade úlohou pre samotné členské štáty, Komisia ako strážkyňa zmlúv má svoju vlastnú rolu, ktorá je súčasťou jej povinnosti dohliadať na uplatňovanie právnych predpisov prijatých Európskou úniou. Preto v roku 2016 začala Komisia preskúmať vykonávanie environmentálnych politík, ktoré má vo výraznej miere napomôcť k harmonizácii výkonu týchto politík na úrovni EÚ. Komisia uskutočňuje preskúvanie vykonávania environmentálnych politík s cieľom:

- vytvorenia fundovanej a súhrnnej predstavy o postavení jednotlivých členských štátov z hľadiska hlavných medzier vo vykonávaní environmentálnych politík, a to na základe súboru referenčných hodnôt, ktoré odrážajú existujúce schválené politické ciele a kľúčové povinnosti vymedzené právnymi predpismi EÚ v oblasti životného prostredia,
- vytvorenia príležitosti pre štruktúrovaný dialóg s jednotlivými členskými štátmi o úspechoch a výzvach pri odstraňovaní medzier vo vykonávaní a o potrebných opatreniach,
- poskytovania osobitne prispôbenej podpory členským štátom s cieľom zlepšiť vykonávanie *acquis* a politík EÚ v oblasti životného prostredia,
- posilnenia kultúry EÚ týkajúcej sa dodržiavania právnych predpisov v oblasti environmentálnych politík,
- poskytovania informovaného základu pre politické diskusie a úvahy medzi inštitúciami EÚ o horizontálnych výzvach, príležitostiach a možných riešeniach zameraných na ďalšie znižovanie medzier vo vykonávaní, určovania najlepších postupov a spoločných problémov a podeliť sa s nimi, a čo najlepšie využiť skúsenosti zhromaždené z celej EÚ, ako aj zapojiť celý rad zúčastnených strán do činností zameraných na odstránenie medzier.³²

Výsledky prieskumu medzi vnútroštátnymi environmentálnymi orgánmi z roku 2015 indikujú, že existujú spoločné základné faktory, ktoré sú príčinou nedostatočného napredovania pri vykonávaní právnych predpisov a politík. Hlavnou základnou príčinou je nedostatočná kapacita v správnych orgánoch zodpovedných za presadzovanie právnych predpisov vrátane nedostatočnej kapacity v organizáciách zodpovedných za environmentálnu reguláciu a presadzovanie. Ďalšou príčinou je nedostatok údajov, dôkazov a informácií a chýbajúce zručnosti na miestnej úrovni.

³² Európska Komisia. OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV. Dosahovanie prínosov environmentálnych politík EÚ prostredníctvom ich pravidelného preskúmania. [cit. 2022-11-18]. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0316&from=SK>.

Nemenej závažné sú neprimerané postihy a výška pokút pre tých, ktorí porušia právne predpisy, keďže nemajú odradzujúci účinok.³³ Prieskum vykonávania environmentálnych politík Komisiou hodnotí autorka veľmi pozitívne. Nakoľko tento postup môže poukázať na kritické otázky, ako aj na ich štrukturálne riešenia. Lepšie vykonávanie prehľbuje dôveru občanov v environmentálne právne predpisy Únie, zvyšuje vzájomnú dôveru medzi členskými štátmi a vytvára rovnaké podmienky pre hospodárske subjekty pôsobiace na vnútornom trhu.³⁴ Členské štáty budú mať príležitosť na výmenu osvedčených postupov a podelia sa navzájom o vedomosti a odborné znalosti s cieľom riešiť svoje individuálne environmentálne problémy. Jasne sa určia spoločné otázky v oblasti životného prostredia a môžu sa riešiť kolektívne, ak to bude vhodné. Lepšie pochopenie vo všeobecnosti zvyšuje prijatie a podporu pre výsledky preskúmania vykonávania environmentálnych politík. Komplexná predstava o úsilí, ktoré vynakladajú jednotlivé členské štáty, môže poskytnúť príležitosti na výmenu vedomostí (partnerské učenie sa). Malo by tiež prispieť k cielenejšiemu využívaniu finančných prostriedkov EÚ, podnieť vyššiu mieru absorpcie a poukázať na skutočné potreby a priority inteligentných investičných politík. Navyše verejnosť a zainteresované strany lepšie uvidia úspechy členských štátov pri zvládaní výziev, ktorým musia čeliť, ako aj náklady alebo prínosy nutných opatrení.³⁵

Nezastupiteľné miesto v má oblasti monitoringu aj Európska environmentálna agentúra (EEA), zriadená v roku 1990 v Kodani. V roku 2020 vydala EEA svoju 6. správu, v ktorej okrem iného konštatovala, že environmentálne politiky EÚ sú v 7. EAP usmerňované tromi tematickými politickými prioritami: 1) chrániť, zachovávať a zveľaďovať prírodný kapitál EÚ, 2) vytvoriť z EÚ nízkouhlíkové ekologické a konkurencieschopné hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje a 3) chrániť občanov EÚ pred environmentálnymi tlakmi a rizikami ohrozujúcimi ich zdravie a blahobyt.³⁶ Preto Únia v posledných rokoch prijala množstvo rámcových politík,

³³ Tamtiež.

³⁴ K tomu pozri napríklad Európska Komisia, Generálne riaditeľstvo pre životné prostredie. Náklady vyplývajúce z nevykonávania environmentálneho acquis. Kongens Lyngby: COWI A/S, 2011. [cit. 2022-11-18]. Dostupné na internete:

https://ec.europa.eu/environment/enveco/economics_policy/pdf/report_sept2011.pdf.

³⁵ Európska Komisia. OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV. Dosahovanie prínosov environmentálnych politík EÚ prostredníctvom ich pravidelného preskúmania. [cit. 2022-11-18]. Dostupné na internete:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0316&from=SK>.

³⁶ Európska environmentálna agentúra. Životné prostredie Európy. Stav a perspektíva 2020. Zhrnutie. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2020. [cit. 2022-11-19]. Dostupné na internete: <https://www.eea.europa.eu/sk/publications/zivotne-prostredie-europy-stav-a>.

ktoré sa zameriavajú na transformáciu jej hospodárstva a systémov (ako je napríklad energetika), spôsobom, ktorý je spravodlivý, prospešný a zároveň chráni ekosystémy.

EÚ tiež prevádzkuje európsky program monitorovania Zeme (Copernicus), ktorý poskytuje údaje zo satelitného pozorovania pôdy, morí, atmosféry a zmeny klímy. Čo sa týka znečisťujúcich látok vypúšťaných do ovzdušia, vody a pôdy, v Európskom registri uvoľňovania a prenosu znečisťujúcich látok (E-PRTR) sa zhromažďujú základné údaje o životnom prostredí z viac než 30 000 priemyselných podnikov v EÚ.³⁷

ZÁVER

Interdependencia súčasných medzinárodných vzťahov už neumožňuje vnímať štát ako izolovanú entitu svetového politického systému. Medzinárodná spolupráca štátov tak už nie je iba príležitosťou zlepšovať svoje politické, hospodárske či bezpečnostné postavenie, ale stala sa pre štát nevyhnutnosťou presadzovania a ochrany svojich záujmov.³⁸ Autorka sa v predkladanom článku venovala problematike spolupráce štátov v rámci Európskej únie v oblasti ochrany životného prostredia. Predkladaný príspevok ponúka ucelený pohľad o environmentálnych politikách Únie, vrátane otázky transteritoriality a extratoritoriality, ktoré sa s touto problematikou nevyhnutne spájajú, berúc v úvahu analýzu jednotlivých transteritoriálnych správnych aktov prítomných v rámci environmentálneho *acquis*. Následne bolo cieľom príspevku aj preskúmanie systému monitoringu environmentálnych politik Únie, ktorý je podľa názoru autorky pomerne dopodrobna rozpracovaný. Táto skutočnosť je odrazom stále narastajúceho záujmu Únie, ale aj jej členských štátov o ochranu životného prostredia za vidinou jeho zachovania pre budúce generácie. Monitoring, resp. kontrola je vhodným nástrojom na zodpovedanie otázky efektívnosti implementovania environmentálnych politik, vrátane identifikácie dôvodov, resp. príčin nedostatočnej implementácie a tým aj vhodným podkladom pre návrh vhodných systémových riešení. Preto je výkon kontroly podľa názoru autorky nezastupiteľným a nevyhnutným právnym inštitútom v oblasti environmentálneho *acquis*. V príspevku sa autorka okrem iného zamerala aj na vymedzenie problematických

³⁷ Európsky parlament. Informačné listy o Európskej únii. Politika v oblasti životného prostredia: všeobecné zásady a základný rámec. [cit. 2022-11-16]. Dostupné na internete: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/71/politika-v-oblasti-zivotneho-prostredia-vseobecne-zasady-a-zakladny-ramec>.

³⁸ PEŠOUTOVÁ, J. ÚLOHA A VÝZNAM MEDZINÁRODNEJ SPOLUPRÁCE. In Vzťah medzinárodného práva, vnútroštátneho práva a práva Európskej únie v praxi Slovenskej republiky. Sekcia medzinárodného práva. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum 2013. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2013. s. 1210-1216.

úsekov environmentálnych politík, pričom návrh konkrétnych systematických riešení bude predmetom jej ďalšieho skúmania.

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. BECK, U. Moc a protiváha moci v globálnom veku: nová ekonomie svetové politiky. Praha: SLON, 2007. 460 s. ISBN 8086429679.
2. Európska environmentálna agentúra. Signály EEA 2020. Európa na ceste k nulovému znečisteniu. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2020. [cit. 2022-11-16]. Dostupné na internete: <https://www.eea.europa.eu/sk/publications/signaly-eea-2020-europa-na>.
3. Európska environmentálna agentúra. Životné prostredie Európy. Stav a perspektíva 2020. Zhrnutie. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2020. [cit. 2022-11-19]. Dostupné na internete: <https://www.eea.europa.eu/sk/publications/zivotne-prostredie-europy-stav-a>.
4. Európska Komisia, Generálne riaditeľstvo pre životné prostredie. Náklady vyplývajúce z nevykonávania environmentálneho acquis. Kongens Lyngby: COWI A/S, 2011. [cit. 2022-11-18]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/environment/enveco/economics_policy/pdf/report_sept2011.pdf.
5. Európska Komisia. Októbrový súbor prípadov nespĺnenia povinnosti: kľúčové rozhodnutia. [cit. 2022-11-16]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/inf_21_5342.
6. Európska Komisia. OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV. Dosahovanie prínosov environmentálnych politík EÚ prostredníctvom ich pravidelného preskúmania. [cit. 2022-11-18]. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0316&from=SK>.
7. Európsky parlament. Informačné listy o Európskej únii. Politika v oblasti životného prostredia: všeobecné zásady a základný rámec. [cit. 2022-11-16]. Dostupné na internete: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/71/politika-v-oblasti-zivotneho-prostredia-vseobecne-zasady-a-zakladny-ramec>.
8. Európsky parlament. Zásada subsidiarity. [cit. 2022-11-16]. Dostupné na internete: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/010202/04A_FT\(2013\)010202_SK.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/010202/04A_FT(2013)010202_SK.pdf).
9. HANDRLICA, J.: „Inter-administratívne pouto“ správnych aktů v predpisoch unijného práva. In: *Societas et Iurisprudentia*, 2017, roč. V, č.3, s. 82 - 113.

10. JAKAB, Radomír – SEMAN, Tibor – JANČÁT, Lukáš. Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky. Košice: ŠafárikPress, 2020. 208 s. ISBN 978-80-8152-918-4.
11. KAMMINGA, M. T.: Extraterritoriality. In: Wolfrum, R. (Ed.): The Max Planck Encyclopedia of Public International Law. Oxford: Oxford University Press, Vol. III, 2012.
12. KELSEN, H. Principles of International Law. New York: Rinehart & Co., Inc., 2008.
13. MRÁZ, Stanislav. Medzinárodné právo verejné II. Pomocný dočasný text ku štúdiu. [cit. 2022-11-19] Dostupné na internete: <https://fpjj.vsdanubius.sk/news/381/sk/medzinarodne-pravo-verejne-2.pdf>.
14. PEŠOUTOVÁ, J. ÚLOHA A VÝZNAM MEDZINÁRODNEJ SPOLUPRÁCE. In Vzťah medzinárodného práva, vnútroštátneho práva a práva Európskej únie v praxi Slovenskej republiky. Sekcia medzinárodného práva. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Bratislavské právnické fórum 2013. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2013. s. 1210-1216.

Judikatúra:

1. Arrest Warrant of April 2000 (Democratic Republic of the Congo v. Belgium), Judgement, I.C.J. Reports 2002. [cit. 2022-11-19] Dostupné na internete: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/121/121-20020214-JUD-01-00-EN.pdf>.
2. Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci Meryem Demirel/mesto Schwäbisch Gmünd (vec 12/86) zo dňa 30. Septembra 1987.
3. Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci Európska komisia/Taliansko (vec C-323/13) zo dňa 15. októbra 2014.

Právne predpisy:

1. Konsolidované znenie Zmluvy o fungovaní Európskej únie.
2. Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii.
3. Charta základných práv Európskej únie.
4. Nariadenie Rady (ES) č.388/97 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi.
5. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 o preprave odpadu, ktorým bolo zrušené nariadenie Rady (EHS) č. 259/1993 o kontrole a riadení pohybu zásielok odpadov v rámci, do a z Európskeho spoločenstva.

6. Nariadenie Rady (ES) č. 338/97 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi.
7. Smernica Rady 1999/31/ES z 26. apríla 1999 o skládkach odpadov.
8. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES z 19. novembra 2008 o odpade a o zrušení určitých smerníc.
9. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/28/ o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie a o zmene a doplnení a následnom zrušení smerníc 2001/77/ES a 2003/30/ES.
10. Parížsky dohovor o vzduchoplavbe z roku 1919.

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA

Mgr. Eva Berníková

interná doktorandka na Katedre ústavného práva a správneho práva

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Právnická fakulta

E: eva.bernikova@student.upjs.sk

VEREJNÝ PORIADOK AKO DÔVOD NA UPLATNENIE VÝNIMKY PODĽA ČL. 36 ZFEÚ¹

PUBLIC POLICY AS A REASON FOR APPLYING THE EXCEPTION ACCORDING TO ART. 36 TFEU

Diana Repiščáková

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta

ABSTRAKT

Autorka sa v predkladanom príspevku zaoberá verejným poriadkom ako dôvodom na uplatnenie výnimky podľa čl. 36 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, pričom postupuje od najvšeobecnejšieho ku konkrétnemu, a to od problematiky voľného pohybu tovaru, skrz tzv. zásadu vzájomného uznávania a výnimky z tejto zásady (t. j. odôvodnenia obchodných prekážok), až po samotný verejný poriadok ako dôvod na uplatnenie výnimky podľa čl. 36 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Autorka v príspevku prináša zhrnutie aktuálnych poznatkov týkajúcich sa danej oblasti.

ABSTRACT

In the submitted paper, the author deals with public order as a reason for applying the exception according to Art. 36 of the Treaty on the Functioning of the European Union, while proceeding from the most general to the specific, namely from the issue of free movement of goods, through the so-called principle of mutual recognition and exceptions to this principle (i.e. justification of trade barriers), up to public order itself as a reason for applying the exception according to Art. 36 of the Treaty on the Functioning of the European Union. In the article, the author provides a summary of current knowledge related to the given area.

¹ Tento príspevok vznikol s podporou a je výstupom riešenia výskumného projektu podporeného Vedeckou grantovou agentúrou VEGA č. 1/0187/22 s názvom Extrateritoriálne účinky cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

Verejný poriadok, výnimky podľa čl. 36 ZFEÚ, voľný pohyb tovaru, zásada vzájomného uznávania.

KEYWORDS

Public order, exceptions according to Art. 36 TFEU, free movement of goods, principle of mutual recognition.

ÚVOD

Skúmaná oblasť predstavuje problematiku, v ktorej sa prelína voľný pohyb tovaru s voľným pohybom rozhodnutí. Už z preambuly Charty základných práv Európskej únie vyplýva, že Európska únia (ďalej len ako „EÚ“) zabezpečuje voľný pohyb osôb, služieb, tovaru a kapitálu, ako aj slobodu usadiť sa (tzv. štyri základné slobody). Podľa čl. 28 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len ako „ZFEÚ“) Európska únia predstavuje *„colnú úniu, ktorá sa vzťahuje na celý obchod s tovarom a zahŕňa zákaz ciel na dovoz a vývoz tovaru medzi členskými štátmi, zákaz všetkých poplatkov, ktoré majú rovnaký účinok ako clá, ako aj prijatie Spoločného colného sadzovníka vo vzťahu k tretím krajinám“*.

Európska únia začala postupom času zavádzať aj voľný pohyb rozhodnutí. Rozhodnutia súdov členských štátov sú uznávané a vykonávané podľa nariadení práva EÚ, zatiaľ čo rozhodnutia súdov pochádzajúce zo štátov mimo EÚ sú uznávané a vykonávané podľa vnútroštátnych noriem medzinárodného práva procesného. Na úrovni EÚ boli dokonca vytvorené tri mechanizmy, ktoré zjednodušujú uznávanie a výkon rozhodnutí medzi členskými štátmi, a to: európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu, európsky exekučný titul pre nesporné nároky a európsky platobný rozkaz. Avšak, ako poukážeme v príspevku, tak vôľa štátov priznávať vnútroštátne účinky rozhodnutiam cudzích správnych orgánov, je menšia.

V určitých prípadoch sú vnútroštátne opatrenia prekážkou voľného obchodu v rámci EÚ. Týmito opatreniami možno rozumieť tak normatívne, ako aj individuálne právne akty, ktoré istým spôsobom bránia cezhraničnému obchodu. V niektorých prípadoch sú však takéto vnútroštátne opatrenia odôvodnené, a preto nebudú v rozpore s právom EÚ. Jedným z viacerých dôvodov na uplatnenie výnimky z voľného pohybu tovarov je aj verejný poriadok, na ktorý sa v príspevku bližšie zameriame.

Cieľom predkladaného príspevku je priniesť zhrnutie aktuálnych poznatkov týkajúcich sa skúmanej oblasti. Za účelom dosiahnutia vymedzeného cieľa bola pou-

živaná predovšetkým metóda vedeckej analýzy, a to v spojitosti s analýzou aktuálnej právnej úpravy voľného pohybu tovaru. S analýzou úzko súvisí aj metóda deskripcie. Nevyhli sme sa ani použitiu konkretizácie, a to v spojitosti s analýzou rozhodnutia Súdneho dvora vo veci C-434/04 Ahokainen a Leppik, prostredníctvom ktorého sme priblížili verejný poriadok ako dôvod na uplatnenie výnimky podľa čl. 36 ZFEÚ prostredníctvom analýzy.

1. Voľný pohyb tovaru

Základnými ustanoveniami ZFEÚ, ktoré upravujú voľný pohyb tovaru, sú čl. 34 – 36 ZFEÚ. Podľa čl. 34 ZFEÚ: „*Množstevné obmedzenia **dovozu** a všetky opatrenia s rovnocenným účinkom sú medzi členskými štátmi zakázané*“. Podľa čl. 35 ZFEÚ: „*Množstevné obmedzenia **vývozu** a všetky opatrenia s rovnakým účinkom sú medzi členskými štátmi zakázané*“. Pojem vývoz je pritom potrebné vykladať ako vývoz z jedného členského štátu do iného členského štátu, nie však ako vývoz mimo EÚ. Na čl. 36 ZFEÚ, ktorý upravuje výnimky z čl. 34 a 35 ZFEÚ, bude pozornosť zameraná nižšie.

Hoci sa uvedené články neuplatnia v prípadoch, ak je voľný pohyb daného výrobku plne harmonizovaný konkrétnejšími právnymi predpismi EÚ (najmä na základe smerníc alebo nariadení prijatých EÚ), ich rozsah pôsobnosti je stále pozoruhodný.² Tovarom sa pritom rozumiejú „*výrobky, ktorých hodnotu je možné vyjadriť peniazmi a ktoré ako také môžu byť predmetom obchodných transakcií*“.³

Prítomnosť **prvku cezhraničnosti** je nevyhnutná, preto sa uvedené ustanovenia ZFEÚ neuplatnia v prípade, ak by vnútroštátne opatrenia ovplyvňovali výlučne domáci tovar.⁴ Pre naplnenie požiadavky cezhraničnosti postačuje, aby predmetné opatrenie mohlo nepriamo alebo potenciálne brániť obchodu v rámci EÚ.⁵ Požiadavku cezhraničnosti je možné naplniť aj vtedy, ak je výrobok len v tranzitnom režime cez daný členský štát EÚ.⁶

² *Príručka pre uplatňovanie ustanovení zmluvy upravujúcich voľný pohyb tovaru*. Pripravilo a vypracovalo Riaditeľstvo C – Regulačná politika GR pre podnikanie a priemysel. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2010. s. 9.

³ Vec 7/68 Komisia/Taliansko

⁴ *Príručka pre uplatňovanie ustanovení zmluvy upravujúcich voľný pohyb tovaru*. Pripravilo a vypracovalo Riaditeľstvo C – Regulačná politika GR pre podnikanie a priemysel. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2010. s. 10.

⁵ Vec 8/74 Dassonville

⁶ *Príručka pre uplatňovanie ustanovení zmluvy upravujúcich voľný pohyb tovaru*. Pripravilo a vypracovalo Riaditeľstvo C – Regulačná politika GR pre podnikanie a priemysel. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2010. s. 10.

Aby sme o prekážkach voľného pohybu tovaru v EÚ nehovorili len v abstraktnej rovine, žiada sa uviesť, že nemusí ísť len o priamočiare opatrenia konkrétne zamerané na dovoz alebo umožňujúce preferenčné zaobchádzanie s domácim tovarom. Prekážkou obchodu môžu byť aj vedľajšie účinky rozhodnutí všeobecnej politiky, ktoré neboli pôvodne zamýšľané.⁷ Za obchodnú prekážku podľa čl. 34 ZFEÚ možno považovať napr. aj systém zálohovania a spätného odberu, keďže trhové subjekty pôsobiace vo viacerých členských štátoch musia obaly výrobkov prispôbiť jednotlivým členským štátom, čo v konečnom dôsledku odporuje myšlienke skutočného vnútorného trhu. Podstatné je však to, že takáto obchodná prekážka je oprávnená, napr. z dôvodu ochrany životného prostredia.⁸

Hoci sa čl. 34 – 36 ZFEÚ zaoberajú opatreniami členských štátov, tak **pojmem „členské štáty“** je potrebné v tejto súvislosti vykladať extenzívne, a to zahrňujúc všetky orgány členského štátu. Požiadavky vyplývajúce z uvedených ustanovení totižto platia rovnako pre zákonodarné, súdne alebo správne orgány členského štátu.⁹ Môže pritom ísť o ústredné orgány, orgány federálneho štátu alebo iné územné orgány.¹⁰ Uvádza sa, že zjavne sa to týka opatrení prijatých „verejnými orgánmi“ zriadených podľa verejného práva, no samotná skutočnosť, že orgán je zriadený podľa súkromného práva nie je prekážkou toho, aby opatrenia, ktoré prijme, boli pripisované štátu.¹¹ Do rozsahu pôsobnosti čl. 34 ZFEÚ môžu spadať aj napr. opatrenia prijaté profesijným orgánom, ktorému vnútroštátne právo zveruje regulačné a disciplinárne právomoci v spojitosti s jeho profesijným zameraním.¹² Domnievame sa, že v našich právnych podmienkach by mohlo ísť napr. o opatrenia profesijných komôr ako orgánov záujmovej samosprávy. Do rozsahu pôsobnosti čl. 34 ZFEÚ ďalej spadajú opatrenia orgánov zriadených podľa súkromného práva, avšak ustanovených podľa zákona, financovaných najmä vládou alebo z povinných príspevkov podnikov v určitom sektore a / alebo ktorých členovia sú menovaní verejnými orgánmi alebo ktorých kontrolujú verejné orgány.¹³ Do rozsahu pôsobnosti čl. 34 ZFEÚ dokonca spadajú aj vyhlásenia úradníka, ktoré nemajú právnu silu, ak možno odôvodnene predpokladať, že ide o stanoviská, ktoré tento úradník zastáva na základe svojej funkcie.¹⁴

⁷ Tamtiež. s. 15.

⁸ Tamtiež. s. 20.

⁹ Vec 434/85 Allen & Hanburys; vec C-227/06 Komisia/Belgicko.

¹⁰ Spojené veci C-1/90 a C-176/90 Aragonesa de Publicidad Exterior a Publivia.

¹¹ *Príručka pre uplatňovanie ustanovení zmluvy upravujúcich voľný pohyb tovaru*. Pripravilo a vypracovalo Riaditeľstvo C – Regulačná politika GR pre podnikanie a priemysel. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2010. s. 10.

¹² Spojené veci 266/87 a 267/87 R/Royal Pharmaceutical Society of Great Britain; vec C-292/92 Hünermund a i.,

¹³ Vec 249/81 Komisia/Írsko (Buy Irish); vec C-325/00 Komisia/Nemecko; vec C-227/06 Komisia/Belgicko.

¹⁴ Vec C-470/03 AGM-COS.MET SRI.

Tzv. **zásada vzájomného uznávania** má svoj pôvod v rozsudku Súdneho dvora vo veci „Cassis de Dijon“ z 20.02.1979 (vec 120/78 Rewe-Zentral) a bola základom nového vývoja na vnútornom trhu pre tovar. Na základe uvedenej zásady v rámci vnútorného trhu aj naďalej koexistujú rôzne vnútroštátne technické pravidlá, ktoré môžu byť prekážkami voľného pohybu tovaru v rámci EÚ. Takéto technické prekážky sa vyskytujú vtedy, ak „*vnútroštátne orgány uplatňujú vnútroštátne pravidlá, ktorými sa ustanovujú požiadavky, ktoré majú splňať takéto výrobky (...) na výrobky pochádzajúce z iných členských štátov, kde boli vyrobené a uvedené na trh v súlade s právnymi predpismi*“.¹⁵ Podľa spomínanej zásady vzájomného uznávania „*bez ohľadu na technické rozdiely medzi rôznymi vnútroštátnymi pravidlami, ktoré sa uplatňujú v rámci EÚ, členské štáty určenia nemôžu na svojom území zakázať predaj výrobkov, ktoré nepodliehajú harmonizácii a ktoré sú v súlade s právnymi predpismi uvedené na trh v inom členskom štáte, ani vtedy, ak boli tieto výrobky vyrobené podľa iných technických pravidiel ako tie, ktorým musia podliehať domáce výrobky*“.¹⁶

Existujú dve skupiny výnimiek z tejto zásady. Tou prvou sú obmedzenia vyplývajúce z čl. 36 ZFEÚ (týmto dôvodom sa budeme bližšie venovať nižšie). Druhou skupinu predstavujú obmedzenia vyplývajúce z judikatúry Súdneho dvora – pôjde o také obmedzenia, ktoré sú oprávnené na základe „*naliehavých požiadaviek všeobecného verejného významu*“, ktoré boli uznané Súdnym dvorom a zároveň sú primerané sledovanému cieľu (zásada proporcionality).¹⁷

Na základe uvedeného možno konštatovať, že zásada vzájomného uznávania pozostáva zo všeobecného pravidla, podľa ktorého výrobky využívajú právo voľného pohybu a z výnimky, že výrobky toto právo nevyužívajú vtedy, ak členský štát preukáže nevyhnutnosť použitia vlastného technického predpisu na dané výrobky, a to buď na základe čl. 36 ZFEÚ alebo na základe požiadaviek vyplývajúcich z judikatúry Súdneho dvora.

Nemožno opomenúť, že voľného pohybu tovaru sa určitým spôsobom dotýkajú aj čl. 346 - 348 ZFEÚ. Predovšetkým dávame do pozornosti čl. 347 ZFEÚ, ktorým sa členským štátom umožňuje prijať opatrenia v prípade vážnych vnútorných nepokojov ohrozujúcich **verejný poriadok**, v prípade vojny alebo vážneho medzinárodného napätia vytvárajúceho vojnové nebezpečenstvo. Prijaté opatrenia pritom musia byť v súlade so zásadou proporcionality (k tejto zásade viď bližšie nižšie).¹⁸

¹⁵ *Príručka pre uplatňovanie ustanovení zmluvy upravujúcich voľný pohyb tovaru*. Pripravilo a vypracovalo Riaditeľstvo C – Regulačná politika GR pre podnikanie a priemysel. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2010. s. 15.

¹⁶ Tamtiež.

¹⁷ Tamtiež.

¹⁸ *Príručka pre uplatňovanie ustanovení zmluvy upravujúcich voľný pohyb tovaru*. Pripravilo a vypracovalo Riaditeľstvo C – Regulačná politika GR pre podnikanie a priemysel. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2010. s. 15.

2. K dôkaznému bremenu

Pri vykonávaní zásady vzájomného uznávania bola v minulosti najzávažnejším problémom všeobecná právna neistota týkajúca sa **dôkazného bremena**. Preto EÚ prijala nariadenie (ES) č. 764/2008, ktorým sa ustanovujú postupy týkajúce sa uplatňovania určitých vnútroštátnych technických pravidiel na výrobky, ktoré sú v súlade s právnymi predpismi uvedené na trh v inom členskom štáte, a ktorým sa zrušuje rozhodnutie č. 3052/95/ES. Týmto nariadením došlo k preneseniu dôkazného bremena na vnútroštátne orgány, ktoré mali v úmysle neudelit' prístup na trh, pričom boli povinné písomne uviesť presný technický alebo vedecký dôvod svojho úmyslu neudelit' výrobku prístup na vnútroštátny trh. Toto nariadenie však už nie je účinné, keďže bolo zrušené nižšie uvedeným nariadením.

Od 19. apríla 2020 je účinné nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/515 z 19. marca 2019 o vzájomnom uznávaní tovaru, ktorý je v súlade s právnymi predpismi uvedený na trh v inom členskom štáte a o zrušení nariadenia (ES) č. 764/2008 (ďalej aj ako „nariadenie o vzájomnom uznávaní tovaru“). Cieľom tohto nariadenia je podľa jeho čl. 1 odsek 1 posilniť fungovanie vnútorného trhu zlepšením uplatňovania zásady vzájomného uznávania a odstránením neodôvodnených prekážok obchodu.

Spomínané nariadenie upravuje vo svojom čl. 4 dobrovoľné vyhlásenie o uvedení tovaru na trh v súlade s právnymi predpismi na účely vzájomného uznávania (ďalej len „**vyhlásenie o vzájomnom uznávaní**“), ktoré môže urobiť výrobca tovaru alebo tovaru určitého druhu, ktorý sa sprístupňuje alebo sa má sprístupniť na trhu v členskom štáte určenia, a to s cieľom preukázať príslušným orgánom členského štátu určenia, že daný tovar alebo tovar určitého druhu je v súlade s právnymi predpismi uvedený na trh v inom členskom štáte. Uvádza sa, že výrobca je najvhodnejšou osobou na poskytnutie informácií vo vyhlásení o vzájomnom uznávaní, keďže tovar najlepšie pozná a má k dispozícii dôkazy potrebné na overenie informácií vo vyhlásení o vzájomnom uznávaní.¹⁹

Dôkazy potrebné na preukázanie toho, že tovar je v súlade s právnymi predpismi uvedený na trh v inom členskom štáte sa medzi jednotlivými členskými štátmi značne líšia, čo môže v konečnom dôsledku brániť v uplatňovaní zásady vzájom-

¹⁹ Bod 18 odôvodnenia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/515 z 19. marca 2019 o vzájomnom uznávaní tovaru, ktorý je v súlade s právnymi predpismi uvedený na trh v inom členskom štáte a o zrušení nariadenia (ES) č. 764/2008

ného uznávania. Z vyhlásenia o vzájomnom uznávaní plynie výhoda, a to, že hospodárskym subjektom uľahčuje dokazovanie, že ich tovar je v súlade s právnymi predpismi uvedený na trh v inom členskom štáte.²⁰ Vyhlásenie o vzájomnom uznávaní sa môže poskytnúť príslušnému orgánu členského štátu určenia na účely posúdenia.

Posúdenie tovaru je upravené v čl. 5 nariadenia o vzájomnom uznávaní tovaru. Podstata posúdenia tovaru spočíva v zistení, či je tovar alebo tovar určitého druhu v súlade s právnymi predpismi uvedený na trh v inom členskom štáte, a ak áno, či sú so zreteľom na vlastnosti daného tovaru primerane chránené legitímne verejné záujmy, ktoré sú predmetom uplatniteľného vnútroštátneho technického pravidla členského štátu určenia.

Hospodársky subjekt zásadne môže sprístupňovať tovar na trhu v členskom štáte určenia, pokiaľ mu nie je doručené **správne rozhodnutie o obmedzení alebo zamietnutí prístupu daného tovaru na trh**. Totižto, ak príslušný orgán členského štátu určenia po dokončení posúdenia prijme v súvislosti s tovarom, ktorý posudzoval, správne rozhodnutie, bezodkladne ho oznámi hospodárskemu subjektu. Pokiaľ ide o odôvodnenie takéhoto správneho rozhodnutia, tak podľa čl. 5 odsek 10 nariadenia o vzájomnom uznávaní tovaru sa v ňom dostatočne podrobným a podloženým spôsobom uvedú dôvody rozhodnutia, aby bolo možné uľahčiť posúdenie jeho zlučiteľnosti so zásadou vzájomného uznávania a s požiadavkami tohto nariadenia. Čl. 5 odsek 11 nariadenia o vzájomnom uznávaní tovaru demonštratívny spôsobom vymenúva informácie, ktoré má obsahovať správne rozhodnutie. Ide o nasledovné informácie:

- a) **vnútroštátne technické pravidlo**, na ktorom je správne rozhodnutie založené;
- b) **legitímne dôvody verejného záujmu**, ktorými je odôvodnené uplatňovanie vnútroštátneho technického pravidla, na ktorom je správne rozhodnutie založené;
- c) **technické alebo vedecké dôkazy**, ktoré príslušný orgán členského štátu určenia zvažil, vrátane akýchkoľvek prípadných relevantných technických alebo vedeckých zmien, ku ktorým došlo od nadobudnutia účinnosti vnútroštátneho technického pravidla;
- d) **zhrnutie argumentov**, ktoré predložil dotknutý hospodársky subjekt a ktoré sú relevantné pre posúdenie podľa odseku 1, ak boli takéto argumenty predložené;
- e) **dôkazy** preukazujúce, že správne rozhodnutie je vhodné na dosiahnutie sledovaného cieľa a že nepresahuje rámec nevyhnutný na dosiahnutie daného cieľa.

²⁰ Bod 17 odôvodnenia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/515 z 19. marca 2019 o vzájomnom uznávaní tovaru, ktorý je v súlade s právnymi predpismi uvedený na trh v inom členskom štáte a o zrušení nariadenia (ES) č. 764/2008

Použitie dobrovoľných vyhlásení nemá vnútroštátnym orgánom brániť v prijatí správnych rozhodnutí, ktorými sa obmedzuje alebo zamietá prístup na trh za predpokladu, že takéto rozhodnutia sú primerané, odôvodnené a dodržiavajú zásadu vzájomného uznávania a sú v súlade s týmto nariadením.²¹

V porovnaní s nariadením, ktoré bolo nariadením o vzájomnom uznávaní tovaru zrušené, je obsah správneho rozhodnutia vymedzený podstatne širšie. Možno však konštatovať, že **dôkazné bremeno bolo ponechané na vnútroštátnom orgáne.**

3. Odôvodnenia obchodných prekážok

Ako sme už naznačili vyššie, čl. 36 ZFEÚ vymenúva dôvody, ktoré by členský štát mohol použiť na odôvodnenie vnútroštátnych opatrení (zákazov alebo obmedzení), ktoré určitým spôsobom bránia cezhraničnému obchodu – ide o výnimky z čl. 34 a 35 ZFEÚ. Podľa čl. 36 prvá veta ZFEÚ: „Ustanovenia článkov 34 a 35 nevylučujú zákazy alebo obmedzenia dovozu, vývozu alebo tranzitu tovaru odôvodnené princípmi verejnej morálky, **verejným poriadkom**, verejnou bezpečnosťou, ochranou zdravia a života ľudí a zvierat, ochranou rastlín, ochranou národného kultúrneho bohatstva, ktoré má umeleckú, historickú alebo archeologickú hodnotu, alebo ochranou priemyselného a obchodného vlastníctva.“ Ďalšie dôvody, na ktoré sa môžu členské štáty EÚ odvolať pri obhajobe svojich vnútroštátnych opatrení vyplývajú z judikatúry Súdneho dvora (napr. už spomínaná ochrana životného prostredia) – v tejto súvislosti sa hovorí o tzv. povinných požiadavkách.²²

Podľa čl. 36 druhá veta ZFEÚ: „Tieto zákazy a obmedzenia však **nesmú byť prostriedkami svojoľnej diskriminácie alebo skrytého obmedzovania obchodu medzi členskými štátmi.**“ Z uvedeného vyplýva, že nepostačuje, ak je dané opatrenie opodstatnené podľa niektorej výnimky z čl. 36 ZFEÚ. Možno teda konštatovať, že druhá časť článku 36 ZFEÚ slúži na zabránenie zneužitia niektorej z výnimiek. Podľa Súdneho dvora *„druhá veta článku slúži na zabránenie odchyleniu obchodných obmedzení na základe dôvodov uvedených v prvej vete od ich pravého cieľa a uplatneniu takým spôsobom, že budú pôsobiť diskriminačne v prípade tovaru s pôvodom v iných členských štátoch alebo budú nepriamo chrániť určité domáce výrobky“*.²³

²¹ Bod 17 odôvodnenia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/515 z 19. marca 2019 o vzájomnom uznávaní tovaru, ktorý je v súlade s právnymi predpismi uvedený na trh v inom členskom štáte a o zrušení nariadenia (ES) č. 764/2008

²² K tomuto viď bližšie *Príručka pre uplatňovanie ustanovení zmluvy upravujúcich voľný pohyb tovaru*. Prípravilo a vypracovalo Riaditeľstvo C – Regulačná politika GR pre podnikanie a priemysel. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2010. s. 26.

²³ Vec 34/79 Henn a Darby; spojené veci C-1/90 a C-176/90 Aragonesa de Publicidad Exterior a Publivia

Na verejný poriadok ako dôvod na uplatnenie výnimky podľa čl. 36 ZFEÚ bude pozornosť zameraná v podkapitole 4.2 tohto príspevku, no predtým považujeme za potrebné venovať pozornosť samotnému pojmu verejný poriadok.

4. Verejný poriadok

Jednotná definícia pojmu verejný poriadok absentuje. Ide pritom o pojem, s ktorým okrem vnútroštátnych právnych poriadkov pracuje i medzinárodné právo, ako aj právo Európskej únie. Pojem verejný poriadok je tzv. neurčitým právnym pojmom, ktorý nemá jednoznačné vymedzenie a ani ho nemôže mať, keďže sa obsah tohto pojmu odchyľuje od štátu k štátu.²⁴ Súdny dvor konštatoval, že mu neprináleží definovať obsah verejného poriadku štátov, prináleží mu však kontrolovať hranice, v rámci ktorých súd môže použiť tento pojem a neuznať rozhodnutie súdneho orgánu iného štátu.²⁵ Csach uvádza, že pri vymedzení pojmu verejný poriadok sa zámerne upustilo od uzavretého výpočtu alebo inej ohraničenej definície a je priam vylúčené, aby bol na úrovni Európskej únie tento pojem definovaný, no zároveň upozorňuje, že podľa Súdneho dvora, ak vnútroštátny právny poriadok umožňuje ochranu *ordre public* (hoci aj v rýdzo vnútroštátnom prípade), musí sa za *ordre public* považovať aj ochrana niektorých významných pravidiel na ochranu spotrebiteľa, napr. zákaz nekalých podmienok.²⁶

Podľa ust. § 36 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v z. n. p. (ďalej len ako „ZMPSP“ alebo „zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom“) možno za verejný poriadok považovať také zásady spoločenského a štátneho zriadenia Slovenskej republiky a jej právneho poriadku, na ktorých je potrebné bez výhrady trvať. Ide však o veľmi abstraktné vymedzenie verejného poriadku a naskytá sa tu otázka, na akých zásadách je potrebné bez výhrady trvať? Podľa Ďuriša pôjde najmä o také ustanovenia Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov, ktoré zakotvujú základné princípy rovnosti ľudí pred zákonom, zákazu diskriminácie z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, náboženstva a národnosti a pod., no môže ísť aj o niektoré normy rodinného práva.²⁷ Aj Najvyšší súd ČSSR vo svojom rozhodnutí R 26/1987

²⁴ JAKAB, Radomír. In: JAKAB, Radomír, Tibor SEMAN a Lukáš JANČÁT. *Transiteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky: vedecká monografia*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, ŠafárikPress, 2020. s. 135.

²⁵ Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci Krombach v. André Bamberski, C-7/98

²⁶ CSACH, Kristián In: CSACH, Kristián, Ľubica GREGOVÁ ŠIRICOVÁ a Elena JÚDOVÁ. *Úvod do štúdia medzinárodného práva súkromného a procesného*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018. s. 60.

²⁷ ĎURIŠ, Michal. § 36 [Verejný poriadok]. In: LYSINA, Peter, ŠTEFANKOVÁ, Natália, ĎURIŠ, Michal, ŠTEVČEK, Marek. *Zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 179.

konštatoval „*nebolo by možné aplikovať cudziu právnu normu obsahujúcu napr. úpravu diskriminujúcu ženy, národnosť, rasu a pod.*“.

Ust. § 36 ZMPSP je z hľadiska systematiky zaradené do prvej časti ZMPSP, ktorá upravuje kolízne ustanovenia, a teda ustanovenia, ktoré dávajú odpoveď na otázku, ktoré právo je v konkrétnom prípade rozhodné (oblasť medzinárodného práva súkromného), no pojem verejný poriadok je používaný aj v druhej časti ZMPSP týkajúcej sa oblasti medzinárodného práva procesného, a to konkrétne v spojitosti s dožiadaniami cudzích orgánov²⁸ a v spojitosti s uznaním a výkonom cudzích rozhodnutí²⁹. Definíciu obsiahnutú v ust. § 36 ZMPSP však bude možné použiť aj na účely odopretia uznania či výkonu súdnych rozhodnutí, keďže inú definíciu ZMPSP nepozná a naďalej s týmto pojmom pracuje.³⁰

Uvádza sa, že verejný poriadok je určitou poistkou, ktorá chráni vnútroštátny právny poriadok pred prenikaním zásadne neprijateľných účinkov cudzieho práva.³¹ V tomto kontexte je potrebné verejný poriadok vnímať ako všeobecný dôvod obrany hostiteľského členského štátu pred transteritoriálnymi správnymi aktmi.³² Ako uvádza Poništ, verejný poriadok je významným limitom pre transteritorialitu súdnych rozhodnutí, ako aj rozhodcovských rozsudkov, správnych aktov a verejných listín.³³

V danom kontexte dávame do pozornosti ust. § 425 písm. d) zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v z. n. p., podľa ktorého správny súd v konaní o vykonateľnosti rozhodnutí cudzích orgánov verejnej správy preskúmava, či sa v **rozhodnutí cudzieho orgánu verejnej správy** ukladá plnenie, ktoré je podľa právneho poriadku Slovenskej republiky prípustné alebo vykonateľné, alebo nie je inak v rozpore s verejným poriadkom. Baricová uvádza, že: „*zákonné predpoklady vykonateľnosti cudzieho správneho rozhodnutia uvedené v ustanovení § 425 sú druhovo totožné s predpokladmi, ktoré vo všeobecnosti vymedzuje medzinárodné právo súkromné a procesné pri uznávaní a vykonaní cudzích správnych rozhodnutí súdov a rozhodcovských orgánov*“.³⁴ Prax je pritom taká, že štáty majú menšiu vôľu priznávať vnútroštátne účinky rozhodnutiam cudzích správnych orgánov v porovnaní

²⁸ Pozri ust. § 56 ods. 2 písm. b) a ust. § 57 ods. 1 ZMPSP.

²⁹ Pozri ust. § 64 písm. f), ust. § 66 ods. 1 písm. c) a ust. § 68 ods. 2 ZMPSP.

³⁰ PONIŠT, Viliam. In: *Transteritoriálne (s)právne akty členských štátov Európskej únie: zborník vedeckých prác*. Ed. Radomír JAKAB. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, ŠafárikPress, 2019. s. 39.

³¹ BYSTRICKÝ, R.: *Nástin medzinárodného práva súkromného*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1955, s. 63

³² K tomuto vid' bližšie JAKAB, Radomír. In: JAKAB, Radomír, Tibor SEMAN a Lukáš JANČÁT. *Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky: vedecká monografia*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, ŠafárikPress, 2020. ISBN 9788081529184. s. 132 – 137.

³³ PONIŠT, Viliam. In: *Transteritoriálne (s)právne akty členských štátov Európskej únie: zborník vedeckých prác*. Ed. Radomír JAKAB. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, ŠafárikPress, 2019. s. 39.

³⁴ BARICOVÁ, Jana. § 425 [Podmienky vykonateľnosti]. In: BARICOVÁ, Jana, FEČÍK, Marián, ŠTEVČEK, Marek, FILOVÁ, Anita a kol. *Správny súdny poriadok*. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017. s. 1563.

s rozhodnutiami cudzích súdov. Na úrovni EÚ v súčasnosti absentuje komplexný systém pravidiel pre uznávanie a výkon cudzích správnych rozhodnutí, no existujú určité parciálne pravidlá pre cezhraničnú spoluprácu umožňujúcu cezhraničný výkon niektorých správnych rozhodnutí, napr. pokút za dopravné priestupky alebo za vybrané trestné činy.³⁵

4.1 Výhrada verejného poriadku

V uvedenej súvislosti považujeme za vhodné spomenúť aj inštitút medzinárodného práva súkromného a procesného, a to **výhradu verejného poriadku**. Vďaka tomuto inštitútu sa má zabezpečiť, aby účinky cudzieho práva nerozvrátili základné kamene spoločensko-právneho poriadku štátu (tzv. verejný poriadok – *ordre public*).³⁶ Výhrada verejného poriadku sa pritom prejavuje tak v oblasti medzinárodného práva súkromného (tu vedie k obmedzeniu účinkov cudzieho práva), ako aj v oblasti medzinárodného práva procesného (keďže rozpor s verejným poriadkom je dôvodom na neuznanie, resp. odopretie výkonu cudzích rozhodnutí).³⁷

Podľa čl. 45 ods. 1 písm. a) nariadenia Brusel Ia³⁸ sa uznanie rozsudku sa na návrh zainteresovaného účastníka zamietne o. i. vtedy, ak je uznanie v zjavnom rozpore s verejným poriadkom (*ordre public*) dožiadaného členského štátu. Podľa čl. 58 ods. 1 nariadenia Brusel Ia výkon verejnej listiny možno zamietnuť, len ak je v zjavnom rozpore s verejným poriadkom (*ordre public*) dožiadaného členského štátu.

Do pozornosti dávame aj nariadenie Brusel IIc³⁹, ktoré postupne nahradilo nariadenie Brusel IIa⁴⁰ a vzťahuje sa na konania začaté, na verejné listiny úradne vyhotovené alebo zaregistrované a na dohody zaregistrované dňa 01.08.2022 alebo po tomto dni. Podľa nariadenia Brusel IIc:

- sa uznanie rozhodnutia o rozvođe, rozluke alebo anulovaní manželstva zamietne, ak je uznanie v zjavnom rozpore s verejným poriadkom členského štátu, v ktorom sa dovoľáva uznanie (čl. 38 písm. a),

³⁵ CSACH, Kristián In: CSACH, Kristián, Ľubica GREGOVÁ ŠIRICOVÁ a Elena JÚDOVÁ. *Úvod do štúdia medzinárodného práva súkromného a procesného*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018. s. 201, 202.

³⁶ Tamtiež. s. 59.

³⁷ Tamtiež.

³⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (prepracované znenie)

³⁹ Nariadenie Rady (EÚ) 2019/1111 o právomoci a uznávaní a výkone rozhodnutí v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a o medzinárodných únosoch detí

⁴⁰ Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností

- sa uznanie rozhodnutia vo veciach rodičovských práv a povinností sa zamietne, ak by uznanie bolo s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa v zjavnom rozpore s verejným poriadkom členského štátu, v ktorom sa dovoľáva uznania (čl. 39 ods. 1 písm. a),
- sa uznanie verejnej listiny alebo dohody o rozluke alebo rozvode sa odmietne, ak je uznanie v zjavnom rozpore s verejným poriadkom členského štátu, v ktorom sa dovoľáva uznania (čl. 68 ods. 1 písm. a),
- sa uznanie alebo výkon verejnej listiny alebo dohody vo veciach rodičovských práv a povinností sa zamietne, ak by uznanie bolo s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa v zjavnom rozpore s verejným poriadkom členského štátu, v ktorom sa dovoľáva uznania (čl. 68 ods. 2 písm. a).

Za zmienku stojí skutočnosť, že vyššie uvádzané nariadenia hovoria o **zjavnom rozpore s verejným poriadkom**, t. j. nebude postačovať akýkoľvek rozpor s verejným poriadkom. Uvedené súvisí aj s tým, čo zdôraznil aj samotný Súdny dvor, a to, že musí ísť o zásadné porušenie právnych predpisov.⁴¹

Aplikácia výhrady verejného poriadku bude prichádzať do úvahy len v pomerne malom počte prípadov, kedy by mohli byť ohrozované len také ustanovenia verejného poriadku, na ktorých je potrebné bezpodmienečne trvať (t. j. také, ktoré musia byť bezpodmienečne dodržané).⁴²

Dávame do pozornosti, že pri aplikácii výhrady verejného poriadku nie sú skúmané ani sa nehodnotia právne normy cudzieho štátu, ale sú hodnotené účinky použitia týchto noriem, a to z hľadiska, či nebudú v rozpore s verejným poriadkom domáceho štátu.⁴³ Uvedené sa týka oblasti medzinárodného práva súkromného, no ako sme poukázali vyššie, slovenský verejný poriadok je chránený aj v oblasti uznávania a výkonu cudzích rozhodnutí, a teda v oblasti medzinárodného práva procesného – slovenský justičný orgán môže odmietnuť uznať cudzie rozhodnutie aj z dôvodu, že by sa uznanie priečilo slovenskému verejnému poriadku. Súdny musí od prípadu k prípadu posudzovať, či účinok cudzieho práva, resp. cudzieho rozhodnutia neodporuje verejnému poriadku. Podľa Csacha sú častejšie prípady použitia výhrady verejného poriadku v oblasti rodinných vecí, menej v bežných majetkových vzťahoch.⁴⁴

⁴¹ PONIŠT, Viliam. In: *Transteritoriálne (s)právne akty členských štátov Európskej únie: zborník vedeckých prác*. Ed. Radomír JAKAB. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, ŠafárikPress, 2019. s 44.

⁴² ĎURIŠ, Michal. § 36 [Verejný poriadok]. In: LYSINA, Peter, ŠTEFANKOVÁ, Natália, ĎURIŠ, Michal, ŠTEVČEK, Marek. *Zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 178.

⁴³ Tamtiež. s 179.

⁴⁴ CSACH, Kristián In: CSACH, Kristián, Ľubica GREGOVÁ ŠIRICOVÁ a Elena JÚDOVÁ. *Úvod do štúdia medzinárodného práva súkromného a procesného*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018. s. 60.

Výhrada verejného poriadku je upravená aj v nariadení Rím I⁴⁵ a nariadení Rím II⁴⁶, ktoré spadajú do oblasti medzinárodného práva súkromného, podľa ktorých „*uplatnenie niektorého ustanovenia právneho poriadku krajiny podľa tohto nariadenia možno odmietnuť iba v prípade, ak by jeho uplatnenie bolo v zjavnom rozpore s verejným poriadkom („ordre public“) štátu konajúceho súdu*“. Podľa bodu 32 odôvodnenia nariadenia Rím II je tzv. sankčná náhrada škody (*punitive damages*) potenciálnym, no nie nevyhnutným príkladom uplatnenia výhrady verejného poriadku.⁴⁷ V tejto súvislosti Najvyšší súd ČR vo svojom rozhodnutí, sp. zn. 30 Cdo 3157/2013, z 22.08.2014 konštatoval, že: „*Rozpor s verejným poriadkom není totiž dán jen proto, že české právo nezná institut cizího práva, na kterém je cizí rozhodnutí, které má být uznáno, založeno (...) Ve vztahu k uznání rozhodnutí ukládajícímu punitive damages je proto možno uplatnit výhradu rozporu s českým veřejným pořádkem pouze tehdy, pokud je výše sankční náhrady újmy zjevně nepřiměřená újmě, již má odškodnit.*“

4.2 Verejný poriadok ako dôvod na uplatnenie výnimky podľa čl. 36 ZFEÚ

V prípade, ak je transteritoriálnym správnym aktom realizovaný voľný pohyb tovarov, hostiteľský členský štát má možnosť obrany voči takémuto aktu aplikáciou výnimky podľa čl. 36 ZFEÚ.⁴⁸ Uvádza sa, že verejný poriadok bol len zriedka úspešným dôvodom pre výnimku podľa čl. 36 ZFEÚ. Napr. nebol úspešným dôvodom v prípade, ak bol zamýšľaný ako všeobecná ochranná doložka alebo aby slúžil iba na protekcionistické ekonomické účely.⁴⁹ Odôvodnenie vnútroštátnych opatrení verejným poriadkom ako jediným samostatným dôvodom bolo uznané len výnimočne, keď členský štát obmedzil dovoz a vývoz zlatých zberateľských mincí, čo Súdny dvor považoval za oprávnené vzhľadom na potrebu ochrany práva na razbu mincí.⁵⁰

Ďalej by sme radi priblížili verejný poriadok ako dôvod na uplatnenie výnimky podľa čl. 36 ZFEÚ prostredníctvom analýzy **rozhodnutia Súdneho dvora vo veci**

⁴⁵ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I)

⁴⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (Rím II)

⁴⁷ CSACH, Kristián In: CSACH, Kristián, Ľubica GREGOVÁ ŠIRICOVÁ a Elena JÚDOVÁ. *Úvod do štúdia medzinárodného práva súkromného a procesného*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018. s 60.

⁴⁸ JAKAB, Radomír In: JAKAB, Radomír, Tibor SEMAN a Lukáš JANČÁT. *Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky: vedecká monografia*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, ŠafárikPress, 2020. s 134.

⁴⁹ *Príručka pre uplatňovanie ustanovení zmluvy upravujúcich voľný pohyb tovaru*. Pripravilo a vypracovalo Riaditeľstvo C – Regulačná politika GR pre podnikanie a priemysel. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2010. s. 26.

⁵⁰ Vec 7/78 Thompson

C-434/04 Ahokainen a Leppik, v ktorej sa návrh na začatie prejudiciálneho konania týkal výkladu článkov 28 ES a 30 ES (dnešné články 34 a 36 ZFEÚ) a bol podaný v rámci trestného konania vedeného z dôvodu pašovania etylalkoholu do Fínska, keďže bolo v priebehu colnej kontroly v kamióne pochádzajúcom z Nemecka objavených 9.492 litrov liehu.

Uvádza sa, že Súdny dvor spravidla použije alternatívne odôvodnenie alebo odôvodnenie na základe verejného poriadku v spojení s inými možnými odôvodneniami, napr. s ochranou zdravia.⁵¹ Uvedené možno pozorovať práve vo veci C-434/04 Ahokainen a Leppik, kde Súdny dvor pripustil, že „*právna úprava, ktorej cieľom je usmerniť spotrebu alkoholu spôsobom zabraňujúcim škodlivým účinkom alkoholu na zdravie osôb a spoločnosti, a tým bojovať proti zneužívaniu alkoholu, reaguje na obavy o verejné zdravie a verejný poriadok*“.⁵²

Už vyššie sme poukázali na zásadu proporcionality, podľa ktorej sú členské štáty povinné rozhodnúť sa pre menej obmedzujúce opatrenia, v opačnom prípade by šlo o porušenie tejto zásady. Na to, aby opatrenie štátu mohlo byť oprávnené na základe čl. 36 ZFEÚ alebo na základe niektorej z požiadaviek ustanovených v judikatúre Súdneho dvora, musí byť v súlade so spomínanou zásadou proporcionality. Aj v analyzovanej veci Súdny dvor konštatoval, že „*vnútroštátne orgány majú povinnosť preukázať, že ich právna úprava zodpovedá zásade proporcionality, to znamená, že je nevyhnutná na dosiahnutie sledovaného cieľa, ktorým je v prejednávanej veci ochrana verejného zdravia a verejného poriadku, a že tento cieľ nie je možné dosiahnuť prostredníctvom zákazov alebo obmedzení menšieho rozsahu alebo v menšej miere postihujúcich obchod v rámci Spoločenstva*“.⁵³ Z uvedeného možno vyvodiť aj to, že dôkazné bremeno je na vnútroštátnych orgánoch.

V niektorých oblastiach dáva Súdny dvor členským štátom určitý priestor na vlastné uváženie, pokiaľ ide o opatrenia prijaté na úrovni sledovanej ochrany, pričom tieto opatrenia sa môžu v jednotlivých členských štátoch líšiť.⁵⁴ Tento priestor na vlastné uváženie je daný o. i. aj v spojitosti s opatreniami motivovanými potrebou zabezpečiť verejný poriadok, verejnú morálku či verejnú bezpečnosť. Priestor na vlastné uváženie bolo možné pozorovať aj v analyzovanej veci – „*členské štáty viac-menej disponujú (...) priestorom pre voľnú úvahu pri stanovovaní opatrení, ktoré svojou povahou umožňujú dosiahnuť konkrétne ciele*“.⁵⁵

⁵¹ *Príručka pre uplatňovanie ustanovení zmluvy upravujúcich voľný pohyb tovaru*. Pripravilo a vypracovalo Riaditeľstvo C – Regulačná politika GR pre podnikanie a priemysel. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2010. s. 26.

⁵² Bod 28 rozhodnutia vo veci C-434/04 Ahokainen a Leppik.

⁵³ Pozri bod 31 rozhodnutia vo veci C-434/04 Ahokainen a Leppik.

⁵⁴ *Príručka pre uplatňovanie ustanovení zmluvy upravujúcich voľný pohyb tovaru*. Pripravilo a vypracovalo Riaditeľstvo C – Regulačná politika GR pre podnikanie a priemysel. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2010. s. 30.

⁵⁵ Pozri bod 32 rozhodnutia vo veci C-434/04 Ahokainen a Leppik.

Záverom sa žiada spomenúť, že svojimi prejudiciálnymi otázkami vo veci C-434/04 Ahokainen a Leppik sa vnútroštátny súd pýtal, či ustanoveniam ZFEÚ o voľnom pohybe tovaru neodporuje požiadavka predchádzajúceho povolenia na dovoz liehu, ktorú ukladá fínsky zákon o alkohole. Súdny dvor konštatoval, že podmienka predchádzajúceho povolenia sa musí považovať za prekážku v obchode medzi členskými štátmi, keďže môže narušiť obchod v rámci Európskej únie, a sťažiť tak prístup na trh s tovarmi, ktoré sú legálne vyrábané a uvádzané na trh v iných členských štátoch.⁵⁶ Pokiaľ ide o položenú otázku, tak Súdny dvor odpovedal, že **režim zavedený fínskym zákonom o alkohole neodporuje ustanoveniam ZFEÚ o voľnom pohybe tovaru, s výnimkou toho, ak sa ukáže, že za právnych a skutkových okolností situácie v dotknutom členskom štáte je možné zabezpečiť ochranu verejného zdravia a verejného poriadku proti narušeniam spôsobeným alkoholom opatreniami, ktoré postihujú obchod v rámci Európskej únie menej**, a to napr. formou vyhlásení podpísaných dovozcami, pričom vnútroštátny súd má lepšie možnosti toto preskúmanie vykonať.⁵⁷ Súdny dvor v podstate odpovedal, že takáto legislatíva je prekážkou v obchode medzi členskými štátmi, avšak nie je v rozpore s právom EÚ, ak bola dodržaná zásada proporcionality. Súdnemu dvoru však neprináleží posúdiť, či bola zásada proporcionality dodržaná, keďže kontrola primeranosti a účinnosti prijatých opatrení spočíva v posúdení skutkových okolností, ktoré môže vnútroštátny súd vykonať lepšie ako Súdny dvor.

ZÁVER

V príspevku sme sa zaoberali verejným poriadkom ako dôvodom na uplatnenie výnimky podľa čl. 36 ZFEÚ, pričom sme postupovali od najvšeobecnejšieho ku konkrétnemu. Najskôr sme sa zaoberali voľným pohybom tovaru vo všeobecnosti, pričom sme sa osobitne zamerali na zásadu vzájomného uznávania a dôkazné bremeno, keďže pri vykonávaní zásady vzájomného uznávania bola v minulosti najzávažnejším problémom všeobecná právna neistota týkajúca sa dôkazného bremena – to bolo prenesené na vnútroštátne orgány, ktoré mali v úmysle neudelieť prístup na trh, pričom bolo na vnútroštátnych orgánoch ponechané aj po účinnosti nového nariadenia o vzájomnom uznávaní tovaru. Ďalej sme zamerali pozornosť na výnimky zo zásady vzájomného uznávania, a teda na odôvodnenia obchodných prekážok, pričom bolo možné identifikovať dve skupiny výnimiek – odôvodnenia obchodných prekážok vyplývajúce z čl. 36 ZFEÚ, ako aj dôvody vyplývajúce z judikatúry Súdneho dvora, tzv. povinné požiadavky.

⁵⁶ Pozri bod 21 a 22 rozhodnutia vo veci C-434/04 Ahokainen a Leppik.

⁵⁷ Pozri bod 37 až 40 rozhodnutia vo veci C-434/04 Ahokainen a Leppik.

Skôr, ako sme sa zaoberali verejným poriadkom ako dôvodom na uplatnenie výnimky podľa čl. 36 ZFEÚ, sme považovali za potrebné vysporiadať sa so samotným pojmom verejný poriadok, ktorý nemá a ani nemôže mať jednoznačné vymedzenie. V uvedenej súvislosti sme identifikovali ustanovenia zákona o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, nariadenia Brusel Ia, Brusel IIc, Rím I a Rím II, v ktorých sa hovorí o tzv. výhrade verejného poriadku - súde totižto musia od prípadu k prípadu posudzovať, či účinok cudzieho práva, resp. cudzieho rozhodnutia neodporuje verejnému poriadku.

Napokon sme sa zaoberali samotným verejným poriadkom ako dôvodom na uplatnenie výnimky podľa čl. 36 ZFEÚ, a to prostredníctvom analýzy rozhodnutia Súdneho dvora vo veci C-434/04 Ahokainen a Leppik. Na záver možno konštatovať nasledovné:

- verejný poriadok bol len zriedka úspešným dôvodom pre výnimku podľa čl. 36 ZFEÚ,
- odôvodnenie vnútroštátnych opatrení verejným poriadkom ako jediným samostatným dôvodom bolo uznané len výnimočne,
- Súdny dvor spravidla použije alternatívne odôvodnenie alebo odôvodnenie na základe verejného poriadku v spojení s inými možnými odôvodneniami, napr. s ochranou zdravia,
- vnútroštátne orgány majú povinnosť preukázať, že ich právna úprava zodpovedá zásade proporcionality,
- v oblasti zabezpečenia verejného poriadku dáva Súdny dvor členským štátom určitý priestor na vlastné uváženie, pokiaľ ide o opatrenia prijaté na úrovni sledovanej ochrany.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

1. BARICOVÁ, Jana, FEČÍK, Marián, ŠTEVČEK, Marek, FILOVÁ, Anita a kol. *Správny súdny poriadok*. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017. ISBN 9788074006784. 1792 s.
2. BYSTRICKÝ, Rudolf: *Nástin mezinárodního práva soukromého*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1955. 219 s.
3. CSACH, Kristián, Ľubica GREGOVÁ ŠIRICOVÁ a Elena JÚDOVÁ. *Úvod do štúdia medzinárodního práva súkromného a procesného*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 9788081687822. 314 s.
4. JAKAB, Radomír, Tibor SEMAN a Lukáš JANČÁT. *Transteritoriálne správne akty v podmienkach Európskej únie a Slovenskej republiky: vedecká monografia*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, ŠafárikPress, 2020. ISBN 9788081529184. 207 s.

5. JAKAB, Radomír (ed.) *Transteritoriálne (s)právne akty členských štátov Európskej únie: zborník vedeckých prác*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, ŠafárikPress, 2019. ISBN 9788081528026. 176 s.
6. LYSINA, Peter, ŠTEFANKOVÁ, Natália, ĎURIŠ, Michal, ŠTEVČEK, Marek. *Zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2011, ISBN 9788074004155. 585 s.
7. *Príručka pre uplatňovanie ustanovení zmluvy upravujúcich voľný pohyb tovaru*. Pripravilo a vypracovalo Riaditeľstvo C – Regulačná politika GR pre podnikanie a priemysel. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2010. ISBN 978-92-79-13489-0.

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA

JUDr. Diana Repiščáková

interná doktorandka na Katedre ústavného práva a správneho práva

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Právnická fakulta

E: diana.repiscakova@student.upjs.sk

PRÍKAZ NA ZATKNUTIE A JEHO VZŤAH S MEDZI- NÁRODNÝM A EURÓPSKYM ZATÝKACÍM ROZKA- ZOM¹

THE ARREST WARRANT AND ITS RELATIONSHIP WITH INTERNATIONAL AND EUROPEAN ARREST WARRANTS

Dominika Pisarčíková

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta

ABSTRAKT

Príspevok sa zaoberá problematikou príkazu na zatknutie a jeho vzťahu k medzinárodnému a európskemu zatýkaciemu rozkazu. Analyzuje právnu úpravu zatýkacích rozkazov, nevyhnutnosť vydania jednotlivých zatýkacích rozkazov pre medzinárodné účinky príkazov na zatknutie. Neopomína ani ich vzájomnú komparáciu. V príspevku sa kladie tiež dôraz na odôvodnenosť prijatej právnej úpravy.

ABSTRACT

The paper deals with the issue of the arrest warrant and its relation to the international and European arrest warrants. It analyses the legal regulation of arrest warrants, the necessity of issuing individual arrest warrants for the international effects of arrest warrants. It does not neglect their comparison with each other. The paper also focuses on the reasonableness of the adopted legislation.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

Príkaz na zatknutie, európsky zatýkací rozkaz, medzinárodný zatýkací rozkaz, rámcové nariadenie, zaistenie osôb, trestný poriadok.

¹ Tento príspevok vznikol s podporou a je výstupom riešenia výskumného projektu podporeného Vedeckou grantovou agentúrou VEGA č. 1/0187/22 s názvom Extrateritoriálne účinky cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie.

KEY WORDS

Arrest warrant, European Arrest Warrant, International Arrest Warrant, Framework Regulation, Detention of persons, Criminal Procedure Code.

ÚVOD

Slovenská republika a jej právny poriadok nemôžu byť v súčasnosti vnímané samostatne a oddelene od ostatných štátov. Na medzinárodnej, ale aj Európskej úrovni prebehli integrácie, vďaka ktorým Slovenská republika nadobudla významné postavenie z pohľadu medzinárodného práva a práva EÚ.

Daňou za slobodu pohybu, ekonomiky, tovarov a služieb sa ukazuje aj voľný pohyb kriminality a páchatel'ov kriminality.² Kriminalita, či už na vnútroštátnej úrovni alebo medzinárodnej úrovni nemôže ostať nepotrestaná. Musia existovať prostriedky účinné na jej zamedzenie, respektíve potrestanie.

Týmito prostriedkami sú medzinárodný a európsky zatýkací rozkaz. Ich právna úprava je na prvý pohľad veľmi podobná, ale existujú určité odchýlky, ktorým sa sčasti budeme venovať v tomto príspevku. Rovnako budeme hodnotiť aj dôležitosť prijatej právnej úpravy.

Uvedené tri inštitúty spadajú pod jednotné označenie zaisťovacích inštitútov. Počas trestného konania sa nimi zasahuje do základných ľudských práv a slobôd s cieľom naplnenia účelu trestného konania. Prostriedkami na zaistenie osôb sa zasahuje najviac do osobnej slobody dotknutých subjektov.³ Práve preto musí byť právna úprava dostatočne dôsledná, aby nedochádzalo k neprimeraným zásahom do osobnej slobody, či už na národnej, medzinárodnej alebo európskej úrovni.

PRÍKAZ NA ZATKNUTIE AKO VNÚTROŠTÁTNY ZAISŤOVACÍ PROSTRIEDOK

Príkaz na zatknutie je v našom právnom poriadku významným zaisťovacím inštitútom, prostredníctvom ktorého je možné zabezpečiť prítomnosť obvineného počas úkonov v prebiehajúcom trestnom konaní. Na jeho vydanie musia byť splnené podmienky dôvodnosti väzby a vyčerpania predošlých zabezpečovacích prostriedkov.⁴

² IVOR, J., KLIMEK, L., ZÁHORA, J.: *Trestné právo Európskej únie a jeho vplyv na právny poriadok Slovenskej republiky*. 1. vydanie. Žilina: EUROKÓDEX, 2013. s. 535.

³ ŠIMOVČEK, I. a kol. *Trestné právo procesné*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. s. 112.

⁴ Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok.

Príkazom na zatknutie sa zasahuje do ústavou garantovaného práva na osobnú slobodu.⁵ Predmetný zásah do osobnej slobody je prípustný vzhľadom k tomu, že tak upravuje samotná Ústava SR v čl. 17 ods. 4: „*Obvineného možno zatknúť iba na odôvodnený písomný príkaz sudcu. Zatknutá osoba musí byť do 24 hodín odovzdaná súdu. Sudca musí zatknutú osobu do 48 hodín a pri obzvlášť závažných trestných činoch do 72 hodín od prevzatia vypočúť a rozhodnúť o väzbe alebo o jej prepustení na slobodu.*“ Ústavou garantované podmienky zatknutia dokazujú nutnosť dbať na zásadu primeranosti, a teda zasahovať do osobnej slobody len v nevyhnutných prípadoch a na nevyhnutný čas. Ústava SR v čl. 17 ods. 4 predpisuje príkazu na zatknutie aj určitú formu a upravuje zákonné lehoty, ktoré nemožno predĺžiť a ktoré začínajú plynúť momentom obmedzenia osobnej slobody zatknutím. Nedodržanie formy, respektíve lehoty garantovanej Ústavou SR, by malo za následok neoprávnený zásah do Ústavou garantovaných práv.⁶

Príkaz na zatknutie upravuje aj §73 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších právnych predpisov (ďalej aj ako „Trestný poriadok“) v znení: „*Ak je daný niektorý z dôvodov väzby a obvineného nemožno predvolať, predviesť alebo zadržať a zabezpečiť jeho prítomnosť na výsluchu alebo na inom úkone, vydá predseda senátu a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie na návrh prokurátora príkaz, aby bol obvinený zatknutý.*“ Podmienkou vydania príkazu na zatknutie je, vychádzajúc z §73 Trestného poriadku, okrem iného aj procesné postavenie osoby, voči ktorej je príkaz vydaný. Príkaz na zatknutie je možné vydať len voči osobe v procesnom postavení obvineného, teda osobe, ktorej bolo vznesené obvinenie podľa §206 Trestného poriadku.

V súvislosti s príkazom na zatknutie sa uplatňuje princíp gradácie a subsidiarity. Princíp gradácie sa prejavuje na skutočnosti, že pred vydaním príkazu na zatknutie sa prvotne uplatňujú inštitúty, ktoré v menšej miere zasahujú do osobnej slobody obvineného. Na mysli máme konkrétne predvolanie, predvedenie a zadržanie. Príkaz na zatknutie, ako právny prostriedok slúžiaci na zabezpečenie prítomnosti obvineného na výsluchu alebo inom úkone, je možné vydať až po vyčerpaní a neúspechu vymenovaných právnych prostriedkov.⁷ V uvedenom sa prejavuje princíp subsidiarity, keďže príkaz na zatknutie nie je možné vydať ako prvotný prostriedok.

Príkaz na zatknutie v prípravnom konaní vydáva sudca pre prípravné konanie na základe písomného odôvodneného návrhu prokurátora. Prokurátor s písomným ná-

⁵ Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava SR – čl. 17 ods. 1 „*Osobná sloboda sa zaručuje.*“

⁶ DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax.* 2. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2019, s. 439-489.

⁷ ČENTĚŠ, J., KURILOVSKÁ, L., ŠIMOVČEK, I., BURDA, E. a kol. *Trestný poriadok I. § 1 – 195.* Bratislava: C. H. Beck, 2021, s. 368 – 376.

vrhom na zatknutie predkladá sudcovi pre prípravné konanie aj príslušný vyšetrovací spis. Návrh prokurátora musí spĺňať náležitosti. Má obsahovať opis skutku, označenie trestného činu, osoby, voči ktorej má byť vydaný príkaz na zatknutie, dôvody väzby a ich aktuálnosť. Prokurátor musí taktiež odôvodniť okolnosti, pre ktoré nebolo možné zabezpečiť prítomnosť obvineného na výsluchu alebo inom úkone. Prokurátor má tiež povinnosť dopĺňať príslušný vyšetrovací spis, ak vyjdú najavo nové skutočnosti podstatné pre trestné konanie.⁸

Počas konania pred súdom vydáva príkaz na zatknutie predseda senátu. Predseda senátu má, na rozdiel od prípravného konania, právomoc vydať príkaz na zatknutie *ex offa* aj bez podnetu prokurátora.⁹ V rámci súdneho konania je najčastejším dôvodom na vydanie príkazu na zatknutie potreba zabezpečiť účasť obvineného na hlavnom pojednávaní alebo potreba doručiť rozhodnutie.¹⁰

Cieľom príkazu na zatknutie je vypátranie pobytu obvineného a jeho následné zadržanie a obmedzenie osobnej slobody za účelom predvedenia pred predsedu senátu, poprípade sudcu pre prípravné konanie, ak ide o prípravné konanie. Obvinený má byť dodaný osobe, ktorá príkaz na zatknutie vydala.¹¹

Náležitosti obsahu príkazu na zatknutie stanovuje priamo Trestný poriadok v §73 ods. 2 nasledovne: „*Príkaz na zatknutie musí popri údajoch zabezpečujúcich, že obvinený nebude zamenený s inou osobou, obsahovať opis skutku, pre ktorý je obvinený stíhaný, právnu kvalifikáciu tohto skutku a dôvody, pre ktoré sa príkaz na zatknutie vydáva.*“ Údajmi zabezpečujúcimi, že obvinený nebude zamenený s inou osobou sú najmä meno, priezvisko, dátum narodenia, štátna príslušnosť, trvalý alebo prechodný pobyt, číslo občianskeho preukazu, špeciálne znaky, napr. znamienko na tvári. Nie je vylúčené, že príkaz na zatknutie bude smerovať voči neznámej osobe. V tomto prípade „*k príkazu na zatknutie sa priložia daktyloskopické odtlačky, obrazové záznamy, údaje o vonkajšom meraní tela, zvláštnych telesných znameniach a uvedie sa aj prezývka alebo označenie o podrobný opis osoby.*“¹² Opis skutku popisuje skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie. Opis musí obsahovať napr. miesto spáchania skutku, čas, kedy došlo k spáchaniu skutku, spôsob spáchania skutku, zavinenie a v niektorých prípadoch aj motív, pohnútku alebo následok. Právna kvalifikácia znamená zákonné vymedzenie daného skutku. Dôvody

⁸ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J. *Trestné právo procesné I.* Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 311 – 312.

⁹ Paneurópska vysoká škola Blog. *ČO ZNAMENÁ EX OFFO ALEBO EX OFFICIO?* (online) cit. 17.11.2022. Dostupné na: <https://www.paneurouni.com/blog/ex-offo/>.

¹⁰ ČENTÉŠ, J., KURILOVSKÁ, L., ŠIMOVČEK, I., BURDA, E. a kol. *Trestný poriadok I. § 1 – 195.* Bratislava: C. H. Beck, 2021, s. 368 – 376.

¹¹ ČENTÉŠ, J. a kol. *Trestný poriadok – Veľký komentár. 4. aktualizované vydanie.* Bratislava: EUROKÓ-DEX, 2019, s. 259 – 261.

¹² ČENTÉŠ, J., KURILOVSKÁ, L., ŠIMOVČEK, I., BURDA, E. a kol. *Trestný poriadok I. § 1 – 195.* Bratislava: C. H. Beck, 2021, s. 370-372.

vydania príkazu na zatknutie zahŕňajú tak odôvodnenosť vedeného trestného stíhania, väzobné dôvody ako aj vysvetlenie, prečo neboli účinné iné prostriedky, ktoré menej zasahujú do osobnej slobody obvineného.

Príkaz na zatknutie vykonávajú výlučne príslušníci Policajného zboru, Vojenskej polície alebo ozbrojení príslušníci finančnej správy. Títo príslušníci sú povinní vypátrať pobyt obvineného, zatknúť ho a následne ho predviesť sudcovi, ktorý príkaz na zatknutie vydal, a to najneskôr do 24 hodín od zatknutia. Sudca, po predvedení obvineného, vykoná jeho výsluch a oboznámi ho s rozhodnutím o väzbe. Od momentu odovzdania obvineného súdu, začína sudcovi plynúť 48 hodinová lehota na rozhodnutie o väzbe. Pri obzvlášť závažných zločinoch má sudca lehotu 72 hodín.¹³

„V prípadoch, v ktorých došlo k zatknutiu obvineného na základe príkazu vydaného podľa § 69 ods. 1 Tr. por.¹⁴, musí súd, resp. sudca skúmať, či mu bol obvinený dodaný v lehote najneskôr 24 hodín od zatknutia tak, ako to predpokladá ustanovenie § 69 ods. 4 Tr. por. Bez splnenia tejto podmienky nemôže byť obvinený vzatý do väzby, ale musí byť prepustený na slobodu.“¹⁵ V zázname o zatknutí musí byť uvedený presný okamih zatknutia. Vymedzuje sa exaktne na minúty, hodiny, deň, mesiac a rok, za účelom možnosti preskúmania, či boli dodržané zákonné lehoty. Ak by sudca zistil, že došlo k ich prekročeniu, mal by povinnosť zatknutého obvineného prepustiť na slobodu. Je pritom irelevantné, ak koniec lehoty pripadne na deň pracovného pokoja, štátny sviatok alebo na nočnú hodinu. Pre takéto prípady sú v rámci organizácie súdu alebo prokuratúry zriadené služby pohotovosti.¹⁶

Trestný poriadok v §181 ods. 3 stanovuje, že: „*Proti príkazu opravný prostriedok nie je prípustný.*“ Proti príkazu na zatknutie nie je možné podať riadny a ani mimoriadny opravný prostriedok. Osobe, voči ktorej príkaz na zatknutie smeruje, však nie je možné úplne odoprieť akýkoľvek spôsob právnej ochrany proti nezákonnému príkazu na zatknutie. Právnu ochranu je možné dosiahnuť pomocou preskúmania príkazu v rámci ústavného súdnictva.¹⁷

Nevýhodou príkazu na zatknutie je jeho územná pôsobnosť. Pôsobnosť sa vzťahuje len na územie Slovenskej republiky, vo vzťahu k zahraničiu nemá žiadne účinky a teda nie je možné na jeho podklade vyžiadať obvineného zo zahraničia. V prípade potreby dosiahnutia účinkov na nadnárodnej úrovni sú orgány činné

¹³ IVOR, J., ZÁHORA, J.: *Repetitórium trestného práva. 4. vydanie.* Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2019, s. 146.

¹⁴ Dnes §73 ods. 1 Trestného poriadku.

¹⁵ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 13. februára 1992, sp. zn. 2 Ntv 15/92, R 3/1993.

¹⁶ ČENTÉŠ, J., KURILOVSKÁ, L., ŠIMOVČEK, I., BURDA, E. a kol. *Trestný poriadok I. § 1 – 195.* Bratislava: C. H. Beck, 2021, s. 368 – 376.

¹⁷ ŠTRKOLEC, M.: *Úvod do trestného práva procesného.* Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2022, s. 84.

v trestnom konaní nútené vydať Európsky zatýkací rozkaz alebo medzinárodný zatýkací rozkaz.¹⁸

VŠEOBECNÉ VYMEDZENIE EURÓPSKEHO ZATÝKACIEHO ROZKAZU A JEHO VÝZNAM

Príkaz na zatknutie má podľa Trestného poriadku pôsobnosť len na území Slovenskej republiky. V rámci Európskej únie platí sloboda voľného pohybu osôb. S ňou neodmysliteľne súvisí aj pohyb trestnej činnosti a jej páchatel'ov. Vďaka voľnému pohybu sa môže páchatel' trestnej činnosti jednoducho presunúť zo štátu, kde spáchal trestný čin, do iného štátu. Dochádza tým k sťaženiu postupu orgánov činných v trestnom konaní a vyhýbaniu sa trestnému stíhaniu. Vzniká cezhraničná a nadnárodná kriminalita, ktorú je potrebné účinnými spôsobmi postihnúť.¹⁹ Nevyučuje sa, že obvinený sa bude zdržiavať mimo územia Slovenskej republiky za účelom vyhýbania sa trestnému konaniu. Z dôvodu územnej pôsobnosti príkazu na zatknutie je riešenie tejto problematiky potrebné hľadať na nadnárodnej úrovni.

Pri prijímaní právnej úpravy štáty Európskej únie dospeli k záveru, že prijímanie právnej úpravy cez medzinárodné zmluvy nemusí znamenať požadovanú účinnosť a výsledky. Dôvodom bolo časovo zdĺhavé a náročné ratifikovanie medzinárodných zmlúv a dohovorov. Ako najlepšie možné riešenie sa ukázalo prijatie rámcového rozhodnutia.²⁰ Rámcové rozhodnutie 2002/584/SVV o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi²¹ (ďalej aj ako „rámcové rozhodnutie o EZR“) sa stalo právnym základom Európskeho zatýkacieho rozkazu. Európskym zatýkacím rozkazom sa zároveň prvýkrát napĺňa zásada vzájomného uznávania rozsudkov a iných justičných rozhodnutí. Uvedená právna úprava zároveň predstavuje účinný inštitút v potlačaní cezhraničnej trestnej činnosti.²²

Cieľom prijatia Rámcového rozhodnutia o EZR bolo rešpektovanie záverov vyslovených Európskou radou v Tampere z 15. a 16. októbra 1999. Konkrétne zruše-

¹⁸ ČENTÉŠ, J. a kol. *Trestné právo procesné. Všeobecná a osobitná časť*. Šamorín: Heuréka, 2012, s. 228 – 231.

¹⁹ SPENCER, J. R.: *The European arrest warrant*. In BELL, J. et KILPATRICK, C. (eds.): *The Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, Vol. 6, 2003-2004. Oxford – Portland: Hart Publishing, 2005, s. 202.

²⁰ KLIMEK, L.: *Zákon verus medzinárodná zmluva: ako účel svätí prostriedky v prípade európskeho zatýkacieho rozkazu*. In: Zborník príspevkov z konferencie Akademické akcenty konanej dňa 22. septembra 2011 na fakulte práva Paneurópskej vysokej školy. Bratislava: Eurokódex, 2012, s. 451-458.

²¹ Rámcové rozhodnutie Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi v znení Rámcového rozhodnutia Rady 2009/299/SVV. Ú. v., L 190/1, 18.7.2002.

²² KLIMEK, L.: *European Arrest Warrant: Procedural Instrument for Public Order Enforcement in the EU's Area of Freedom, Security and Justice*. In BĚLOHLÁVEK, A. J. et ROZEHNALOVÁ, N. (eds.): *Czech Yearbook of International Law 2012*, Vol. 3. Juris Publishing: New York – USA, 2012, s. 3-18.

nie formálneho postupu vydávania osôb, ktoré sa vyhýbajú spravodlivosti po právoplatnom odsúdení, medzi členskými štátmi. Urýchliť by sa malo aj vydávanie osôb podozrivých zo spáchania trestného činu. Prijatím právnej úpravy sa má prispieť aj k naplneniu cieľov Únie, a to stať sa zónou slobody, bezpečnosti a práva. Postup podľa Rámcového rozhodnutia o EZR mal nahradiť tradičné vzťahy spolupráce medzi štátmi, jednoduchšími a rýchlejšími postupmi vydávania odsúdených alebo podozrivých osôb pre účely trestného konania alebo vykonania rozsudku. Celú skupinu týchto vzťahov Rámcové rozhodnutie o EZR pomenúva ako systém voľného pohybu súdnych rozhodnutí v trestných veciach. Týka sa to aj predbežných a konečných rozhodnutí v oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti.²³

Najvyšší súd SR v odôvodnení k rozsudku zo dňa 16. augusta 2016, sp. zn. 2 Urto 2/2016, R 6/2017 konštatoval, že rámcové rozhodnutia nemajú priamy účinok. Táto skutočnosť však nebráni ich uplatňovaniu v rámci štátov EÚ. Majú záväzný charakter, ktorý ukladá vnútroštátnym orgánom povinnosť konformného výkladu vnútroštátneho práva. Táto povinnosť sa týka aj vnútroštátnych súdov. Majú povinnosť vykladať vnútroštátne právo takým spôsobom, aby bolo súladné so znením a účelom rámcového rozhodnutia. Uvedeným uplatňovaním sa má dosiahnuť cieľ, ktorý je vymedzený v rámcovom rozhodnutí.²⁴ Rámcové rozhodnutia sú príznačné pre trestné právo EÚ. Slúžia na približovanie, inak povedané aproximáciu, vnútroštátnych zákonov s právom EÚ. Rámcové rozhodnutia síce nemajú priamy účinok, ale pre členské štáty sú záväzné z pohľadu cieľa, ktorý musia dosiahnuť. Formy a metódy, ktorými daný cieľ naplnia sú ponechané na uvážení vnútroštátnych orgánov.²⁵

„*Európsky zatykáci rozkaz je jediným nástrojom odovzdania osoby v rámci EÚ.*“²⁶ V slovenskom právnom poriadku je upravený zákonom č. 154/2010 Z. z. o európskom zatykácom rozkaze v znení neskorších právnych predpisov (ďalej aj ako „ZoEZR“). Prijatím uvedeného zákona došlo k implementácii rámcového rozhodnutia o EZR. Definíciu pojmu európsky zatykáci rozkaz poskytuje priamo rámcové rozhodnutie o EZR v 1. kapitole, článku 1, bode 1.: „*Európsky zatykač je súdne rozhodnutie vydané členským štátom s cieľom zatknúť a vydať požadovanú osobu inému členskému štátu na účely vedenia trestného stíhania alebo výkonu trestu alebo ochranného opatrenia.*“²⁷

²³ Rámcové rozhodnutie Rady z 13. júna 2002 o európskom zatykáci a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi (2002/584/SVV). (online) cit. 17.11.2022. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:32002F0584&from=SK>.

²⁴ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 16. augusta 2016, sp. zn. 2 Urto 2/2016, R 6/2017.

²⁵ KLIMEK, L. *Zákon o európskom zatykácom rozkaze. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2019, s. 31-33.

²⁶ KORDÍK, M. *Právny styk s cudzinou. Právna prax*. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, s. 102.

²⁷ Rámcové rozhodnutie 2002/584/JHA o európskom zatykáci a o postupoch odovzdávania medzi členskými štátmi. Dostupné online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:32002F0584&from=SK>

Obsahová náplň Európskeho zatýkacieho rozkazu je vymedzená v §5 ods. 5 ZoEZR, ktorý sa vzťahuje na postup slovenských orgánov pri vydávaní príkazu. Európsky zatýkací rozkaz musí obsahovať meno a priezvisko vyžiadanej osoby, štátnu príslušnosť a ostatné údaje, ktoré môžu pomôcť identifikovať danú osobu. Priložia sa aj fotografie alebo odtlačky prstov, ak sú k dispozícii. Obsahovať musí aj identifikačné údaje príkazu na zatknutie, medzinárodného zatýkacieho rozkazu alebo iného vykonateľného rozhodnutia, poprípade rozhodnutia o uložení trestu odňatia slobody. V prípade, že bola vyžiadaná osoba právoplatne odsúdená, obsahuje aj údaje o dĺžke trestu. V opačnom prípade obsahuje rozsah sankcie, ktorú je možné za daný skutok uložiť. Európsky zatýkací rozkaz musí zahŕňať aj opis skutku, najmä čas a miesto spáchania trestného činu, skutkovú podstatu a právnu kvalifikáciu trestného činu. Vyššie uvedený paragraf upravuje aj náležitosti na orgán vydávajúci európsky zatýkací rozkaz. Tento orgán musí uviesť svoj názov, adresu, telefónne číslo, elektronickú adresu, meno a priezvisko, odtlačok úradnej pečiatky spolu s podpisom osoby, ktorá ako zástupca orgánu európsky zatýkací rozkaz vydala.

Určítym nedostatkom európskeho zatýkacieho rozkazu je podmienka stanovená v §5 ods. 2 ZoEZR: „*Európsky zatýkací rozkaz podľa odseku 1 možno vydať, ak je vo vzťahu k obvinenému pre rovnaký skutok vydaný príkaz na zatknutie, medzinárodný zatýkací rozkaz alebo rozhodnutie, ktorým bol právoplatne a vykonateľne uložený trest odňatia slobody.*“ Uvedená podmienka vychádza zo skutočnosti, že európsky zatýkací rozkaz je nadstavbou vnútroštátneho právneho systému. Zároveň sa tým sleduje ochrana proti zneužívaniu bezdôvodného vydávania európskeho zatýkacieho rozkazu.²⁸ Predmetná právna úprava sa však netýka všetkých členských štátov EÚ. Napr. Maďarsko môže vydať európsky zatýkací rozkaz aj bez existencie zatýkacieho rozkazu na vnútroštátnej úrovni alebo iného rozhodnutia s rovnakým účinkom. Na území Maďarska je možné zatknúť osobu aj na základe Európskeho zatýkacieho rozkazu, umožňuje to maďarský právny poriadok. Ak je Slovenská republika vykonávajúcim štátom, nemá trvať na doplnení vnútroštátneho príkazu na zatknutie alebo iného rozhodnutia s rovnakým účinkom, keďže nie je potrebné.²⁹

ZoEZR v §2 ods. 1 upravuje vzťah k ostatným medzinárodným zmluvám. „*Bez vplyvu na ich použitie vo vzťahoch medzi Slovenskou republikou a tretími štátmi slovenské orgány pri postupe podľa tohto zákona nepoužijú vo vzťahu k členským štátom Európskej únie príslušné ustanovenia alebo časti týchto medzinárodných zmlúv:*

a) Európsky dohovor o vydávaní z 13. decembra 1957, jeho dodatkový protokol z 15. októbra 1975, jeho druhý dodatkový dohovor zo 17. marca 1978 a Európsky

²⁸ KORDÍK, M., FILLOVÁ, D., HRVOL, M.: *Európsky zatýkací rozkaz. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 49-55.

²⁹ KLIMEK, L. *Zákon o európskom zatýkacom rozkaze. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2019, s. 295-297.

dohovor o potláčaní terorizmu z 27. januára 1977 v rozsahu, v ktorom sa týkajú extradície,

b) Dohoda z 26. mája 1989 medzi 12 členskými štátmi Európskych spoločenstiev o zjednodušení a modernizácii spôsobov zasielania žiadosti o vydanie,

c) Dohovor z 10. marca 1995 o zjednodušenom vydávacom konaní medzi členskými štátmi Európskej únie,

d) Dohovor z 27. septembra 1996 týkajúci sa extradície medzi členskými štátmi Európskej únie,

e) hlava III kapitola 4 Dohovoru z 19. júna 1990, ktorým sa implementuje Schengenská dohoda zo 14. júna 1985 o postupnom zrušení kontrol na spoločných hraniciach. “ Uvedené znamená, ktoré zmluvy, respektíve ich časti sa nepoužijú pri postupe podľa ZoEZR medzi Slovenskou republikou a členským štátom EÚ. Ide o taxatívne vymedzenie. Zmluvy a ich časti ostávajú ďalej v platnosti vo vzťahu k tretím štátom. Vo vzťahu k členským štátom sa aplikujú ustanovenia ZoEZR.³⁰

Nie je možné automaticky vylúčiť akékoľvek použitie medzinárodnej zmluvy vo vzťahu k členským štátom. Ustanovenie §2 ods. 2 ToEZR upravuje situácie, kedy je možné použiť medzinárodné zmluvy upravujúce extradíciu aj vo vzťahu k členskému štátu. Medzinárodné zmluvy je možné použiť iba v prípade a v rozsahu, ktorý vydávacie konanie podľa ZoEZR zjednodušuje alebo uľahčuje. Nie je prípustné ich použitie za súčasného predĺženia lehoty vykonania Európskeho zatýkacieho rozkazu alebo skomplikovania rozhodovania ohľadom Európskeho zatýkacieho rozkazu.³¹

V súvislosti s Európskym zatýkacím rozkazom dochádza k úzkemu kontaktu medzi členskými štátmi pri výkone ich štátnej moci.³² Európskym zatýkacím rozkazom dochádza k realizácii zásady vzájomného uznávania rozhodnutí medzi štátmi EÚ. Prejavuje sa tak vzájomná dôvera v justičné orgány jednotlivých štátov EÚ, že sú ich rozhodnutia vecne správne.³³ Uvedené v sebe spája dve nosné zásady práva EÚ, a to zásadu vzájomnej dôvery a zásadu vzájomného uznávania rozhodnutí. Samostatne by tieto zásady nemali tak zásadný zmysel, ako pri ich spojení. Zásada vzájomnej dôvery znamená, že štáty nemusia skúmať rozhodnutia justičných orgánov druhých štátov v rámci EÚ. Pri štátoch EÚ sa automaticky predpokladá, že rozhodnutia ich justičných orgánov sú správne. Je tak z dôvodu, že všetky

³⁰ KORDÍK, M., FILLOVÁ, D., HRVOL, M.: *Európsky zatýkací rozkaz. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 4-12.

³¹ KORDÍK, M., FILLOVÁ, D., HRVOL, M.: *Európsky zatýkací rozkaz. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 4-12.

³² LUKÁČIK, A. *Ludská dôstojnosť a výkon európskeho zatýkacieho rozkazu*. In DNY PRÁVA 2019 – DAYS OF LAW 2019. Část II. – Právo na osobní svobodu. Brno: Masarykova univerzita, 2020. s. 93 – 94.

³³ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 21. decembra 2015, sp. zn. 4 Tost 40/2015.

musia spĺňať minimálny štandard garancie ľudských práv. Na túto zásadu nadväzuje zásada vzájomného uznávania rozhodnutí medzi členskými štátmi EÚ. Táto zásada je ústrednou zásadou v rámci justičnej spolupráce v trestných veciach. Jej zakotvenie sa nachádza v článku 82 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.³⁴ Spolu s aproximáciou trestnoprávných predpisov členských štátov je vzájomné uznávanie považované za jeden z dvoch hlavných pilierov justičnej spolupráce v trestných veciach. Vzájomné uznávanie sa týka všetkých štádií trestného konania. Vztahuje sa na prípravné konanie, konanie pred súdom a vykonávacie konanie.³⁵

Pre právny poriadok Slovenskej republiky je významný aj vzťah medzi Trestným poriadkom a ZoEZR. Vymedzenie tohto vzťahu upravuje §1 ods. 2 ZoEZR nasledovne: „*Na konanie podľa tohto zákona sa použije všeobecný predpis o trestnom konaní, ak nie je ďalej ustanovené inak; to platí vo vzťahu k členským štátom aj na konanie o vydání osôb na trestné stíhanie alebo výkon trestu odňatia slobody alebo ochranného opatrenia, na ktoré nemožno uplatniť postup podľa tohto zákona.*“ Uvedené ustanovenie ZoEZR je vyjadrením subsidiarity Trestného poriadku k ZoEZR. Trestný poriadok má postavenie *lex generalis* vo vzťahu k ZoEZR ako *lex specialis*. ZoEZR má prednosť pred ustanoveniami Trestného poriadku. Uvedené má zmysel, okrem iného, pri rozhodovaní o predbežnej väzbe, podľa ZoEZR sa priamo vylučuje možnosť skúmania dôvodov väzby podľa Trestného poriadku.³⁶

Významným rozdielom oproti Trestnému poriadku je skutočnosť, že Rámcové rozhodnutie prelomilo zásadu nevydávania vlastných osôb, označovaných aj ako princíp personality. Na podklade Európskeho zatýkacieho rozkazu je teda možné vydať aj vlastného občana členskému štátu EÚ.³⁷ Uvedené je diferenciou aj voči medzinárodnému zatýkaciemu rozkazu.

Prínosom Európskeho zatýkacieho rozkazu je jeho využiteľnosť v súvislosti s výkonom uloženého ochranného opatrenia. Stanovuje tak Rámcové rozhodnutie o EZR v 1. kapitole, článku 1, bode 1³⁸. Konkretizáciu daného ustanovenia nachádzame v ZoEZR v §3, ktorý vymedzuje základné pojmy. Podľa §3 písm. c) ZoEZR je „*trestom odňatia slobody aj ochranné opatrenie spojené s obmedzením osobnej slobody.*“ Nemôže ísť o akékoľvek ochranné opatrenie, ale len také, s ktorým je spojené aj obmedzenie osobnej slobody. Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších právnych predpisov (ďalej aj ako „Trestný zákon“) vymedzuje

³⁴ KORDÍK, M. *Právny styk s cudzinou. Právna prax.* 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, s. 97-101.

³⁵ KLIMEK, L. *Zákon o európskom zatýkacom rozkaze.* Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2019, s. 23-25.

³⁶ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 18. decembra 2015, sp. zn. 4 Tost 39/2015

³⁷ KORDÍK, M., FILLOVÁ, D., HRVOL, M.: *Európsky zatýkací rozkaz.* Komentár. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1-4.

³⁸ „*Európsky zatýkač je súdne rozhodnutie vydané členským štátom s cieľom zatknúť a vydať požadovanú osobu inému členskému štátu na účely vedenia trestného stíhania alebo výkonu trestu alebo ochranného opatrenia.*“

v §31 ochranné opatrenie ako ujmu na osobnej slobode alebo majetku odsúdeného, poprípade inej osoby. Pri aplikácii ZoEZR sa teda uplatní reštriktívny výklad pojmu ochranné opatrenie. Naproti Európskemu zatýkaciu rozkazu, príkaz na zatknutie a ani medzinárodný zatýkací príkaz neumožňujú zatknúť osobu len na výkon uloženého ochranného opatrenia.

MEDZINÁRODNÝ ZATÝKACÍ ROZKAZ

V rámci slovenského právneho poriadku je zakotvený aj medzinárodný zatýkací rozkaz. Jeho právna úprava sa nachádza v piatej časti Trestného poriadku, označenej ako právny styk s cudzinou. *“Medzinárodný zatýkací rozkaz je prostriedkom na zaistenie účasti obvineného na trestnom konaní, ak sa obvinený pobytom v cudzine vyhýba trestnému stíhaniu alebo výkonu trestu odňatia slobody.”*³⁹ Pri medzinárodnom zatýkacom rozkaze sa uplatňuje subsidiarita, ktorá je zakotvená v §490 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku. Je možné ho vydať až po vyčerpaní predošlých prostriedkov.

Vydanie medzinárodného zatýkacieho rozkazu je prípustné v akejkoľvek fáze trestného konania, počnúc prípravným konaním až po vykonávacie konanie. V rámci prípravného konania musí vydaniu medzinárodného zatýkacieho rozkazu predchádzať písomný a odôvodnený návrh prokurátora. Pre vydanie medzinárodného zatýkacieho rozkazu je podstatná informácia, že obvinený sa zdržiava v zahraničí, mimo štátov EÚ. Nemusí ísť o stopercentnú informáciu, postačuje predpoklad, že sa obvinený nachádza v cudzine. Pobyt v cudzine musí byť za účelom vyhýbania sa trestnému konaniu alebo výkonu trestu. Nemôže teda ísť len o krátkodobý pobyt, napr. dovolenka alebo pracovná cesta.⁴⁰

Medzinárodný zatýkací rozkaz má na území Slovenskej republiky rovnaké účinky ako príkaz na zatknutie podľa §73 Trestného poriadku. Na základe medzinárodného zatýkacieho rozkazu je prípustné zatknúť aj obvineného, ktorý sa nachádza na území Slovenskej republiky.⁴¹

Je potrebné vymedziť územnú pôsobnosť medzinárodného trestného rozkazu. Medzinárodný zatýkací rozkaz je právne zakotvený v Trestnom poriadku, ako vnútroštátnom prameni práva. Vnútroštátny prameň práva sám o sebe nie je spôsobilý mať nadnárodné účinky. Tie môže mať na podklade medzinárodných zmlúv a dohôrov, ktorých znenie rešpektuje aj právna úprava Trestného poriadku.⁴² Trestný

³⁹ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J.: *Trestné právo procesné*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 312.

⁴⁰ ČENTĚŠ, J., KURILOVSKÁ, L., ŠIMOVČEK, I., BURDA, E. a kol. *Trestný poriadok II. § 196 – 569*. Bratislava: C. H. Beck, 2021., s. 1027-1034.

⁴¹ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J.: *Trestné právo procesné*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 312.

⁴² IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J.: *Trestné právo procesné*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 47-48.

poriadok sa vo vzťahu k medzinárodným zmluvám aplikuje subsidiárne, medzinárodné zmluvy majú prednosť.⁴³ Ak neexistuje medzi dožadujúcim a dožiadaným štátom medzinárodná zmluva, je možné žiadosti o vydanie obvineného vyhovieť len vtedy, ak druhý štát zaručí vzájomnosť – reciprocitu.⁴⁴

V rámci právneho styku s cudzinou však existujú aj medzinárodné zmluvy, či už jednostranné alebo viacstranné. Pre vydávanie a vyžiadanie z cudziny na účely trestného konania sú významné viaceré medzinárodné zmluvy. Napríklad: Európsky dohovor a vydávaní (1957) s dodatkovými protokolmi z roku 1975 a 1978 (publikovaný pod č. 549/1992 Zb.), Európsky dohovor o vzájomnej pomoci v trestných veciach (1959) s dodatkovým protokolom z roku 1978 publikovaný pod č. 550/1992 Zb., Európsky dohovor o odovzdávaní trestného stíhania (1972) publikovaný pod č. 551/1992 Zb., Európsky dohovor o potlačovaní terorizmu (1977) publikovaný pod č. 552/1992 Zb., Dohovor o odovzdávaní odsúdených osôb (1983) publikovaný pod č. 553/1992 Zb..⁴⁵

Obsahové náležitosti medzinárodného zatýkacieho rozkazu sú upravené v §490 ods. 3 Trestného poriadku, ak ide o vyžiadanie obvineného z cudziny na účely trestného stíhania a v §490 ods. 4, ak ide o vyžiadanie odsúdeného z cudziny na výkon trestu odňatia slobody. Medzinárodný zatýkací rozkaz na účely vyžiadania obvineného z cudziny musí obsahovať meno, priezvisko, dátum a miesto narodenia, štátne občianstvo, adresu trvalého pobytu v Slovenskej republike, ale aj ďalšie informácie, ktoré môžu prispieť k jeho nájdeniu v zahraničí, napr. popis a fotografia obvineného. Ďalej musí obsahovať právnu kvalifikáciu trestného činu, opis skutkového deja, presné znenie ustanovení, na základe ktorých sa posudzuje trestnosť činu. Uviesť sa musí aj trestná sadzba, ktorá môže byť uložená za daný trestný čin aj so zákonnou úpravou premlčania. V prípade, že od spáchania trestného činu do vydania medzinárodného zatýkacieho rozkazu uplynuli viac ako tri roky, je nutné priložiť aj opis úkonov, ktoré ovplyvňujú plynutie premlčacej doby.⁴⁶

Podľa §490 ods. 4 Trestného poriadku: „*Medzinárodný zatýkací rozkaz na účely vyžiadania odsúdeného z cudziny na výkon trestu odňatia slobody musí okrem údajov uvedených v odseku 3 písm. a) až c) obsahovať údaj, ktorým súdom a na aký trest bol odsúdený, a údaje o spôsobe zabezpečenia práv obhajoby obvineného v konaní, ak bol rozsudok vydaný v konaní proti ušlému, alebo v neprítomnosti, a znenie ustanovenia § 495.*“ Potrebne je pripojiť aj originál alebo rovnopis rozsudku

⁴³ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J.: *Trestné právo procesné II*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 370.

⁴⁴ Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších právnych predpisov - §479.

⁴⁵ IVOR, J., ZÁHORA, J.: *Repetitórium trestného práva. 4. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019, s. 217.

⁴⁶ ČENTÉŠ, J., KURILOVSKÁ, L., ŠIMOŤEK, I., BURDA, E. a kol. *Trestný poriadok II. § 196 – 569*. Bratislava: C. H. Beck, 2021, s. 1027-1034.

spolu s doložkou právoplatnosti. Rovnako, ako v prípade medzinárodného zatýkacieho rozkazu, pre účely vyžiadania obvineného, je potrebné popísať úkony smerujúce k trestnému stíhaniu alebo k výkonu právoplatného rozsudku, ak od spáchania trestného činu alebo právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku až do vydania medzinárodného zatýkacieho rozkazu uplynuli viac ako tri roky.⁴⁷

Pri zistení, že obvinený sa nachádza v členskom štáte EÚ, dôjde k vydaniu Európskeho zatýkacieho rozkazu. Aplikovateľný by bol aj medzinárodný zatýkací rozkaz, ale realizácia Európskeho zatýkacieho rozkazu je podstatne jednoduchšia ako realizácia medzinárodného zatýkacieho rozkazu. V takom prípade sa uprednostní Európsky zatýkací rozkaz.⁴⁸

Nevýhodou medzinárodného zatýkacieho rozkazu v komparácii s európskym zatýkacím rozkazom je zásada nevydávania vlastných občanov. Pri európskom zatýkacom rozkaze je táto zásada prelomená a je možné na účely trestného konania vydať aj vlastného občana. Pri medzinárodnom zatýkacom rozkaze táto možnosť absentuje. Trestný poriadok upravuje v §501 prípady neprípustnosti vydania do cudziny. Demonštratívne nie je možné vydať občana Slovenskej republiky⁴⁹, osobu, ktorá na území Slovenskej republiky požiadala o azyl alebo jej bol udelený azyl, ak je trestné stíhanie alebo výkon trestu odňatia slobody podľa právneho poriadku Slovenskej republiky premlčaný, ak nie je splnená podmienka obojstrannej trestnosti.⁵⁰

Z dikcie §490 Trestného poriadku nevyplýva možnosť vydať medzinárodný zatýkací rozkaz na účely výkonu uloženého ochranného opatrenia. Takáto možnosť absentuje. Ide o ďalší negatívny rozdiel v komparácii s európskym zatýkacím rozkazom.

Európsky zatýkací rozkaz a medzinárodný zatýkací rozkaz idú nad rámec príkazu na zatknutie. Príkaz na zatknutie sa nevydáva v prípade dodania odsúdeného na výkon trestu odňatia slobody alebo ochranného opatrenia. Príkaz na zatknutie slúži na zabezpečenie prítomnosti obvineného na úkonoch v trestnom konaní a zároveň je nevyhnutná existencia väzobného dôvodu. Podľa §408 Trestného poriadku sa vydá príkaz na zadržanie odsúdeného alebo príkaz na dodanie odsúdeného do výkonu trestu. Medzinárodný zatýkací rozkaz je možné vydať aj pre účely dodania odsúdeného na výkon trestu odňatia slobody.⁵¹ Európsky zatýkací rozkaz je možné

⁴⁷ ČENTÉŠ, J., KURILOVSKÁ, L., ŠIMOVIČEK, I., BURDA, E. a kol. *Trestný poriadok II. § 196 – 569*. Bratislava: C. H. Beck, 2021, s. 1027-1034.

⁴⁸ ČENTÉŠ, J., KURILOVSKÁ, L., ŠIMOVIČEK, I., BURDA, E. a kol. *Trestný poriadok II. § 196 – 569*. Bratislava: C. H. Beck, 2021, s. 1027-1034.

⁴⁹ Uvedené neplatí, ak má Slovenská republika povinnosť vydať vlastného občana na základe zákona, medzinárodnej zmluvy alebo rozhodnutia medzinárodnej organizácie, ktoré sú pre Slovenskú republiku záväzné.

⁵⁰ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J.: *Trestné právo procesné II*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s.375.

⁵¹ IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J.: *Trestné právo procesné*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 312.

vydať pre potreby dodania odsúdeného na výkon trestu odňatia slobody a tiež výkon ochranného opatrenia spojeného s obmedzením osobnej slobody.⁵² Najširšiu využiteľnosť má európsky zatýkací rozkaz.

ZÁVER

Príspevok obsahuje analýzu právnej úpravy príkazu na zatknutie, európskeho zatýkacieho rozkazu a medzinárodného zatýkacieho rozkazu. Vymedzuje podmienky k vydaniu jednotlivých príkazov a ich obsahové náležitosti. Pozornosť je venovaná aj ich vzájomnej komparácii a vzťahu medzi vnútroštátnymi a nadnárodnými právnymi predpismi.

Nevýhodou zatýkacieho rozkazu je jeho územná pôsobnosť len na území Slovenskej republiky. Bez zakotvenia európskeho a medzinárodného zatýkacieho rozkazu nie je možné zaistiť osoby, ktoré sa nachádzajú mimo územia Slovenskej republiky. Preto je ich právne zakotvenie veľmi významné pre oblasť trestného práva.

Príspevok sa zameriava aj na nutnosť prijatia ZoEZR, ktorá vyplýva z rámcového rozhodnutia o EZR. Zameriava sa aj na dve nosné zásady práva EÚ. Sú to zásada vzájomnej dôvery a zásada vzájomného uznávania rozhodnutí. Jedným z prínosov európskeho zatýkacieho rozkazu je možnosť ho uložiť aj na zabezpečenie výkonu uloženého ochranného opatrenia.

Nedostatkom Európskeho zatýkacieho rozkazu je potreba vydania prvotného príkazu na zatknutie alebo iného rozhodnutia s podobným účinkom. Ak konajúci orgán má vedomosť, kde sa obvinená osoba nachádza, nezdá sa nám účelné vydávať vnútroštátne rozhodnutie. Celý postup sa môže zbytočne predlžovať a komplikovať dané konanie.

V poslednej časti príspevku je analyzovaná právna úprava medzinárodného zatýkacieho rozkazu. Určitým nedostatkom, v komparácii s Európskym zatýkacím rozkazom, je skutočnosť, že na jeho podklade nemôže byť vydaný štátny občan SR. Pokiaľ sa zameriame na vzťah medzi európskym a medzinárodným zatýkacím rozkazom, prednosť má európsky zatýkací rozkaz, keďže jeho právna úprava a následná realizácia je jednoduchšia.

Význam týchto právnych inštitútov slúžiaci na zaistenie osôb v rámci trestného konania je jednoznačný. V dnešnej modernej spoločnosti by bolo nemožné zastaviť pohyb obyvateľstva mimo územia svojho štátu. Rovnako je nemožné zastaviť pohyb trestnej činnosti. Páchatelia sa snažia dostať za hranice štátu, v ktorom spáchali trestný čin, v domnienke, že uniknú spravodlivosti a vyhnú sa trestnému konaniu.

⁵² KORDÍK, M., FILLOVÁ, D., HRVOL, M.: *Európsky zatýkací rozkaz. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 12-22.

V dnešnej dobe ide o mylnú predstavu. Právna úprava v jednotlivých štátoch sa vie vysporiadať aj s nadnárodnou kriminalitou.

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. ČENTÉŠ, J. a kol. *Trestný poriadok – Veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Bratislava: EUROKÓDEX, 2019, ISBN 978-80-8155-087-4. 1040 s.
2. ČENTÉŠ, J., KURILOVSKÁ, L., ŠIMOVČEK, I., BURDA, E. a kol. *Trestný poriadok I. § 1 – 195*. Bratislava: C. H. Beck, 2021, ISBN 978-80-8960-388-6. 1203 s.
3. ČENTÉŠ, J., KURILOVSKÁ, L., ŠIMOVČEK, I., BURDA, E. a kol. *Trestný poriadok II. § 196 – 569*. Bratislava: C. H. Beck, 2021, ISBN 978-80-8960-388-6. 1306 s.
4. ČENTÉŠ, J. a kol. *Trestné právo procesné. Všeobecná a osobitná časť*. Šamorín: Heuréka, 2012, ISBN 978-80-8912-276-9. 864 s.
5. DRGONEC, J. *Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax. 2. prepracované a doplnené vydanie*. Bratislava: C. H. Beck, 2019, ISBN 978-80-8960-374-9. 1792 s.
6. IVOR, J., KLIMEK, L., ZÁHORA, J.: *Trestné právo Európskej únie a jeho vplyv na právny poriadok Slovenskej republiky. 1. vydanie*. Žilina: EUROKÓDEX, 2013. ISBN 978-80-8155-017-1. 888 s.
7. IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J.: *Trestné právo procesné*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, ISBN 978-80-8168-593-4. 528 s.
8. IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J.: *Trestné právo procesné II*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 370 ISBN 978-80-8168-618-4 496 s.
9. IVOR, J., ZÁHORA, J.: *Repetitórium trestného práva. 4. vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2019, ISBN 978-80-5710-025-6. 220 s.
10. KORDÍK, M. *Právny styk s cudzinou. Právna prax. 1. vydanie*. Bratislava: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-8960-350-3. 328 s.
11. KORDÍK, M., FILLOVÁ, D., HRVOL, M.: *Európsky zatýkací rozkaz. Komentár. 1. vydanie*. Praha: C. H. Beck, 2011, ISBN 978-80-7400-371. 241 s.
12. KLIMEK, L.: *Zákon verzus medzinárodná zmluva: ako účel svätí prostriedky v prípade európskeho zatýkacieho rozkazu*. In: Zborník príspevkov z konferencie Akademické akcenty konanej dňa 22. septembra 2011 na fakulte práva Pa-neurópskej vysokej školy. Bratislava: Eurokódex, 2012. ISBN 978-80-8944-790-9. 488 s.
13. KLIMEK, L.: *European Arrest Warrant: Procedural Instrument for Public Order Enforcement in the EU 's Area of Freedom, Security and Justice*. In

- BĚLOHLÁVEK, A. J. et ROZEHNALOVÁ, N. (eds.): Czech Yearbook of International Law 2012, Vol. 3. Juris Publishing: New York – USA, 2012, ISBN 978-1-57823-356-4. 344 s.
14. KLIMEK, L. *Zákon o európskom zatýkacom rozkaze. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2019, ISBN 978-80-5710-041-6. 1160 s.
 15. LUKÁČIK, A. *Ludská dôstojnosť a výkon európskeho zatýkacieho rozkazu*. In DNY PRÁVA 2019 – DAYS OF LAW 2019. Část II. – Právo na osobní svobodu. Brno: Masarykova univerzita, 2020. ISBN 978-80-210-9662-2. 238 s.
 16. Paneurópska vysoká škola Blog. *ČO ZNAMENÁ EX OFFO ALEBO EX OFFICIO?* (online) cit. 17.11.2022. Dostupné na: <https://www.paneu-rouni.com/blog/ex-offo/>
 17. SPENCER, J. R.: *The European arrest warrant*. In BELL, J. et KILPATRICK, C. (eds.): The Cambridge Yearbook of European Legal Studies, Vol. 6, 2003-2004. Oxford – Portland: Hart Publishing, 2005, ISBN 978-18-4731-036-1. 468 s.
 18. ŠIMOVČEK, I. a kol. *Trestné právo procesné*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-768-9. 418 s.
 19. ŠTRKOLEC, M.: *Úvod do trestného práva procesného*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2022, ISBN 978-80-574-0091-2. 88 s.
 20. Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava SR
 21. Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších právnych predpisov
 22. Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších právnych predpisov
 23. Zákon č. 154/2010 Z. z. o európskom zatýkacom rozkaze v znení neskorších právnych predpisov
 24. Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 13. februára 1992, sp. zn. 2 Ntv 15/92, R 3/1993
 25. Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 18. decembra 2015, sp. zn. 4 Tost 39/2015
 26. Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 21. decembra 2015, sp. zn. 4 Tost 40/2015
 27. Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 16. augusta 2016, sp. zn. 2 Urto 2/2016, R 6/2017
 28. Rámcové rozhodnutie 2002/584/JHA o európskom zatykači a o postupoch odovzdávania medzi členskými štátmi. Dostupné online <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:32002F0584&from=SK>
 29. Rámcové rozhodnutie Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi v znení Rámcového rozhodnutia Rady 2009/299/SVV. Ú. v., L 190/1, 18.7.2002.

Dostupné na:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:32002F0584&from=SK>

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA:

Mgr. Dominika Pisarcíková

interná doktorandka na Katedre ústavného práva a správneho práva

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Právnická fakulta

E: dominika.pisarcikova@student.upjs.sk

ZÁVER

V dňoch 23. – 25. novembra 2022 sa v súvislosti s riešením výskumného projektu „Extrateritoriálne účinky cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie“, ktorý je podporený grantom Vedeckej grantovej agentúry pod č. 1/0187/22, uskutočnil úvodný vedecký seminár s názvom „Extrateritoriálne účinky cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie – východiská a súčasný stav“, ktorého sa zúčastnili členovia riešiteľského kolektívu, a teda členovia Katedry ústavného práva a správneho práva Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

Vedecký seminár otvoril zodpovedný riešiteľ **doc. JUDr. Radomír Jakab, PhD.** so svojím príspevkom na tému „*Režimy voľného pohybu správnych rozhodnutí v podmienkach EÚ*“. Cieľom jeho výskumu bolo skúmanie správnych rozhodnutí z hľadiska uplatňovania ich cezhraničných účinkov v právnom priestore Európskej únie, pričom boli skúmané jednotlivé typy správnych rozhodnutí, ktoré mali potenciálny cezhraničný účinok založený právom Európskej únie. V rámci toho bolo možné rovnaké alebo podobné typy koncentrovať do nasledovných kategórií:

- pravé (rýdže) transteritoriálne správne akty,
- modifikované transteritoriálne správne akty,
- správne rozhodnutia podliehajúce uznaniu na základe harmonizovaných pravidiel vyplývajúcich z práva Európskej únie,
- správne akty podliehajúce uznaniu na základe pravidiel vyplývajúcich národného práva a/alebo medzinárodného práva,
- zložené (kompozitné) správne akty, resp. nadnárodné (transnacionálne) správne akty alebo správne akty prijaté v rámci nadnárodného rozhodovacieho procesu.

Táto analýza a následná kategorizácia správnych rozhodnutí s potenciálnymi cezhraničnými účinkami v rámci podmienok Európskej únie nebola samoúčelná. Je predpokladom pre ďalší výskum v tejto oblasti zameraný na skúmanie možnosti uplatnenia jednotného režimu uplatnenia účinkov správnych rozhodnutí jedného členského štátu na území ostatných členských štátov.

Ďalší členovia riešiteľského kolektívu sa vo svojom výskume zamerali na riešenie určitých parciálnych otázok.

Doc. JUDr. Tibor Seman, PhD. vo svojom príspevku na tému „*Rozhodnutie o uložení sankcie v zahraničí a jeho extrateritoriálne účinky na posudzovanie bezúhonnosti osoby v Slovenskej republike*“ identifikoval ako problematické preukazovanie bezúhonnosti osoby, ktorá sa dopustila trestného činu v štáte, ktorý nie je členským štátom Európskej únie a s ktorým Slovenská republika nemá uzatvorenú relevantnú medzinárodnú zmluvu, na základe ktorej by sa informácia o právo-

platnom odsúdení povinne poskytla príslušným oprávneným subjektom v Slovenskej republike. Ďalšou vysoko problematickou otázkou zostáva, ako by sa posudzovala bezúhonnosť osoby odsúdenej v inom štáte za skutok, ktorý podľa zákonov Slovenskej republiky nie je trestným činom. Uvedené otázky môžu byť vhodné na ďalšiu vedeckú diskusiu, ako aj následné výskumné zameranie v predmetnej oblasti.

Doc. JUDr. Jozef Tekeli, PhD. vo svojom príspevku na tému „*Uznávanie dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikácií zo zahraničia*“ dospel k záveru, že doklady o vzdelaní a odborné kvalifikácie získané v zahraničí by sa za transteritoriálne správne akty považovali vtedy, ak by nadobúdali priamo cezhraničné účinky bez nutnosti ich uznania orgánom cudzieho štátu. Tieto akty však cezhraničné účinky nadobúdajú až po ich uznaní orgánom príslušného štátu a z tohto dôvodu ich považujeme za akty s účinkami per recognitionem.

JUDr. Lukáš Jančát, PhD. vo svojom príspevku na tému „*Osobitný režim uznávania rozhodnutí o peňažných sankciách*“ konštatuje, že nevidí perspektívu prehlbovania integrácie v smere zrýchlenia cirkulácie rozhodnutí na peňažné sankcie zmenou povahy takého aktu z aktu per recognitionem na transteritoriálny správny akt s priamymi účinkami. Domnieva sa však, že integrácia by sa mohla prehĺbiť čo do rozsahu vecnej pôsobnosti osobitného režimu uznávania rozhodnutí na peňažné sankcie.

Mgr. Eva Berníková vo svojom príspevku na tému „*Premietnutie extrateritoriality a transteritoriality v rámci politiky Európskej únie na úseku ochrany životného prostredia*“ ponúka ucelený prehľad o environmentálnych politikách Únie, vrátane otázky transteritoriality a extratoritoriality, ktoré sa s touto problematikou nevyhnutne spájajú, berúc v úvahu analýzu jednotlivých transteritoriálnych správnych aktov prítomných v rámci environmentálneho acquis. Cieľom príspevku bolo aj preskúmanie systému monitoringu environmentálnych politík Únie, ktorý je podľa názoru autorky pomerne dopodrobna rozpracovaný. V príspevku sa autorka okrem iného zamerala aj na vymedzenie problematických úsekov environmentálnych politík, pričom návrh konkrétnych systematických riešení bude predmetom jej ďalšieho skúmania.

JUDr. Diana Repiščáková vo svojom príspevku na tému „*Verejný poriadok ako dôvod na uplatnenie výnimky podľa čl. 36 ZFEÚ*“ konštatuje nasledovné:

- verejný poriadok bol len zriedka úspešným dôvodom pre výnimku podľa čl. 36 ZFEÚ,
- odôvodnenie vnútroštátnych opatrení verejným poriadkom ako jediným samostatným dôvodom bolo uznané len výnimočne,

- Súdny dvor spravidla použije alternatívne odôvodnenie alebo odôvodnenie na základe verejného poriadku v spojení s inými možnými odôvodneniami, napr. s ochranou zdravia,
- vnútroštátne orgány majú povinnosť preukázať, že ich právna úprava zodpovedá zásade proporcionality,
- v oblasti zabezpečenia verejného poriadku dáva Súdny dvor členským štátom určitý priestor na vlastné uváženie, pokiaľ ide o opatrenia prijaté na úrovni sledovanej ochrany.

Mgr. Dominika Pisarčíková vo svojom príspevku na tému „*Príkaz na zatknutie a jeho vzťah s medzinárodným a európskym zatýkacím rozkazom*“ dospela k záveru, že nedostatkom Európskeho zatýkacieho rozkazu je potreba vydania prvotného príkazu na zatknutie alebo iného rozhodnutia s podobným účinkom. Autorke sa nejaví ako účelné vydávať vnútroštátne rozhodnutie, ak má konajúci orgán vedomosť, kde sa obvinená osoba nachádza, keďže sa takto môže celý postup zbytočne predlžovať a komplikovať dané konanie.

Na danom vedeckom seminári boli prezentované príspevky, ktoré mali priniesť zhrnutie súčasného stavu poznania v oblasti extrateritoriálnych účinkov cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie, z ktorého budú členovia riešiteľského kolektívu vychádzať pri ďalšom vedeckom skúmaní danej problematiky. Možno konštatovať, že cieľ vedeckého semináru bol naplnený.

Extrateritoriálne účinky cudzích správnych rozhodnutí v podmienkach Európskej únie – východiská a súčasný stav

Zborník vedeckých prác

Zostavovatelia: doc. JUDr. Radomír Jakab, PhD.
JUDr. Diana Repiščáková

Vydavateľ: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Vydavateľstvo ŠafárikPress

Rok vydania: 2023
Počet strán: 168
Rozsah: 12,68 AH
Vydanie: prvé

DOI: <https://doi.org/10.33542/ETU-0235-0>
ISBN 978-80-574-0235-0 (e-publikácia)